۱۰۸

ترجمہ

بحار الانوار

الجامعۃ لدرر اخبار الائمۃ الاطہار

از محدث کبیر شیخ علامہ محمد باقر مجلسی رحمۃ اللہ علیہ

ترجمه بحارالانوار جلد 108

مشخصات کتاب

سرشناسه : مجلسی، محمد باقربن محمدتقی، 1037 - 1111ق.

عنوان قراردادی : بحار الانوار .فارسی .برگزیده

عنوان و نام پدیدآور : ترجمه بحارالانوار/ مترجم گروه مترجمان؛ [برای] نهاد کتابخانه های عمومی کشور.

مشخصات نشر : تهران: نهاد کتابخانه های عمومی کشور، موسسه انتشارات کتاب نشر، 1392 -

مشخصات ظاهری : ج.

شابک : دوره : 978-600-7150-66-5 ؛ ج.1 : 978-600-7150-67-2 ؛ ج.2 : 978-600-7150-68-9 ؛ ج.3 : 978-600-7150-69-6 ؛ ج.4 : 978-600-715070-2 ؛ ج.5 978-600-7150-71-9 : ؛ ج.6 978-600-7150-72-6 : ؛ ج.7 978-600-7150-73-3 : ؛ ج.8 : 978-600-7150-74-0 ؛ ج.10 978-600-7150-76-4 : ؛ ج.11 978-600-7150-83-2 : ؛ ج.12 978-600-7150-66-5 : ؛ ج.13 978-600-7150-85-6 : ؛ ج.14 978-600-7150-86-3 : ؛ ج.15 978-600-7150-87-0 : ؛ ج.16:978-600-7150-88-7 ؛ ج.17:978-600-7150-89-4 ؛ ج.18: 978-600-7150-90-0 ؛ ج.19:978-600-7150-91-7 ؛ ج.20:978-600-7150-92-4 ؛ ج.21: 978-600-7150-93-1 ؛ ج.22:978-600-7150-94-8 ؛ ج.23:978-600-7150-95-5

مندرجات : ج.1. کتاب عقل و علم و جهل.- ج.2. کتاب توحید.- ج.3. کتاب عدل و معاد.- ج.4. کتاب احتجاج و مناظره.- ج. 5. تاریخ پیامبران.- ج.6. تاریخ حضرت محمد صلی الله علیه وآله.- ج.7. کتاب امامت.- ج.8. تاریخ امیرالمومنین.- ج.9. تاریخ حضرت زهرا و امامان والامقام حسن و حسین و سجاد و باقر علیهم السلام.- ج.10. تاریخ امامان والامقام حضرات صادق، کاظم، رضا، جواد، هادی و عسکری علیهم السلام.- ج.11. تاریخ امام مهدی علیه السلام.- ج.12. کتاب آسمان و جهان - 1.- ج.13. آسمان و جهان - 2.- ج.14. کتاب ایمان و کفر.- ج.15. کتاب معاشرت، آداب و سنت ها و معاصی و کبائر.- ج.16. کتاب مواعظ و حکم.- ج.17. کتاب قرآن، ذکر، دعا و زیارت.- ج.18. کتاب ادعیه.- ج.19. کتاب طهارت و نماز و روزه.- ج.20.

کتاب خمس، زکات، حج، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر، عقود و معاملات و قضاوت

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

ناشر دیجیتالی : مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

یادداشت : ج.2 - 8 و 10 - 16 (چاپ اول: 1392) (فیپا).

موضوع : احادیث شیعه -- قرن 11ق.

شناسه افزوده : نهاد کتابخانه های عمومی کشور، مجری پژوهش

شناسه افزوده : نهاد کتابخانه های عمومی کشور. موسسه انتشارات کتاب نشر

رده بندی کنگره : BP135/م3ب3042167 1392

رده بندی دیویی : 297/212

شماره کتابشناسی ملی : 3348985

ص: 1

اشاره

ص: 1

ص: 2

الجزء الثامن بعد المائه

بحار الأنوار الجامعه لدرر أخبار الأئمّه الأطهار

تأليف العلم العلّامه الحجّه فخر الأمّه المولى الشيخ محمّد باقر المجلسى «قدّس اللّه سرّه» الجزء الثامن بعد المائه دار إحياء التراث العربى بيروت- لبنان

ص: 3

الطبعه الثالثه المصحّحه 1403 ه- 1983 أم

دار احياء التراث العربى

بيروت- لبنان- بنايه كليوباترا- شارع دكاش- ص. ب 7957/ 11

تلفون المستودع: 274696- 273032- 278766- المنزل 830711- 830717

برقيا: التراث- تلكس 23644 /LE تراث

ص: 4

مقدّمه الناشر

بسمه تعالى الحمد للّه ربّ العالمين، و الصلاه و السلام على رسوله و نجيّه محمّد و آله الطاهرين.

و بعد فقد منّ اللّه علينا أن وفّقنا لاحياء تراث العلم و الدين و نشر آثار علمائنا الأخيار حماه الدين و الشريعه و حمله الحديث و الفقه، و منها الموسوعه الكبرى دائره معارف المذهب بحار الأنوار الجامعه لدرر اخبار الأئمّه الاطهار.

فقد عزمنا بإكمال طبعها- تلک الرائقه النفيسه- قبل سنين، فقمنا بأعباء هذه العزمه القويمه، و شمّرنا عن ساق الجد مستمدا من اللّه عزّ و جلّ، حتّى يسّر اللّه لنا بمنّه و كرمه حمل هذا العب ء الثقيل فخرج أجزاء الكتاب متتابعا بصوره بديعه و صحّه و إتقان يستحسنها كلّ ناظر ثقافىّ.

و ليس فى وسعنا أن نشكر مساعى الفضلاء المحقّقين الّذين وازرونا فى إنجاز هذا المشروع المقدس و تحمّلوا المشاقّ فى سبيل هذه الفكره القيّمه و أتعبوا أنفسهم فى إحقاق هذه الأمنيّه الصالحه.

و منهم الفاضل الشريف الحجه السيّد هدايه اللّه المسترحمىّ الأصبهانىّ، حيث رتب هذا الفهرس القويم لكتاب بحار الأنوار مرتبا على أجزاء هذه الطبعه الحديثه و هو فهرس عام شامل لمواضيع الكتاب عن آخرها، و غرر الأحاديث و نوادرها، بما فيها من استخراج فائده رجاليّه، أو نادره لغويّه، أو مباحث أدبيّه .....

يكون كالسفينه الغوّاصه فى أعماق البحار يختار دره و جواهره، و غرره و بدائعه.

يقع هذا الفهرس الشريف فى ثلاثه أجزاء (الجزء 108 و الجزء 109 و الجزء 110)

مدير المكتبه الإسلاميه

الحاجّ السيّد إسماعيل الكتابچى و إخوانه

تقدمه

بسم اللّه الرّحمن الرّحيم الحمد للّه الواحد الأحد، الفرد الصّمد، الّذى لم يلد و لم يولد و لم يكن له كفوا أحد، أحمده على تواتر نعمه و توافر مننه، حمدا ينبغى لكرم جلاله و عظم ربوبيّته و كما هو أهله و مستحقّه.

و الصّلاه و السّلام على أشرف رسله و أكرم بريّته، الخاتم لما سبق، و الفاتح لما انفلق، و المعلن الحقّ بالحقّ، الدافع جيشات الأباطيل، و الدامغ صولات الأضاليل، الشاهد المشهود، محمّد المحمود، و على آله الأطهرين و عترته المعصومين مهابط وحى اللّه، و مساكن بركه اللّه، اختارهم اللّه من جميع بريّته، و أودعهم أسرار حكمته، فأورثهم الكتاب، و آتاهم فصل الخطاب، و جعلهم أئمّه يهدون بالحقّ و إلى طريق مستقيم.

و بعد: فيقول العبد المستكين اللائذ بأبواب أهل بيت الوحى الحاجّ السيّد هدايه اللّه المسترحمىّ الحسن آبادىّ الجرقوئىّ الأصبهانىّ: إنّه غير خفىّ على اولى البصائر النافذه و الأنظار الثاقبه أنّ كتاب بحار الأنوار الجامعه لدرر أخبار الأئمّه الأطهار تأليف علم الأعلام، العلامه شيخ الإسلام، غوّاص بحار الحقائق، و مشكاه أسرار الدقائق، مستخرج كنوز الآثار، و كشّاف رموز الأسرار، صاحب الفيض القدسىّ مولانا العلّامه المجلسىّ، تغمّده اللّه برضوانه و أسكنه بحبوحه جنانه، أبدع الجوامع الحديثيّه ترتيبا و نظما، و أحسنها نضدا و نسقا: متسقه الأبواب و الفصول سهل التناول و الوصول.

لكنه- و للّه درّ مؤلّفه الفذّ العبقرىّ البطل- لما كان أكبر موسوعه تبحث عن شتّى فنون العلم و الثّقافه، و أوسع جامع دينىّ احتوى فى طيّه تراث أهل بيت الوحى و العصمه، فأحيى شتات آثارهم الذهبيّه الخالده فى أنواع العلوم و المعارف الدائره، بحيث تربو عدد أبوابها إلى ثلاثه آلاف باب، كان الباحث الطالب و الناظر الثقافى المحصّل بحاجه ماسّه إلى فهرس مفصّل يهديه و يرشده إلى شتّى مواضيع هذا البحر الزاخر و مدخل ممتّع يحصّله على نماذج من طرائف لئاليها الحسان و نوادر دررها الجمان و كان بحيث يصعب استخراج الأحاديث و المطالب و القصص المطلوبه لكلّ من يطلب بل و كان من العسير الوصول عند الحاجه إليها، لأنّ الأحاديث و القصص متداخل بعضها فى بعضها لمناسبه، و لا توجد فى مظانّها و إن أتعبوا أنفسهم.

و لما رأيت هذا السفر القيّم. و هو بحقّ دائره معارف المذهب و الدين- قد برز إلى المجامع العلميّه و الدوائر الثقافيّه مطبوعا بصوره رائعه نفيسه، و انتشر نسخها فى أحسن زىّ و أبدع جمال من حيث الطباعه و الصحافه، طفقت أرتأى فى سدّ هذه الخلّه و ترتيب فهرس جامع كالسفينه الغوّاصه فى لجج هذا التيّار الزاخر، ليكون بلغه المحدّث الأريب، و نهايه الطالب الأديب.

فراجعت سياده الناشر المحترم- الحاجّ السيّد إسماعيل الكتابچى و إخوانه

فأشاروا إلىّ بالجزم فى هذه الفكره الصّالحه و إنفاذ هذه العزمه القويمه فقمت بحول اللّه و قوّته- مستمدا من عنايته و توفيقه و خضت لجج البحار متفحّصا عن فرائده و متتبّعا لنوادر لئاليه و غرر درارِيه، حتّى جاء بحمد اللّه جمّه الفوائد طريفه العوائد.

و هو مع كونه فهرسا جامعا بديعا، كتاب مستقلّ فى ثلاثه أجزاء، يجد فيه الطالب بغيته، و العارف المتألّه طلبته، و الواعظ المحدّث أمنيّته: يروّى الغليل و يشفى المسقام العليل.

ففى هذا الجزء الّذى قدّمناه بين يدى القراء الكرام، يرى الثلث الأوّل من هذا الفهرس و فى طيّه فهارس سبعه و عشرين جزءا من أجزاء طبعته الحديثه مع نموذج من طرائفها و غررها و سيأتى فى الجزءين التاليين تتمه الفهارس على هذا الأسلوب البديع و اللّه الموفّق و المعين.

الحاجّ السيّد هدايه اللّه المسترحمىّ

ذو الحجه الحرام 1391 ه ق

ص: 10

تذکره

المجلد الأول: و هو کتاب العلم یطابق الجزء الأوّل، و الثّانی

المجلد الثانی: کتاب التوحید یطابق الجزء الثّالث، و الرّابع

المجلد الثالث: کتاب المعاد، یطابق الجزء الخامس، و السّادس، و السّابع، و الثّامن.

المجلد الرابع: کتاب الاحتجاجات، یطابق الجزء التّاسع، و العاشر.

المجلد الخامس: کتاب النبوّه، یطابق الجزء الحادی عشر، و الثّانی عشر، و الثّالث عشر، و الرّابع عشر

المجلد السادس: کتاب تاریخ نبیّنا صلّی اللّه علیه و آله، یطابق الجزء الخامس عشر، و السّادس عشر، و السّابع عشر، و الثّامن عشر، و التّاسع عشر، و الجزء العشرین، و الحادی و العشرین، و الثّانی و العشرین.

المجلد السابع: کتاب الإمامه، یطابق الجزء الثّالث و العشرین، و الرّابع و العشرین، و الخامس و العشرین، و السّادس و العشرین، و السّابع و العشرین.

المجلد الثامن: و هو كتاب الفتن، يطابق الجزء: الثامن و العشرون، و التاسع و العشرون، و الثلاثون، و الحادى و الثلاثون، و الثانى و الثلاثون، و الثالث و الثلاثون، و الرّابع و الثلاثون.

المجلد التاسع: كتاب تاريخ أمير المؤمنين عليه السّلام، يطابق الجزء: الخامس و الثلاثون و السادس و الثلاثون، و السابع و الثلاثون، و الثامن و الثلاثون، و التاسع و الثلاثون، و الأربعون، و الحادى و الأربعون، و الثانى و الأربعون.

المجلد العاشر: كتاب تاريخ فاطمه و الحسن و الحسين عليهم السّلام، يطابق الجزء:

الثالث و الأربعون، و الرّابع و الأربعون، و الخامس و الأربعون.

المجلد الحادى عشر: كتاب تاريخ علىّ بن الحسين: و محمّد بن علىّ الباقر و جعفر بن محمّد الصّادق، و موسى بن جعفر الكاظم عليهم السّلام، يطابق الجزء:

السّادس و الأربعون، و السّابع و الأربعون، و الثامن و الأربعون.

المجلد الثانى عشر: كتاب تاريخ علىّ بن موسى الرّضا، و محمّد بن علىّ الجواد، و علىّ بن محمّد الهادى، و الحسن بن علىّ العسكرىّ عليهم السّلام، يطابق الجزء: التّاسع و الأربعون، و الخمسون.

المجلد الثالث عشر: كتاب الغيبه، أحوال الحجه المنتظر عجّل اللّه تعالى فرجه الشريف يطابق الجزء: الحادى و الخمسون، و الثّانى و الخمسون، و الثّالث و الخمسون.

المجلد الرابع عشر: كتاب السّماء و العالم، يطابق الجزء: الرابع و الخمسون، و الخامس و الخمسون، و السادس و الخمسون، و السابع و الخمسون، و الثامن و الخمسون، و التاسع و الخمسون، و الستون، و الحادى و الستون، و الثانى و الستون، و الثالث و الستون.

المجلد الخامس عشر: كتاب الإيمان و الكفر و مكارم الأخلاق، يطابق الجزء:

الرابع و الستّون، و الخامس و الستّون، و السادس و الستون، و السابع و الستون، و الثامن و الستون، و التاسع و الستون، و السبعون.

المجلد السادس عشر: كتاب جوامع الحقوق، الآداب و السنن، و الأوامر و النّواهى، و الكبائر، و المعاصى: و أبواب الحدود، يطابق الجزء: الحادى و السبعون، و الثانى و السبعون، و الثالث و السبعون.

المجلد السابع عشر: كتاب الروضه، و فيه المواعظ، و الحكم و الخطب، يطابق الجزء: الرابع و السبعون، و الخامس و السبعون، و السادس و السبعون.

المجلد الثامن عشر: كتاب الطهاره و الصلاه، يطابق الجزء: السابع و السبعون، و الثامن و السبعون، و التاسع و السبعون، و الثمانون، و الحادى و الثمانون، و الثانى و الثمانون، و الثالث و الثمانون، و الرابع و الثمانون، و الخامس و الثمانون، و السادس و الثمانون، و السابع و الثمانون، و الثامن و الثمانون.

المجلد التاسع عشر: كتاب القرآن و الدّعاء، يطابق الجزء: التاسع و الثمانون، و التسعون، و الحادى و التسعون، و الثانى و التسعون.

المجلد العشرون: كتاب الزكاه و الصدقه و الخمس و الصوم و الاعتكاف و أعمال السنه، يطابق الجزء: الثالث و التسعون، و الرابع و التسعون، و الخامس و التسعون.

المجلد الحادى و العشرون: كتاب الحجّ و العمره و شطر من أحوال المدينه و الجهاد و ما يتعلق به، يطابق الجزء: السادس

و التسعون، و ثلث: السابع و التسعون.

المجلد الثانى و العشرون: كتاب المزار، يطابق الجزء: بقيه: السابع و التسعون، و الثامن و التسعون، و التاسع و التسعون.

المجلد الثالث و العشرون: كتاب العقود و الايقاعات، يطابق الجزء: المائه و بعض الحادى و المائه.

المجلد الرابع و العشرون: كتاب الأحكام، يطابق الجزء، بقيه: الحادى و المائه.

المجلد الخامس و العشرون: و السادس و العشرون: كتاب الاجازات، يطابق الجزء الثانى و المائه (و هو كتاب: فيض القدسى، فى ترجمه العلّامه المجلسى قدّس سرّه) و الثالث و المائه (و هو الاساس الأول لتأليف بحار الأنوار، و هو صوره فتوغرافيه بخط المؤلّف رحمه اللّه تعالى و إيانا) و الرابع و المائه، و الخامس و المائه، و السادس و المائه، و السابع و المائه.

و يلحق بكتاب بحار الأنوار ثلاثه: اجزاء كفهرس عام لكتاب بحار الأنوار باسم هدايه الأخيار الى فهرس بحار الأنوار لمؤلّفه فضيله العلامه الحاجّ السيّد هدايه اللّه المسترحمىّ الأصبهانىّ و الاجزاء هى:

الثامن و المائه، و التاسع و المائه، و العاشر بعد المائه.

[فی تراجم مؤلّفی مصادر الکتاب]

اشاره

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم کلمه الناشر

تصدیر: فی البحار، و ما فیه، و تعریفه 1

المقدّمه الأولی: فی ترجمه المؤلّف، العلّامه المجلسی (ره) و الثناء علیه، و أقوال العلماء فی حقّه 4

مؤلّفاته و مصنّفاته بالعربیه، و ما فی مجلدات البحار 8

مؤلّفاته بالفارسیه 13

فی ترجمه مجلّدات من البحار 15

مختصرات من البحار 16

مستدرکات البحار 17

ترجمه کتبه 17

أساتذته و مشایخه 19

تلامذته و من روی عنه 23

ولادته و وفاته و مدفنه 29

والده: المجلسی الاوّل رحمه اللّه 30

من روی عنهم 32

العنوان الصفحه

تآليفه و وفاته و قبره 33

أولاده 34

المقدّمه الثانيه فى تراجم مؤلّفى مصادر الكتاب

اشاره

بقلم الأستاد: الشيخ عبد الرحيم الربانى الشيرازى دام فضله

الصدوق و الثناء عليه رحمه اللّه

35

رحلات الصدوق إلى الأمصار و البلدان لاكتساب الفضائل و سماع الأحاديث عن المشايخ العظام 36

مشايخ الصدوق و أساتذته 37

تلامذه الصدوق و الرواه عنه 39

الصدوق و آثاره الثمينه و مؤلّفاته القيمه 40

الصدوق و مرجعيّته فى الفتيا 41

ولاده الصدوق و وفاته و مدفنه 42

ابن بابويه (والد الصدوق) رحمه اللّه

42

ابن بابويه و أساتذته و مشايخه 43

تلامذه ابن بابويه و من روى عنه، و بيته العلميّه 46

مؤلّفات ابن بابويه 49

مولده و وفاته و مدفنه 51

أبو العباس الحميرى رحمه اللّه

51

مشايخه 52

الراوون عنه 53

أبو جعفر الحميرى رحمه اللّه

54

الراوون عنه 55

الصفار رحمه اللّه

56

ص: 2

مؤلّفاته و مشايخه و من روى عنهم 56

الراوون عنه، و وفاته 58

الشيخ الطوسىّ رحمه اللّه

الطوسىّ و الثناء عليه 58

مؤلّفاته الثمينه القيمه 61

مشايخه و أساتذته 63

تلامذته و من روى عنه 67

مولده و نشؤه و وفاته 69

المفيد رحمه اللّه

تسميته بهذا اللقب، و ثقافته، و الثناء عليه 71

أساتذته و مشايخه 74

تلامذته و الراوون عنه 78

آثاره و مآثره 79

ولادته و وفاته و مدفنه 80

ابن الشيخ الطوسىّ رحمه اللّه

الثناء عليه، و من روى عنه 81

ابن قولويه رحمه اللّه

وثاقته 84

مؤلّفاته و مشايخه 85

تلامذته و الراوون عنه 88

وفاته 89

البرقی رحمه اللّه

اسمه، و أصله و توثیقه 90

ص: 3

أبوه، و مؤلّفاته الثمينه 91

مشايخه 92

الراوون عنه، و وفاته 94

على بن إبراهيم القمّىّ رحمه اللّه

جلاله شأنه و وثاقته و مؤلّفاته و مشايخه 95

رواته 96

وفاته 97

محمّد بن علىّ بن إبراهيم بن هاشم رحمه اللّه 97

العيّاشىّ رحمه اللّه

الثناء عليه و أصله 97

فى أنّه كان فى أوّل الأمر عامىّ المذهب ثمّ تبصّر 98

كتبه و مشايخه 99

تلامذته 100

الامام العسكرىّ عليه السلام

التفسير المنسوب إليه عليه السّلام و اعتباره 100

أبو علىّ الفتال رحمه اللّه

الثناء عليه و كونه ثقه 101

مؤلّفاته 102

وفاته 103

أمين الإسلام الشيخ أبو علىّ الطبرسىّ رحمه اللّه

الطبرسیّ و مشایخه 103

تلامذته و رواته و مؤلّفاته 104

وفاته، و فی أنّه رحمه اللّه مات مسموما بسبزوار 105

ص: 4

أبو نصر ابن الطبرسیّ رحمه اللّه
فی أنّه کان فاضلا محدثا و له کتاب: مکارم الأخلاق 105
سبط الطبرسیّ رحمه اللّه
فی فضله و جلاله شأنه 106
أبو منصور الطبرسیّ رحمه اللّه
الثناء علیه و مؤلّفاته 107
ابن شهرآشوب رحمه اللّه علیه
الثناء علیه من الخاصّه و العامّه 108
اقوال العامّه فی حقّه 109
أبوه و جدّه و مؤلّفاته 110
مشایخه العظام 111
تلامذته و وفاته 112
الاربلی رحمه اللّه
کان من أکابر محدّثی الشیعه 112
مشایخ روایته و الرواه عنه 113
مؤلّفاته 114
وفاته 115
ابن شعبه رحمه اللّه
فی جلالته و توثیق کتابه و الراوون عنه 115
ابن البطریق رحمه اللّه

فضله و کتبه و مشایخه و الراوون عنه و وفاته 116

الخزاز القمّیّ رحمه اللّه

جلالته و کتبه و مشایخه 117

ص: 5

ورام بن أبی فراس رحمه اللّه علیه
نسبه و جلالته و کتبه 117
الحافظ البرسی رحمه اللّه
فی أنّه کان ماهرا فی أکثر العلوم، و کتبه 118
الشهید الأول رحمه اللّه تعالی
فی أنّه أوّل من اشتهر من العلماء بهذا اللقب 119
تجلیل العلماء عنه، و آثاره العلمیه و مآثره الخالده 120
أشعاره و أساتذته و مشایخه 122
تلامذته و من یروی عنه و مولده الشریف و مقتله 123
علم الهدی رحمه اللّه تعالی
فی جلاله شأنه 123
اقوال العلماء رحمهم اللّه فی حقّه 124
تآلیفه و تصانیفه الثمینه القیمه 126
مشایخه و من یروی عنه 127
تلامذته و الراوون عنه 128
مآثره و زعامته و ثروته و عرقه للدین ببذل ماله 130
ولادته و وفاته 131
الشریف الرضی رحمه اللّه تعالی
نسبه الشریف و ما قیل فی حقّه و أنّه شاعر 132
فی جلاله قدره و عظم شأنه 133

تألیفاته و آثاره الثمینه و أساتذته و مشایخه 134

تلامذته و الرواه عنه 135

ولادته و وفاته 136

ص: 6

ابنا بسطام عليهما الرحمه

فى أنهما كانا من أكابر علماء الإماميّه و كتابهما فى الطبّ 137

على بن الإمام جعفر الصادق عليه السلام

فى أنّه كان جليل القدر 137

مؤلّفاته و رواته 138

وفاته و مدفنه، و فى بلده قم المشرفه قبه عاليه منسوب إليه 139

قطب الدين الراوندىّ رحمه اللّه

فى جلاله قدره و تبحّره فى العلوم 139

تآليفه القيّمه و مشايخه العظام و الرواه عنه 140

تلامذته و من روى عنه 141

وفاته، و قبره فى الصحن الكبير من حضره فاطمه المعصومه عليها السّلام بقم 142

ضياء الدين الراوندىّ رحمه اللّه

فى أنّه كان من أجله السادات و علامه زمانه و أعاظم مشايخ الاجازات، و سرد مؤلّفاته الثمينه 142

مشايخه و تلامذته، و وفاته 143

ابن طاوس رحمه اللّه

نسبه الشريف من الأب و الأم 143

الثناء عليه من العلماء 144

مؤلّفاته الثمينه القيّمه 145

ولادته و وفاته، و خلفه الصالح 146

جمال الدين بن طاوس رحمه اللّه

جلاله شأنه و تأليفاته 147

فى من روى عنهم و الراوون عنه و وفاته و قبره 148

ص: 7

ولده: غياث الدين رحمه اللّه

فى مناقبه و فضله و ذكائه و حافظته و ولادته و وفاته 148

كتبه و أساتذته و مشايخه 149

شرف الدين الحسينى الاسترآبادى

جلاله قدره و كتبه 149

ابن أبى جمهور الاحساوى

فيما قيل فى حقّه و مؤلّفاته 150

النعمانىّ رحمه اللّه

فى أنّه عظيم القدر و شريف المنزله و سرد كتبه و من روى عنهم. 152

سعد بن عبد اللّه رحمه اللّه

الثناء عليه 153

تآليفه و مشايخه و تلامذته و وفاته 154

سليم بن قيس رحمه اللّه

سليم (1) بن قيس رحمه اللّه

فى ان كتابه أوّل كتاب ظهر للشيعه، و الثناء عليه 155

كتابه، و هو أصل من أصول الشيعه، و أقدم كتاب صنف فى الإسلام، و هذا ممّا أنعم اللّه تعالى على الطائفه الإماميّه (و فى ذيل هذا الكتاب بيان شريف لطيف دقيق فى الموضوع) 156

قول الإمام الصّادق عليه السّلام فى حقّ كتاب سليم 157

الصهرشتى رحمه اللّه

توثيقه و مشايخه و من يروى عنهم 159

فی کتبه 160

ص: 8

1- 1. بالتصغیر.

البیاضی رحمه اللّه

کتبه و رسائله 160

عز الدین الحلی رحمه اللّه

الثناء علیه 161

فیمن یروی عنه و الراوون عنه و کتبه 162

الحلی رحمه اللّه علیه

الثناء علیه 162

اقوال العلماء فی حقّه 163

مشایخه، و رواته، و مؤلّفاته، و مولده، و مدفنه 164

الدیلمیّ رحمه اللّه علیه

الثناء علیه، و مؤلّفاته 165

النجاشیّ رحمه اللّه

جلاله قدره و تبحّره فی تراجم الرجال 166

الثناء علیه 167

مؤلّفاته و مشایخه و الراوون عنه 168

فیمن یروی عنه 171

مولده و وفاته 172

الکشّیّ رحمه اللّه

الثناء علیه و ما قیل فیه، و مؤلّفاته 172

مشایخه 173

الراوون عنه 176

الطبرىّ رحمه اللّه عليه

الثناء عليه 177

مؤلّفاته، و أساتذته و مشايخه فى الروايه 178

ص: 9

تلامذته و من روى عنه 180

الأهوازى عليه الرحمه

فى أنّه كان من أفاخم المصنفين 182

مؤلّفاته الثمينه القيّمه 183

مشايخه و من روى عنهم 184

الراوون عنه و مولده و مدفنه 185

الآمدى رحمه اللّه

فى أنّه عالم محدّث امامىّ شيعىّ، و كتابه 186

الكفعمىّ رحمه اللّه

نسبه و الثناء عليه 186

مؤلّفاته الثمينه القيّمه 187

مشايخه و من يروى عنهم، و مولده و وفاته و نموذج من أشعاره 188

بهاء الدين النيلى رحمه اللّه

نسبه الشريف 189

مؤلّفاته 190

مشايخه و الراوون عنه 192

ابن همام رحمه اللّه

فى أنّه ولد بدعاء الإمام العسكرىّ عليه السّلام و جلاله شأنه 193

مؤلّفاته 194

النظر فى كتاب التمحيص 195

روايته من مشايخ الفقه و الحديث 196

الراوون عنه 198

ولادته، و وفاته 199

ص: 10

ابن فهد الحلی رحمه اللّه

الثناء علیه و الأقوال فی حقّه 199

فی کمالاته و منامه الّتی رأی فیه أمیر المؤمنین علیه السّلام و السیّد المرتضی- ره- و أمره السیّد بتألیف کتاب: تحریر المسائل 200

مؤلّفاته الشریفه الثمینه القیّمه 201

أساتذته و من روی عنهم و تلامذته و من روی عنه 202

تولده و وفاته 203

العلّامه الحلّیّ رحمه اللّه علیه

جلاله شأنه و عظم قدره 203

تألیفاته الثمینه القیّمه الممتعه 207

نصرته للمذهب فی یوم المناظره عند السلطان خدابنده 209

الدلیل علی جواز الصلاه علی غیر الأنبیاء 210

مشایخه العظام 211

مشایخه من علماء السنه 212

تلامذته و الراوون عنه 213

فائده أصولیّه فی استصحاب الطهاره، و جوابه باعتراض المعترض 214

نماذج من أشعاره 215

مولده و وفاته و مدفنه 216

سدید الدین (أب العلامه) رحمه اللّه

جلالته و الثناء علیه 217

سدید الدین و هلاکوخان و خبر من أخبار مغیبات أمیر المؤمنین علیه السّلام و سلامه أهل الکوفه و الحلّه و المشهدین الشریفین من القتل 218

أساتذته و تلامذته 219

ص: 11

رضىّ الدين (أخ العلّامه الحلّىّ) رحمه اللّه

الثناء عليه، و كتابه، و من يروى عنه 221

فخر المحققين (ابن العلامه) رحمه اللّه

ثناء العلماء عليه و فى مقدّمهم أبوه: العلامه 222

مؤلّفاته، و أساتذته، و تلامذته 225

مولده و وفاته رحمه اللّه 227

تنبيه: فى مؤلّف كتاب: الاستغاثه فى بدع الثلاثه 227

فهرس الاعلام 228

رموز الكتب الّتى نقل عنها العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى البحار، و خاتمه المقدّمه 230

تصوير العلّامه المجلسى رحمه اللّه 233

***

بسم اللّه الرّحمن الرّحيم

فهرس الجزء الأول

خطبه الكتاب

العنوان الصفحه

المجلد الأول من البحار 1

علّه تأليف البحار و مقدّمته 2

استدعاء المؤلّف من المؤمنين 5

علّه تسميه الكتاب ببحار الأنوار 5

الفصل الأوّل: الكتب المأخوذ منها فى البحار 6

الفصل الثانى: فى بيان الوثوق على الكتب المذكوره و اختلافها فى ذلک 26

الفصل الثالث: فى بيان رموز الكتاب 46

الفصل الرابع: فى تلخيص الأسانيد 48

فى المفردات المشتركه (الألقاب و الكنى و أسامى الرواه) 57

الفصل الخامس: بعض المطالب المذكوره فى مفتتح المصادر 62

فهرس البحار حسب تجزئه المصنّف رحمه اللّه و هو مشتمل على خمسه و عشرين مجلّدا (1) 79

1- 1. و 110 مجلد حسب تجزئه الناشرين: الآخوندى و الكتابچى.

كتاب العقل و العلم و الجهل

[أبواب العقل]

الباب الأوّل: [فی فضل العقل و ذمّ الجهل، و الآیات فیه، و فیه: 53- حدیثا]

العنوان الصفحه

فضل العقل و ذمّ الجهل، و الآیات فیه، و فیه: 53- حدیثا 81

فی جمال الرجال و عقول النساء 82

خمس من لم یکن فیه لم یکن فیه کثیر مستمتع: الدّین، و العقل، و الحیاء، و حسن الخلق، و حسن الأدب 83

معنی حسن الأدب 83

قصه عابد من بنی إسرائیل و قله عقله، و قوله: لو کان لربنا حمار لرعیناه 84

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله ما کلم العباد بکنه عقله قط 85

فی أنّ آدم علیه السّلام اختار العقل بعد أن عرض علیه العقل و الحیاء و الدین- من اللّه عزّ و جلّ 86

وصایه علیّ علیه السّلام إلی الحسن علیه السّلام، و فیها تقسیم الساعات 88

ما خلق أبغض من الأحمق 89

فی دعامه الإنسان، و عقله و سرعه فهمه و ابطائه و الشیخ الجاهل 90

فی أنّ موسی علیه السّلام مرّ علی رجل من بنی إسرائیل یطوّل سجوده و سکوته- و قال: لو کان لربّی حمار 91

فی جهل بنی آدم 93

فی صدر العاقل، و أساس الدین، و حبّ المؤمن 94

ص: 14

الباب الثانى حقيقه العقل و كيفيته و بدو خلقه، و اقباله و ادباره، و فيه: 14- حديثا

96

النطفه و عجينه بالعقل 97

فى أنّ العقل ملک له رءوس بعدد الخلائق، و بسط الكلام فى ماهيه العقل 99

الباب الثالث احتجاج اللّه تعالى على الناس بالعقل و أنه يحاسبهم على قدر عقولهم، و فيه: 5- أحاديث

105

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إنا معاشر الأنبياء نكلم الناس على قدر عقولهم 106

الباب الرابع علامات العقل و جنوده، و فيه: 52- حديثا

106

فى أنّ المؤمن لا يكون عاقلا حتّى تجتمع فيه عشر خصال 108

جنود العقل و الجهل 109

بيان و تحقيق فى الجنود 112

العقل و هو ما عبد به الرحمن، و فيه النكراء و معناه 116

العقل و ما هو و كيف هو؟ و ما يتشعب منه 117

فى أعلام الجاهل، و علامه الإسلام، و الايمان 119

علامه: العلم، و العمل، و المؤمن، و الصابر، و التائب، و الشاكر، و الخاشع، و الصالح، و الناصح، و الموقن 120

علامه: المخلص، و الزاهد، و البارّ، و التقى، و الظالم 121

ص: 15

علامه: المرائی، و المنافق، و الحاسد، و المسرف، و الغافل، و الکسلان و الکذاب، و الفاسق، و الجائر 122

جواب وساوس الشیطان، و عجب الأشیاء 123

بیان شریف فی شرح الحدیث 124

فی صفه العاقل 129

العاقل من کان یقسم ساعات نهاره باربع ساعات: ساعه یناجی فیها ربّه، و ساعه یحاسب فیها نفسه، و ساعه یأتی أهل العلم الّذین ینصرونه فی أمر دینه و ینصحونه، و ساعه یخلی بین نفسه و لذتها من أمر الدّنیا فیما یحلّ و یحمد 131

إذا أردت أن تختبر عقل الرجل 131

وصیّه موسی بن جعفر علیه السّلام لهشام بن الحکم و وصفه للعقل 132

فی ذمّ الّذین لا یعقلون 134

نصیحه من لقمان لابنه 136

فی أنّ للّه علی النّاس حجّتین 137

قلیل العمل من العاقل 138

لا یجلس فی صدر المجلس إلّا رجل فیه ثلاث خصال 141

أفضل ما تقرّب به العبد إلی اللّه 144

فی قول المسیح علیه السّلام للحواریین 145

ما فی الإنجیل 147

المتکلمون ثلاثه: 149

فی أنّ العبد بئس العبد إذا کان ذا وجهین 150

فی ذمّ الکبر، و أنّ الدّنیا تمثلت للمسیح علیه السّلام فی صوره امرأه 152
فیما أوحی اللّه إلی داود علیه السّلام 154
ص: 16

فی مخالطه الناس و الانس بهم 155

فی التحذیر عن الدّنیا 157

فی جنود العقل و الجهل 158

فی قلب الأحمق 159

العاقل: الذی یضع الشی ء مواضعه 160

الباب الخامس النوادر، و فیه: حدیثان

العلّه الّتی صارت النّاس یعقلون و لا یعلمون 161

أبواب العلم و آدابه و أنواعه و أحکامه

الباب الأوّل فرض العلم، و وجوب طلبه، و الحث علیه، و ثواب العالم و المتعلم، و الآیات فیه، و فیه: 112- حدیثا

162

ثواب من سلک طریقا یطلب فیه علما 164

فی العلم و ما فیه 166

منهومان لا یشبعان 168

فی قول الصادق علیه السّلام: احبّ أن أری الشاب منکم فی حالین 170

فی أنّ طلب العلم فریضه 171

فی أنّ العالم و المتعلّم فی الأجر سواء 174

فی أنّ کمال الدین فی طلب العلم 175

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله افّ لکلّ مسلم لا یجعل فی کلّ جمعه یوما یتفقّه فیه أمر دینه 176

کلمات قصار من رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی طلب العلم 177

فی أنّ قوام الدین باربعه 179

فی أنّ القلوب تملّ 182

کلمات قصار من أمیر المؤمنین علیه السّلام فی طلب العلم 183

فی فضیله العلم علی المال 185

الباب الثانی أصناف الناس فی العلم، و فضل حبّ العلماء و فیه: 20- حدیثا

186

بیان من أمیر المؤمنین علیه السّلام لکمیل: بأن الناس ثلاثه 188

الباب الثالث سؤال العالم، و تذاکره، و اتیان بابه، و الآیات فیه، و فیه: 7- أحادیث

196

العلم خزائن و مفتاحه السؤال 197

الباب الرابع مذاکره العلم، و مجالسه العلماء، و الحضور فی مجالس العلم و ذمّ مخالطه الجهال، و فیه: 38- حدیثا

198

المؤمن إذا مات و ترک ورقه، تکون یوم القیامه سترا بینه و بین النّار 198

من تذكر مصابنا فبكى، و أبكى، لم تبک يوم تبكى العيون 200

اختر المجالس على عينک 201

أربعه مفسده للقلوب 203

الباب الخامس العمل بغير علم، و فيه: 12- حديثا

206

فى قول الصادق عليه السّلام قطع ظهرى اثنان، عالم متهتّک و جاهل متنسّک 208

المتعبد على غير فقه كحمار الطاحونه يدور و لا يبرح 208

الباب السادس العلوم التى امر الناس بتحصيلها و ينفعهم، و فيه تفسير الحكمه، و الآيات فيه، و فيه: 62- حديثا

209

تعلّموا العربيه فانها كلام اللّه الّذى يكلّم به خلقه 212

ليت السياط على رءوس أصحابى حتّى يتفقهوا 213

العلوم أربعه: الفقه، الطب، النحو، النجوم 218

إذا مات الفقيه ثلم فى الإسلام ثلمه لا يسدها شى ء 220

الباب السابع آداب طلب العلم و أحكامه، و الآيات فيه، و فيه: 19- حديثا

221

لا سهر الا فى ثلاث: التهجد، طلب العلم، عروس تهدى إلى زوجها 222

شرائط تحصيل العلم عن الإمام الصّادق عليه السّلام 225

وصيه الخضر عليه السّلام لموسى عليه السّلام فى تعلم العلم و آدابه 227

فى اختلاف امتى رحمه 227

الباب الثامن ثواب الهدايه و التعليم، و فضلهما، و فضل العلماء، و ذمّ اضلال الناس، و الآيات فيه، و فيه: 92- حديثا

1تفسير الآيات 2

أشدّ من يتم اليتيم الّذى انقطع عن إمامه 2

فى امرأه حضرت عند الصّديقه فاطمه عليها السّلام و سئلت عنها مسائل، ثمّ قالت: لا أشقّ عليک، فقالت فاطمه عليها السّلام: هاتى و سلى 3

فيما أوحى اللّه إلى موسى عليه السّلام: حبّبنى إلى خلقى و حبّب خلقى إلىّ ... 4

وزن القنطار 5

فقيه واحد أشدّ على إبليس من ألف عابد 5

الحسن بن علىّ عليهما السّلام و الرّجل الّذى حمل إليه هديّته 8

من كان همّه فى كسر النواصب 10

فى أنّ رجلا جاء إلى علىّ بن الحسين عليه السّلام برجل يزعم أنّه قاتل أبيه، و له عليه حق التعليم 12

فى مداد العلماء 14

كان فيما أوصى به رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله عليا عليه السّلام: يا علىّ ثلاث من حقائق الايمان:

الانفاق من الاقتار، و إنصاف الناس من نفسک، و بذل العلم للمتعلّم 15

قيل للعابد فى يوم القيامه: انطلق إلى الجنه، و قيل للعالم: قف تشفّع للناس 16

ص: 20

من علّم خيرا فله بمثل أجر من عمل به 17

فی فضل العالم علی العابد 18

فی أنّ لکلّ شی ء زکاه و زکاه العلم أن یعلّمه أهله، و نوم العالم، و مثل العلماء، و هدیّه المرء 25

[فهرس الجزء الثانى]

[تتمه كتاب العقل و العلم و الجهل]

[تتمه أبواب العلم و آدابه و أنواعه و أحكامه]

الباب التاسع استعمال العلم، و الإخلاص فى طلبه، و تشديد الامر على العالم، و الآيات فيه، و فيه: 71- حديثا

26

تفسير الآيات 27

حق العلم، و بيانه 28

فى خطبه لأمير المؤمنين عليه السّلام 31

فيما أوحى اللّه عزّ و جلّ إلى داود عليه السّلام فى عالم غير عامل، و فيه: بيان 32

فى منهومين لا يشبعان 34

تعلّموا القرآن فانّه أحسن الحديث 36

ما قال علىّ عليه السّلام لكميل 37

من تعلّم علما لغير اللّه 38

فى أنّ لموسى بن عمران عليه السّلام كان جليسا ضاع علمه، و قصّه مسخه قردا 40

الباب العاشر حق العالم، و الآيات فيه، و فيه: 20- حديثا

40

فى ثلاث يشكون إلى اللّه 41

حقّ الأستاد 42

ما روى حارث بن الأعور عن أمير المؤمنين عليه السّلام من حقّ العالم، و فيه كيفيه

ص: 21

السّؤال عن العالم 43

ما روى عبد اللّه بن الحسن عليه السّلام من حقّ المعلّم على المتعلّم 44

التملّق فى طلب العلم، من أخلاق المؤمن 45

الباب الحادى عشر صفات العلماء و اصنافهم، و الآيات فيه، و فيه: 42- حديثا

45

بيان فى معنى: الحلم، و الرفق، و اللين 45

ما روى ابن عبّاس عن علىّ عليه السّلام فى طالب العلم: و أنّهم على ثلاثه اصناف، و فيه: بيان دقيق 46

صنفان من أمّتى إذا صلحا او فسدا .. 49

عشره يعنّتون أنفسهم و غيرهم 51

ما فى خطبه أبى ذرّ رحمه اللّه 51

عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله: لا تجلسوا عند كلّ داع مدّع يدعوكم من اليقين إلى الشک، و من الإخلاص إلى الرياء، و من التواضع إلى الكبر، و من النصيحه إلى العداوه، و من الزهد إلى الرغبه.

و تقرّبوا إلى عالم يدعوكم من الكبر إلى التواضع، و من الرياء إلى الإخلاص، و من الشک إلى اليقين، و من الرغبه إلى الزهد، و من العداوه إلى النصيحه، و لا يصلح لموعظه الخلق إلّا من خاف هذه الآفات بصدقه، و أشرف على عيوب الكلام، و عرف الصحيح من السقيم و علل الخواطر و فتن النفس و الهوى 52

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله علماء هذه الامّه رجلان ... 54

قصّه رجل بالقاهره (مصر) 58

الباب الثانى عشر آداب التعليم، و فيه: آيه، و فيه: 15- حديثا

59

ما روى أبو الأسود: إنّ رجلا سأل عليّا عليه السّلام فدخل منزله ثمّ خرج و أجابه، و أنشد عليه السّلام فى الموضوع أشعارا 59

معنى: كيت و كيت، و حاقن و حازق و حاقب 60

فيما قال عيسى عليه السّلام للحواريّين 62

الدّعاء قبل الدرس و بعد الدرس 62

الدعاء مع الجماعه 63

الباب الثالث عشر النهى عن كتمان العلم و الخيانه و جواز الكتمان عن غير أهله، و الآيات فيه، و فيه: 84- حديثا

64

ترجمه: حسن البصرى، و الزّهاد الثمانيه 65

ما قال عيسى بن مريم عليه السّلام لبنى إسرائيل فى تعليم الحكمه 66

قوام الدّين بأربعه: بعالم، و غنى، و فقير، و جاهل 67

فى أنّ أمر الأئمه عليهم السّلام ليس بقبوله فقط 68

شكايه جابر عن غليان الأحاديث فى صدره، لأنّ عنده تسعين ألف حديث بغير ما حدّث للنّاس 69

قصّه معلّى بن خنيس 71

فى كتمان العلم حيث يجب اظهاره، و فيه بيان: فى الجمع بين الأخبار 72

فى التقيّه 74

فی حدیث سلمان رضی اللّه تعالی عنه 76
فی أمر الأئمه علیهم السّلام و صونه و ستره 77
ص: 23

فی اجره التفقّه 78

کونوا فی النّاس کالنحل فی الطیر 79

فی بیان أحادیث الأئمّه علیهم السّلام 80

الباب الرابع عشر من یجوز أخذ العلم منه، و من لا یجوز، و ذمّ التقلید و النهی عن متابعه غیر المعصوم فی کل ما یقول، و وجوب التمسک بعروه اتباعهم علیهم السّلام ، و جواز الرجوع الی رواه الاخبار و الفقهاء الصالحین و الآیات فیه، و فیه: 68- حدیثا

81

منزله الشیعی بقدر ما یحسن روایته عن الأئمّه علیهم السّلام 82

فی ذمّ الرّئاسه 83

فی مذمّه أصحاب الرأی 84

فی أنّ من الناس من حسن سمته و یترک الدّنیا للدّنیا، و فیه بیان 84

تفسیر: وَ مِنْهُمْ أُمِّیُّونَ لا یَعْلَمُونَ الْکِتابَ إِلَّا أَمانِیَّ، و فیه معنی. الامیّ و ما قال علماء الیهود 86

فی أنّ اللّه أبی أن یجری الأشیاء الّا بالأسباب 90

فی أنّ العلماء ورثه الأنبیاء علیهم السّلام 92

فی طلب العلم 93

فی أنّ اللّه تعالی أدّب نبیّه علی محبّته، و فیه: توضیح 95

عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله غریبتان: کلمه حکم من سفیه فاقبلوها، و کلمه سفه من حکیم فاغفروها، و فیه: بیان 96

إنّ القرآن شاهد الحق و محمّد صلّی اللّه علیه و آله لذلک مستقرّ 98

فی أخذ الحکمه 99

خطبه من أمیر المؤمنین علیه السّلام فی الطاعه، و المعرفه، و فیه: إیضاح 100

فی أنّ آل محمّد صلّی اللّه علیه و آله أبواب اللّه و سبله 104

الباب الخامس عشر ذم علماء السوء و لزوم التحرز عنهم، و الآیات فیه، و فیه: 25- حدیثا

105

فی أنّ العلماء رجلان: رجل عالم آخذ بعلمه، و عالم تارک لعلمه 106

إنّ فی جهنم رحی تطحن فیها العلماء الفجره، و القرّاء الفسقه، و الجبابره الظّلمه، و الوزراء الخونه، و العرفاء الکذبه. 107

ترجمه: محمّد بن أسلم الجبلیّ، و أنّه فاسد الحدیث 108

إنّ اللّه یعذب ستّه بستّ ... 108

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: سیأتی علی امتی زمان لا یبقی من القرآن الّا رسمه و لا من الإسلام إلّا اسمه، یسمّون به و هم أبعد الناس منه، مساجدهم عامره و هی خراب من الهدی، فقهاء ذلک الزّمان شرّ فقهاء تحت ظلّ السماء، منهم خرجت الفتنه و إلیهم تعود، و فیه: بیان 109

فی خوف رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله عن منافق علیم اللسان 110

الباب السادس عشر النهی عن القول بغیر علم، و الافتاء بالرأی، و بیان شرائطه، و الآیات فیه، و فیه: 50- حدیثا

111

قول أمیر المؤمنین علیه السّلام فی الإفتاء 113

أوصی علیّ علیه السّلام رجلا بخمس 114

فی قول علیّ بن الحسین علیه السّلام: لیس لک أن تقعد مع من شئت 116

من عمل بالمقاییس فقد هلّک و أهلک 121

فی الافتاء بغیر علم 122

لو سکت من لا یعلم سقط الاختلاف 122

ترجمه: قاسم بن محمّد بن أبی بکر 123

عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: إنّ من أشدّ الناس عذابا یوم القیامه رجل قتل نبیّا أو قتله نبیّ، او رجل یضل الناس بغیر علم او مصوّر یصور التماثیل 123

الباب السابع عشر ما جاء فی تجویز المجادله و المخاصمه فی الدین و النهی عن المراء، و الآیات فیه، و فیه: 61- حدیثا

124

النهی عن الجدال بغیر الّتی هی أحسن 125

الشجر الأخضر، و مکانه 126

عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: إنّ أوّل ما نهانی عنه ربّی عزّ و جلّ: عباده الأوثان و شرب الخمر و ملاحات الرجال (أی مقاولتهم و مخاصمتهم) 127

أربع یمتن القلب 128

قیل لأبی عبد اللّه علیه السّلام: أ تری هذا الخلق کلّه من النّاس، فقال علیه السّلام: ألق منهم التارک للسواک، و المتربّع فی موضع الضیق، و الداخل فیما لا یعنیه، و المماری فیما لا علم له به، و المتمرّض من غیر علّه، و المتشعّث من غیر مصیبه، و المخالف علی أصحابه فی الحق و قد اتفقوا علیه، و المفتخر یفتخر بآبائه و هو خلوّ من صالح أعمالهم فهو بمنزله الخلنج یقشّر لحا من لحا حتّی یوصل إلی جوهریته، و هو کما قال اللّه عزّ و جلّ: إِنْ هُمْ إِلَّا کَالْأَنْعامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِیلًا، و فیه: بیان 129

ص: 26

ترجمه: ابن بزیع 130

وصیّه ورقه بن نوفل لخدیجه علیها السّلام بنت خویلد 130

أورع الناس من ترک ... 131

الخصومه و المراء 134

ما روی أبو الدرداء 138

الباب الثامن عشر ذم انکار الحق و الاعراض عنه و الطعن علی أهله، و الآیات فیه، و فیه: 9- أحادیث

140

فیمن یدخل الجنّه و من یدخل النار، و ذمّ الکبر 141

ذمّ الکبر، و معنی، غمص الحقّ 142

الباب التاسع عشر فضل کتابه الحدیث و روایته، و فیه: 47- حدیثا

144

ما نقل من الشهید رحمه اللّه 144

فی أنّ رواه الأحادیث خلفاء رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 145

فی ثواب زیاره أمیر المؤمنین علیه السّلام 147

ترجمه: عیسی بن أبی منصور و عبد اللّه بن المغیره 147

فیما قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی خطبته بمنی، و فیه: بیان 148

فی ثواب تألیف الکتاب، و منازل الرجال 150

فی قول الصّادق علیه السّلام: أعربوا کلامنا فانّا قوم فصحاء 151

عن الصّادق علیه السّلام: احتفظوا بکتبکم فانکم سوف تحتاجون إلیها، و ما قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله لبعض کتّابه فی آداب الکتابه 152

ص: 27

الباب العشرون من حفظ أربعين حديثا، و فيه: 10- أحاديث

153

أربعون حديثا متواليا عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله يلزم حفظه 154

فى عدد الأربعين، و حفظ الأربعين حديثا 156

كيفيّه الحفظ، و تدوين الحديث فى المائه الثانيه من الهجره 157

معنى الصحابىّ و التابعىّ 157

الباب الواحد و العشرون آداب الروايه، و فيه: آيه، و فيه: 25- حديثا

158

الكذب المفترع، و معناه، و فيه: بيان و تحقيق 158

فى الحديث عن بنى إسرائيل، و فيه: تتميم 159

فى الكذب على الأئمه، و الحديث بكلّ ما يسمع، و قول أمير المؤمنين عليه السّلام:

عليكم بالدرايات لا بالروايات 160

عن الصّادق عليه السّلام عن أمير المؤمنين عليه السّلام: إذا حدّثتم بحديث فاسندوه إلى الّذى حدّثكم 161

علىّ بن الحسين عليهما السّلام و اخباره بالمغيبات، و ترجمه: السيّارىّ 162

فى نقل الحديث بالمعنى، و تفصيل القول فى ذلک 163

كيفيّه أخذ الحديث، و فيه: سماع الراوى لفظ الشيخ، أو إسماع الراوى لفظه إيّاه، و الاملاء، و العرض 165

فى استعمال كلمه: حدّثنى، حدّثنا، أخبرنى، أخبرنا، أنبأنا 166

كيفيّه نقل الحديث، و جواز الروايه و الاجازه 167

فى استعمال كلمه: وجدت، فى نقل الروايه 168

ص: 28

الباب الثانى و العشرون ان لكل شى ء حدا، و أنّه ليس شى ء، إلا ورد فيه كتاب أو سنه، و علم ذلک كله عند الامام، و فيه: آيه، و: 13- حديثا

168

المغيريّه، و ترجمتهم 169

فى قول الصادق عليه السّلام: ما رأيت عليا عليه السّلام قضى قضاء إلّا وجدت له أصلا 171

الباب الثالث و العشرون انهم عليهم السّلام عندهم مواد العلم و أصوله، و لا يقولون شيئا برأى و لا قياس، بل ورثوا جميع العلوم عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و انهم امناء اللّه على اسراره، و فيه: آيتان، و: 28- حديثا

172

فى أن الأئمّه عليهم السّلام لا يفتون برأيهم و لا يقولون بأهوائهم 173

بأىّ شى ء يفتى الإمام 175

بيان فى أنّ عليا عليه السّلام ساهم فى أمر لم يجى ء به كتاب و لا سنّه 177

الباب الرابع و العشرون ان كل علم حقّ هو فى أيدى الناس فمن أهل البيت عليهم السلام وصل اليهم، و فيه: حديثان

179

ص: 29

الباب الخامس و العشرون تمام الحجه و ظهور المحجه، و الآيات فيه، و فيه: 4- أحاديث

179

معنى فللّه الحجه البالغه 180

فى أنّ النبىّ إنّما يبعث فى حال اضمحلال الدين و خفاء الحجه 181

الباب السادس و العشرون ان حديثهم عليهم السّلام صعب مستصعب و ان كلامهم ذو وجوه كثيره و فضل التدبر فى أخبارهم عليهم السّلام و التسليم لهم و النهى عن رد أخبارهم، و الآيات فيه، و فيه: 116- حديثا

182

فى أنّ حديثا تدريه خير من ألف ترويه 184

عن الرضا عليه السّلام: إنّ فى أخبارنا متشابها كمتشابه القرآن، و محكما كمحكم القرآن فردّوا متشابهها دون محكمها 185

النهى عن تكذيب الحديث 186

ترجمه: المرجئه، و عقائدهم 187

القدريّه و الخوارج 188

لو علم أبو ذرّ ما فى قلب سلمان لقتله، و أن سلمان كان من العلماء 190

معنى: الصعب المستصعب 194

فى أنّ: لكلام الأئمّه عليهم السّلام سبعين وجها 198

فى المؤمنين المسلّمين 200

قصّه الرجل الذى كان من موالى عثمان و كان شتّاما لعلىّ عليه السّلام 201

فى أنّ المؤمن غريب 204

فى أنّ اللّه فضّل أولى العزم من الرسل بالعلم على الأنبياء 205

فى أنّ رواه الكتاب كثير و رعاته قليل 206

قصه موسى مع الخضر عليهما السّلام و أحوال الامّه مع الأئمه عليهم السّلام 207

سؤال ميثم عن علىّ عليه السّلام عن قوله: إنّ حديثنا صعب مستصعب 210

النهى عن تكذيب الحديث الّذى نقل عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله أو الأئمّه عليهم السّلام 212

الباب السابع و العشرون العله التى من أجلها كتم الأئمّه عليهم السّلام بعض العلوم و الاحكام و فيه: 7- أحاديث

212

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام قال: لو لا أن يقع عند غيركم كما قد وقع غيره لأعطيتكم كتابا لا تحتاجون إلى أحد حتّى يقوم القائم عجّل الله تعالى فرجه الشّريف 213

الباب الثامن و العشرون ما ترويه العامّه من أخبار الرسول صلّى الله عليه و آله ، و ان الصحيح من ذلک عندهم عليهم السّلام ، و النهى عن الرجوع الى اخبار المخالفين و فيه ذكر الكذابين، و فيه: 14- حديثا

214

معنى: أنال 214

ثلاثه كانوا يكذبون على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: أبو هريره، و أنس بن مالک، و امرأه (عائشه)، و أسامى الكذّابين على الأئمّه و ترجمتهم: عبد اللّه بن سبا، و المختار، و الحارث الشامىّ، و بنان، و المغيره بن سعيد، و بزيع، و السّرى، و أبو الخطاب، و معمّر، و بشار الأشعرىّ، و حمزه البربرىّ، و صائد النهدىّ 217

فیما روی العامّه فی: أبی بکر، و عمر، و عثمان 218

ص: 31

الباب التاسع و العشرون علل اختلاف الاخبار و كيفيه الجمع بينها و العمل بها و وجوه الاستنباط و بيان أنواع ما يجوز الاستدلال به، و الآيات فيه، و فيه: 72- حديثا

219

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إنّما مثل أصحابى فيكم كمثل النجوم 220

الجمع بين الخبرين 224

فى الخبر الّذى وافق كتاب اللّه 227

تفاسير مختلفه 228

العمل بخلاف ما أفتى الفقيه من أهل السنّه 233

كيف نصنع بالخبرين المختلفين؟ 235

جواب الامام عليه السّلام فى مسئله واحده بخلاف ما أجاب قبله و بعده 236

جميع أمور الأديان: أربعه ... و فيه: توضيح 238

كيف اختلف أصحاب النبىّ صلّى اللّه عليه و آله فى المسح على الخفين؟! 243

ترجمه: الشلمقانى 252

بيان الروايه و أحوال الرواه 253

الخبر المسند و المرسل و أخبار الآحاد 254

الباب الثلاثون من بلغه ثواب من اللّه على عمل فأتى به، و فيه: 4- أحاديث

256

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام قال: من بلغه عن النبیّ صلّی اللّه علیه و آله شی ء من الثواب فعمله کان أجر ذلک له و إن کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله لم یقله، و فیه بیان بانّ هذا الخبر

ص: 32

من المشهورات، رواه الخاصّه و العامّه، و الأقوال فيه 256

الباب الواحد و الثلاثون التوقف عند الشبهات و الاحتياط فى الدين، و فيه: آيه، و: 17- حديثا

258

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: حلالى حلال إلى يوم القيامه و حرامى حرام إلى يوم القيامه 260

الباب الثانى و الثلاثون البدعه و السنه و الفريضه و الجماعه و الفرقه، و فيه ذكر قله أهل الحق و كثره أهل الباطل، و فيه: 28- حديثا

261

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: لا يقبل قول إلّا بعمل، و لا يقبل قول و عمل إلّا بنيّه، و لا يقبل قول و عمل و نيّه إلّا باصابه السنّه 261

عن الصادق عليه السّلام قال: امر إبليس بالسجود لآدم، فقال: يا ربّ و عزّتک ان أعفيتنى من السجود لآدم لاعبدنّک عباده ما عبدک أحد قطّ مثلها؟! قال اللّه جلّ جلاله: إنّى أحبّ أن اطاع من حيث أريد 262

قصّه موسى بن عمران عليه السّلام و الرجل الّذى يدعو اللّه و لا يستجاب 263

قيل لمحمّد بن الحنفيّه رضى اللّه عنه: من أدّبک؟ و جوابه 265

معنى: السنّه و البدعه و الجماعه و الفرقه 266

فيمن خلع جماعه المسلمين، و فيه: بيان و توضيح لذلک 267

الباب الثالث و الثلاثون ما يمكن أن يستنبط من الآيات و الاخبار من متفرقات مسائل أصول الفقه، و الآيات فيه، و فيه: 62- حديثا

268

فى الرجل الّذى يغمى عليه اليوم أو يومين أو أكثر 272

فى الغسل و الوضوء 274

فى الرّجل الّذى يتزوّج المرأه فى عدّتها بجهاله 275

قصّه سمره بن جندب و اضراره بالانصارىّ فى نخلته 276

هل تحتلم المرأه أم لا 278

العلّه الّتى لا يندرس القرآن 280

فى جواز الصلاه فيما يؤخذ من السوق 281

ما يوجد فى أرض المشركين 282

الباب الرابع و الثلاثون البدع و الرأى و المقاييس، و الآيات فيه، و فيه: 84- حديثا

283

التشنيع على من يحكم برأيه و عقله 284

قياسات أبو حنيفه، و سؤال الصادق عليه السّلام عنه عن أعضاء الإنسان 286

إيضاح من العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى: القياس 288

قصّه أبو يوسف و امام الكاظم عليه السّلام 290

قياس أبو حنيفه 291

ابن شبرمه و أبو حنيفه 292

سؤال الصادق عليه السّلام عن أبى حنيفه 293

ص: 34

بیان الحدیث فی العلل 294

قصّه الرّجل الّذی طلب الدّنیا من حلال و حرام فلم یقدر علیها و دلّه الشیطان إلی ابتداع الدّین 297

فی أدنی ما یکون به العبد کافرا 301

ترجمه: معلّی بن خنیس 302

أصحاب البدع یوم القیامه 303

فی البدعه و أصحاب البدع 308

القیاسات الشرعیّه 310

فی سدّ باب العقل بعد معرفه الإمام 314

خطبه أمیر المؤمنین علیه السّلام فی البدعه 315

الباب الخامس و الثلاثون غرائب العلوم من تفسیر أبجد و حروف المعجم و تفسیر الناقوس و غیرها، و فیه: 6- أحادیث

316

إلی هنا تمّ الجزء الثانی (حسب الطبعه الحدیثه) و به ینتهی المجلّد الأوّل حسب تجزئه المصنّف رحمه اللّه تعالی و إیّانا 322

فهرس الجزء الثالث

خطبه الكتاب

و هو المجلد الثانى حسب تجزئه المصنّف رحمه اللّه 1

الباب الأوّل ثواب الموحدين و العارفين، و بيان وجوب المعرفه و علته و بيان ما هو حقّ معرفته تعالى، و فيه: 39- حديثا

1ترجمه: صاحب كتاب الجعفريات 2

فيمن أقرّ للّه بالربوبيّه و لمحمّد صلّى اللّه عليه و آله بالنّبوه و لعلىّ عليه السّلام بالإمامه و أدّى ما افترض عليه، أسكنه اللّه فى جواره 3

فى أنّ اللّه تبارک و تعالى حرّم أجساد الموحّدين على النار 4

فى قول اللّه عزّ و جلّ: لا إله إلّا اللّه حصنى فمن دخله أمن من عذابى 6

حديث سلسله الذهب 7

فى قول جبرئيل لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: بشّر امّتک أنّه من مات لا يشرک باللّه عزّ و جلّ شيئا دخل الجنّه، قال قلت: يا جبرئيل و إن زنى و إن سرق؟! قال:

نعم و إن شرب الخمر، و فيه بيان للحديث من المجلسى رحمه اللّه 8

لم أمر اللّه الخلق بالإقرار باللّه و برسله و حججه و بما جاء من عند اللّه عزّ و جلّ 10

العلّه الّتى وجب الإقرار بأنّ اللّه واحد أحد، و ليس كمثله شى ء 11

فى قول اللّه عزّ و جلّ: إنّ رحمتى سبقت غضبى 12

أوّل ما افترض اللّه على عباده 13

رأس العلم و حقّ معرفه اللّه عزّ و جلّ 14

الباب الثانى عله احتجاب اللّه عزّ و جلّ عن خلقه، و فيه: حديثان

15

الباب الثالث اثبات الصانع و الاستدلال بعجائب صنعه على وجوده و علمه و قدرته و سائر صفاته، و الآيات فيه، و فيه: 29- حديثا

16

فى قول أمير المؤمنين عليه السّلام: و لو فكّروا فى عظيم القدره، و جسيم النعمه لرجعوا إلى الطريق، و خافوا عذاب الحريق، و لكنّ القلوب عليله و الأبصار مدخوله أ فلا ينظرون إلى صغير ما خلق، انظروا الى النمله، و انظروا الى الشمس و القمر و النبات و الشجر و الماء و الحجر، و اختلاف الليل و النهار 26

الجراده و خلقته، و بيان الحديث و لغاته 27

جواب الإمام الصادق عليه السّلام من سؤال الزنديق الّذى سئل عنه: ما الدليل على صانع العالم، و فيه إشاره إلى معنى: الرحمن على العرش استوى 29

بيان لطيف من المجلسى رحمه اللّه فى حقيقه الشيئيّه 30

الزنديق و معناه، و جواب الإمام الصّادق عليه السّلام لعبد اللّه الديصانى مع البيضه 31

بيان الحديث 32

الإمام الصّادق عليه السّلام و ابن أبى العوجاء الملحد 33

تفسير: الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِراشاً 35

فى قول الرضا عليه السّلام: إنّ اللّه تبارک و تعالى لا يعرف بكيفوفيّه، و لا بأينونيّه، و لا بحاسّه، و لا يقاس بشى ء 36

ص: 37

بیان الحدیث 38

الدلیل علی حدوث العالم 39

معنی: هُوَ الَّذِی خَلَقَ لَکُمْ ما فِی الْأَرْضِ جَمِیعاً 40

معنی: اللّه؟ 41

ابن أبی العوجاء، و عبد اللّه بن المقفّع فی المسجد الحرام 42

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام: ما خلق اللّه خلقا أصغر من البعوض، و الجرجس أصغر من البعوض، و الّذی یسمّونه الولغ أصغر من الجرجس، و ما فی الفیل شی ء إلّا و فیه مثله، و فضّل علی الفیل بالجناحین و بالرجلین 44

بیان و فی ذیله تحقیق 45

مناظره لابن أبی العوجاء! 46

تنویر و تحقیق 47

فیمن سئل: بم عرفت ربّک؟! 49

فی قول ابن أبی العوجاء: أنا أخلق!! 50

عبد الملک المصری الزندیق الّذی ناظر الإمام الصادق علیه السّلام بمکّه؟! 51

إیضاح: فیه حاصل الاستدلال 52

قال علیّ علیه السّلام فی جواب من سئل عن إثبات الصّانع: البعره تدلّ علی البعیر، و الروثه تدلّ علی الحمیر، و آثار القدم تدلّ علی المسیر، فهیکل علویّ بهذه اللطافه و مرکز سفلیّ بهذه الکثافه کیف لا یدلّان علی اللطیف الخبیر؟! 55

فی أنّ محمّد بن سنان و المفضّل بن عمر من الاجلاء و لیسا بضعیف 56

ص: 38

الباب الرابع الخبر المشتهر بتوحيد المفضل بن عمر، و فيه: حديث

اشاره

57

المجلس الأول

فى أنّ المفضّل استأذن عن الصادق عليه السّلام أن يكتب ما يقوله عليه السّلام؟ 59

أوّل العبر و الأدلّه على البارى جلّ قدسه تهيئه هذا العالم و تأليف أجزائه و نظمها 61

قوله عليه السّلام نبتدئ يا مفضّل بذكر خلق الإنسان و أوّل ما يدبّر به الجنين فى الرحم 62

فائده جريان الدم فى البدن، و الأسنان، و نبت الشعر فى وجه الرجال و من لا ينبت الشعر فى وجهه، و العلّه الّتى لا يكون المولود عاقلا فهما حين الولاده؟! 63

بيان الحديث 64

منفعه البكاء للأطفال 65

آله الرجل و المرأه 66

فى أعضاء البدن، و فيه إيضاح 67

انظر إلى ما خصّ به الإنسان فى خلقه تشريفا و تفضيلا على البهائم 68

فى حكمه أعضاء الإنسان 69

حكمه البصر و السمع 70

الأعضاء الّتى خلقت أفرادا و أزواجا، و الصوت و الكلام 71

فى الفؤاد، و الحلق 73

فی المخّ 74

فی المطعم و المشرب، و الشعر و الأظفار 76

فی أنّ آلام البدن تخرج بخروج الشعر و الأظفار 77

ص: 39

فی رطوبه البدن، و الأفعال الّتی جعلت فی الإنسان من الطعم و النوم و الجماع 78

القوی الّتی فی النفس و موقعها من الإنسان (الفکر، و الوهم، و العقل، و الحفظ) 80

فی الحیاء 81

النطق و الکلام، و اعطاء العلم بالانسان 82

العلّه الّتی لا یعلم الإنسان مقدار عمره 83

الأحلام الّتی تراها الإنسان 85

الأشیاء الّتی تراها موجوده فی العالم کالتراب، و الحدید، و الخشب، و الحجر، و النحاس، و الذهب و الفضه، و ... 86

العلّه الّتی لا یتشابه الناس واحد بالآخر کما یتشابه الوحوش و الطیر و غیر ذلک 87

العلّه الّتی تنبت للرجل اللحیه دون المرأه 88

المجلس الثانی:

فکّر یا مفضّل فی أبنیه أبدان الحیوان و أصنافها و عجائب خلقها 90

فی وجه الدابّه 95

الفیل و أعضائه 96

الزرافه و اختلاف أعضائها، و خلق القرد و شبهه بالانسان 97

البهائم، و کیف کسیت أجسامهم 98

الفطن، و الأیّل الّذی یأکل الحیّات 100

السحاب و تنینه، و الذرّه و النمل و الطیر 101

الطائر و خلقته 103

الدجاجه و البيضه 104

الاختلاف الألوان و الأشكال فى الطير 105

العصافير و رزقها 106

النحل و احتشاده فى صنعه العسل 108

ص: 40

السمک و ما فی البحار 109

المجلس الثالث:

السماء و لونه 111

طلوع الشمس و غروبها و ارتفاعها و انحطاطها 112

القمر و انارته 113

النجوم و اختلاف مسیرها و الفلک 114

مقادیر النهار و اللّیل 118

الریح و الهواء 119

الأرض و الزلزله 121

النار و منافعه للناس 123

الصحو و المطر 125

الجبال 127

المعادن و ما یخرج منها من الجواهر 128

النبات و الثمار و الحطب و الخشب، و الریع 129

الحبوب و الاشجار 130

ورق الاشجار 131

العجم و النوی و العلّه فیه، و الرمّان 132

الیقطین 133

النخل و الجذع 134

المجلس الرابع
الآفات الحادثه فی بعض الأزمان 137
ما أنكرت المعطله و جوابه علیه السّلام 138
علّه التوالد و التناسل 141

بیان لطیف من العلّامه المجلسی رحمه اللّه فی الحدیث 143

فی تکلیف العباد 147

العلّه الّتی استتر اللّه عزّ و جلّ نفسه عن الخلق 148

فی وصایه الإمام الصّادق علیه السّلام للمفضّل 150

الباب الخامس الخبر المروی عن المفضل بن عمر فی التوحید المشتهر بالاهلیلجه، و فیه: حدیث 152

الإمام الصّادق علیه السّلام و طبیب من بلاد الهند 153

استدلاله علیه السّلام بمعرفه اللّه بالاهلیلجه 156

شرح الحدیث 165

فی علم النجوم 171

شرح بعض جمل الحدیث 176

فی علم العباد بالأدویه 181

الطبیب الهندی و ایمانه باللّه عزّ و جلّ 192

الرحمه من العباد 196

الباب السادس التوحید و نفی الشریک و معنی الواحد و الاحد و الصمد و تفسیر سوره التوحید، و الآیات فیه، و فیه: 25- حدیثا

اشاره

198

القول بأنّ اللّه عزّ و جلّ واحد علی أربعه أقسام/ 207

فی النور و الظلمه 210

ص: 42

توضیح و تحقیق

فی مذهب الدیصانیه 211

مذهب المانویه و عقائدهم 212

مذهب المرقوبیه 215

معنی: الصمد، و العلّه الّتی نزلت سوره التوحید 220

فی رؤیا الّتی رآها أمیر المؤمنین علیه السّلام، و فیها رأی الخضر علیه السّلام قبل غزوه بدر بلیله 222

فی کتاب کتب الإمام الحسین بن علیّ علیهما السّلام فی معنی: الصمد 223

تفسیر: الصمد، عن الباقر علیه السّلام 224

الدلیل علی أنّ الصانع واحد لا أکثر 229

بیان: فی براهین التوحید و حلّ الخبر الّذی فیه: إن ادّعیت اثنین فلا بدّ من فرجه بینهما 230

فی أنّ المدبّر واحد 238

فی معنی قول القائل: واحد و اثنان و ثلاثه 240

الباب السابع عباده الأصنام و الکواکب و الاشجار و النیرین و علّه حدوثها و عقاب من عبدها أو قرب إلیها قربانا، و الآیات فیه، و فیه: 12- حدیثا

244

تفسیر الآیات 248

فی أنّ أوّل من عبد النار قابیل بن آدم 249

فی أنّ إبلیس اللعین أوّل من صوّر صوره علی مثال آدم علیه السّلام 250

ص: 43

الباب الثامن نفی الولد و الصاحبه، و الآیات فیه، و فیه: 3- أحادیث

254

تفسیر الآیات 256

الباب التاسع النهی عن التفکر فی ذات اللّه تعالی، و الخوض فی مسائل التوحید و اطلاق القول بانه شی ء و فیه: آیات، و: 32- حدیثا

257

فی النهی عن التفکر فی اللّه 259

فی أنّ اللّه عزّ و جلّ شی ء لا کالأشیاء 262س

الباب العاشر أدنی ما یجزی من المعرفه فی التوحید، و أنه لا یعرف اللّه الا به، و فیه: 9- أحادیث

اشاره

267

عرض عبد العظیم الحسنی رحمه اللّه دینه للإمام الهادی علیه السّلام 268

فی قول أمیر المؤمنین علیه السّلام: اعرفوا اللّه باللّه، و الرسول بالرساله 270

بیان من الصدوق رحمه اللّه فی: اعرفوا اللّه باللّه 273

تبیین و تحقیق

فی: اعرفوا اللّه باللّه من العلّامه المجلسی رحمه اللّه 274

الباب الحادی عشر الدین الحنیف و الفطره و صبغه اللّه و التعریف فی المیثاق، و الآیات فیه، و فیه: 22- حدیثا

276

یوم الذّر و المیثاق 279

معنی: کلّ مولود یولد علی الفطره، و فیه بیان للسیّد المرتضی 281

الباب الثانی عشر اثبات قدمه تعالی و امتناع الزوال علیه، و فیه: 7- أحادیث

283

فی قول علیّ علیه السّلام: أنا عبد من عبید محمّد صلّی اللّه علیه و آله 283

معنی: هو الأوّل و الآخر 284

الباب الثالث عشر نفی الجسم و الصوره و التشبیه و الحلول و الاتّحاد و انه لا یدرک بالحواس و الاوهام، و العقول و الافهام و الآیات فیه، و فیه: 47- حدیثا

287

فیما قیل فی: هشام بن الحکم و هشام بن سالم 288

فی أنّ اللّه تعالی: لا جسم و لا صوره و لا یحسّ و لا یجسّ 291

فی أنّ اللّه عزّ و جلّ: أیّن الأینیه و کیّف الکیفیّه 297

فی من شبّه اللّه بخلقه فهو مشرک 299

فیما سئل یهودیّ یقال له نعثل عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله؟! 303

العلّه الّتی خلق اللّه العباد 306

الباب الرابع عشر نفى الزمان و المكان و الحركه و الانتقال عنه تعالى و تأويل الآيات و الاخبار فى ذلک، و فيه: 47- حديثا

309

معنى: أو يأتى ربّک 310

الأقوال فى تفسير: أَ وَ لَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِى الْأَرْضَ نَنْقُصُها 311

معنى: ثمّ دنا فتدلّى فكان قاب قوسين أو أدنى 313

لأىّ علّه عرج اللّه نبيّه صلّى اللّه عليه و آله إلى السماء 315

معنى: و يحمل عرش ربّک 317

الأقوال فى: و جاء ربّک و الملک صفّا صفّا 319

معنى: ارجع إلى ربّک، و صلوات الخمس 320

تفسير آيه النجوى 322

قصه يهوديّين كانا صديقين لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و سؤالهما عن خليفه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فارشدا إلى أبى بكر ثمّ عمر ثمّ علىّ عليه السّلام 324

فى أنّ من زعم أنّ اللّه عزّ و جلّ فى شى ء أو من شى ء أو على شى ء فقد أشرک 326

معنى: الرحمن على العرش استوى 330

العلّه الّتى لاجلها ترفع الأيادى إلى السماء فى الدعاء 331

معنى: و كان عرشه على الماء 334

معانى: الاستواء 337

معنى: العرش 338

إلى هنا تمّ فهرس الجزء الثالث من الطبعه الحديثه

ص: 46

[فهرس الجزء الرابع]

أبواب تأويل الآيات و الاخبار الموهمه الخلاف ما سبق

الباب الأوّل تأويل قوله تعالى: خلقت بيدى، و جنب اللّه، و وجه اللّه، و يوم يكشف عن ساق، و أمثالها، و فيه: 20- حديثا

1تفسير: و الأرض جميعا قبضته يوم القيمه 2

معنى: كلّ شى ء هالک إلّا وجهه 5

بيان: فى معنى: وجه، و فى ذيل الصفحه بيان للسيّد الرضى رحمه اللّه 6

تفسير: يوم يكشف عن ساق 7

ما ذكر المفسّرون فى معنى الآيه 8

تفسير قوله تعالى: ما مَنَعَکَ أَنْ تَسْجُدَ لِما خَلَقْتُ بِيَدَىَّ 10

الباب الثانى تأويل قوله تعالى: وَ نَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِى،* و رُوحٌ مِنْهُ،* و قوله صلّى اللّه عليه و آله: خلق اللّه آدم على صورته، و فيه: 15- حديثا

11

معنى: وَ نَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِى،* و كيفيّه النفخ 11

ما قال السيّد المرتضى رحمه اللّه فى معنى: إنّ اللّه خلق آدم على صورته

و فيه بيان من العلّامه المجلسى فى شرح الحديث 14

الباب الثالث تأويل آيه النور، و فيه: 7- أحاديث

15

فيما نقل الصدوق رحمه اللّه عن المشبّهه فى تفسير: اللَّهُ نُورُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ 16

فى أنّ تأويل آيه النّور: أهل البيت عليهم السّلام 18

تنوير: فى معنى النّور بكيفيّته و كميّته 20

المثال فى آيه النّور 22

التشبيه و المشبّه به فى آيه النّور، و فيه أقوال 23

الباب الرابع معنى: حجزه اللّه عزّ و جلّ، و فيه: 4- أحاديث

24

الحجزه، و فيه: بيان 25

الباب الخامس نفى الرؤيه و تأويل الآيات فيها، و الآيات فيه، و فيه: 33- حديثا

26

معنى: و رأته القلوب بحقائق الايمان، و فيه بيان 26

فى قول ذعلب لأمير المؤمنين عليه السّلام: هل رأيت ربّک 27

تفسير: وجوه يومئذ ناضره إلى ربّها ناظره، و فيه: وجوه و استدلال 28

معنى: لا تدركه الأبصار و هو يدرک الأبصار 29

فى قول علىّ عليه السّلام: لم أک بالّذى أعبد من لم أره 32

بيان: فيه استدلال على عدم جواز الرؤيه 34

بيان: فى تفسير الآيات: وَ لَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرى و: ما كَذَبَ الْفُؤادُ ما رَأى و: لَقَدْ رَأى مِنْ آياتِ رَبِّهِ الْكُبْرى و ما قال المفسّرون 36

بيان: فى معنى الحجب و الأنوار 41

تأويل الوان الأنوار، و فيه: وجوه 42

فى أنّ: الشمس جزء من سبعين جزءا من نور الكرسىّ، و الكرسىّ جزء من سبعين جزءا من نور العرش، و العرش جزء من سبعين جزءا من نور الحجاب، و الحجاب جزء من سبعين جزءا من نور السرّ 44

ما قال الصدوق رحمه اللّه فى: ربّ أرنى انظر إليک 45

قصّه موسى بن عمران عليه السّلام 47

بيان شريف لطيف: فى المنكرين و المثبتين للرؤيه و استدلالهما و احتجاجهما 48

فى معرفه اللّه و معرفه الرسول صلّى اللّه عليه و آله و معرفه الإمام عليه السّلام 55

فى رؤيه اللّه عزّ و جلّ بالعين، و شرح الحديث مفصّلا 56

فيما ذهبت الإماميّه و المعتزله فى رؤيه اللّه 59

فيما ذهبت المشبّهه و الكراميه 60

أبواب الصفات

الباب الأوّل نفى التركيب و اختلاف المعانى و الصفات، و انه ليس محلا للحوادث و التغييرات، و تأويل الآيات فيها، و الفرق بين صفات الذات و صفات الافعال، و فيه: 19- حديثا

62

فى أنّ: غضب اللّه عزّ و جلّ: عقابه، و رضاه: ثوابه 63

تفسير: لا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ، و ما قيل فى تفسير الآيه 64

فى أنّ للّه عزّ و جلّ رضى و سخط 66

فى نعوت اللّه تبارک و تعالى و ما قال الصدوق رحمه اللّه 70

فى صفات الذّات 71

فى أنّ اللّه عزّ و جلّ لم يزل يعلم و يسمع و يبصر 72

بيان: فى السمع و البصر و كونهما من صفات الذات 73

الباب الثانى العلم و كيفيته و الآيات الوارده فيه، و فيه: 44- حديثا

74

فى أنّ اللّه تعالى يعلم الشى ء الّذى لم يكن أن لو كان كيف كان 78

معنى: يَعْلَمُ السِّرَّ وَ أَخْفى 79

معنى: يَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْيُنِ 80

فى أنّ عِلْمُ السَّاعَهِ*، و نزول الغيث، و ما فِى الْأَرْحام، و ما تَدْرِى نَفْسٌ ما ذا تَكْسِبُ غَداً و ما تَدْرِى نَفْسٌ بِأَىِّ أَرْضٍ تَمُوتُ، و أشياء لم يطلع عليها ملک

مقرّب و لا نبیّ مرسل، و هی من صفات اللّه عزّ و جلّ 82

فی أنّ علم اللّه تعالی لا نهایه له 83

فی أنّ للّه تبارک و تعالی علمین: علما مبذولا، و علما مکفوفا 89

الباب الثالث البداء و النسخ، و الآیات فیه، و فیه: 70- حدیثا

92

البداء، و معناه، و حقیقته، و تحقیقات حوله فی ذیل الصفحه 92

قصّه امرأه الّتی تصدّقت فی لیلتها الّتی وقعت فیها زفافها، و ما أخبر عیسی بن مریم علیهما السّلام بحالها 94

قصّه نبیّ من الأنبیاء و الملک و ما أوحی اللّه له 95

تفسیر: وَ قالَتِ الْیَهُودُ یَدُ اللَّهِ مَغْلُولَهٌ غُلَّتْ أَیْدِیهِمْ وَ لُعِنُوا بِما قالُوا بَلْ یَداهُ مَبْسُوطَتانِ، و ما ذکر الرازیّ فی تفسیره من التأویل، و ما قال السیّد الرضی رحمه اللّه فی تلخیص البیان 98

فی نزول الملائکه و الروح و الکتبه إلی سماء الدّنیا فی لیله القدر فیکتبون ما یکون من قضاء اللّه تعالی فی تلک السنه 99

تفسیر: الم غُلِبَتِ الرُّومُ فِی أَدْنَی الْأَرْضِ وَ هُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَیَغْلِبُونَ فِی بِضْعِ سِنِینَ، و القصّه فیه، و فیه بیان شَریف من العلّامه المجلسی رحمه اللّه 100

قصّه آدم علیه السّلام و مروره علی داود النّبیّ علیه السّلام و عمره 102

تفسیر: ما نَنْسَخْ مِنْ آیَهٍ أَوْ نُنْسِها نَأْتِ بِخَیْرٍ مِنْها، و ما قال الإمام الباقر علیه السّلام و الإمام الجواد علیه السّلام فی تفسیر الآیه 104

فی قول الصادق علیه السّلام: ما تنبّأ نبیّ قط حتّی یفرّ للّه تعالی بخمس: بالبداء، و المشیّه، و السجود، و العبودیّه، و الطاعه، و فیه: بیان من الصدوق رحمه اللّه فی معنی البداء 108

ص: 51

قصّه داود علیه السّلام و الشّاب الّذی نظر إلیه ملک الموت 111

فیما أوحی اللّه عزّ و جلّ إلی حزقیل علیه السّلام فی موت الملک 112

تحقیق رشیق فی شرح الأخبار 114

تفسیر: ثُمَّ قَضی أَجَلًا وَ أَجَلٌ مُسَمًّی عِنْدَهُ، و فیه: بیان فی الأجلین 117

فی یهودیّ الّذی مرّ علی النّبی صلّی اللّه علیه و آله و قال: السّام علیک، و قال صلّی اللّه علیه و آله: علیک، و قصّه صدقته و نجاته عن الموت، و طول العمر و نقصانه 121

بسط کلام لرفع شکوک و أوهام: فی البداء و حقیقته بالتفصیل، و الأقوال فیه 122

ما قال الصدوق رحمه اللّه فی معنی البداء، فی ذیل الصفحه 125

ما ذکره السیّد المرتضی و الشیخ المفید رحمهما اللّه فی البداء فی ذیل الصفحه 126

ما ذکره السیّد الداماد قدّس اللّه روحه فی نبراس الضیاء فی البداء 126

ما ذکره المیرزا رفیعا فی شرحه علی الکافی، و ما قاله العلّامه المجلسی 129

الباب الرابع القدره و الإراده، و الآیات فیه، و فیه: 20- حدیثا

134

معنی القدره، و أنّ اللّه تعالی خلق الأشیاء بغیر القدره 136

الإراده من اللّه و من الخلق، و فیه بیان فی شرح الحدیث 137

ما قال الشیخ المفید رحمه اللّه فی الإراده من اللّه عزّ و جلّ 138

قصّه الدیصانی مع هشام، و دخول الدّنیا فی البیضه 140

بیان: فی شرح الحدیث، و فیه: أربع وجوه 141

معنى علم اللّه و مشيئته 144

فى قول الصادق عليه السّلام: خلق اللّه المشيئه بنفسها، ثمّ خلق الأشياء بالمشيئه، و فيه بيان و شرح و وجوه 145

ص: 52

ما ذكره السيّد الداماد قدّس اللّه روحه و غيره فى المشيئه و معناه 146

الباب الخامس انه تعالى خالق كل شى ء، و ليس الموجد و المعدم الا اللّه تعالى و ان ما سواه مخلوق، و فيه: آيات و: 5- أحاديث

147

تفسير: فَتَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ، و أنّ فى المخلوق خالق كعيسى بن مريم عليه السلام: خلق من الطين كهيئه الطير باذن اللّه فنفخ فيه فصار طائرا باذن اللّه، و السامرى: خلق لهم عِجْلًا جَسَداً لَهُ خُوارٌ*، و فيه بيان دقيق 148

الباب السادس كلامه تعالى و معنى قوله تعالى: قُلْ لَوْ كانَ الْبَحْرُ مِداداً، و فيه: 4- أحاديث

150

معنى: سَبْعَهُ أَبْحُرٍ ما نَفِدَتْ كَلِماتُ اللَّهِ 151

فى: كلام اللّه عزّ و جلّ، و أنّه تعالى خالق الكلام 152

أبواب أسمائه تعالى و حقائقها و صفاتها و معانيها

الباب الأوّل المغايره بين الاسم و المعنى و ان المعبود هو المعنى، و الاسم حادث، و فيه: 8- أحاديث

153

فى أقوال المتكلّمين فى الاسم: هل هو عين المسمّى أو غيره 155

فى لفظ: اللّه، و اشتقاقه و معناه 157

بيان فى شرح الحديث (المغايره بين الاسم و المسمّى) 158

فيما قال الصدوق رحمه اللّه فى اسم اللّه عزّ و جلّ 161

فيما قال العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى شرح الحديث 164

فى: من عبد اللّه بالتوهّم فقد كفر 166

بيان: فى أسماء اللّه عزّ و جلّ 167

الباب الثانى معانى الأسماء و اشتقاقها و ما يجوز اطلاقه تعالى و ما لا يجوز، و فيه: 12- حديثا

172

معنى: اللَّطِيفُ، الْخَبِيرُ* 173

فى سؤال محمّد بن سنان عن الرضا عليه السّلام: هل كان اللّه عارفا بنفسه قبل أن يخلق الخلق؟! 175

معنى: إنّه تعالى قديم 176

معنی: هُوَ الْأَوَّلُ وَ الْآخِرُ 182

الباب الثالث عدد أسماء اللّه تعالی و فضل احصائها و شرحها، و الآیات فیه، و فیه: 6- أحادیث

184

فی أنّ للّه تبارک و تعالی تسعه و تسعین اسما من أحصاها دحل الجنّه 186

معنی: اللّه، الإله، الأحد، الواحد 187

معنی: الصَّمَدُ 188

معنی: الْأَوَّلُ وَ الْآخِرُ و السَّمِیعُ* و الْبَصِیرُ* و الْقَدِیرُ و القاهر 189

معنی: الْعَلِیُّ،* الْأَعْلی ، الباقی، البدیع. 190

فی عقد الأنامل، و معنی: الْبارِئُ 191

معنی: الأکرم، الظَّاهِرُ، الْباطِنُ، الْحَیُّ* 192

معنی: الْحَکِیمُ،* الْعَلِیمُ،* الْحَلِیمُ، الحفیظ، الْحَقُّ،* الحسیب 193

معنی: الْحَمِیدِ*، الحفیّ، الربّ، الرَّحْمنِ،* الرَّحِیمِ* 194

معنی: الذارئ، الرازق، الرقیب، الرءوف، الرائی 195

معنی: السَّلامُ، الْمُؤْمِنُ، و العلّه الّتی سمّی اللّه تعالی: مؤمنا و العبد: مؤمنا، و معنی الْمُهَیْمِنُ 196

معنی: الْعَزِیزُ، الْجَبَّارُ، الْمُتَکَبِّرُ، السیّد 197

معنی: سبّوح، الشهید، الصادق، الصانع 198

معنی: الطاهر، العدل، الْعَفْوَ،* الْغَفُورُ*، الْغَنِیُّ،* الغیاث 199

معنی: الفاطر، الفرد، الفتاح، الفالق، الْقَدِیمِ،* الْمُلْکُ،* القدّوس 200

معنی: الْقَوِیُّ،* القریب، الْقَیُّومُ،* القابض 201

معنى: الباسط، القاضى 202

ص: 55

معنى: الْمَجِيدِ*، الْمَوْلى * المنّان، المحيط، المبين، المقيت، الْمُصَوِّرُ 203

معنى: الْكَرِيمِ،* الْكَبِيرُ*، الكافى، الكاشف، الْوَتْرِ، النُّورِ*، الْوَهَّابُ* 204

معنى: الناصر، الواسع، الْوَدُودُ، الهادى، الوفىّ، الْوَكِيلُ، الْوارِثِ 205

معنى: الْبَرُّ، الباعث، التَّوَّابُ،* الجليل، الجواد، الْخَبِيرُ* 206

معنى: الْخالِقُ، خير الناصرين، خير الراحمين، الدّيّان، الشَّكُورُ، الْعَظِيمِ* 207

معنى: اللَّطِيفُ،* الشافى، و تبارک 208

أسماء اللّه تعالى بأسماء آخر غير ما مرّ 210

اسم اللّه الأعظم و ما عند الأنبياء عليهم السّلام و فى الكتب و فى القرآن 211

الباب الرابع جوامع التوحيد، و الآيات فيه، و فيه، 45- حديثا

212

بعض خطب أمير المؤمنين عليه السّلام فى التوحيد، بعد فراغه من جمع القرآن 221

بيان: فى شرح خطبه علىّ عليه السّلام الّتى خطبها فى مسجد الكوفه 223

الخطبه الّتى خطبها علىّ بن موسى الرضا عليهما السّلام 228

بيان: فى شرح بعض الجمل الخطبه 231

الاستدلال بعدم جريان الحركه و السكون عليه تعالى 245

خطبه عن علىّ عليه السّلام 247

بيان و شرح للخطبه 248

الأقوال فى أنّه لم صارت الجبال سببا لسكون الأرض 250

خطبه اخرى 254

بيان و شرح للخطبه 256

خطبه اخرى فى التوحيد 261

خطبه فى التوحيد عن الرضا عليه السّلام 263

خطبه فی التوحید و صفات اللّه عزّ و جلّ 265

بیان: فیه شرح الخطبه 267

خطبه اخری لأمیر المؤمنین علیه السّلام 269

خطبه اخری فی التوحید 274

تبیان: فی شرح الخطبه 278

ما کتب أبو الحسن الرّضا علیه السّلام فی التوحید 284

فیما قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم فی بعض خطبه 287

شرح خطبه النّبیّ صلّی اللّه علیه و آله 288

فیما قال الحسن بن علیّ علیهما السّلام فی التوحید فی جواب السائل 289

فیما قال الإمام موسی بن جعفر علیهما السّلام فی التوحید 296

بیان اخری من الإمام موسی بن جعفر علیهما السّلام 298

خطبه من الإمام الحسین بن علیّ علیهما السّلام 301

فی قول أمیر المؤمنین علیه السّلام: لا تتجاوزوا بنا العبودیّه ثمّ قولوا ما شئتم و لا تغلوا، و إیّاکم و الغلوّ کغلوّ النصاری فانّی بری ء من الغالین، و بیانه علیه السّلام فی صفه اللّه عزّ و جلّ 303

فی قول علیّ علیه السّلام فی جواب ذعلب حیث قال: هل رأیت ربک 304

و من خطبه له علیه السّلام 306

إیضاح فی شرح الخطبه 307

و من خطبه له علیه السّلام علی ما رواه نوف البکالی 313

بیان فی شرح الخطبه 315

فی وصیّته علیه السّلام للحسن المجتبی علیه السّلام 317

ص: 57

الباب الخامس ابطال التناسخ، و فيه: 4- أحاديث

320

تناسخ الأرواح، و الأقوال فيه 320

ما ذكره السيّد الداماد قدّس اللّه روحه فى برهان إبطال التناسخ 321

الباب السادس نادر، فى النفى هل هو شى ء مخلوق أم لا، و فيه: حديث واحد

322

إلى هنا تمّ الجزء الرابع حسب تجزئه الناشرين و به يتمّ المجلّد الثّانى حسب تجزئه المصنّف رحمه اللّه تعالى و إيّانا

ص: 58

فهرس الجزء الخامس

خطبه الكتاب

أبواب العدل

الباب الأوّل نفى الظلم و الجور عنه تعالى، و ابطال الجبر و التفويض، و اثبات الامر بين الامرين، و اثبات الاختيار و الاستطاعه، و الآيات فيه، و فيه: 112- حديثا

2فى أنّ أبا حنيفه خرج ذات يوم من عند الصّادق عليه السّلام فاستقبله الامام موسى الكاظم عليه السّلام، فقال له: يا غلام ممّن المعصيه؟ فقال عليه السّلام: لا تخلو من ثلاثه:

إمّا أن تكون من اللّه عزّ و جلّ و ليست منه فلا ينبغى للكريم أن يعذّب عبده بما لم يكتسبه، و إمّا أن تكون من اللّه عزّ و جلّ و من العبد، فلا ينبغى للشريک القوىّ أن يظلم الشريک الضعيف، و إمّا أن تكون من العبد و هى منه فان عاقبه اللّه فبذنبه و إن عفى عنه فبكرمه و جوده 4

كان علىّ بن الحسين عليهما السّلام إذا ناجى ربّه قال: يا ربّ قوّيت على معصيتک بنعمتک 5

فى ذمّ القدرىّ، و عقائد المجوس 6

عقیده المعتزله فی الشیعه 7

اعتقادنا فی الاستطاعه علی ما فی اعتقادات الصدوق 8

فی قول الصادق علیه السّلام: النّاس فی القدر علی ثلاثه أوجه 9

عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: إنّ اللّه عزّ و جلّ لمّا خلق الجنّه خلقها من لبنتین، لبنه من ذهب، و لبنه من فضّه، و جعل حیطانها الیاقوت، و سقفها الزبرجد و حصبائها اللّؤلؤ، و ترابها الزعفران و المسک الأذفر، فقال لها: تکلّمی، فقالت: لا إله إلّا أنت الحیّ القیّوم، قد سعد من یدخلنی، فقال عزّ و جلّ:

بعزّتی و عظمتی و جلالی و ارتفاعی لا یدخلها مدمن خمر، و لا سکّیر، و لا قتات، و هو النّمام، و لا دیّوث و هو القلطبان، و لا قلّاع و هو الشرطی، و لا زنوق و هو الخنثی، و لا خیّوف و هو النبّاش، و لا عشّار، و لا قاطع رحم و لا قدریّ 10

معنی: وَ تَرَکَهُمْ فِی ظُلُماتٍ لا یُبْصِرُونَ 11

معنی: لا جبر و لا تفویض بل أمر بین الأمرین 12

عن ابن عبّاس قال: لمّا انصرف أمیر المؤمنین علیّ بن أبی طالب علیه السّلام من صفّین، قام إلیه شیخ ممّن شهد الوقعه معه فقال: یا أمیر المؤمنین أخبرنا عن مسیرنا هذا أ بقضاء من اللّه و قدر؟ و قال الرّضا فی روایته عن آبائه، عن الحسین بن علیّ علیهم السّلام دخل رجل من أهل العراق علی أمیر المؤمنین علیه السّلام فقال:

أخبرنا عن خروجنا إلی أهل الشام بقضاء من اللّه و قدر؟ فقال له أمیر المؤمنین علیه السّلام: أجل یا شیخ فو اللّه ما علوتم تلعه و لا هبطتم بطن واد إلّا بقضاء من اللّه و قدر، فقال الشیخ عند اللّه أحتسب عنائی یا أمیر المؤمنین، فقال: مهلا یا شیخ لعلّک تظنّ قضاء حتما و قدرا لازما، لو کان کذلک لبطل الثّواب و العقاب، و الأمر و النّهی و الزجر، و لسقط معنی الوعد و الوعید، و

لم تكن على مسى ء لائمه، و لا لمحسن محمده، و لكان المحسن أولى باللائمه من المذنب، و المذنب أولى بالاحسان من المحسن، تلک مقاله عبده الأوثان و خصماء الرحمن، و قدريّه هذه الامّه و مجوسها، يا شيخ إنّ اللّه عزّ و جلّ كلّف تخييرا، و نهى تحذيرا، و أعطى على القليل كثيرا، و لم يعص مغلوبا و لم يطع مكرها، و لم يخلق السّماوات و الأرض و ما بينهما باطلا، ذلک ظنّ الّذين كفروا، فويل للذين كفروا من النار، قال: فنهض الشيخ و هو يقول:

أنت الامام الّذى نرجو بطاعته يوم النّجاه من الرحمن غفرانا

أو ضحت من ديننا ما كان ملتبسا جزاک ربّک عنّا فيه إحسانا

فليس معذره فى فعل فاحشه قد كنت راكبها فسقا و عصيانا

لا لا و لا قابلا ناهيه أوقعه فيها عبدت إذا يا قوم شيطانا

و لا أحبّ و لا شاء الفسوق و لا قتل الولىّ له ظلما و عدوانا

أنّى يحبّ و قد صحّت عزيمته ذو العرش أعلن ذاک اللّه إعلانا

13

بيان هذا الحديث 14

فى أنّ من قال بالجبر فلا تعطوه من الزكاه و لا تقبلوا لهم شهاده 16

اعتقادنا فى الجبر و التفويض 17

فى أنّ الخلق كيف لم يخلق كلّهم مطيعين موحّدين؟ 18

أفعال العباد، و بيان الشيخ المفيد رحمه اللّه فى الموضوع 19

ممّا أجاب به أبو الحسن علىّ بن محمّد العسكرىّ عليهما السّلام فى رسالته إلى أهل الأهواز حين سألوه عن الجبر و التفويض 20

فى إبطال الجبر 22

فی إبطال التفویض 23
فی قول اللّه: یُضِلُّ مَنْ یَشاءُ وَ یَهْدِی مَنْ یَشاءُ*، و ما أشبه ذلک 25
ص: 61

عن الكاظم عليه السّلام: إنّ اللّه خلق الخلق فعلم ما هم إليه صائرون فأمرهم و نهاهم 26

فى سؤال أبو حنيفه عن الكاظم عليه السّلام: أين يضع الغريب حاجته فى بلدتكم 27

أفعال العباد، و إنّ الأعمال على ثلاثه أحوال 29

القرآن مخلوق أم غير مخلوق 30

فى استطاعه العباد 34

عن أبى إبراهيم عليه السّلام قال: مرّ أمير المؤمنين عليه السّلام بجماعه بالكوفه و هم يختصمون بالقدر، فقال لمتكلّمهم: أ باللّه تستطيع؟ أم مع اللّه؟ أم من دون اللّه تستطيع؟! فلم يدر ما يردّ عليه؛ فقال أمير المؤمنين عليه السّلام: إن زعمت أنّک باللّه تستطيع فليس إليک من الأمر شى ء، و إن زعمت أنّک مع اللّه تستطيع فقد زعمت أنّک شريک معه فى ملکه، و إن زعمت أنّک من دون اللّه تستطيع فقد ادّعيت الربوبيّه من دون اللّه تعالى، فقال: يا أمير المؤمنين لا بل باللّه أستطيع، فقال:

أمّا إنّک لو قلت غير هذا لضربت عنقک (و فى ذيله بيان و شرح لطيف) 39

كتابه الحسن البصرى إلى أبى محمّد الحسن بن علىّ بن أبى طالب عليهما السّلام فى القدر و الاستطاعه، و جوابه عليه السّلام له 40

فى أنّ التكليف أدنى من الطاقه 41

أشعار فى الإراده و المشيّه 44

تحقيق فى سند الخبر الّذى روى زياد بن أبى الحلال 46

فى أنّ القدريّه ملعون على لسان سبعين نبيّا 47

فى حديث عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 48

معنى: وَ لَوْ شاءَ رَبُّکَ لَآمَنَ مَنْ فِى الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعاً 49

قول الطبرسیّ فی معنی الآیه 50

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام قال: قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: من زعم أنّ اللّه تعالی یأمر بالسّوء و الفحشاء فقد کذّب علی اللّه، و من زعم أنّ الخیر و الشرّ بغیر

ص: 62

مشيّه اللّه فقد أخرج اللّه من سلطانه، و من زعم أنّ المعاصى بغير قوّه اللّه فقد كذّب على اللّه و من كذّب على اللّه أدخله اللّه النار (و فى ذيله بيان) 51

فى التشبيه و الجبر 52

فى أنّ الغلاه وضعوا الأخبار التشبيه و الجبر 53

مناظره الإمام الصّادق عليه السّلام و القدرىّ بالشام 55

عن أمير المؤمنين عليه السّلام أنّه قال يوما: أعجب ما فى الإنسان قلبه فيه موادّ من الحكمه و أضداد لها من خلافها! فان سنح له الرّجاء ولهه الطمع! و إن هاج به الطمع أهلكه الحرص! و إن ملكه اليأس قتله الأسف! و إن عرض له الغضب اشتدّ به الغيظ! و إن أسعد بالرضا نسى التحفظ! و إن ناله الخوف شغله الحزن و إن أصابته مصيبه قصمه الجزع! و إن وجد مالا أطغاه الغنى! و إن عضّته فاقه شغله البلاء! و إن أجهده الجوع قعد به الضعف! و إن أفرط به الشبع كظّته البطنه! فكلّ تقصير به مضرّ و كلّ افراط له مفسد.

فقام إليه رجل ممّن شهد وقعه الجمل فقال: يا أمير المؤمنين أخبرنا عن القدر؟ فقال: بحر عميق فلا تلجه، فقال: يا أمير المؤمنين أخبرنا عن القدر؟ فقال بيت مظلم فلا تدخله، فقال: يا أمير المؤمنين أخبرنا عن القدر؟

فقال: سرّ اللّه فلا تبحث عنه، فقال: يا أمير المؤمنين أخبرنا عن القدر؟ فقال:

لمّا أبيت فانّه أمر بين أمرين لا جبر و لا تفويض، فقال يا أمير المؤمنين إنّ فلانا يقول بالاستطاعه و هو حاضر! فقال علىّ عليه السّلام علىّ به، فأقاموه فلمّا رآه قال له:

الاستطاعه تملّكها مع اللّه أو من دون اللّه، و إيّاک أن تقول واحده منهما فترتدّ، فقال: و ما أقول يا أمير المؤمنين؟ قال: قل: أملكها باللّه الّذى أنشأ ملكتها 56

سؤال الحجاج بن يوسف عن الحسن البصرى و عمرو بن عبيد و واصل بن عطا و عامر الشعبى فى القضاء و القدر، و جوابهم إليه ما سمعوا عن أمير المؤمنين عليه السّلام 58

حكايات من المجبّره 59

عن الرّضا عن آبائه عليهم السّلام قال: قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: خمسه لا تطفئ نيرانهم و لا تموت أبدانهم: رجل أشرک، و رجل عقّ والديه، و رجل سعى بأخيه إلى السّلطان فقتله، و رجل قتل نفسا بغير نفس، و رجل أذنب و حمل ذنبه على اللّه عزّ و جلّ 60

بيان شريف من السيّد المرتضى قدّس اللّه روحه فى الاستطاعه، و معنى: إِنَّکَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِىَ صَبْراً* 61

معنى: ما كانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَ ما كانُوا يُبْصِرُونَ 64

الباب الثانى متمم لباب الأول، و فيه: رساله امام الهادى عليه السّلام فى الرد على أهل الجبر و التفويض، و اثبات العدل، و فيه: حديث واحد

68

معنى: لا تجتمع أمّتى على ضلاله 68

الأخبار الموافق بالكتاب 69

قوله عليه السّلام: النّاس فى القدر على ثلاثه أوجه 70

فى الجبر و إبطاله 71

فى التفويض و إبطاله 72

مثل الاختبار بالاستطاعه 76

تفسير صحّه الخلقه 77

شواهد القرآن على الاختبار و البلوى بالاستطاعه 80

فذلكه: فى نفى الجبر و التفويض و اعتراف بعض المخالفين 82

الباب الثالث القضاء و القدر و المشيه و الإراده و سائر أسباب الفعل، و الآيات فيه، و فيه: 79- حديثا

84

تفسير الآيات 86

عن علىّ عليه السّلام قال: قال النّبىّ صلّى اللّه عليه و آله: سبعه لعنهم اللّه و كلّ نبىّ مجاب: المغير لكتاب اللّه، و المكذّب بقدر اللّه، و المبدّل سنّه رسول اللّه، و المستحلّ من عترتى ما حرّم اللّه عزّ و جلّ، و المتسلّط فى سلطانه ليعزّ من أذلّ اللّه و يذلّ من أعزّ اللّه، و المستحلّ لحرم اللّه، و المتكبّر على عباده اللّه عزّ و جلّ 88

اعتقاد الشيعه فى الإراده و المشيّه 90

بيان من المفيد نوّر اللّه ضريحه فى الإراده و المشيّه 91

اعتقادنا فى القضاء و القدر، على ما فى الاعتقادات الصدوق 97

شرح من الشيخ المفيد رحمه اللّه على ذلک 98

فى أنّ للّه عزّ و جلّ إرادتين و مشيّتين 101

فى علم اللّه 102

قنبر و حبّه لعلىّ عليه السّلام 104

إنّ القضاء على عشره أوجه 107

الفتنه على عشره أوجه 108

أ بقدر يصيب الناس ما يصيبهم أم بعمل 112

معنى: وَ ما تَشاؤُنَ إِلّا أَنْ يَشاءَ اللّهُ* 115

ص: 65

معنى: «وَ كُلَّ إِنسانٍ أَلْزَمْناهُ طائِرَهُ فِی عُنُقِهِ»، و حشر القدریّه 119

بیان: أمیر المؤمنین علیه السّلام فی القدر و الاستطاعه 123

قول العلّامه فی شرحه علی التجرید: فی القضاء و القدر 127

بیان السیّد المرتضی فی معنی: وَ ما کانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ 128

قوله طیّب اللّه رمسه فی: فَلا تُعْجِبْکَ أَمْوالُهُمْ وَ لا أَوْلادُهُمْ 132

الباب الرابع الآجال، و الآیات فیه، و فیه: 14- حدیثا

136

تفسیر الآیات و فیه تفسیر: الاذن 137

معنی: و قضی أجلا 138

فی الأجل المحتوم و الموقوف 140

عن جعفر بن محمّد عن أبیه علیهما السّلام قال: قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: إنّ المرء لیصل رحمه و ما بقی من عمره إلّا ثلاث سنین فیمدّها اللّه إلی ثلاث و ثلاثین سنه، و إنّ المرء لیقطع رحمه و قد بقی من عمره ثلاث و ثلاثون سنه فیقصّرها اللّه إلی ثلاث سنین أو أدنی 141

فی المقتول لو لم یقتل، و هل العلم مؤثّر أم لا 142

الباب الخامس الارزاق و الاسعار، و الآیات فیه، و فیه: 13- حدیثا

143

تفسیر الآیات 144

عیاده الإمام الصّادق علیه السّلام رجلا من أهل مجلسه و قوله فی غذاء بنات المؤمنین و بنیهم 146

فی أنّ النّوم بعد الفجر مکروه و مشئوم و موجب لتضییق الرزق 147

ص: 66

بیان فی تقدیر الرزق 149

بیان: من الشیخ بهاء الدین قدّس اللّه روحه فی الرزق 150

بیان: من العلّامه المجلسی قدّس سرّه 151

قول العلّامه رحمه اللّه فی شرحه علی التجرید فی معنی: السعر 152

الباب الخامس الارزاق و الاسعار، و الآیات فیه، و فیه: 13- حدیثا

الباب السادس السعاده و الشقاوه و الخیر و الشر و خالقهما و مقدرهما، و الآیات فیه، و فیه: 23- حدیثا

152

معنی: غَلَبَتْ عَلَیْنا شِقْوَتُنا 153

شباهه الولد بأخواله و أعمامه، و الولد فی الرحم 155

معنی: الشقیّ من شقی فی بطن أمّه و السّعید من سعد فی بطن أمّه 157

فیما أوحی اللّه إلی موسی علیه السّلام 160

الباب السابع الهدایه و الاضلال و التوفیق و الخذلان، و الآیات فیه، و فیه: 50- حدیثا

162

تفسیر الآیات من البیضاوی و الطبرسیّ و النعمانیّ و الزمخشری 167

فی أنّ النّبی صلّی اللّه علیه و آله کان یصلّی فی اللیل جهرا، و علّته 175

معنی: «وَ لَوْ شاءَ رَبُّکَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً واحِدَةً وَ لا یَزالُونَ مُخْتَلِفِینَ إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّکَ وَ لِذلِکَ خَلَقَهُمْ» و فیه بیان من السیّد المرتضی رحمه اللّه 180

قول الزمخشری فی معنی الآیه 182

معنی: «وَ جَعَلْنا مِنْ بَیْنِ أَیْدِیهِمْ سَدًّا وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَیْناهُمْ فَهُمْ لا یُبْصِرُونَ» و فی ذیله بیان من السیّد الرضی رحمه اللّه 188

ص: 67

اعتقادنا فی الفطره و الهدایه 196

معنی: «فَمَنْ یُرِدِ اللَّهُ أَنْ یَهْدِیَهُ یَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلامِ» 200

تفسیر: «ما أَصابَکَ مِنْ حَسَنَهٍ فَمِنَ اللَّهِ» 201

معنی: «وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَ قَلْبِهِ»، و فیه بیان من السیّد المرتضی رضی اللّه عنه 205

فی أنّ الضلاله علی وجوه، و معنی الهدی 208

معنی: لا حول و لا قوّه إلّا باللّه 209

الباب الثامن التمحیص و الاستدراج و الابتلاء و الاختبار، و الآیات فیه، و فیه: 18- حدیثا

210

تفسیر الآیات: عن الطبرسیّ و البیضاوی 212

عن الصادق علیه السّلام: إنّ اللّه تبارک و تعالی إذا أراد بعبد خیرا فأذنب ذنبا أتبعه بنقمه و یذکّره الاستغفار، و إذا أراد بعبد شرّا فأذنب ذنبا أتبعه بنعمه لینسیه الاستغفار و یتمادی بها، و هو قول اللّه عزّ و جلّ: «سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَیْثُ لا یَعْلَمُونَ»*، بالنّعم عند المعاصی 217

انّ أمیر المؤمنین صلوات اللّه علیه لمّا بویع بعد مقتل عثمان صعد المنبر و خطب بخطبه فیها ... 218

الباب التاسع ان المعرفه منه تعالى، و الآيات فيه، و فيه: 13- حديثا

220

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام: ستّه أشياء ليس للعباد فيها صنع: المعرفه، و الجهل، و الرضا، و الغضب، و النوم، و اليقظه 221

فى أنّ معرفه اللّه و معرفه الرسول و الأئمّه عليهم السّلام و سائر العقائد الدينيّه موهبيّه و ليست بكسبيّه، و يمكن حملها على كمال المعرفه 224

الباب العاشر الطينه و الميثاق، و الآيات فيه، و فيه: 67- حديثا

225

الطينه و عالم الذرّ و أخذ الميثاق 226

فى انّ المؤمن لا يرتكب الكبائر 228

معنى: النذر الأولى 234

علّيّين، و معناه، و المراد منه 235

أوّل ما خلق اللّه 240

فى أنّ الأرواح جنود مجنّده، و أنّ فى المؤمن حدّه 241

العله الّتى يغتمّ الإنسان و يحزن من غير سبب و يفرح و يسرّ من غير سبب 242

الحجر الأسود و علّه استلامه 245

العلّه الّتى من أجلها يرتكب المؤمن المحارم و يعمل الكافر الحسنات 246

المكان الّذى اخذ الميثاق من بنى آدم 259

فى أنّ أخبار الطينه من متشابهات الأخبار 260

الأشباح و الأرواح و إخراج الذّريّه من صلب آدم عليه السّلام، و ما ذكره الشيخ

ص: 69

المفید رحمه اللّه فی ذلک 261

فی إخراج الذّریّه من صلب آدم علیه السّلام علی صوره الذرّ 263

فی خلق الأرواح قبل الأجساد بألفی عام 266

ما ذکره السیّد المرتضی رحمه اللّه فی: «وَ إِذْ أَخَذَ رَبُّکَ مِنْ بَنِی آدَمَ» 267

الباب الحادی عشر من لا ینجبون من الناس، و محاسن الخلقه و عیوبها اللتین تؤثران فی الخلق، و فیه: 15- حدیثا

276

عن الصادق علیه السّلام لا یدخل حلاوه الایمان قلب سندیّ و لا زنجیّ و لا خوزیّ و لا کردیّ و لا بربریّ، و لا نبک الریّ، و لا من حملته أمّه من الزنا 277

ستّه عشر صنفا من الناس لا یحبّون أهل البیت علیهم السّلام 278

عن أمیر المؤمنین علیه السّلام: لا تجد فی أربعین أصلع رجل سوء، و لا تجد فی أربعین کوسجا رجلا صالحا 280

الباب الثانی عشر علّه عذاب الاستیصال، و حال ولد الزنا، و علّه اختلاف أحوال الخلق، و الآیات فیه، و فیه: 14- حدیثا

281

تفسیر الآیات 282

الطوفان و قوم نوح علیه السّلام 283

ما ذکره الشیخ بهاء الدین قدّس اللّه روحه: من نسبه التردّد إلی اللّه 284

العلّه الّتی من أجلها لا تدخل ولد الزنا الجنّه 285

بیان فی حال ولد الزنا فی القیامه 287

الباب الثالث عشر الاطفال و من لم يتم عليهم الحجه فى الدنيا، و الآيه فيه، و فيه: 22- حديثا

288

إذا كان يوم القيامه جمع اللّه الاطفال و أجج لهم نارا و أمرهم أن يطرحوا أنفسهم فيها، فمن كان فى علم اللّه عزّ و جلّ أنّه سعيد رمى نفسه فيها و كانت عليه بردا و سلامه، و من كان فى علمه أنّه شقىّ امتنع فيأمر اللّه تعالى بهم إلى النار، فيقولون: يا ربّنا تأمر بنا إلى النار و لم يجر علينا القلم؟! فيقول الجبّار قد أمرتكم مشافهه فلم تطيعونى، فكيف لو أرسلت رسلى بالغيب إليكم 291

فى أنّ اطفال المؤمنين يتغذّون عند فاطمه عليها السّلام و إبراهيم عليه السّلام و ساره 293

ما ذكره الصدوق عليه الرحمه فى أطفال المؤمنين و المشركين 295

ما ذكره العلّامه قدّس اللّه روحه 297

الباب الرابع عشر من رفع عنه القلم، و نفى الحرج فى الدين، و شرائط صحه التكليف و ما يعذر فيه الجاهل و أنّه يلزم على اللّه التعريف، و الآيات فيه، و فيه: 29- حديثا

298

تفسير الآيات 299

فى أنّ اللّه يحتجّ على العباد بالّذى آتاهم و عرّفهم 301

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام قال: قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: رفع عن أمّتى تسعه: الخطاء، و النسيان، و ما اكرهوا عليه، و ما لا يعلمون، و ما لا يطيقون، و ما اضطرّوا إليه، و الحسد، و الطيره، و التفكّر فى الوسوسه فى الخلق ما لم ينطق بشفه، و فيه

بیان لطیف دقیق و تحقیق رقیق 303

اعتقادنا فی التکلیف 305

الباب الخامس عشر عله خلق العباد و تکلیفهم، و العله التی من أجلها جعل اللّه فی الدنیا اللذات و الآلام و المحن، و الآیات فیه، و فیه: 18- حدیثا

309

تفسیر الآیات 310

عن عبد اللّه بن سلام مولی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله قال: فی صحف موسی بن عمران علیه السّلام:

یا عبادی إنّی لم أخلق الخلق لأستکثر بهم من قلّه، و لا لانس بهم من وحشه، و لا لأستعین بهم علی شی ء عجزت عنه، و لا لجرّ منفعه، و لا لدفع مضرّه، و لو أنّ جمیع خلقی من أهل السماوات و الأرض اجتمعوا علی طاعتی و عبادتی لا یفترون عن ذلک لیلا و لا نهارا ما زاد ذلک فی ملکی شیئا، سبحانی و تعالیت عن ذلک 313

معنی: وَ ما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ إِلَّا لِیَعْبُدُونِ 314

الباب السادس عشر عموم التکالیف، و الآیات فیه، و فیه: 3- أحادیث

318

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام فی قوله تعالی: «یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصِّیامُ» قال: هی للمؤمن خاصّه 318

عن جمیل بن درّاج قال: سألت أبا عبد اللّه علیه السّلام عن قول اللّه: «کُتِبَ عَلَیْکُمُ الْقِتالُ*، یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصِّیامُ» قال: فقال: هذه کلّها تجمع الضّلال و المنافقین و کلّ من أقرّ بالدعوه الظاهره 318

ما روى السيّد الرضى رحمه اللّه عن أمير المؤمنين عليه السّلام فى نهج البلاغه 319

الباب السابع عشر ان الملائكه يكتبون أعمال العباد، و الآيات فيه، و فيه: 3- أحاديث

319

تفسير الآيات 320

الملائكه الموكلين الاعمال و الكتابه و علّته 323

فى أنّ لكلّ إنسان عشرين ملكا 324

اعتقادنا أنّه ما من عبد إلّا و به ملكان موكلان 327

قول الصادق عليه السّلام: إنّ وليّنا ليعبد اللّه قائما و قاعدا و نائما و حيّا و ميّتا 328

كان رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم يصوم الاثنين و الخميس، فقيل له: لم ذلک؟ فقال صلّى اللّه عليه و آله: إنّ الأعمال ترفع فى كلّ اثنين و خميس، فأحبّ أن ترفع عملى و إنّى صائم 329

فى سؤال ابن الكوّا عن أمير المؤمنين عليه السّلام عن البيت المعمور 330

الباب الثامن عشر الوعد و الوعيد و الحبط و التكفير، و الآيات فيه، و فيه: 3- أحاديث

331

فى بطلان الإحباط و التكفير 332

فى عدم خلود أصحاب الكبائر من المؤمنين فى النار 334

اعتقادنا فى الوعيد و الوعيد، و العدل، و فيه بيان من المفيد رحمه اللّه 335

إلى هنا تمّ الجزء الخامس حسب تجزئه الناشر

ص: 74

فهرس الجزء السادس

[تتمه أبواب العدل]

الباب التاسع عشر عفو اللّه تعالى و غفرانه وسعه رحمته و نعمه على العباد، و الآيات فيه، و فيه: 17- حديثا

1عن النّبى صلّى اللّه عليه و آله أنّه قال: إنّ العبد إذا أذنب ذنبا ثمّ علم أنّ اللّه عزّ و جلّ يطلع عليه غفر له 3

عن أبى جعفر عليه السّلام يقول: إذا دخل أهل الجنّه الجنّه بأعمالهم فأين عتقاء اللّه من النار 5

صاحب الكبيره إذا مات بلا توبه 7

الخلف فى الوعيد من اللّه عزّ و جلّ 8

الباب العشرون التوبه و أنواعها و شرائطها، و الآيات فيه، و فيه: 78- حديثا

11

تفسير الآيات من الطبرسىّ رحمه اللّه 14

ما قاله بعض المفسرين 16

فى التوبه النصوح، و الأقوال فيه 17

عن أبى جعفر عليه السّلام قال: إنّ آدم عليه السّلام قال: يا ربّ سلّطت علىّ الشيطان و أجريته منّى مجرى الدم فاجعل لى شيئا، فقال: يا آدم جعلت لک أنّ من همّ من ذرّيّتک بسيّئه لم تكتب عليه، فان عملها كتبت عليه سيّئه،

و من همّ منهم بحسنه فان لم يعملها كتبت له حسنه، و إن هو عملها كتبت له عشرا، قال: يا ربّ زدنى، قال: جعلت لک أنّ من عمل منهم سيّئه ثمّ استغفر غفرت له، قال: يا ربّ زدنى، قال: جعلت لهم التوبه و بسطت لهم التوبه حتّى تبلغ النفس هذه، قال: يا ربّ حسبى (و فى ذيله بيان لطيف) 18

فى أنّ من تاب قبل أن يعاين الموت قبل اللّه توبته 19

عن الصادق عليه السّلام: من أعطى أربعا لم يحرم أربعا من اعطى الدعاء لم يحرم الإجابه، و من اعطى الاستغفار لم يحرم التوبه، و من اعطى الشكر لم يحرم الزياده، و من اعطى الصبر لم يحرم الأجر 21

العلّه الّتى لاجلها اغرق اللّه فرعون و قد آمن به؟! 23

بكاء الشابّ الّذى كان ينابش القبور للأكفان عند الرسول صلّى اللّه عليه و آله 24

الاستغفار اسم يقع لمعان ستّ 27

فى أنّ الذنوب ثلاثه 29

عن جابر، عن النّبى صلّى اللّه عليه و آله قال: كان إبليس أوّل من ناح، و أوّل من تغنّى، و أوّل من حدا، قال: لمّا أكل آدم من الشجره تغنّى، قال: فلمّا اهبط حدا به، قال: فلمّا استقرّ على الأرض ناح فأذكره ما فى الجنّه، فقال آدم: ربّ هذا الّذى جعلت بينى و بينه العداوه، لم أقو عليه و أنا فى الجنّه، و ان لم تعنّى عليه لم أقو عليه، فقال اللّه: السيّئه بالسيّئه، و الحسنه بعشر أمثالها إلى سبع مائه، قال: ربّ زدنى، قال: لا يولد لک ولد إلّا جعلت معه ملكا أو ملكين يحفظانه، قال: ربّ زدنى، قال: التوبه معروضه فى الجسد ما دام فيها الروح، قال ربّ زدنى، قال: أغفر الذنوب و لا ابالى، قال: حسبى 33

عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله، قال: أ تدرون من التائب؟ قالوا: اللّهمّ لا، قال:

إذا تاب العبد و لم يرض الخصماء فليس بتائب، و من تاب و لم يزد فى العباده فليس بتائب، و من تاب و لم يغيّر لباسه فليس بتائب، و من تاب و

لم يغيّر

ص: 76

رفقاءه فليس بتائب و من تاب و لم يغيّر مجلسه فليس بتائب، و من تاب و لم يغيّر فراشه و وسادته فليس بتائب، و من تاب و لم يغيّر خلقه و نيّته فليس بتائب، و من تاب و لم يفتح قلبه و لم يوسّع كفّه فليس بتائب، و من تاب و لم يقصّر أمله و لم يحفظ لسانه فليس بتائب، و من تاب و لم يقدم فضل قوته من بدنه فليس بتائب، و إذا استقام على هذه الخصال فذاک التائب 36

فى أنّ المؤمن إذا أذنب أجّله اللّه سبع ساعات 38

فى أنّ اللّه عزّ و جلّ أعطى التائبين ثلاث خصال 39

ختام فيه مباحث رائقه، و فيه: وجوب التوبه 42

فى أنّه هل تتبعّض التوبه أم لا 43

فى العزم على عدم العود إلى الذنب، و أنواع التوبه 46

فى فوريّه وجوب التوبه، و الأقوال فى سقوط العقاب بالتوبه 48

الباب الواحد و العشرون نفى العبث و ما يوجب النقص من الاستهزاء و السخريه و المكر و الخديعه عنه تعالى و تأويل الآيات فيها، و الآيات فيه، و فيه: حديثان

49

تفسير الآيات 50

يوم الغدير و نصب الرسول صلّى اللّه عليه و آله عليّا عليه السّلام، و أمره صلّى اللّه عليه و آله ان يبايعوه بامره المؤمنين 51

معنى: استهزاء اللّه 53

الباب الثانی و العشرون عقاب الکفّار و الفجار فی الدنیا، و الآیات فیه، و فیه: 9- أحادیث

54

تفسیر الآیات 55

عن السجّاد علیه السّلام: ما من مؤمن تصیبه رفاهیه فی دوله الباطل إلّا ابتلی قبل موته ببدنه أو ماله حتّی یتوفّر حظّه فی دوله الحقّ 57

الباب الثالث و العشرون علل الشرائع و الاحکام، و الآیات فیه، و فیه: ثلاثه فصول

اشاره

58

الفصل الأول، و فیه: حدیث

58

لم کلّف الخلق؟ 58

لم أمر اللّه الخلق بالإقرار باللّه و برسله و حججه و بما جاء من عنده؟ 59

فلم وجب علی الخلق معرفه الرسل؟ 59

فلم جعل أولی الأمر، و أمر بطاعتهم؟ 60

فلم لا یکون إمامان فی وقت واحد؟ 61

فلم لا یجوز أن یکون الامام من غیر جنس الرسول صلّی اللّه علیه و آله؟ 62

علّه الأمر و النهی من اللّه؟ 63

علّه الأمر بالصّلاه و الوضوء؟ 64

علّه وجوب الغسل؟ 65

علّه الاذان؟ 66
علّه القراءه فی الصّلاه و التسبیح فی الرکوع و السجود؟ 68
ص: 78

فلم جعل أصل الصّلاه ركعتين، و التكبيرات الافتتاحيّه؟ 69
الركوع و السجود و التشهد و التسليم 70
الجهر فى بعض الصّلاه، و أوقاتها، و صلاه الجماعه 71
رفع اليدين فى التكبير، و صلاه الجمعه 73
فى صلاه القصر 75
غسل الميت 77
صلاه الآيات 78
صلاه العيدين، و صوم شهر رمضان 79
فلم صارت المرأه تقضى الصّيام و لا تقضى الصّلاه؟ 80
صوم السنّه 81
كفّاره الصوم، و علّه الحجّ 82
فى وقت الحجّ، و علّه الاحرام 84
بيان دقيق و تحقيق رقيق فى شرح الحديث 85
بحث حول الخطبه فى الصّلاه الجمعه 89
الفصل الثانى: ما ورد من ذلک بروايه ابن سنان، و فيه: حديثان
93
غسل الجنابه و العيدين و الجمعه، و علّه الوضوء 95
علّه الزكاه و الحجّ 96

علّه الطواف و استلام الحجر، و لم سمّيت منى منى، و تحريم قتل النفس 97

حرّم: الزنا، و أكل مال اليتيم، و الفرار من الزحف، و التعرّب 98

حرّم: ما اهلّ به لغير اللّه، و الارنب، و الرّبا 99

حرّم: الخنزير، و الميته، و الدم، و الطحال 100

ص: 79

علّه المهر و وجوبه على الرّجال، و علّه تزويج الرّجل أربع نسوه، و تحريم أن تتزوّج المرأه أكثر من واحد 100

علّه تزويج العبد اثنين، و علّه الطلاق ثلاثا، و علّه تحريم المرأه بعد تسع تطليقات، و طلاق المملوک، و علّه ترک شهاده النساء فی الطلاق، و العلّه فی شهاده أربعه فی الزنا و اثنين فی سائر الحقوق، و علّه تحليل مال الولد لوالده بغير إذنه 101

العلّه فی البيّنه، و القسامه، و قطع اليمين من السارق و لم حرّم غصب الأموال، و السرقه، و علّه ضرب الزانی، و ضرب القاذف و شارب الخمر، و علّه القتل بعد إقامه الحدّ فی الثالثه علی الزانی و الزانيه 102

علّه تحريم الذكران للذكران و الاناث للاناث، و لم احلّ اللّه تعالی البقر و الغنم و الإبل، و كره أكل لحوم البغال و الحمير الأهليه، و لم حرّم النظر إلی شعور النساء، و علّه اعطاء النساء نصف ما يعطی الرّجال من الميراث، و علّه اخری فی إعطاء الذكر مثلی ما تعطی الأنثی، و العلّه الّتی من أجلها لا ترث المرأه من العقار 103

توضيح و شرح للحديث 104

الفصل الثالث: فی نوادر العلل و متفرقاتها، و فيه: 11- حديثا

107

الخطبه الّتی خطبها فاطمه عليها السّلام 107

فی أنّ الإسلام عشره أسهم 109

أبواب الموت و ما يلحقه الى وقت البعث و النشور

الباب الأوّل حكمه الموت و حقيقته، و ما ينبغى أن يعبر عنه، و فيه آيه، و: 5- أحاديث

116

الباب الثانى علامات الكبر و أن ما بين الستين الى السبعين معترک المنايا و تفسير أَرْذَلِ الْعُمُرِ،* و الآيات فيه، و فيه: 9- أحاديث

118

فى أنّ أَرْذَلِ الْعُمُرِ*: خمس و سبعون سنه 119

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام: إذا بلغ العبد ثلاثا و ثلاثين سنه فقد بلغ أشدّه، و إذا بلغ أربعين سنه فقد انتهى منتهاه، و إذا بلغ إحدى و أربعين فهو فى النقصان، و ينبغى لصاحب الخمسين أن يكون كمن هو فى النزع 120

الباب الثالث الطاعون و الفرار منه، و فيه: آيه، و فيه: 10- أحاديث

120

سأل بعض أصحابنا أبا الحسن عليه السّلام عن الطاعون يقع فى بلده و أنا فيها، أ تحوّل عنها؟! قال: نعم، قال: ففى القريه و أنا فيها أ تحوّل عنها؟ قال نعم، قال: ففى الدّار و أنا فيها أ تحوّل عنها؟ قال: نعم، قلت: فانّا نتحدث أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله قال: الفرار من الطاعون كالفرار من الزحف؟

قال: إنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إنّما قال هذا فى قوم كانوا يكونون فى الثغور فى نحو العدوّ، فيقع الطاعون فيخلّون أماكنهم و يفرّون منها، فقال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ذلک فيهم 121

فى قول اللّه عزّ و جلّ: «أَ لَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيارِهِمْ» و أنّهم كانوا أهل مدينه من مدائن الشّام، و كانوا سبعين الف بيت 123

الباب الرابع حب لقاء اللّه و ذمّ الفرار من الموت، و الآيات فيه، و فيه: 46- حديثا

اشاره

124

تفسير الآيات 125

لمّا أراد اللّه تبارک و تعالى قبض روح إبراهيم عليه السّلام 127

حياه: ام الفضل بنت الحارث و اسمها: لبابه، و أنّها أوّل امرأه أسلمت بعد خديجه عليها السّلام 128

فى قول الحسن عليه السّلام لرجل: كيف أصبحت؟ 129

ترجمه: العقرقوفى و توثيقه (ذيل الصفحه) 129

فى حقيقه الايمان 130

قصّه الشّابّ الّذى كان يدخل القبر و يناجى اللّه 131

فيما كتب أمير المؤمنين عليه السّلام لمحمّد بن أبى بكر 132

عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله قال: لو أنّ البهائم يعلمون من الموت ما تعلمون أنتم ما أكلتم منها سمينا 133

فيما كتب فى التوراه 136

قول الرجل لأبى ذرّ رحمه اللّه: ما لنا نكره الموت؟! 137

تحقيق مقام لرفع شكوک و أوهام

فى أنّه: ربّما يتوهّم التنافى بين الآيات و الأخبار الدّاله على حبّ لقاء اللّه و بين ما يدلّ على ذمّ طلب الموت، و ما ورد فى الأدعيه من استدعاء طول العمر و بقاء الحياه، و ما روى من كراهه الموت عن كثير من الأنبياء و الأولياء، و ما ذكره الشهيد رحمه اللّه 138

الباب الخامس ملک الموت و أحواله و أعوانه و كيفيه نزعه للروح، و الآيات فيه، و فيه: 18- حديثا

139

تفسير الآيات

الآيات الّتى يوهم التناقض، منها: «اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِها»، و: «قُلْ يَتَوَفَّاكُمْ مَلَکُ الْمَوْتِ»، و: «تَوَفَّتْهُ رُسُلُنا»، و: «تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلائِكَهُ طَيِّبِينَ»، و بيانها 140

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله رأى ملک الموت و كلّمه ليله الاسراء 141

كيف يقبض الأرواح و بعضهم فى المغرب و بعضهم فى المشرق فى ساعه واحده 144

الباب السادس سكرات الموت و شدائده و ما يلحق المؤمن و الكافر عنده، و الآيات فيه، و فيه: 52- حديثا

145

تفسير الآيات 147

قول الصّادق عليه السّلام لعقبه بن خالد 148

معنى: «فَرَوْحٌ وَ رَيْحانٌ» 149

معنى: «وَ الْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ» و ما فيها من الوجوه 150

معنى: «يا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ» و إنّ النّاس اثنان: واحد أراح، و آخر استراح. 151

حال المؤمن عند اللّه عزّ و جلّ 152

فى صفه الموت للمؤمن و الكافر و الفاجر 153

ما قال الحسين، و علىّ بن الحسين، و محمّد بن علىّ، و موسى بن جعفر عليهم السّلام فى معنى الموت و صفته 155

ما قال محمّد بن علىّ بن موسى عليهم السّلام فى المسلمين الّذين يكرهون الموت 156

فى الذّنب و آثاره المشئومه 157

بيان: فى البدن و نموّه بالرّوح، و فى ذيله بيان شريف 158

أشدّ ساعات ابن آدم: الساعه الّتى يعاين فيها ملک الموت، و الساعه الّتى يقوم فيها من قبره، و الساعه الّتى يقف فيها بين يدى اللّه تبارک و تعالى 159

فى تردّد اللّه تعالى عن قبض روح عبده المؤمن 160

ص: 84

فی حضور: رسول اللّه، و علیّ: و فاطمه، و الحسن، و الحسین و جمیع الأئمّه علیهم الصّلاه و السّلام و جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و عزرائیل علیهم السّلام عند المؤمن المحتضر، و ما یقول أمیر المؤمنین علیه السّلام 162

بیان: الاعتقاد فی الموت علی ما فی الاعتقادات الصدوق (ره)، و بیان المفید (ره) فی ذلک 167

فی وجع عینی أمیر المؤمنین علیه السّلام 170

عیسی بن مریم علیه السّلام جاء إلی قبر یحیی بن زکریّا علیهما السّلام، و ما قال له ... 170

عن أبی جعفر علیه السّلام: إنّ فئه من أولاد ملوک بنی إسرائیل کانوا متعبّدین، و احیائهم الموتی و ما قال لهم 171

فی حضور صفّ من الملائکه عند المحتضر 172

الباب السابع ما یعاین المؤمن و الکافر عند الموت و حضور الأئمّه علیهم السلام عند ذلک و عند الدفن و عرض الاعمال علیهم علیهم السلام، و فیه: 56- حدیثا

173

قول علیّ علیه السّلام لحارث الهمدانی فی الشیعه 178

قوله علیه السّلام: و ابشّرک یا حارث لتعرفنی عند الممات، و عند الصّراط، و عند الحوض، و عند المقاسمه، و معنی: المقاسمه 179

أشعار أبی هاشم السیّد الحمیری رحمه اللّه فی تضمین الخبر:

یا حار همدان من یمت یرنی من مؤمن أو منافق قبلا

180

فی محبّه علیّ علیه السّلام و أشعار فی ذلک 181

العلّه الّتی من أجلها تدمع عین المیّت عند موته 182

فیما قال الصادق علیه السّلام لمعلّی بن خنیس و عقبه، و بیان الحدیث 185

معنی: «وَ إِنْ مِنْ أَهْلِ الْکِتابِ إِلَّا لَیُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ» یعنی بذلک محمّدا صلّی اللّه علیه و آله، إنّه لا یموت یهودیّ و لا نصرانیّ أبدا حتّی یعرف أنّه رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله، و أنّه قد کان به کافرا. 188

ترجمه البزّاز: حفص بن سلیمان الأسدی الکوفیّ، و ما قیل فی حقّه 189

ترجمه: الشعبی 191

معنی: «لَهُمُ الْبُشْری فِی الْحَیاهِ الدُّنْیا» 191

عن الحسین بن عون قال: دخلت علی السیّد بن محمّد الحمیریّ عائدا فی علّته الّتی مات فیها، فوجدته یساق به، و وجدت عنده جماعه من جیرانه و کانوا عثمانیّه، و کان السیّد جمیل الوجه، رحب الجبهه، عریض ما بین السالفین، فبدت فی وجهه نکته سوداء مثل النقطه من المداد: ثمّ لم تزل تزید و تنمی حتّی طبّقت وجهه بسوادها، فاغتمّ لذلک من حضره من الشیعه، و ظهر من الناصبه سرور و شماته، فلم یلبث بذلک إلّا قلیلا حتّی بدت فی ذلک المکان من وجهه لمعه بیضاء فلم تزل تزید أیضا و تنمی حتّی اسفرّ وجهه و أشرق و افترّ السیّد ضاحکا مستبشرا فقال:

کذب الزّاعمون أنّ علیّا لن ینجی محبّه من هنات

قد و ربّی دخلت جنّه عدن و عفا لی الإله عن سیّئاتی

فأبشروا الیوم أولیاء علیّ و توالوا الوصیّ حتّی الممات

ثمّ من بعده تولّوا بنیه واحدا بعد واحد بالصفات

ثمّ شهد الشّهادات (التوحید، الرساله، الولایه) ثمّ اغمض عینه و مات رحمه اللّه 192

فی أنّ المؤمن لا یکره الموت 196

ص: 86

تذييل: من العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى حضور النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و الأئمّه عليهم السّلام و كيفيّه حضورهم و جواب المنكرين، و ما ذكره السيّد المرتضى رحمه اللّه 201

الباب الثامن أحوال البرزخ و القبر و عذابه و سؤاله و سائر ما يتعلق بذلک، و الآيات فيه، و فيه: 128- حديثا

202

تفسير الآيات، و أقوال حول كلمه: «بَلْ أَحْياءٌ»* 203

فى سؤال القبر و إثابه المؤمن فيه، و عقاب العصاه 204

بحث حول الرّوح على ما ذكره الرازىّ فى تفسيره 207

فى إثبات عذاب القبر على ما ذكره الشيخ بهاء الدّين رحمه اللّه 211

العلّه الّتى من أجلها يوضع مع الميّت الجريدتين 215

الزنديق الّذى سئل الصّادق عليه السّلام عن الرّوح و ارتباطه بالبدن 216

لمّا مات سعد شيّعه سبعون ألف ملک، و ما قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى حقّه 217

الردّ على من أنكر الثّواب و العقاب 218

فيما كتب أمير المؤمنين عليه السّلام لمحمّد بن أبى بكر، و فيه بيان حول كلمه:

«تسعه و تسعين تنّينا» من الشيخ بهاء الدين رحمه اللّه 219

لمّا مات سعد بن معاذ قام رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لتشييعه و تغسيله 220

فى أنّ عيسى عليه السّلام مرّ بقبر يعذّب صاحبه ثمّ مرّ به من قابل فإذا هو ليس يعذّب، فقال: يا ربّ مررت بهذا القبر عام أوّل فكان صاحبه يعذّب، ثمّ مررت به العام فإذا هو ليس يعذّب؟! فأوحى اللّه عزّ و جلّ إليه:

ص: 87

يا روح اللّه إنّه أدرک له ولد صالح فأصلح طريقا و آوى يتيما فغفرت له بما عمل ابنه 220

فيمن مات ما بين زوال الشمس يوم الخميس إلى زوال الشمس من يوم الجمعه من المؤمنين 221

فى المؤمن و الكافر إذا ماتا، و سؤال منكر و نكير منهما 222

خطبه الامام زين العابدين عليه السّلام 223

عن أمير المؤمنين عليه السّلام: إنّ ابن آدم إذا كان فى آخر يوم من الدّنيا و أوّل يوم من الآخره مثّل له ماله و ولده و عمله، فيلتفت إليهم ... 224

فى أنّ الأنبياء عليه السّلام كانوا رعاه الغنم، و فيه بيان 226

فى أنّ أمير المؤمنين عليه السّلام أحيى ميّتا و هو يقول: رميكا 230

فى أنّ أمير المؤمنين عليه السّلام أرى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله بابى بكر 231

لمّا ماتت فاطمه بنت أسد ... 232

فى أنّ العبد إذا ادخل حفرته أتاه ملكان اسمهما: منكر و نكير، و سؤالهما عنه 233

فى أرواح المؤمنين 234

معنى: «يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ»، و هو: لا إله إلّا اللّه، محمّد رسول اللّه 237

فى أنّ عليا عليه السّلام كان قريبا من الجبل بصفّين، و حضره شمعون وصىّ عيسى عليه السّلام و ما قال له 238

ما رأى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم ليله المعراج 239

علّه الأحلام، و القصّه فيها 243

فی خیام الأئمّه علیه السّلام علی ما نقله أبو بصیر من إعجاز الصادق علیه السّلام 245

فی قول علیّ علیه السّلام: إنّ ولیّنا ولیّ اللّه 246

ص: 88

فى أنّ معاويه كان بواد يقال له: ضجنان (فى البرزخ) 248

اعتقادنا فى النفوس و الأرواح 249

ما قال لقمان لابنه 250

اعتقادنا فى الأنبياء و الرسل و الأئمّه عليهم السّلام و أنّ فيهم خمسه أرواح 250

بيان و شرح و جرح و تعديل من المفيد رحمه اللّه على ما فى اعتقادات الصدوق رحمه اللّه، و فى ذيله بيان من المصحح 251

قوله: إنّ الأرواح مخلوقه قبل الأجسام بألفى عام، و فيه: نظر و تنقيح من المفيد رحمه اللّه 252

فى أنّ المؤمن المحض و الكافر المحض يرجعان إلى الدّنيا عند قيام القائم عجّل اللّه تعالى فرجه الشريف 254

بيان من العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى ردّ تشنيع المفيد على الصّدوق عليهما الرّحمه بسبق الأرواح 255

فى زياره القبور و وقتها 256

فى أنّ الميت يزور أهله 257

فيما يقول عدوّ اللّه إذا حمل على سريره 259

فى ضغطه القبر، و شكل منكر و نكير فى القبر 261

فى تجسّم الأعمال 265

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام ما من قبر إلّا و هو ينطق كلّ يوم ثلاث مرّات: أنا بيت التراب، أنا بيت البلى، أنا بيت الدود 266

ما من مؤمن مات فى شرق الأرض و غربها إلّا حشر اللّه روحه إلى وادى السّلام 268

فذلكه: فى أنّ النفس باقيه بعد الموت، و تعلّق الروح بالاجساد 270

ص: 89

فی عذاب القبر و کیفیّته، علی ما ذکره نصیر الملّه و الدین قدس اللّه روحه فی التجرید، و العلّامه الحلّیّ نوّر اللّه ضریحه فی شرحه، و الشیخ المفید رحمه اللّه فی أجوبه المسائل السّرویه، و ما ورد من الأئمّه علیهم السّلام 272

فی حقیقه سؤال منکر و نکیر فی القبر 274

ما قاله الامام الغزّ إلیّ فی الاحیاء فی القبر 275

ما قاله الشیخ بهاء الدّین رحمه اللّه ممّا یتعلّق الأرواح 277

ما قاله الفخر الرازیّ فی نهایه العقول 278

ما قاله صاحب المحجّه البیضاء فی أنّ أهل السنّه اختلفوا فی أنّ الأنبیاء علیهم السّلام

هل یسألون فی القبر أم لا، و کذا فی الأطفال 278

ما قاله الصدوق رحمه اللّه فی الاعتقادات فی المساءله فی القبر 279

ما قاله الشیخ المفید رحمه اللّه فی شرحه فی المساءله 280

الباب التاسع فی جنه الدنیا و نارها و هو من الباب الأوّل و الآیات فیه، و فیه: 18- حدیثا

282

فی أنّ جنّه آدم علیه السّلام کان جنّه من جنان الدّنیا 284

إعجاز من الصّادق علیه السّلام 287

فی أنّ قتله الحسین علیه السّلام فی جبل یقال له: الکمد، فی طریق مکّه و المدینه (فی عالم البرزخ) 288

فی أنّ شرّ الیهود یهود بیسان و شرّ النّصاری نصاری نجران 289

فی نهر الفرات 290

وادی برهوت 291

إذا كان يوم الجمعه و يوما العيدين، ينادى أرواح المؤمنين ... 292

الباب العاشر ما يلحق الرجل بعد موته من الاجر، و فيه: 5- أحاديث

293

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام: ستّ خصال ينتفع بها المؤمن من بعد موته: ولد صالح يستغفر له، و مصحف يقرأ فيه، و قليب يحفره، و غرس يغرسه، و صدقه ماء يجريه، و سنّه حسنه يؤخذ بها بعده 294

الباب الأوّل أشراط الساعه، و قصه يأجوج و مأجوج و الآيات فيه، و فيه: 32- حديثا

295

تفسير الآيات 296

فى أنّ يأجوج و مأجوج من ولد يافث بن نوح عليه السّلام 298

فى دابّه الأرض 300

عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: لا تقوم الساعه حتّى تكون عشر آيات: الدّجال، و الدّخان، و طلوع الشمس من مغربها، و دابّه الأرض، و يأجوج و مأجوج و ثلاثه خسوف: خسف بالمشرق، و خسف بالمغرب، و خسف بجزيره العرب و نار تخرج من قعر عدن تسوق النّاس إلى المحشر تنزل معهم إذا نزلوا، و تقبل معهم إذا أقبلوا 303

عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إذا عملت أمّتى خمسه عشر خصله حلّ بها البلاء، قبل: يا رسول اللّه و ما هى؟ قال: إذا كانت المغانم دولا: و الأمانه مغنما

و الزكاه مغرما، و اطاع الرجل زوجته و عقّ أمّه، و برّ صديقه و جفا أباه، و كان زعيم القوم أرذلهم، و القوم أكرمه مخافه شرّه، و ارتفعت الأصوات فى المساجد، و لبسوا الحرير، و اتخذوا القينات، و ضربوا بالمعازف، و لعن آخر هذه الامّه أوّلها، فليرتقب عند ذلک ثلاثه: الريح الحمراء، أو الخسف، أو المسخ 304

فى أشراط الساعه على ما قاله النبىّ صلّى اللّه عليه و آله لسلمان رضى اللّه عنه 306

فى أوّل أشراط الساعه 311

العلّه الّتى من أجلها صار فى النّاس السودان و الترک و الصقالبه و يأجوج و مأجوج 314

الباب الثانى نفخ الصور و فناء الدنيا و أن كل نفس تذوق الموت، و الآيات فيه، و فيه: 16- حديثا

316

تفسير الآيات 318

سئل عن المفيد رحمه اللّه ما معنى: «لِمَنِ الْمُلْکُ الْيَوْمَ»، و إنّ هذا خطاب منه لمعدوم، و جوابه 325

بيان من المصنّف رحمه اللّه فى الخطاب و المخاطب 326

كيفيّه إماته العوالم 326

ما فى كتاب زيد النرسى و جهالته 327

إماته العوالم و ملک الموت 329

فناء الأشياء و انعدامها و فى ذيله بيان و تحقيق 330
تتميم، فى فناء جميع المخلوقات و الأقوال فيه 331
إلى هنا تم الجزء السادس من الطبعه الحديثه 337

فهرس الجزء السابع بقيه أبواب المعاد و ما يتبعه و يتعلق به

الباب الثالث اثبات الحشر و كيفيته، و كفر من أنكره، و الآيات فيه، و فيه: 31- حديثا

1تفسير الآيات 11

عن الصّادق عليه السّلام: إذا أراد اللّه عزّ و جلّ أن يبعث الخلق أمطر السماء أربعين صباحا فاجتمعت الأوصال و نبتت اللحوم 33

تفسير: «أَوْ كَالَّذِی مَرَّ عَلی قَرْیَهٍ وَ هِیَ خاوِیَهٌ عَلی عُرُوشِها»، و الاختلاف فی المارّ، هل هو: إرميا، أو عزير، أو الخضر، أو نبىّ، أو بعض المعمّرين ممّن شاهده عند موته و احيائه، و أقوال اخرى 35

قصّه إبراهيم عليه السّلام و استدعائه من اللّه كيفيّه إحياء الموتى 36

فى سؤال الزنديق عن الصادق عليه السّلام فى الأكل و المأكول 37

معنى: «كُلَّما نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ» و فيه ذنب الغير 38

إبراهيم عليه السّلام و رؤيته رجلا يزنى فدعا عليه و مات، حتّى رأى ثلاثه فدعا عليهم فماتوا، و ... 41

فيما وعظ لقمان عليه السّلام لابنه فى شک من الموت و البعث 42

المعاد الجسمانى و الأقوال فيه، و أنّه من ضروريات الدّين 47

ما قاله العلامه الدّوانى فى شرحه على العقائد فى معاد الجسمانى 48

فى معاد الروحانى 50

فذلكه: فى خلاصه الأقوال 51

ما قاله شارح المقاصد على حقيقه المعاد، و امام الغزالىّ فى تحقيق المعاد الروحانىّ و بيان أنواع الثواب و العقاب 52

الباب الرابع أسماء القيامه و اليوم الذى تقوم فيه و أنه لا يعلم وقتها الا اللّه، و الآيات فيه، و فيه: 15- حديثا

54

ما قاله السيّد الرضى رضى اللّه عنه فى معنى: المرسى (ذيل الصفحه) 54

تفسير الآيات 55

فى أنّ ظهور القائم عجل اللّه تعالى فرجه الشّريف يوم الجمعه و تقوم القيامه يوم الجمعه 59

فى أنّ: شاهد، يوم الجمعه، و مشهود: يوم عرفه 60

فيما سئل عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 62

الباب الخامس صفه المحشر، و الآيات فيه، و فيه: 63- حديثا

62

تفسير الآيات 67

معنى: «يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ ما عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَراً» 68

فى: «إِنَّما يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصارُ» 69

تفسير قوله تعالى: «يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَ السَّماواتُ» 71

أين الناس فى يوم تبدّل الأرض 72

فى الشفاعه 74

معنى: «يَوْمَ نَطْوِى السَّماءَ كَطَىِّ السِّجِلِّ»، و فى ذيله بيان من السيّد الرضى رحمه اللّه 75

فى قوله تعالى: «يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلى شَىْ ءٍ نُكُرٍ» 79

فى قوله عزّ اسمه: «إِذا وَقَعَتِ الْواقِعَهُ» 81

فى قوله عزّ و جلّ: «يَوْمَئِذٍ ثَمانِيَهٌ»، و المراد من: ثمانيه 83

الأقوال فى معنى: «بَلِ الْإِنْسانُ عَلى نَفْسِهِ بَصِيرَهٌ» 87

عن البراء بن عازب قال: كان معاذ بن جبل جالسا قريبا من رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فى منزل أبى أيّوب الأنصارىّ و سؤاله عن: «يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْواجاً»، و قوله صلّى اللّه عليه و آله: تحشر عشره أصناف من أمّتى أشتاتا قد ميّزهم اللّه تعالى من المسلمين و بدّل صورهم، فبعضهم على صوره القرده، و هم: القتّات، و بعضهم على صوره الخنازير، و هم: أهل السحت، و بعضهم منكسون أرجلهم من فوق و وجوههم من تحت ثمّ يسحبون عليها، و هم: الآكلون الرّبا، و بعضهم عمى يتردّدون، و هم: الجائرون فى الحكم، و بعضهم بكم لا يعقلون، و هم: المعجبون بأعمالهم، و بعضهم يمضغون ألسنتهم

ص: 97

و هم: العلماء و القضاه الّذين خالفت أعمالهم أقوالهم، و بعضهم مقطّعه أيديهم و أرجلهم، و هم: الّذين يؤذون الجيران، و بعضهم مصلّبون على جذوع من النار، و هم: السعاه بالناس إلى السلطان، و بعضهم أشدّ نتنا من الجيف، و هم:

الّذين يتمتّعون بالشهوات و اللّذات و يمنعون حقّ اللّه فى أموالهم، و بعضهم يلبسون جبابا سابغه من قطران لازقه بجلودهم، و هم: أهل التجبّر و الخيلاء 89

فى يوم يقوم الروح، و الأقوال فى الروح 90

إنّ أوحش ما يكون هذا الخلق فى ثلاثه مواطن 104

فى أنّ الناس يحشرون فى أكفانهم 109

إنّ فى القيامه لخمسين موقفا 111

الباب السادس مواقف القيامه و زمان مكث الناس فيها، و أنه يؤتى بجهنم فيها، و الآيات فيه، و فيه: 11- حديثا

121

تفسير الآيات 122

فى أنّ الصراط أدق من حدّ السيف 125

فيما قالت فاطمه عليها السّلام يوم القيامه، و قتله الحسين عليه السّلام 127

اعتقادنا فى العقبات اللّاتى على طريق المحشر 128

ما قاله الشيخ المفيد رحمه اللّه فى معنى العقبات 129

الباب السابع ذكر كثره امه محمد صلّى الله عليه و آله فى القيامه، و عدد صفوف الناس فيها، و حمله العرش فيها، و فيه: 6- أحاديث

130

عن النّبى صلّى اللّه عليه و آله: إنّ فى الجنّه عشرين و مائه صفّ، أمّتى منها ثمانون صفا 130

فى حمله العرش و صورهم و عددهم 131

الباب الثامن أحوال المتقين و المجرمين فى القيامه، و الآيات فيه، و فيه: 148- حديثا

131

تفسير الآيات 139

فى قوله تعالى: «يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَ تَسْوَدُّ وُجُوهٌ» 140

الأقوال فى: «من قبل أن نطمس وجوها» 141

فى: «لَوْ رُدُّوا لَعادُوا لِما نُهُوا عَنْهُ» 142

فى الخلود فى الجنّه و النّار و ذبح الموت 149

فى أنّ الحسنه: حبّ أهل البيت عليهم السّلام، و السيئه: بغضهم 154

ترجمه السدىّ (ذيل الصفحه) 158

ترجمه الزجاج (ذيل الصفحه) 159

من عجائب أمور الآخره 161

ترجمه: الفرّاء (ذيل الصفحه) 167

ما قيل فى: «إِلى رَبِّها ناظِرَهٌ» 167

الشمس و القمر، و من يعبدهما، و الإيضاح فيه 177

فی أنّ علیّا علیه السّلام و شیعته علی منابر من نور فی جوانبی العرش 178

فی قول الصادق علیه السّلام: یخرج شیعتنا من قبورهم ... 184

فی حشر شهر رمضان 190

فی أعین باکیه و غیر باکیه فی القیامه 195

حدیث أبو الدرداء 199

فی تلقین الموتی بکلمه: لا إله إلّا اللّه 200

فی ثواب قراءه سوره البقره 208

ترجمه: الوشاء (ذیل الصفحه) 212

فیمن نسی القرآن 222

فیما قاله: المصحف، و المسجد، و العتره، یوم القیامه 223

فی حشر علماء الشیعه 225

فی تجسّم الأعمال 228

فی حدیث قیس بن عاصم المنقریّ، و موعظه النّبی صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و فی ذیل الصفحه ترجمته و أشعار الصلصال بن الدلهمس 228

فی الحیّات و العقارب فی القبر و القیامه 229

القول باستحاله انقلاب الجوهر عرضا و العرض جوهرا 229

الباب الآخر و هو من الباب الثامن فی ذکر الرکبان یوم القیامه، و فیه: 9- أحادیث

230

إنّ الرّکبان أربعه أنفار: النبیّ صلّی اللّه علیه و آله علی البراق، و: صالح علیه السّلام علی ناقه اللّه الّتی عقرها قومه، و: فاطمه علیها السّلام علی

ناقه العضباء، و: علىّ عليه السّلام على

ص: 100

ناقه الجنّه 230

فی صوره البراق 235

الباب التاسع أنه یدعی الناس بأسماء امهاتهم الا الشیعه، و أن کل سبب و نسب منقطع یوم القیامه الا نسب رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و صهره و الآیات فیه، و فیه: 12- حدیثا

237

تفسیر الآیات 239

فی أنّ الشیعه یدعی فی القیامه بأسماء آبائهم، و غیرهم بأسماء امّهاتهم سترا من اللّه 240

الباب العاشر المیزان، و الآیات فیه، و فیه: 10- أحادیث

242

تحقیق و بیان و توضیح فی المیزان- ذیل الصفحه 242

فی کیفیّه وزن الأعمال 243

ما قال الرازیّ فی وزن الأفعال 244

فی کیفیّه الرجحان 246

فی أنّ محبّه رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و أهل بیته علیهم السّلام نافع فی سبعه مواطن 248

اعتقادنا فی الحساب و المیزان 251

ما قال الشیخ المفید رحمه اللّه فی شرحه 252

ما قال العلّامه المجلسی رحمه اللّه فی ذلک 252

الباب الحادی عشر محاسبه العباد و حکمه تعالی فی مظالمهم و ما یسألهم عنه و فیه حشر الوحوش، و الآیات فیه، و فیه: 51- حدیثا

253

تفسیر الآیات 254

معنی: سریع الحساب 254

تفسیر قوله تعالی: «ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ یَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِیمِ» 257

أوّل ما یسأل عنه العبد: حبّ أهل البیت 260

ترجمه: النهشلیّ، و معروف بن خرّبوذ (ذیل الصفحه) 261

فیما یفتح للعبد یوم القیامه 262

تفسیر قوله تعالی: «فَسَوْفَ یُحاسَبُ حِساباً یَسِیراً» و فیه بیان فی معنی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: کلّ محاسب معذّب، و ما رواه مسلم فی صحیحه عن النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 263

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: إذا جمع اللّه الخلائق یوم القیامه فدخل أهل الجنّه الجنّه و أهل النار النار نادی مناد من تحت العرش: تتارکوا المظالم بینکم فعلیّ ثوابکم 264

فی قول أمیر المؤمنین علیه السّلام: إنّ الذّنوب ثلاثه 264

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام. ثلاثه أشیاء لا یحاسب العبد المؤمن علیهنّ: طعام یأکله، و ثوب یلبسه، و زوجه صالحه تعاونه و یحصن بها فرجه 265

تفسیر قوله تعالی: «وَ یَخافُونَ سُوءَ الْحِسابِ» 266

فی محبّه علیّ علیه السّلام 267

عن أبی جعفر علیه السّلام: انّما یداقّ اللّه العباد فی الحساب یوم القیامه علی قدر ما آتاهم من العقول فی الدنیا 267

فی أوّل ما یحاسب به العبد 267

ص: 102

فی أوّل هول من أهوال یوم القیامه 268

فی مظلمه المؤمن علی الکافر و کیفیّه أخذ المظالم فی القیامه 270

فی قول علیّ علیه السّلام: انّ الظلم علی ثلاثه 271

تفسیر قوله تعالی: «ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ یَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِیمِ» 272

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام: الدواوین یوم القیامه ثلاثه 273

فی تفسیر: «إِنَّ إِلَیْنا إِیابَهُمْ ثُمَّ إِنَّ عَلَیْنا حِسابَهُمْ» 274

تفسیر: «وَ قِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْؤُلُونَ» و هو: ولایه علیّ علیه السّلام 275

فی قوله تعالی: «وَ إِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ» و فائده حشر الحیوانات 276

الباب الثانی عشر السؤال عن الرسل و الأمم، و الآیات فیه، و فیه: 9- أحادیث

277

تفسیر الآیات 277

فی قوله تعالی: «فَلَنَسْئَلَنَّ الَّذِینَ أُرْسِلَ إِلَیْهِمْ وَ لَنَسْئَلَنَّ الْمُرْسَلِینَ» 278

الجمع بین الآیات: «وَ لا یُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ»، و: «فَیَوْمَئِذٍ لا یُسْئَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَ لا جَانٌّ»، و: «فَلَنَسْئَلَنَّ الَّذِینَ أُرْسِلَ إِلَیْهِمْ»، و: «فَوَ رَبِّکَ لَنَسْئَلَنَّهُمْ أَجْمَعِینَ» 278

فی تفسیر قول اللّه عزّ و جلّ: «یَوْمَ یَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَیَقُولُ ما ذا أُجِبْتُمْ قالُوا لا عِلْمَ لَنا» 280

أوّل من یدعا للمساءله فی یوم القیامه 281

فی سؤال الصادق علیه السّلام عن ابن أبی یعفور 284

الباب الثالث عشر ما يحتج اللّه به على العباد يوم القيامه، و فيه: 3- أحاديث

285

معنى: «قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّهُ الْبالِغَهُ» 285

فى قول الصادق عليه السّلام: إنّ الرجل منكم ليكون فى المحلّه فيحتجّ اللّه يوم القيامه على جيرانه 285

فى المرأه الّتى افتتنت فى حسنها يوم القيامه 285

يجاء فى يوم القيامه صاحب البلاء الّذى قد أصابته الفتنه فى بلائه 286

الباب الرابع عشر ما يظهر من رحمته تعالى فى القيامه، و فيه: آيتان، و: 9- أحاديث

286

ما قاله البيضاوى فى تفسير: «لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ ما عَمِلُوا» 286

ما قاله الطبرسىّ رحمه اللّه فى قوله تعالى: «فَأُوْلئِکَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئاتِهِمْ حَسَناتٍ» 286

فى قول الصادق عليه السّلام: إذا كان يوم القيامه نشر اللّه تبارک و تعالى رحمته حتّى يطمع إبليس فى رحمته 287

فى حسن الظنّ باللّه تعالى 288

فى وقوف المؤمن بين يدى اللّه عزّ و جلّ 289

فى العبد الّذى يؤتى به يوم القيامه و ليست له حسنه 290

الباب الخامس عشر الخصال التى توجب التخلص من شدائد القيامه و أهوالها، و فيه: 79- حديثا

290

فيما رأى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى منامه من امّته 290

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: أرض القيامه نار ما خلا ظلّ المؤمن فانّ صدقته تظلّه 291

عن أبى جعفر عليه السّلام يقول: من زار أبى بطوس غفر اللّه له ما تقدّم من ذنبه و ما تأخّر، فإذا كان يوم القيامه نصب له منبر بحذاء منبر رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله حتّى يفرغ اللّه تعالى من حساب عباده 291

فيمن كان على عرش اللّه عزّ و جلّ فى القيامه 292

فى فضيله سوره: البقره، و آل عمران 292

فى قراءه سوره الأعراف، و سوره يونس، و هود، و يوسف، و الرعد 293

فى قراءه: سوره الكهف، و مريم، و طه، و الفرقان، و السّجده، و الأحزاب، و يس 294

فى قراءه سوره: حم السجده، و: حم عسق، و الدخان، و الأحقاف، و الفتح 295

فى قراءه سوره: ق، و الرّحمن، و الواقعه، و التغابن، و الطلاق، و التحريم، و الملک، و المعارج، و لا اقسم، 296

فى قراءه سوره: النّازعات، و ويل للمطفّفين، و البروج، و الطارق، و الأعلى، و الغاشيه، و البلد، و الشمس، و و الليل، و أ لم نشرح 297

فى قراءه سوره: و العاديات، و القارعه، و العصر، و الفيل، و لايلاف قريش، و أ رأيت الّذى يكذّب بالدين، و الكوثر، و الجحد، و التوحيد 298

فى صوم شهر رجب المرجّب 300

فیمن مات فی أحد الحرمین أو دفن فی الحرم 302

فی فضیله حسن الخلق 303

فیمن قرء القرآن و هو شابّ 305

الباب السادس عشر تطایر الکتب، و إنطاق الجوارح، و سائر الشهداء فی القیامه، و الآیات فیه، و فیه: 22- حدیثا

306

تفسیر الآیات 307

فائده بعث الشهداء فی القیامه مع علم اللّه سبحانه 308

فی شهاده شهر: رجب و شعبان و رمضان 316

إذا تاب العبد توبه نصوحا 317

فی أنّ مکان الصّلاه یشهد لصاحبه 318

فی أنّ القرآن یأتی یوم القیامه فی أحسن صوره 319

فی أنّ القرآن یتکلّم 321

فی أنّ الأیّام یشهدون علیّ بن آدم 325

الباب السابع عشر الوسیله و ما یظهر من منزله النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و أهل بیته علیهم السّلام فی القیامه، و الآیات فیه، و فیه: 35- حدیثا

326

درجه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله یوم القیامه 326

فی مفاتیح الجنّه و مقالید النار 327

مقام النبىّ و إبراهيم و علىّ و إسماعيل و الحسن و الحسين و فاطمه عليهم السّلام و شيعتهم فى القيامه 328

فيما قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام 333

فى أنّ: «أَلْقِيا فِى جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ»، خطاب للنبىّ و على عليهما السّلام 335

علّه استلام الحجر الأسود و الركن اليمانىّ، و فيه: توضيح من والد العلّامه المجلسى رضوان اللّه عليه 340

إلى هنا تمّ الجزء السابع من الطبعه الحديثه 341

فهرس الجزء الثامن [بقيه أبواب المعاد و ما يتبعه و يتعلق به

الباب الثامن عشر اللواء، و فيه: 12- أحاديث

1فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إنّ أمّتى أوّل الأمم يحاسبون يوم القيامه 1

فى منزله علىّ عليه السّلام عند اللّه 2

أوّل من دخل الجنّه علىّ عليه السّلام و اللّواء بيده 5

الباب التاسع عشر أنه يدعى فيه كُلَّ أُناسٍ بِإِمامِهِمْ، و الآيات فيه، و فيه: 19 حديثا

7تفسير الآيات 8

الأقوال فى: «يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُناسٍ بِإِمامِهِمْ» 8

الأقوال فى: «مَنْ كانَ فِى هذِهِ أَعْمى فَهُوَ فِى الْآخِرَهِ» 9

فى قول علىّ عليه السّلام: الإسلام بدء غريبا و سيعود غريبا 12

الباب العشرون صفه الحوض و ساقيه صلوات الله عليه، و فيه: آيه، و: 33- حديثا

16

فى صفه الكوثر 23

اعتقادنا فى الحوض 27

الباب الواحد و العشرون الشفاعه، و الآيات فيه، و فيه: 86- حديثا

29

تفسير الآيات 30

فيمن لم يحسن وصيّته 31

فى أنّ الشفاعه لأهل الكبائر 34

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله اعطيت خمسا لم يعطها أحد قبلى 38

انّ للجنّه ثمانيه أبواب 39

شفاعه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله لمكرم ذريّته 49

حضور فاطمه عليها السّلام فى المحشر 53

العالم و العابد فى القيامه و فرقهما و شفاعه العالم 56

اعتقادنا فى الشفاعه 58

الدعاء لقضاء الحاجه 59

شيعه علىّ عليه السّلام 60

إثبات الشفاعه و الأقوال فيه 61

الباب الثانى و العشرون الصراط، و فيه: آيه، و: 19- حديثا

64

فى الصراط، و أنّه: أدق من الشعره، و أحدّ من السيف 65

إنّ فوق الصراط عقبه طولها ثلاثه آلاف عام 66

مرور فاطمه عليها السّلام فى المحشر 68

اعتقادنا فى الصراط و فيه شرح و بيان من المفيد رحمه اللّه 70

الباب الثالث و العشرون الجنه و نعيمها، رزقنا اللّه و سائر المؤمنين و حورها و قصورها و حبورها و سرورها، و الآيات فيه، و فيه: 217- حديثا

71

تفسير الآيات 81

الأقوال فى: «طُوبى لَهُمْ» 87

شغل أهل الجنّه 94

لكلّ واحد من أهل الجنّه قوّه مائه رجل 102

فى امرأه مؤمنه فى الجنّه 105

النساء الآدميّات فى الجنّه 110

صفه بناء الجنّه 116

ريح الجنّه 120

أوّل ما يأكلون أهل الجنّه 122

فى ثواب صلاه اللّيل 126

أربعه أنهار من الجنّه 130

فيمن لا يدخل الجنّه 132

معنى: «لا يَسْمَعُونَ فِيها لَغْواً وَ لا تَأْثِيماً» 134

كلّما اكل من ثمره الجنّه عادت كهيئتها الأولى 136

فى أنّ للجنّه إحدى و سبعين بابا 139

فى طيور الجنّه 141

عتاب عائشه لتقبيل الرسول صلّى اللّه عليه و آله فاطمه عليها السّلام 142

فى فناء أهل الجنّه 143

أربع كلمات مكتوب فى أبواب الجنّه 144

فى عرض أنهار الجنّه 146

فى أنّ ابن أبىّ سمّ طعاما و دعا النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و أصحابه ليقتلهم فدفع اللّه عنهم 147

فى سوق الجنّه، و شجره طوبى 148

فى نور أهل الجنّه 149

فى غرف الجنّه 158

فى تهنيه اللّه على المؤمن فى الجنّه 158

فى أنّ الخير اسم نهر من أنهار الجنّه 162

فى أثر التقوى 163

الدليل على أنّ الجنان فى السماء 164
من صام فى رجب سبعه أو ثمانيه أيّام 170
ص: 111

فى أنّ كبد الحوت أوّل شى ء يأكله أهل الجنّه 173

ثواب التهليلات فى عشر ذى الحجّه 176

الردّ على من أنكر خلق الجنّه و النّار 176

أفضل نساء الجنّه 178

فيمن مسح يده برأس يتيم رفقا به 179

ثواب من قال: لا إله إلّا اللّه 183

العلّه الّتى من أجلها سمّيت الجنّه جنّه 188

من قرء سوره الزمر 191

من أدمن قراءه سوره حمعسق، و إنّا أرسلنا، و هل أتى 192

من تولّى أذان المسجد 193

فيمن لا يشمّ رائحه الجنّه 193

لا يكون فى الجنّه من البهائم سوى حماره بلعم، و ناقه صالح، و ذئب يوسف و كلب أهل الكهف 195

فى درجات الجنّه 196

أدنى أهل الجنّه 198

اعتقادنا فى الجنّه 200

ما قاله الشيخ المفيد رحمه اللّه فى شرحه على اعتقادات الصدوق رحمه اللّه 201

الايمان بالجنّه و النّار 205

فيما قاله المحقّق الطوسىّ رحمه اللّه فى التجريد، فى الثواب و العقاب 206

فی قبض روح المؤمن 207

ان أهل الجنّه یحیون و یستیقظون و یستغنون و یفرحون و یضحکون و یکرمون و ... 220

ص: 112

الباب الرابع و العشرون النار، أعاذنا اللّه و سائر المؤمنين من لهبها و حميمها و غساقها و غسلينها و عقاربها و حياتها و شدائدها و دركاتها بمحمّد سيد المرسلين و أهل بيته الطاهرين صلوات اللّه عليهم أجمعين، و الآيات فيه، و فيه: 102- حديثا

222

تفسير الآيات 235

فى تفسير قوله تعالى: «رَبَّنا أَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَ أَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ»، و الأقوال فيه 261

قوله تعالى «طَعامُ الْأَثِيمِ» و معناه 264

معنى: الأحقاب 275

تفسير: «سَيَصْلى ناراً ذاتَ لَهَبٍ» 279

منافخ النّار 280

العلّه الّتى من أجلها يعبّر الزمان باليوم و بالسنه 282

فى أنّ للنّار سبعه أبواب، و فيه: بيان 285

فى أنّ كلام أهل الجنّه بالعربيه و كلام أهل النار بالمجوسيّه 286

فى أنّ نار الدّنيا جزء من سبعين جزءا من نار جهنّم 288

أسامى دركات جهنّم 289

سمع رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ليله المعراج صوتا أفزعه 291

تفسير: «يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ» 292

أهون الناس عذابا يوم القيامه 295

من معجزات النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 297

تفسير: «اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ»، و معنى: الاستهزاء و عذاب الكافرين و المعاندين لعلىّ عليه السّلام 298

مواعظ علىّ عليه السّلام 306

العلّه الّتى من أجلها يصام يوم الأربعاء 307

ما رأى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ليله المعراج من أشباح نساء امّته 309

فى أصناف العلماء 310

إنّ فى جهنم رحى تطحن خمسا: العلماء الفجره، و القرّاء الفسقه، و الجبابره الظلمه، و الوزراء الخونه، و العرفاء الكذبه 311

انّ أشدّ النّاس عذابا يوم القيامه لسبعه نفر (أنفار) 313

إذا أراد اللّه قبض الكافر 317

بيان الحديث 323

اعتقادنا فى النار 324

ما قاله الشيخ المفيد رحمه اللّه فى شرح الاعتقادات 325

تتميم و تحقيق فيما يتعلّق بالجنّه و النّار 326

الجنّه و النّار و الثّواب و العقاب فى مذهب الحكماء 327

ما ذكره الشيخ أبو علىّ سيناء رحمه اللّه 328

الباب الخامس و العشرون الأعراف و أهلها، و ما يجرى بين أهل الجنه و أهل النار، و الآيات فيه، و فيه: 23- حديثا

329

تفسير الآيات 330

الأعراف سور بين الجنّه و النّار 331

فى سؤال ابن الكوّاء عن علىّ عليه السّلام 332

فى أنّ عليّا عليه السّلام يعسوب المؤمنين، و أوّل السّابقين، و خليفه رسول ربّ العالمين، و قسيم الجنّه و النّار، و صاحب الأعرف 336

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام 337

تفسير قوله تعالى: «وَ عَلَى الْأَعْرافِ رِجالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيماهُمْ» 338

فى أنّ الأعراف، هم: الأئمّه عليهم السّلام 339

اعتقادنا فى الأعراف، و ما قاله الشيخ المفيد رحمه اللّه فى شرحه، و أنّه مكان ليس من الجنّه و لا من النّار 340

الباب السادس و العشرون ذبح الموت بين الجنه و النار، و الخلود فيهما، و علته، و الآيات فيه، و فيه: 12- حديثا

341

الأقوال فى الخلود 341

الكلام فى الاستثناء فى قوله تعالى: «إِلَّا ما شاءَ رَبُّکَ»* 342

فى ذبح الموت 345

العلّه الّتی من أجلها خلّد أهل الجنّه فی الجنّه و أهل النّار فی النّار 347

القول فی الخلود أهل الجنّه فی الجنّه و أهل النّار فی النّار، و ما قاله شارح المقاصد و الجاحظ و القسریّ 350

أطفال الّذین ماتوا فی الجاهلیّه، و أحوال أولاد الکفّار 350

الباب السابع و العشرون فی ذکر من یخلد فی النار و من یخرج منها، و فیه: 41- حدیثا

351

تفسیر: «ما لَنا لا نَری رِجالاً کُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرارِ» 354

فی أنّ المتکبّر لا یدخل الجنّه 355

فیمن یخرج من النّار 361

فیمن مات و لا یعرف إمامه 362

تذییل: فی مقتضی الجمع بین الأخبار 363

ما قاله العلّامه رحمه اللّه فی شرحه علی التجرید 364

القول بخروج غیر المستضعفین 365

اعتقادنا فیمن قاتل علیا علیه السّلام، و ما قاله الشیخ المفید رحمه اللّه، و المحقّق الطوسیّ رحمه اللّه 366

فیما قاله الشهید الثّانی رفع اللّه درجته 367

فی کفر أهل الخلاف، و من حارب أمیر المؤمنین علیه السّلام 368

فی أئمّه الجور 369

فیمن ارتکب الکبیره من المؤمنین و مات قبل التوبه، و ما قاله شارح المقاصد فی مذهب المعتزله و المرجئه 370

ترجمه: مقاتل بن سليمان بن بشير الأزدى الخراسانىّ البلخىّ 370

احتجاج المعتزله 372

الباب الثامن و العشرون ما يكون بعد دخول أهل الجنه الجنه و أهل النار النار، و فيه: 4- أحاديث

374

إذا ادخل أهل الجنّه الجنّه و ادخل أهل النّار النّار، إن أراد اللّه تعالى أن يخلق خلقا فيخلق و يخلق لهم دينا 375

إلى هنا ينتهى الجزء الثّامن من الطبعه الحديثه و به يختم المجلّد الثالث حسب تجزئه المصنّف رحمه اللّه تعالى و إيّانا بفضله و منّه و كرمه 376

ص: 117

فهرس الجزء التاسع

خطبه الكتاب

و أنّه المجلّد الرابع 2

الباب الأوّل احتجاج اللّه تعالى على أرباب الملل المختلفه فى القرآن الكريم، و الآيات فيه، و فيه: 161

2معنى: الْأُمِّيَّ* (ذيل الصفحه) 3

معنى: غُلْفٌ*، و اشتقاقه (ذيل الصفحه) 4

معنى: يَنْعِقُ (ذيل الصفحه) 6

تفسير الآيات 64

فى أنّ: «يا أَهْلَ الْكِتابِ»* خطاب لليهود و النصارى 78

ترجمه النسطوريّه (ذيل الصفحه) 79

الأقوال فى: «غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ» 81

الأقوال فى: «ثالث ثلاثه» 82

فى تفسير قوله تعالى: «فَإِنَّهُمْ لا يُكَذِّبُونَكَ»، و الأقوال فيه 86

ص: 118

فی تفسیر قوله تعالی: فَلا یَکُنْ فِی صَدْرِکَ حَرَجٌ مِنْهُ، و الأقوال فیه 94

فی تفسیر قوله تعالی: قالَتِ الْیَهُودُ عُزَیْرٌ ابْنُ اللَّهِ 97

فی تفسیر قوله تعالی: إِنَّمَا النَّسِی ءُ زِیادَهٌ فِی الْکُفْرِ، و البحث فیه 98

معنی: قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَیاتٍ، و العلّه الّتی تحدّی مرّه بعشر سور، و مرّه بسوره، و مرّه بحدیث مثله 104

الأقوال فی: «وَ ما یُؤْمِنُ أَکْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَ هُمْ مُشْرِکُونَ» 106

معنی: «إِنَّما أَنْتَ مُنْذِرٌ وَ لِکُلِّ قَوْمٍ هادٍ» 107

المراد ب مَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْکِتابِ 111

تأویل: «الشجره الطیبه» 112

قصّه امرأه الّتی نقضت غزلها، و هی امرأه ممقاء من قریش و اسمها ریطه 117

فی قوله تعالی: «وَ قالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَکَ» 120

معنی قوله: «حَتَّی تَفْجُرَ لَنا مِنَ الْأَرْضِ یَنْبُوعاً» 121

المراد بقوله: «وَ کانَ الْإِنْسانُ قَتُوراً» 122

معنی قوله: «وَ لا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ»، و فیه وجوه 124

ما قال البیضاوی فی تفسیر: «وَ ما خَلَقْنَا السَّماءَ وَ الْأَرْضَ وَ ما بَیْنَهُما لاعِبِینَ» 125

تأویل: «وَ لَقَدْ کَتَبْنا فِی الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّکْرِ» 126

فی نصره اللّه تعالی لرسوله صلّی اللّه علیه و آله 127

دعاء الرّسول صلّی اللّه علیه و آله علی المشرکین 128

ما قاله الطبرسیّ رحمه اللّه فی نزول: «وَ یَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ» 129

فيمن أعان النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 130
تحقيق فى قوله «كَذلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤادَكَ» 131
معنى زبر الأوّلين 132
ص: 119

فى أنّ: «وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِى لَهْوَ الْحَدِيثِ»، نزل فى النضر بن الحارث، كان يتّجر فيخرج إلى فارس فيشترى أخبار الأعاجم و يحدّث بها قريشا، و يقول لهم: إنّ محمّدا صلّى اللّه عليه و آله يحدّثكم بحديث عاد و ثمود، و أنا احدّثكم بحديث رستم و اسفنديار و أخبار الأكاسره فيستملحون حديثه و يتركون استماع القرآن 135

قال الطبرسىّ رحمه اللّه فى تفسيره: (مجمع البيان) روى السّدّى عن مصعب ابن سعد عن أبيه قال: لمّا كان يوم فتح مكّه أمّن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله النّاس إلّا أربعه نفر، قال: اقتلوهم و إن وجدتموهم متعلّقين بأستار الكعبه: عكرمه ابن أبى جهل و عبد اللّه بن أخطل، و قيس بن سبابه، و عبد اللّه أبى سرح

فامّا عكرمه فركب البحر فأصابه ريح عاصفه فعهد على الإسلام فنجا و جاء و أسلم 137

فى أنّ قوله: «وَ ما عَلَّمْناهُ الشِّعْرَ»، ردّ لقولهم: إنّ محمّدا صلّى اللّه عليه و آله شاعر، أى ما علّمناه الشعر بتعليم القرآن فانّه غير مقفّى و لا موزون، و ليس معناه ما يتوخّاه الشعراء من التخيّلات المرغّبه و المنفره «وَ ما يَنْبَغِى لَهُ» و ما يصحّ له الشعر و لا يتأتى له إن أراد قرضه على ما اختبرتم طبعه نحوا من أربعين سته، و قوله:

أنا النبىّ لا كذب و أنا ابن عبد المطّلب

و قوله:

هل أنت إلّا إصبع دميت و فى سبيل اللّه ما لقيت

اتّفاقىّ من غير تكلّف و قصد منه إلى ذلک 140

انّ أشراف قريش أتوا أبا طالب، و قالوا: أنت شيخنا و كبيرنا و قد أتيناک تقضى بيننا و بين ابن أخيک، فانّه سفّه أحلامنا، و شتّم آلهتنا!!

فقال صلّى اللّه عليه و آله: أ تعطوننى كلمه واحده تملكون بها العرب و العجم؟ فقال له أبو جهل: للّه أبوک نعطيک ذلک و عشر أمثالها، فقال صلّى اللّه عليه و آله: قولوا: لا إله إلّا اللّه، فقاموا و قالوا: «أَ جَعَلَ الْآلِهَةَ إِلهاً واحِداً» 143

معنى قوله: «قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ» 144

فيما قال أبو جهل لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 146

فى قوله: «شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ» 147

فى قوله: «لَوْ لا نُزِّلَ هذَا الْقُرْآنُ عَلى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ»، و الأقوال فى المشار إليهما 149

فيما روى جابر بن عبد اللّه الأنصارى عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 150

فى قوله تعالى: «وَ لَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا»، و فيه: أربعه أوجه 151

فيما قاله البيضاوى فى تفسير قوله تعالى: «قُلْ إِنْ كانَ لِلرَّحْمنِ وَلَدٌ ...» 152

فى الأصنام 157

فى تفسير قوله تعالى: «أَ فَرَأَيْتَ الَّذِى تَوَلَّى»، و قيل نزلت فى عثمان بن عفّان كان يتصدّق و ينفق ماله، فقال له اخوه من الرضاعه عبد اللّه سعد بن أبى سرح:

ما هذا الّذى تصنع !؟ يوشک أن لا يبقى لک شى ء، فقال عثمان: إنّ لى ذنوبا و إنّى اطلب بما أصنع رضى اللّه و أرجو عفوه، فقال له عبد اللّه: أعطنى ناقتک برحلها و أنا أتحمّل عنک ذنوبک كلّها، فاعطاه و أشهد عليه و أمسک عن الصدقه فنزلت: أَ فَرَأَيْتَ الَّذِى تَوَلَّى.

و قيل: نزلت فى الوليد بن المغيره، و كان قد اتبع رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله على دينه فعيّره المشركون

و قيل: نزلت فى العاص بن وائل السهمى

و قیل: نزلت فی رجل یرید النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 158

فی تفسیر قوله تعالی: «أَ لَمْ یَأْنِ لِلَّذِینَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِکْرِ اللَّهِ» 160

ص: 121

تفسير قوله تعالى: «هُوَ الَّذِی بَعَثَ فِی الْأُمِّیِّینَ» 162
تفسير: «ن وَ الْقَلَمِ»، و المراد منه 164
فی تفسير قوله تعالى: «ذَرْنِی وَ مَنْ خَلَقْتُ وَحِیداً»، و القصّه فيه 166
سبب نزول: «إِنَّ الْإِنْسانَ لَیَطْغی أَنْ رَآهُ اسْتَغْنی 170
فی تفسير قوله تعالى: «أَ رَأَیْتَ الَّذِی یُکَذِّبُ بِالدِّینِ» 171
فی أنّ سوره الجحد نزلت فی نفر من قريش 172
فی قدوم رسول اللّه صلّی اللّه عليه و آله بالمدينه 174
فی أمثال القرآن 177
فی قول اليهود و النّصارى 184
فی لحم الجمل و عرق النساء 191
فی نزول عيسى عليه السّلام 195
فی الصبر و الجزع 202
فی تفسير: «الم،* و: المص» 209
قصّه قابيل و عطشه و عذابه 215
فی أنّ المستهزئين كانوا خمسه من قريش 219
تأويل الرّوح 220
عبد اللّه بن أبی اميّه (أخی أمّ سلمه رحمه اللّه عليها) و إسلامه و قصّته 222
فی تأويل و تفسير الآيه «أُولئِکَ یُسارِعُونَ فِی الْخَیْراتِ وَ هُمْ لَها سابِقُونَ»، و كان المسارع علیّ بن أبی طالب عليه السّلام 225

فی أنّ قوله تعالی: «وَ یَقُولَونَ آمَنَّا بِاللّهِ وَ بِالرَّسُولِ وَ أطَعْنا»، نزلت فی أمیر المؤمنین علیه السّلام و عثمان، و ذلک أنّه کان بینهما منازعه فی حدیقه، فقال:

أمیر المؤمنین علیه السّلام ترضی برسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله، فقال عبد الرّحمن بن عوف لعثمان: لا تحاکمه إلی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فانه یحکم له علیک و لکن حاکمه

إلى ابن شيبه اليهودى

فقال عثمان لأمير المؤمنين عليه السّلام: لا أرضى إلّا بابن شيبه اليهودى، فقال ابن شيبه لعثمان: تأتمنون محمّدا على وحى السماء و تتّهمونه فى الأحكام 227

قصّه وليد بن المغيره 244

لمّا مات أبو طالب عليه السّلام نادى أبو جهل و الوليد عليهما لعائن اللّه، هلمّ فاقتلوا محمّدا فقد مات الّذى كان ناصره، و سبب نزول آيه: «فَلْيَدْعُ نادِيَهُ» 252

سبب نزول و تكرار آيات سوره الجحد 254

أبواب احتجاجات الرسول صلّى اللّه عليه و آله

الباب الأوّل ما احتج صلّى الله عليه و آله به على المشركين و الزنادقه و سائر أهل الملل الباطله، و فيه: 6- أحاديث

255

النّهى عن الجدال بغير الّتى هى أحسن 256

معنى الجدال بالّتى هى أحسن 257

كيف صار عزير ابن اللّه دون موسى عليه السّلام 258

فى قول النصارى: إنّ القديم اتّحد بالمسيح 259

فى قولنا: إبراهيم خليل اللّه 260

احتجاجه صلّى اللّه عليه و آله على الدّهريّه 261

احتجاجه صلّى اللّه عليه و آله على مشركى العرب 263

بيان الحديث 267

مجادله المشركين مع الرسول صلّى اللّه عليه و آله بانّک مثلنا تأكل و تمشى فى الأسواق 269

جواب الرسول صلّى اللّه عليه و آله و سلّم للمشركين 272

جواب: أو تكون لک جنّه من نخيل 276

جواب: أو يكون لک بيت من زخرف 277

احتجاجه صلّى اللّه عليه و آله مع أبى جهل حيث قال: أ لست زعمت أنّ قوم موسى احترقوا بالصاعقه لمّا سألوه أن يراهم اللّه جهره 278

فى سؤال الأعرابى عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله: عن الصليعاء و القريعاء، و أوّل دم وقع على وجه الأرض و عن خير بقاع الأرض و شرّها 281

الباب الثانى احتجاج النبىّ صلّى اللّه عليه و آله على اليهود فى مسائل شتّى، و فيه: 19- حديثا

283

فى ذمّ اليهود و بغضهم لجبرئيل 284

الولد من الرجل أو من المرأه؟ 287

خرج من المدينه أربعون رجلا من اليهود 289

فضل النّبى صلّى اللّه عليه و آله على الأنبياء عليهم السّلام 290

فى بناء الكعبه مربّعه 294

فى أسماء النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و علله 295

أوقات الصلاه 296

علّه الوضوء و الغسل 297

أوّل ما فى التوراه 298

فضل الرجال على النساء، و أجر من صام شهر رمضان 299

ص: 124

علّه الجماعه، و الجمعه، و الاجهار فی الصلاه 301

العلّه الّتی من أجلها لم یتکلّم النبیّ صلّی اللّه علیه و آله حین خرج من بطن أمّه کما تکلّم عیسی علیه السّلام 303

لم سمّی الفرقان فرقانا 304

لم سمّیت القیامه قیامه، و أوّل یوم خلق اللّه، و سمّی آدم آدما 305

خلقه الحواء، و وادی المقدّس 306

شباهه الولد بالأب و الامّ 307

تفسیر قوله تعالی: ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُکُمْ 312

فی شهاده الجبل 315

فی قوله تعالی: وَ قالُوا قُلُوبُنا غُلْفٌ 320

فی الیهودیّ الّذی عرض نفسه لبلاء الجذام و البرص 324

اسلام: عبد اللّه بن سلام، و ما قالت الیهود فی حقّه 326

تفسیر: «یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لا تَقُولُوا راعِنا» 331

جواب ما الواحد؟ و ما الاثنان؟ إلی: المائه 339

کم لعبد من الملائکه، و تفسیر القلم، و اللوح المحفوظ 342

فی أنّ هبوط: آدم علیه السّلام کان بالهند، و حوّا بجدّه، و إبلیس بأصفهان 342

أوّل رکن وضع اللّه تعالی فی الأرض، و من سکن الأرض قبل آدم، و حج آدم و حلق رأسه 343

الباب الثالث نادر، و فیه: حدیث

344

إلى هنا تمّ الجزء التاسع حسب تجزئه الطبعه الحديثه

ص: 125

فهرس الجزء العاشر أبواب احتجاجات أمير المؤمنين عليه السّلام و ما صدر عنه من جوامع العلوم

الباب الأوّل احتجاجه عليه السلام على اليهود فى كثير من العلوم، و مسائل شتّى، و فيه: 14- حديثا

1

سؤال اليهود عن أبى بكر عن: الواحد و الاثنين، إلى: المائه، و هو لا يردّ جوابا 2

أسئله اليهودىّ عن علىّ عليه السّلام و جوابه عليه السّلام 3

شمائل النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 4

اليهوديّان و اسلامهما 5

قوم من اليهود و سؤالهم عن عمر،: أقفال السماوات و قبر سار بصاحبه و ...، و قوله لهم: سألتم عمّا ليس له به علم 7

أجوبه المسائل من علىّ عليه السّلام لليهود 8

فى سؤال اليهودىّ عن علىّ عليه السّلام: عمّا ليس للّه، و عمّا ليس عند اللّه، و عمّا لا يعلمه اللّه 11

قرار الأرض و شبه الولد أعمامه و أخواله؟ و من أىّ النطفتين يكون الشعر

و اللحم و العظم و العصب؟ و لم سمّيت السماء سماء؟ و لم سمّيت الدّنيا دنيا؟

و لم سمّيت الآخره آخره؟ و لم سمّى آدم آدم؟ و لم سمّيت حوّاء حوّاء؟

و لم سمّى الدرهم درهما؟ و لم سمّى الدينار دينارا 12

تفسير: الم* 14

كان لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله صديقان يهوديّان 18

أقبل أربعه أملاک: ملک من المشرق و ملک من المغرب و ملک من السماء و ملک من الأرض، من عند اللّه 19

أوّل حجر وضع على وجه الأرض، و أوّل شجره نبتت على وجه الأرض، و أوّل عين نبعت على وجه الأرض 21

فى عدد الأئمه عليهم السّلام 22

ترجمه: عمر بن أبى سلمه ربيب رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله (ذيل الصفحه) 23

أوّل حرف كلّم اللّه تعالى نبيّه صلّى اللّه عليه و آله ليله المعراج 24

الملک الّذى زحم رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 25

اليهودىّ و سؤاله عن علىّ عليه السّلام 26

فى قول أبى بكر لعلىّ عليه السّلام: يا كاشف الكربات 27

الباب الثانى فى احتجاجه صلوات اللّه عليه على بعض اليهود بذكر معجزات النبىّ صلّى اللّه عليه و آله، و فيه: حديث واحد

28

فى أنّ يهوديّا من يهود الشام و أحبارهم جاء إلى مجلس (بالمدينه) فيه أصحاب رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و فيهم علىّ عليه السّلام، فقال: يا

أمّه محمّد ما تركتم لنبىّ درجه و لا لمرسل فضيله إلّا نحلتموها نبيّكم فهل تجيبونى 28

أسجد اللّه تعالى ملائكته لآدم عليه السّلام و أعطى محمّدا صلّى اللّه عليه و آله ما هو أفضل منه 29

ص: 127

دعا نوح ربّه بالطوفان، و اعطى محمّد صلّى اللّه عليه و آله أفضل منه ... 30

قد انتصر اللّه عزّ و جلّ هودا عليه السّلام من اعدائه بالريح، و أعطى محمّدا صلّى اللّه عليه و آله أفضل منه يوم الخندق ... 31

حجب إبراهيم عليه السّلام عن نمرود، و كذلک حجب محمّدا صلّى اللّه عليه و آله ... 32

إنّ يعقوب عليه السّلام أعظم فى الخير نصيبه و ... 33

يوسف عليه السّلام حبس فى السجن و كذلک محمّد صلّى اللّه عليه و آله ... 34

أعطى اللّه عزّ و جلّ موسى بن عمران عليه السّلام التوراه الّتى فيها حكم، و اعطى محمّدا صلّى اللّه عليه و آله ما هو أفضل منه 34

لقد أوحى اللّه إلى أمّ موسى عليه السّلام، و كذلک لطف اللّه لامّ محمّد صلّى اللّه عليه و آله 35

اعطى موسى بن عمران عليه السّلام العصا فكانت تتحوّل ثعبانا، و كذلک محمّد صلّى اللّه عليه و آله اعطى ما هو أفضل من هذا 37

اعطى موسى بن عمران عليه السّلام اليد البيضاء، و ضرب له فى البحر طريق، و اعطى الحجر فانبجست منه اثنتا عشره عينا، و كذلک محمّد صلّى اللّه عليه و آله اعطى ما هو أفضل من هؤلاء 38

اعطى موسى بن عمران المنّ و السّلوى و ظلّل عليه الغمام، و اعطى محمّد صلّى اللّه عليه و آله ما هو أفضل من هذا 39

بكى داود عليه السّلام على خطيئته حتّى سارت الجبال معه لخوفه، و اعطى سليمان عليه السّلام ملكا لا ينبغى لأحد من بعده، و اعطى محمّد صلّى اللّه عليه و آله ما هو أفضل منهما 40

معراج النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و ما جرى فى ذلک بينه و بين اللّه عزّ و جلّ 41

اعطى محمّد صلّى اللّه عليه و آله ما هو أفضل ممّا اعطى يحيى بن زكريّا عليهما السّلام 44

تكلّم عيسى بن مريم عليهما السّلام فى المهد صبيّا، و لقد كان كذلک محمّد صلّى اللّه عليه و آله 45

فى أنّ عيسى عليه السّلام كلّم الموتى، و كان لمحمّد صلّى اللّه عليه و آله ما هو اعجب من هذا 47

فى زهد عيسى عليه السّلام و محمّد صلّى اللّه عليه و آله و أنّه كان أزهد الأنبياء عليهم السّلام 48

إيضاح: من العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى شرح لغات و جمل الحديث 49

الباب الثالث احتجاجات أمير المؤمنين عليه السّلام على النصارى، و فيه: 5- أحاديث

52

فى وفد الراهب من رهبان النصارى من الرّوم على عهد أبى بكر، و قوله: أيّكم خليفه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 52

فى اقبال الرّاهب بوجهه إلى علىّ عليه السّلام و سؤاله عن اسمه عليه السّلام: عند اليهود و النصارى، و عند والده و أمّه، و إسلام الرّاهب 53

لمّا قبض النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و تقلّد أبو بكر الأمر قدم المدينه جماعه من النصارى و فيهم جاثليق لهم 54

وفد الاسقف النجرانىّ على عمر بن الخطّاب 58

إذا كانت الجنّه عرضها السماوات و الأرض، فأين تكون النار؟ 58

قصّه ارتداد حارث بن سنان، و سؤال قيصر عن تفسير سوره الحمد و غيره 60

قصّه ديرانىّ كان بين الشام و العراق 62

الراهب الّذى مضى من عمره مائتان و ثلاثون سنه 63

ما قال سهل بن حنيف 67

قصّه قلع الصخره و إسلام الراهب، و ما قال السيّد الحميرى 68

الباب الرابع احتجاجه صلوات اللّه عليه على الطبيب اليونانى و ما ظهر منه عليه السّلام من المعجزات الباهرات، و فيه: حديث واحد

70

فيما جرى بين علىّ عليه السّلام و الطبيب اليونانىّ 71

الباب الخامس أسئله الشامىّ عن علىّ عليه السلام فى مسجد الكوفه، و فيه: حديث واحد

75

سؤاله عن: سماء الدّنيا، و طول الشمس و القمر و عرضهما، و طول الكواكب و عرضه، و ألوان السماوات و أسمائها، و الثور ما باله غاض طرفه و لا يرفع رأسه إلى السماء، و المدّ و الجزر، و اسم أبى الجنّ، و اسم إبليس، و العلّه الّتى من أجلها صار الميراث للذكر مثل حظّ الانثيين 76

سؤاله: عمّن خلق اللّه من الأنبياء مختونا، و عمر آدم عليه السّلام، و أوّل من قال الشعر 77

سؤاله: عن أوّل من كفر و أنشأ الكفر، و سفينه نوح عليه السّلام و طولها و عرضها 78

سؤاله: عن أوّل بقعه بسطت من الأرض أيّام الطوفان، و أكرم واد على وجه الأرض، و شرّ واد على وجه الأرض، و أوّل امرأه جرّت ذيلها، و أوّل من جرّ ذيله من الرجال، و أوّل من لبس النعلين 79

سؤاله: عن ستّه من الأنبياء عليهم السّلام لهم اسمان، و أوّل من مات فجأه، و أربعه لا يشبعن من أربعه، و أوّل من وضع سكك الدنانير و الدراهم، و أوّل من عمل عمل قوم لوط، و كنيه البراق، و العلّه الّتى لاجلها سمى- تبّع تبّعا؟ 80

سؤاله: عن الماعز ما بالها مرفوعه الذنب، و كلام أهل الجنّه و كلام أهل النار 81

الوقائع اللاتى وقعت فى يوم الأربعاء 81

سؤاله: عن الأيّام و ما يجوز فيها من العمل 82

الباب السادس نوادر احتجاجاته عليه السّلام و بعض ما صدر عنه من جوامع العلوم، و فيه: 8- أحاديث

83

فى قوله عليه السّلام من شک فى ولايتى فقد شکّ فى إيمانه 83

معنى: لا شى ء، و إشاره إلى كتاب كتب ملک الروم إلى معاويه 84

عصا موسى عليه السّلام 85

فى: واحد لا ثانى له، و ثان لا ثالث له، إلى: مائه 86

فى كتاب كتب صاحب الروم إلى معاويه يسأله عن عشر خصال، فبعث راكبا إلى علىّ عليه السّلام و جوابه عليه السّلام 88

الباب السابع ما علمه صلوات اللّه عليه من أربعمائه باب مما يصلح للمسلم فى دينه و دنياه، و فيه: حديث واحد

89

لا تلبسوا السّواد فانّه لباس فرعون 93

جهاد المرأه حسن التّبعّل، و ادفعوا أمواج البلاء بالدعاء 99

باب التوبه مفتوح لمن أرادها 102

ذكر أهل البيت عليهم السّلام شفاء من العلل 104

باللّسان كبّ أهل النار بالنار 113

الباب الثامن ما تفضل عليه السّلام به على الناس بقوله: سلونى قبل ان تفقدونى، و فيه بعض جوامع العلوم و نوادرها، و فيه: 7- أحاديث

117

عمر الدنيا، و كم مقدار ما لبث عرش اللّه على الماء قبل خلق السماء و الأرض 127

الباب التاسع مناظرات الحسن و الحسين عليهما السّلام و احتجاجاتهما، و فيه: 5- أحاديث

129

بين الحقّ و الباطل أربع اصابع 130

الحسن بن علىّ عليهما السّلام و يزيد عند ملک الروم و تماثيل الأنبياء عليهم السّلام 132

الباب العاشر مناظرات علىّ بن الحسين عليهما السّلام و احتجاجاته، و فيه: 3- أحاديث

145

الباب الحادى عشر نادر فى احتجاج أهل زمانه على المخالفين، و فيه: حديث واحد

147

الباب الثانى عشر مناظرات محمّد بن على الباقر و احتجاجاته عليه السّلام و فيه: 14- حديثا

149

كم بين عيسى عليه السّلام و محمّد صلّى اللّه عليه و آله؟ 161

الباب الثالث عشر احتجاجات الصادق عليه السّلام على الزنادقه و المخالفين و مناظراته معهم، و فيه: 23- حديثا

163

سؤال الزنديق منه عليه السّلام فى اثبات نبوّه الأنبياء و رساله المرسلين عليهم السّلام 164

قصّه مانى و مذهبه و المجوس و زردشت و مذهبه و كتابه 179

حرمه الدّم و الغدد و الميته و الزّنا و إتيان البهيمه 181

الروح و جوهر الريح 185

الإمام الصّادق عليه السّلام و أبو حنيفه 212

الباب الرابع عشر ما بين عليه السّلام من المسائل فى أصول الدين و فروعه، و فيه: حديث واحد

222

الأغسال و الصّلوات الواجبه و المندوبه 223

الكبائر من الذنوب 229

الباب الخامس عشر احتجاجات أصحابه علیه السّلام علی المخالفین، و فیه: 3- أحادیث

230

مؤمن الطاق و أبو حنیفه 230

الباب السادس عشر احتجاجات موسی بن جعفر علیهما السّلام علی أرباب الملل و الخلفاء، و بعض ما روی عنه علیه السّلام من جوامع العلوم، و فیه: 17- حدیثا

234

موسی بن جعفر علیهما السّلام و الرشید و سؤاله: بم صار علیّ أولی بمیراث الرّسول 242

الباب السابع عشر ما وصل الینا من أخبار علیّ بن جعفر عن أخیه موسی علیه السّلام و فیه: حدیث واحد

249

الباب الثامن عشر احتجاجات أصحابه علی المخالفین، و فیه: 6- أحادیث

292

هشام مع الخوارج 294

لم فضّلت علیّا علیه السّلام علی أبی بکر و اللّه یقول: ثانی اثنین إذ هما فی الغار؟! 297

الباب التاسع عشر مناظرات علىّ بن موسى الرضا عليهما السّلام و احتجاجه على أرباب الملل و الأديان فى مجلس المأمون و غيره، و فيه: 13- حديثا

299

الرضا عليه السّلام مع الجاثليق 301

سليمان المروزى و سؤاله عن الرضا عليه السّلام فى مسئله البداء 329

فى سؤال المأمون عن الرضا عليه السّلام بأكبر فضيله كان لأمير المؤمنين عليه السّلام 350

الباب العشرون ما كتبه عليه السّلام للمأمون من محض الإسلام و شرايع الدين، و سائر ما روى عنه عليه السّلام من جوامع العلوم، و فيه: 24- حديثا

352

ما أملاه عليه السّلام لفضل بن سهل 360

الباب الواحد و العشرون مناظرات أصحابه و أهل زمانه عليه السّلام و فيه: 10- أحاديث

370

قال علىّ بن ميثم لنصرانىّ: علّق حمارا فى عنقک لأنّ عيسى أحبّ حماره و كره الصليب 372

العلّه الّتى من أجلها صلّى أمير المؤمنين عليه السّلام خلف القوم 373

الباب الثانى و العشرون احتجاجات أبى جعفر الجواد و مناظراته عليه السّلام و فيه: حديثان

381

الباب الثالث و العشرون احتجاجات علىّ بن محمّد النقى عليهما السّلام و أصحابه على المخالفين، و فيه: 4- أحاديث

386

الباب الرابع و العشرون احتجاج أبى محمّد الحسن بن علىّ العسكرىّ عليهما السّلام ، و فيه: حديث واحد

392

الباب الخامس و العشرون فيما املى الصدوق (ره) على المشايخ من مذهب الإماميّه و فيه: حديث واحد

393

الباب السادس و العشرون الاحتجاجات و مناظرات العلماء فى زمن الغيبه و فيه: 19- حديثا

406

السيّد المرتضى و أبو العلاء المعرّى الملحد 406

الدلائل على فساد إمامه أبى بكر 411

علّه مشاوره النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 414
المراد: بأنزل اللّه سكينته عليه 420
لم يبايع علىّ عليه السّلام أبا بكر 427
زياره قبر النبىّ صلّى اللّه عليه و آله بحيث لا يجوز تركه 441
كان علىّ عليه السّلام أعلم الصحابه 449
إمامه زيد بن علىّ بن الحسين عليهما السّلام و إبطاله 451
إلى هنا انتهى الجزء العاشر حسب الطبعه الحديثه
ص: 137

فهرس الجزء الحادى عشر

كتاب النبوّه

الباب الأوّل معنى النبوّه و علّه بعثه الأنبياء و بيان عددهم و اصنافهم و جمل أحوالهم و جوامعها عليهم السّلام و الآيات فيه، و فيه: 70- حديثا

1سؤال الزّنديق عن الصادق عليه السّلام: من أين اثبتّ أنبياء و رسلا؟ 29

عدد الأنبياء عليهم السّلام 32

معنى اولى العزم 34

الرّسول و النّبىّ و المحدّث و كيفيّه الوحى 54

الباب الثانى نقش خواتيمهم و أشغالهم و أمزجتهم و أحوالهم فى حياتهم و بعد موتهم، و فيه: 29- حديثا

62

أعمار بعض الأنبياء عليهم السّلام 65

الباب الثالث عله المعجزه و أنّه لم خص اللّه كلّ نبیّ بمعجزه خاصّه، و فیه: حدیثان

70

الباب الرابع عصمه الأنبیاء، و تأویل ما یوهم خطأهم و سهوهم، و فیه: 16- حدیثا

72

ص: 139

أبواب قصص آدم و حواء عليهما السّلام و أولادهما

الباب الأوّل فضل آدم و حوا، و علل تسميتهما، و بعض أحوالهما و بدء خلقهما، و سؤال الملائكه فى ذلک، و الآيات فيه، و فيه: 58- حديثا

97

علّه الطواف بالبيت؟ 110

بحث و بيان فى عصمه الملائكه 124

طول قامه آدم عليه السّلام 127

الباب الثانى سجود الملائكه و معناه و مده مكثه عليه السّلام فى الجنه و أنّها أيه جنه كانت، و معنى تعليمه الأسماء، و الآيات فيه، و فيه: 31- حديثا

130

أ يصلح السّجود لغير اللّه؟ 138

جنّه آدم عليه السّلام هل كانت فى الأرض أم فى السماء؟ 143

هل كان إبليس من الملائكه أم لا؟ 144

الباب الثالث ارتكاب ترک الأولی و معناه و کیفیته و کیفیه قبول توبته و الکلمات التی تلقاها من ربّه، و الآیات فیه، و فیه: 52- حدیثا

155

الشجره الّتی أکل منها آدم و حواء 164

أیّام البیض و سبب تسمیتها 171

ملاقات موسی علیه السّلام مع آدم علیه السّلام و سؤاله عنه 188

معنی: «وَ عَصی آدَمُ رَبَّهُ»، و ذنوبه الأنبیاء علیهم السّلام و الأقوال فیه 198

الباب الرابع کیفیه نزول آدم علیه السّلام من الجنه و حزنه علی فراقها و ما جری بینه و بین إبلیس و فیه 31: حدیثا

204

الحرث و الزّرع و الغرس 215

الباب الخامس تزویج آدم و حواء و کیفیه بدء النسل منهما و قصه هابیل و قابیل و سائر أولادهما و فیه: 44- حدیثا

218

کیفیّه تزویج أولاد آدم علیه السّلام 223

الباب السادس تأويل قوله تعالى: جَعَلا لَهُ شُرَكاءَ فِيما آتاهُما و فيه: 4- أحاديث

249

فى أولاد آدم عليه السّلام و عددهم و أسمائهم، و تحقيق فى هذا المقام 252

الباب السابع ما أوحى الى آدم عليه السّلام و فيه: 3- أحاديث

257

الباب الثامن عمر آدم و وفاته و وصيته الى شيث و قصصه عليه السّلام و فيه: 19- حديثا

258

قصّه آدم و عمر داود عليهما السّلام 258

كيفيّه قبض آدم و غسله و دفنه عليه السّلام 267

بيان الاختلاف فى عمر آدم عليه السّلام 268

الباب التاسع قصص إدريس عليه السّلام و الآيات فيه، و فيه: 13- حديثا

270

فى أنّ مسجد السهله كان بيت إدريس عليه السّلام 280

أبواب قصص نوح و هود و صالح عليهم السّلام و قصه شداد

الباب الأوّل مده عمره و ولادته و وفاته و علل تسميته و نقش خاتمه و جمل أحواله عليه السّلام و فيه: 13- حديثا

285

الباب الثانى مكارم أخلاقه و ما جرى بينه و بين إبليس و أحوال أولاده و ما أوحى إليه و صدر عنه من الحكم و الأدعيه و غيرها، و فيه: 9- أحاديث

290

الترک و الصقالبه و يأجوج و مأجوج و علّه الأبيض و الأسود 291

الباب الثالث بعثه نوح عليه السّلام على قومه و قصه الطوفان، و الآيات فيه، و فيه: 82- حديثا

294

معنى: إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِکَ 313

علّه تسميه النجف بالنجف 321

علّه الحيض 326

الباب الرابع قصه هود علیه السّلام و قومه عاد، و الآیات فیه، و فیه: 27- حدیثا

343

الرّیح العقیم 355

مساکن قوم عاد 364

الباب الخامس قصه شداد و ارم ذات العماد، و فیه: 3- أحادیث

366

عبد اللّه بن قلابه و رؤیته مدینه إرم فی زمن معاویه 367

الباب السادس قصه صالح علیه السّلام و قومه: و الآیات فیه، و فیه: 16- حدیثا

370

کیفیّه هلاک قوم صالح علیه السّلام 377

عقر ناقه صالح علیه السّلام بامرأتین 392

إلی هنا انتهی الجزء الحادی عشر حسب تجزئه الطبعه الجدیده

ص: 144

فهرس الجزء الثانى عشر أبواب قصص إبراهيم عليه السّلام

الباب الأوّل علل تسميته و سنته و فضائله و مكارم أخلاقه و سننه و نقش خاتمه عليه السلام، و الآيات فيه، و فيه: 43- حديثا

1تفسير الآيات 2

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله أوّل من يدعى به يوم القيامه ثمّ يدعى بابراهيم عليه السّلام 3

العلّه الّتى من أجلها اتّخذ اللّه إبراهيم خليلا، و العلّه الّتى من أجلها سمّى إبراهيم إبراهيم، و إنّه عليه السّلام أوّل من أضاف الضيف 4

فى أنّ إبراهيم أوّل من حوّل له الرّمل دقيقا، و العلّه فيه 5

تفسير قوله عزّ اسمه: «إِنَّ إِبْراهِيمَ كانَ أُمَّةً قانِتاً لِلَّهِ حَنِيفاً» و الحنيفيّه العشره الّتى جاء بها إبراهيم عليه السّلام و هى خمسه فى الرّأس و خمسه فى البدن 7

ص: 145

فی أنّ إبراهیم علیه السّلام أوّل من ابیضّ رأسه و لحیته 8

فی أنّ إبراهیم علیه السّلام أوّل من قاتل فی سبیل اللّه 10

فی أنّ اللّه تبارک و تعالی اتخذ إبراهیم علیه السّلام عبدا، ثمّ: نبیّا، ثمّ: رسولا، ثمّ: خلیلا، ثمّ: إماما. 12

الباب الثانی قصص ولادته علیه السّلام الی کسر الأصنام، و ما جری بینه و بین فرعونه، و بیان حال أبیه، و الآیات فیه، و فیه: 38- حدیثا

14

تفسیر الآیات 17

فی أوّل منجنیق صنعت: و فیما قال الرازیّ: فی أنّ النّار کیف برّدت، و نقل ثلاثه أوجه 23

فی قول الصادق علیه السّلام: لما اجلس إبراهیم فی المنجنیق و أرادوا أن یرموا به فی النّار أتاه جبرئیل علیه السّلام و قال: أ لک حاجه؟ فقال أمّا إلیک فلا، و دعاؤه علیه السّلام 24

تفسیر قوله تعالی: «وَ إِنَّ مِنْ شِیعَتِهِ لَإِبْراهِیمَ»، و فیه: ای من شیعه نوح یعنی أنّه علی منهاجه و سنّته فی التوحید و العدل و اتباع الحقّ، و قیل:

من شیعه محمّد صلّی اللّه علیه و آله 26

معنی: «وَ جَعَلَها کَلِمَهً باقِیَهً فِی عَقِبِهِ» 27

فی أنّ آزر کان منجّما لنمرود بن کنعان، و ما قال فی إبراهیم علیه السّلام 29

کیف قال إبراهیم علیه السّلام للقمر و الشمس: هذا رَبِّی* 30

إبراهیم علیه السّلام و کسر الأصنام 32

فی أنّ اللّه تعالی لمّا قال للنّار: «کُونِی بَرْداً وَ سَلاماً»، لم تعمل النّار فی الدّنیا ثلاثه أیّام 33

فی احتجاج إبراهیم علیه السّلام 34

فی أنّ: ملک الأرض کلّها أربعه: مؤمنان و کافران، فامّا المؤمنان: فسلیمان ابن داود، و ذو القرنین، و الکافران: نمرود، و بخت نصّر 36

إنّ أشدّ النّاس عذابا یوم القیامه لسبعه نفر: و هم: قابیل، و نمرود، و اثنان فی بنی إسرائیل و فرعون و اثنان فی هذه الامّه 37

فی أمّ إبراهیم و لوط، و کانت ساره صاحبه ماشیه کثیره و أرض واسعه 45

قصّه ساره و إبراهیم و الملک الّذی کان فی عهده 46

فی والد إبراهیم علیه السّلام 48

الأخبار الدالّه علی إسلام آباء النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 49

معنی قول إبراهیم علیه السّلام: هذا رَبِّی*، و فی تأویله وجوه 50

فیما ذکره الرازیّ فی معنی: الافول 51

معنی: «بَلْ فَعَلَهُ کَبِیرُهُمْ»، و ما قال السیّد المرتضی رحمه اللّه 53

الکذب فی الإصلاح 55

الباب الثالث إراءته علیه السّلام ملکوت السماوات و الأرض و سؤاله احیاء الموتی و الکلمات التی سئل ربّه و ما اوحی إلیه و صدر عنه من الحکم، و الآیات فیه، و فیه: 29- حدیثا

56

تفسیر قوله تعالی: «وَ إِذِ ابْتَلی إِبْراهِیمَ رَبُّهُ»، و فیه الحنیفیّه العشره 56

فی أنّ إبراهیم علیه السّلام أوّل من: أضاف الضیف، و اختتن، و قصّ شاربه، و رأی الشیب، و قاتل فی سبیل اللّه، و أخرج الخمس، و اتخذ النعلین، و اتخذ الرایات 57

فی تفسیر قوله تعالی: «فَخُذْ أَرْبَعَةً مِنَ الطَّیْرِ»، 58

فی قول إبراهیم علیه السّلام: «رَبِّ أَرِنِی کَیْفَ تُحْیِ الْمَوْتی : و الطیور الأربعه 62

فی تفسیر و تأویل قوله تعالی: «وَ إِذِ ابْتَلی إِبْراهِیمَ رَبُّهُ بِکَلِماتٍ» 66

فی أنّ اللّه تبارک و تعالی سمّی عیسی علیه السّلام من ذریّه إبراهیم علیه السّلام و کان ابن ابنته من بعده 69

تفسیر قوله عزّ اسمه: «وَ إِبْراهِیمَ الَّذِی وَفَّی»، و دعاؤه علیه السّلام إذا أصبح و أمسی 70

فیما کان فی صحف إبراهیم و موسی علیهما السّلام 71

معنی: الجزء 73

إبراهیم علیه السّلام و ملاقاته مع ملک الموت 74

الباب الرابع جمل أحواله و وفاته علیه السّلام ، و فیه: 12- حدیثا

76

فی أنّ أوّل اثنین تصافحا علی وجه الأرض، ذو القرنین و إبراهیم علیه السّلام و أوّل شجره علی وجه الأرض: النخله، و لمّا أراد اللّه تعالی قبض روح إبراهیم علیه السّلام 78

فی موت إبراهیم و إسماعیل علیهما السّلام 79

فی رؤیته علیه السّلام شیخا کبیر السنّ 80

الباب الخامس أحوال أولاده و ازواجه علیه السّلام و بناء البیت و الآیات فیه، و فیه: 59- حدیثا

82

تفسیر الآیات، و فیها دلاله ظاهره علی نبوّه إبراهیم علیه السّلام و إشاره إلی ثلاثه أحجار نزلت من الجنّه: مقام إبراهیم، و حجر بنی إسرائیل، و حجر الأسود 84

فی أنّ إسماعیل علیه السّلام أوّل من شقّ لسانه بالعربیّه، و تفسیر: وَ تُبْ عَلَیْنا، فی قول إبراهیم علیه السّلام و الوجوه الّتی قیل فیه 87

تفسیر قوله تعالی: «وَ لَقَدْ جاءَتْ رُسُلُنا» و هم أحد عشر ملکا 88

البشاره باسحاق 89

تفسیر قوله تعالی: «وَ أَذِّنْ فِی النَّاسِ بِالْحَجِّ» و الاختلاف فی المخاطب به 91

فی إبراهیم و إسماعیل و جبرئیل علیهم السّلام و حجّهم 93

فی بناء الکعبه و تزویج إسماعیل علیه السّلام 94

فی کتاب کتب إبراهیم علیه السّلام لإسماعیل علیه السّلام و علّه الهدی. 95

فی أنّ إسماعیل علیه السّلام تزوّج أربع نسوه فولد له من کلّ واحده أربعه غلمان، و موت إبراهیم علیه السّلام 96

اغتمّت ساره لانّه لم یکن لها ولد، و ذلک بعد ولاده إسماعیل، و کانت تؤذی إبراهیم فی هاجر، فأوحی اللّه عزّ و جلّ إلیه: إنّما مثل المرأه مثل الطّلع العوجاء إن ترکتها استمتعت بها، و إن أقمت بها کسرتها، و قصّه هاجر و إسماعیل و نزولهم الحرم 97

فی عطش إسماعیل علیه السّلام و قصّه زمزم 98

فی الختان و السنّه فیه 101

ص: 149

علّه رمى الجمرات 102

تفسير قوله تعالى: «وَ وَهَبْنا لَهُ إِسْحاقَ وَ يَعْقُوبَ نافِلَةً» 103

فى أنّ إبراهيم و إسماعيل عليهما السّلام أخذ الجياد 104

فى نداء إبراهيم عليه السّلام بالحج 105

فى أنّ أوّل من ركب الخيل إسماعيل عليه السّلام و كانت وحشيه 107

العلّه الّتى من أجلها سمّيت منى بمنى و عرفات بعرفات 108

العلّه الّتى سمّيت الطائف بالطائف 109

فى أنّ أوّل من رمى الجمار آدم عليه السّلام 110

قصّه إسماعيل عليه السّلام و تزويجه امرأه من العمالقه 111

تزوّج إسماعيل امرأه من جرهم، و مات و هو ابن مائه و عشرين سنه 113

فى أنّ إبراهيم عليه السّلام صعد أبا قبيس و نادى بالحجّ بعد بناء البيت 115

فى حجر إسماعيل عليه السّلام و أنّه بيته. 117

ما نقله السيّد ابن طاوس رحمه اللّه فى كتاب سعد السعود من التوراه المترجم فى قصّه ساره و هاجر 118

بئر سبع، و التحقيق حول الكلمه 121

الباب السادس قصه الذبح و تعيين الذبيح، و الآيات فيه، و فيه: 17- حديثا

121

تفسير: «وَ فَدَيْناهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ» و إنّ المذبوح: الكبش الّذى تقبّل من هابيل حين قرّبه 122

فيما ذكره الصدوق رحمه اللّه من أنّ الذبيح إسماعيل أو إسحاق عليهما السّلام و التحقيق فى ذلک. 123

العلّه الّتى من أجلها سمّيت الترويه ترويه 125

سبعه أشياء خلقها اللّه لم تركض فى رحم 129

العلّه الّتى من أجلها صارت الطحال حراما 130

تحقيق و بيان فى تعيين الذبيح و أدله القائلين بأنّه إسماعيل عليه السّلام دون إسحاق عليه السّلام 132

فيما قاله العلّامه الطبرسىّ و العلّامه المجلسى رحمهما اللّه 134

فى أنّ إسماعيل عليه السّلام أكبر من إسحاق عليه السّلام بخمس سنين 136

الأقوال فى مشروعيّه ذبح الولد 137

ما قاله العلّامه المجلسى رحمه اللّه 139

الباب السابع قصص لوط عليه السّلام و قومه، و الآيات فيه، و فيه: 35- حديثا

140

تفسير الآيات، و نسب لوط عليه السّلام 143

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و الأئمه عليهم السّلام يتعوّذون من البخل فى كلّ صباح و مساء، و قصّه قوم لوط 147

فى تعدّد البشاره لإبراهيم عليه السّلام 149

تفسير قوله عزّ اسمه: «يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ وَ أُمِّهِ وَ أَبِيهِ وَ صاحِبَتِهِ وَ بَنِيهِ» 151

و أنّ سنّه من أخلاق قوم لوط 151

فی قوم لوط و کیفیّه هلاکهم 152

تفسیر قوله تعالی: «وَ لَقَدْ جاءَتْ رُسُلُنا إِبْراهِیمَ بِالْبُشْری 153

تفسیر قوله تعالی: «هؤُلاءِ بَناتِی هُنَّ أَطْهَرُ لَکُمْ» 157

تفسیر قوله عزّ اسمه: «وَ أَمْطَرْنا عَلَیْها حِجارَهً» 159

الأقوال فی عرض البنات فی قول لوط علیه السّلام 161

فی أنّ قوم لوط کانوا أفضل قوم خلقهم اللّه عزّ و جلّ فطلبهم إبلیس لعنه اللّه ففعلوا ما فعلوا 164

فی اللّواط 167

الباب الثامن قصص ذی القرنین، و الآیات فیه، و فیه: 34- حدیثا

172

تفسیر الآیات 173

فی أنّ اسم ذی القرنین کان: عیّاشا، و کان أوّل الملوک بعد نوح علیه السّلام و ما سئل عنه 175

فیما سئل عن أمیر المؤمنین علیه السّلام عن ذی القرنین 178

عین الحیاه 179

فیما ذکره الصّدوق رحمه اللّه تعالی فی ذی القرنین، و أنّه کان عبدا صالحا أحبّ اللّه فاحبّه اللّه، و نصح للّه فنصحه اللّه 181

فی أنّ ذا القرنین کان رجلا من أهل الاسکندریه، و ما رأی فی منامه 183

فى المسجد الّذى بناه ذو القرنين 184

فيما أوحى اللّه عزّ و جلّ على ذى القرنين 186

فى مشيه على الظلمه 187

قصّه ذى القرنين عن أمير المؤمنين عليه السّلام 198

فيما ذكره الرازىّ فى ذى القرنين من الأقوال 207

العلّه الّتى من أجلها سمّى ذو القرنين بذى القرنين، و ما ذكره أبو ريحان البيرونى 209

فى أنّ ذا القرنين هل هو الاسكندر أم لا؟ و التحقيق فى ذلک 211

ما ذكره الطبرسىّ رحمه اللّه فى يأجوج و مأجوج 212

ما رأى الواثق باللّه فى المنام 213

الباب التاسع قصص يعقوب و يوسف عليهما السلام، و الآيات فيه و فيه، 148- حديثا

216

أسامى النجوم الّذى رآه يوسف عليه السّلام فى المنام 217

أسماء إخوه يوسف عليه السّلام 219

ما ذكره السيّد المرتضى رحمه اللّه فى كتاب تنزيه الأنبياء: كيف صبر يوسف عليه السّلام على العبوديّه و لم ينكرها 223

تفسير قوله عزّ اسمه: «وَ لَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَ هَمَّ بِها لَوْ لا أَنْ رَأى بُرْهانَ رَبِّهِ» 225

تفسير قوله تعالى: «وَ شَهِدَ شاهِدٌ مِنْ أَهْلِها» 226

ما رأى الملک فی الرؤیا 232

فی أنّ بین یوسف و أبیه علیهما السّلام ثمانیه عشر یوما، و قصّه اخوته 236

معنی: «وَ ابْیَضَّتْ عَیْناهُ مِنَ الْحُزْنِ» 243

فی کتاب کتب عزیز مصر إلی یعقوب، و ما کتب یعقوب علیه السّلام فی جوابه 244

فی قمیص یوسف علیه السّلام، و هو قمیص إبراهیم علیه السّلام الّذی أتی به جبرئیل علیه السّلام لما أو قدت له النار 248

ملاقات یوسف و یعقوب علیهما السّلام و ما جری فی ذلک 251

فی أنّ یوسف علیه السّلام مرّ فی موکبه علی امرأه العزیز و ما قالها له علیه السّلام 254

فی دعاء یوسف علیه السّلام فی الجبّ، و دعاء لامام الصّادق علیه السّلام و أمر علیه السّلام بهذا الدّعاء عند الکرب العظام 256

ما قال السیّد المرتضی رحمه اللّه فی جواب من قال: ما الوجه فی طلب یوسف علیه السّلام أخاه من إخوته ثمّ حبسه، و العلّه الّتی من أجلها لم یعلم یوسف أباه علیه السّلام بخبره لتسکن نفسه 261

تفسیر قوله تعالی: «قالُوا إِنْ یَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ»، و الحکم و القصّه فی ذلک 262

أسماء الکواکب الّتی رآها یوسف علیه السّلام فی المنام 263

فی البکّائین 264

معنی: یعقوب، و إسرائیل 265

فی النهی عن تزویج امرأه عاقره 266

العلّه الّتی من أجلها قبل الولایه علیّ بن موسی الرّضا علیهما السّلام، و معنی قول یوسف علیه السّلام: «اجْعَلْنِی عَلی خَزائِنِ الْأَرْضِ» 267

کتاب کتب یعقوب علیه السّلام إلی یوسف علیه السّلام 269

فیما جری بین یوسف علیه السّلام و زلیخا 270

العلّه الّتى من أجلها امتحن اللّه يعقوب عليه السّلام و ابتلاه بيوسف عليه السّلام على ما رواه أبو حمزه الثمالى عن علىّ بن الحسين عليهما السّلام 271

معنى قول يوسف عليه السّلام: «رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَىَّ مِمَّا يَدْعُونَنِى إِلَيْهِ»، و معنى قول يعقوب عليه السّلام: «اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَ أَخِيهِ» 277

العلّه الّتى من أجلها عرف يوسف إخوته و لم يعرفوه لمّا دخلوا عليه 280

ولد ليوسف عليه السّلام من زليخا: أفرائيم، و ميشا، و رحيمه امرأه أيوب عليه السّلام 282

فى أنّ للقائم عجل اللّه تعالى فرجه الشريف سنّه من يوسف عليه السّلام 283

فى أنّ يعقوب عليه السّلام كان عالما بحياه يوسف عليه السّلام 286

عدد أولاد بنيامين و أسمائهم 289

الأشياء اللاتى باع يوسف عليه السّلام بالطعام 292

رجل كان من بقيّه قوم عاد 297

لمّا حبس يوسف عليه السّلام فى السجن، ألهمه اللّه علم تأويل الرؤيا فكان يعبّر لأهل السجن رؤياهم 301

فى أن بنى يعقوب إذا غضبوا اشتدّ غضبهم حتّى تقطّر جلودهم دما أصفر 308

كتاب يعقوب إلى عزيز مصر 312

قصّه قميص يوسف عليه السّلام 317

فيما ذكره الرّازى فى مفاتيح الغيب من أنّهم: اختلفوا فى مقدار المدّه بين هذا الوقت و بين وقت الرؤيا، فقيل: ثمانون سنه، و قيل: سبعون، و قيل:

أربعون سنه، و هو قول الاكثرين، و لذلک يقولون: إنّ تأويل الرّؤيا ربّما صحّت بعد أربعين سنه، و قيل: ثمانيه عشر سنه،

و عن الحسن أنّه: القى فى الجبّ ابن سبع عشره سنه، و بقى فى العبوديّه و السجن و الملک ثمانين سنه، ثمّ وصل إلى أبيه و أقاربه و عاش بعد ذلک ثلاثه و عشرين سنه، فكان عمره مائه و عشرين سنه 318

ص: 155

فی حل ما یورد من الاشکال بالآیات و الإخبار فی قصه یعقوب و یوسف علیهما السّلام 321

الجواب فی تفضیل یعقوب علیه السّلام لیوسف علیه السّلام علی إخوته 322

فیما قاله العلّامه المجلسی رحمه اللّه 323

لم أرسل یعقوب علیه السّلام یوسف علیه السّلام مع إخوته مع خوفه علیه منهم، و أسرف فی الحزن و التهالک و ترک التماسک حتّی ابیضّت عیناه من البکاء 324

فیما قاله العلّامه المجلسی رحمه اللّه 325

فیما قیل فی حقّ یوسف علیه السّلام 326

بیان فی: لو لا، الواقعه فی: «لَوْ لا أَنْ رَأی بُرْهانَ رَبِّهِ» 330

تحقیق حول: و «هَمَّ بِها» 331

بیان و تحقیق فی: سجودهم، و معنی: «وَ خَرُّوا لَهُ سُجَّداً» 336

الباب العاشر قصص أیوب علیه السلام و الآیات فیه، و فیه: 25- حدیثا

339

تفسیر الآیات 340

العلّه الّتی ابتلی بها أیوب علیه السّلام 344

مدّه ابتلاء أیوب علیه السّلام 347

فیما قاله السیّد المرتضی رحمه اللّه فی ابتلاء أیّوب علیه السّلام 349

أقوال فی امرأه أیّوب علیه السّلام 352

فیما قاله السیّد قدّس سرّه فیما وقع علی أیّوب علیه السّلام و له بیان فی معنی: «أَنِّی مَسَّنِیَ الشَّیْطانُ بِنُصْبٍ وَ عَذابٍ» 343

بیان و تحقیق من العلّامه المجلسیَ قدّس سَرّه 355

ص: 156

تكمله: فى بيان قصّه أيّوب عليه السّلام مفصّلا و نسبه و مسقط رأسه 356

فيما روى عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى أيوب عليه السّلام 367

الأنبياء و الأوصياء الّذين كانوا بين يوسف و شعيب عليهم السّلام 372

الباب الحادى عشر قصص شعيب عليه السّلام و الآيات فيه، و فيه: 14- حديثا

373

تفسير الآيات، و نسب شعيب عليه السّلام أبا و امّا 375

هل يجوز أن يكون النبىّ أعمى؟! 379

فى بكاء شعيب عليه السّلام 380

أوّل من عمل المكيال و الميزان شعيب عليه السّلام 382

فيما أوحى اللّه عزّ و جلّ إلى شعيب بعذاب قومه و أنّه كان لتركهم الامر بالمعروف و النهى عن المنكر 386

تتميم: فى نسب شعيب على ما نقله صاحب كامل التواريخ 387

إلى هنا تم فهرس الجزء الثانى عشر من بحار الأنوار حسب الطبعه الحديثه

ص: 157

فهرس الجزء الثالث عشر أبواب قصص موسى و هارون على نبيّنا و آله و عليهما السلام

الباب الأوّل نقش خاتمهما، و علل تسميتهما، و فضائلهما و سننهما، و بعض أحوالهما، و الآيات فيه، و فيه: 20- حديثا

1تفسير الآيات 2

موسى عليه السّلام و نسبه الشريف من الأب و الامّ 4

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إنّ اللّه اختار من الأنبياء أربعه للسيف: إبراهيم، و داود، و موسى، و أنا 6

العلّه الّتى من أجلها اصطفى اللّه عزّ و جلّ موسى عليه السّلام لكلامه دون خلقه 7

ص: 158

فی احتباس الوحی عن موسی علیه السّلام أربعین صباحا، و قول بنی إسرائیل فی حقّه علیه السّلام: لیس لموسی ما للرجال 8

معنی: «کَالَّذِینَ آذَوْا مُوسی ، و الاختلاف فیما اوذی به، و الأقوال فیه 9

العلّه الّتی من أجلها سمّیت التلبیه تلبیه 10

فی أنّ هارون علیه السّلام مات قبل موسی علیه السّلام 11

الرجل الغمّاز الّذی کان فی عسکر موسی علیه السّلام، و إشاره إلی: شمائل موسی و هارون علیهما السّلام 12

الباب الثانی أحوال موسی علیه السلام من حین ولادته الی نبوّته، و الآیات فیه، و فیه: 21- حدیثا

13

تفسیر الآیات 14

ترجمه: فرعون موسی، و هو أوّل من خضب بالسواد 15

ترجمه: آسیه بنت مزاحم 16

تفسیر قوله تعالی: «وَ دَخَلَ الْمَدِینَهَ عَلی حِینِ غَفْلَهٍ مِنْ أَهْلِها» 17

تفسیر قوله تعالی: «فَخَرَجَ مِنْها خائِفاً یَتَرَقَّبُ» 19

قصّه موسی و شعیب علیهما السّلام 20

عصا موسی علیه السّلام و أنّها کانت قضیب آس من الجنّه 22

تفسیر قوله تعالی: «فَاخْلَعْ نَعْلَیْکَ إِنَّکَ بِالْوادِ الْمُقَدَّسِ طُویً» 23

فی تفاخر بقاع الأرض و فضیله کربلا 25

فی أنّ موسی علیه السّلام کان عقیما 27

قصّه موسی و شعیب علیهما السّلام و الأغنام 29

ص: 159

سؤال المأمون عن الرّضا عليه السّلام عن قول اللّه عزّ و جلّ: «فَوَكَزَهُ مُوسى فَقَضى عَلَيْهِ قالَ هذا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطانِ» 32

تفسير قوله تعالى: «فَعَلْتُها إِذاً وَ أَنَا مِنَ الضَّالِّينَ»، و ما ذكره الرازىّ فى احتجاج الطاعنين بعصمه الأنبياء عليهم السّلام بهذه الآيه 33

ما ذكره السيّد المرتضى رحمه اللّه فى جواب الطاعنين 34

جواب من قال: كيف يجوز لموسى عليه السّلام أن يقول لرجل من شيعته يستصرخه:

إنّک لغوى مبين؟ 35

يوسف الصديق عليه السّلام و اخباره بالمغيبات 36

عن أبى جعفر عليه السّلام أنّه قال: ما خرج موسى حتّى خرج قبله خمسون كذّابا من بنى إسرائيل كلّهم يدّعى أنّه موسى بن عمران 38

فيما قال السيّد المرتضى رحمه اللّه فى معنى الثعبان و الجانّ 43

معنى قول شعيب عليه السّلام: «إِنِّى أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَکَ إِحْدَى ابْنَتَىَّ هاتَيْنِ» 44

عصا موسى عليه السّلام و كانت لآدم عليه السّلام و هى عند الأئمّه عليهم السّلام واحدا بعد واحد، إلى أن صارت عند القائم عجل اللّه تعالى فرجه الشريف 45

قصّه موسى عليه السّلام و فرعون و لحيته 46

معنى قوله تعالى: «وَ لَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَ اسْتَوى 49

قصّه التابوت، و صانعه خربيل مؤمن آل فرعون 52

قصّه النّجار و أمّ موسى على ما نقله ابن عبّاس 54

قصّه بنت فرعون 54

ثلاثه لم يكفروا باللّه طرفه عين: خربيل مؤمن آل فرعون، و حبيب النّجار صاحب ياسين، و علىّ بن أبى طالب عليه السّلام و هو أفضلهم 58

اسم أب امرأه موسى عليه السّلام يثرون صاحب مدين ابن أخى شعيب عليه السّلام 58

اسامى عصا موسى عليه السّلام و ما فعل بها 60

ص: 160

الباب الثالث معنى قوله تعالى: فَاخْلَعْ نَعْلَيْکَ و قول موسى عليه السّلام وَ احْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسانِى، و انه لم سمى الجبل طور سيناء، و فيه: 5- أحاديث

64

بيان: فى أنّ المفسّرين اختلفوا فى سبب الأمر بخلع النعلين و معناه على أقوال 65

العلّه الّتى من أجلها سمّى الواد المقدّس مقدّسا 66

الباب الرابع بعثه موسى و هارون صلوات اللّه عليهما على فرعون، و أحوال فرعون و أصحابه و غرقهم، و ما نزل عليهم من العذاب قبل ذلک و ايمان السحره و أحوالهم، و الآيات فيه، و فيه: 61- حديثا

67

تفسير الآيات 75

فى أنّ السحره كانوا اثنين و سبعين رجلا، و قيل ثمانين ألفا 78

قصّه الطوفان فى آيات موسى عليه السّلام 81

قصّه: الجراد، و القمل (و هو السوس الّذى يخرج من الحبوب) 82

قصّه: الضَّفادِعَ، وَ الدَّمَ، و الطاعون 83

تفسير: «فَالْيَوْمَ نُنَجِّيکَ بِبَدَنِکَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَکَ آيَةً» 86

تسع آيات 87

نداء اللّه تعالى لموسى عليه السّلام 88

بيان فى لفظ: أكاد، و معناه 89

معنى: «رَبِّ اشْرَحْ لِی صَدْرِی، وَ یَسِّرْ لِی أَمْرِی» 91
بیان فی الوحی إلی أمّ موسی علیه السّلام 92
معنی: «وَ فِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتادِ» 102
أوّل ما خلق اللّه من القمّل فی زمان موسی علیه السّلام 112
القمّل و معناه و المراد منه 113
قصّه الضفادع 114
قصّه الجراد، و معنی: «رَبَّنَا اطْمِسْ عَلی أَمْوالِهِمْ»، و الطاعون 115
إیضاح: فی: وَ اجْعَلُوا بُیُوتَکُمْ قِبْلَةً 116
فی ایمان فرعون 117
اجتماع السحره علی موسی علیه السّلام 121
ایمان السحره 122
بیان: فی قول فرعون: وَ ما رَبُّ الْعالَمِینَ 123
ستّه لم یرکضوا فی رحم 126
إنّ أشدّ الناس عذابا یوم القیامه لسبعه نفر: 128
إنّ اللّه تبارک و تعالی أوحی إلی موسی علیه السّلام أن یحمل عظام یوسف علیه السّلام، و قصّه عجوز الّتی تعلم قبره 130
لأیّ علّه أغرق اللّه فرعون و قد آمن به و أقرّ بتوحیده 130
الأقوال فی سبب عدم قبول توبه فرعون 131
معنی: ذَرُونِی أَقْتُلْ مُوسی و منعه رشدته 132
یوم الأربعاء، و ما وقع فیه 133

تأويل قوله تعالى: «فَقُولا لَهُ قَوْلاً لَيِّناً» 134
فى التقيّه، و أنّه من سنّه إبراهيم الخليل عليه السّلام 135
معنى: «وَ فِرْعَوْنَ ذِى الْأَوْتادِ» 136
ص: 162

فی أنّ فرعون بنی سبع مدائن 137

لمّا دخل موسی و هارون علیهما السّلام علی فرعون شرطا له إن أسلم یبقی ملکه و و یدوم عزّه 141

فلمّا وقف موسی علیه السّلام عند فرعون دعا اللّه بکلمات الفرج 144

عدد السحره الّذین جمعهم فرعون علی موسی علیه السّلام 147

اعمال السحره 149

فی خروج موسی علیه السّلام و تبعه فرعون و جنوده 152

کیف جاز لموسی علیه السّلام أن یأمر السحره بإلقاء الحبال 155

فی أنّ موسی علیه السّلام لا یلقی العصا إلّا بوحی 156

الباب الخامس أحوال مؤمن آل فرعون و امرأه فرعون، و الآیات فیه، و فیه: 7- أحادیث

157

تفسیر الآیات 158

فی أنّ مؤمن آل فرعون یدعو الناس إلی توحید اللّه، و نبوّه موسی علیه السّلام 160

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: خیر نساء الجنّه: مریم بنت عمران، و خدیجه بنت خویلد، و فاطمه بنت محمّد، و آسیه بنت مزاحم امرأه فرعون 162

قصّه ماشطه آل فرعون 163

قتل فرعون آسیه باسلامها، و قصّتها 164

الباب السادس خروجه علیه السلام من الماء مع بنی إسرائیل و أحوال التیه، و الآیات فیه، و فیه: 21- حدیثا

165

تفسیر الآیات 166

فی ردّ الشمس لیوشع 170

کیف یجوز علی عقلاء کثیرین أن یسیروا فی فراسخ یسیره فلا یهتدوا للخروج منها (التیه) 171

الأقوال فی تفسیر قوله تعالی: «وَ مِنْ قَوْمِ مُوسی أُمَّهٌ یَهْدُونَ بِالْحَقِّ» 172

فی أنّ قوم موسی علیه السّلام تاهوا فی أربعه فراسخ أربعین سنه، فهلکوا فیها أجمعین إلّا رجلین: یوشع بن نون و کالب بن یوفنا 177

معنی: «وَ ادْخُلُوا الْبابَ سُجَّداً»* 178

تفسیر: «یا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَهَ الَّتِی کَتَبَ اللَّهُ لَکُمْ» 180

فی قول الصّادق علیه السّلام: نوم الغداه مشومه، تطرد الرزق، و تصفرّ اللّون و تغیّره و تقبّحه، و هو نوم کلّ مشوم، إنّ اللّه تعالی یقسّم الأرزاق ما بین طلوع الفجر إلی طلوع الشمس، و إیّاکم و تلک النومه 182

إنّ القائم عجل اللّه تعالی فرجه إذا قام بمکّه و أراد أن یتوجه إلی الکوفه نادی مناذیه: ألا لا یحمل أحد منکم طعاما و لا شرابا، و یحمل حجر موسی بن عمران علیه السّلام 185

عوج بن عناق و طول قامته 186

نوح علیه السّلام و عوج بن عناق 187

فی النعم التی أنعم اللّه تعالی علی بنی إسرائیل فی التیه 190

فی السّلوی، و أنّه طائر 191

حجر موسى عليه السّلام، و ما هو؟ و ما قيل فيه 192

فى أنّ اللّه تبارک و تعالى أوحى إلى موسى عليه السّلام أن يتّخذ مسجدا لجماعتهم، و بيت المقدّس للتوراه و لتابوت السكينه، و قبابا للقربان، و أن يجعل لذلک المسجد سرادقات من جلود ذبائح القربان 192

الباب السابع نزول التوراه، و سؤال الرؤيه، و عباده العجل و ما يتعلق بها، و الآيات فيه، و فيه: 51- حديثا

195

تفسير الآيات 198

معنى: «رَبِّ أَرِنِى أَنْظُرْ إِلَيْکَ» 199

أقوال فى معنى: «رَبِّ أَرِنِى»* 202

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى حقّ موسى عليه السّلام 204

فى ولايه أهل البيت عليهم السّلام 207

فى أنّ موسى عليه السّلام همّ بقتل السامرىّ، فأوحى اللّه إليه: لا تقتله فإنّه سخىّ 208

السامرىّ و العجل و التراب 209

فى إخراج موسى عليه السّلام العجل و إحراقه بالنار و إلقائه فى البحر 210

العلّه الّتى من أجلها قال هارون عليه السّلام لموسى عليه السّلام، يَا بْنَ أُمَّ لا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِى وَ لا بِرَأْسِى 211

كيف يجوز أن يكون موسى عليه السّلام لا يعلم أنّ اللّه تعالى لا يجوز عليه الرؤيه حتّى يسأله هذا السؤال 218

العلّه الّتى من أجلها قال هارون لموسى عليهما السّلام: يَا بْنَ أُمَّ و لم يقل يا بن أبى 219

فیما قال الصدوق رحمه اللّه فی معنی: لا تَأخُذْ بِلِحْیَتِی 220

ص: 165

فيما قال السيّد الرضى رحمه اللّه فى تفسير: «وَ أَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ» 220

بيان من العلّامه المجلسى رحمه اللّه فيما ذكره الصدوق رحمه اللّه 222

تفسير: «فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ» 223

الكرّوبيين و معناه 224

فى ألواح التوراه 225

فى احتجاج الرضا عليه السّلام على أرباب الملل 226

فيما ناجى موسى عليه السّلام ربّه فى العجل و خواره 229

تفسير: «وَ إِذْ واعَدْنا مُوسى أَرْبَعِينَ لَيْلَةً» 230

بيان: فى الاختلاف بين الخاصّه و العامّه فى أنّ موسى عليه السّلام هل وعدهم ثلاثين ليله أو وعدهم أربعين ليله، و الأقوال فيه 232

قصّه العجل و من يعبده 234

فى أنّ التوراه نزلت لستّ مضين من شهر رمضان 237

العلّه الّتى من أجلها سمّى الفرقان فرقانا 237

تفسير: «وَ إِذْ أَخَذْنا مِيثاقَكُمْ وَ رَفَعْنا فَوْقَكُمُ الطُّورَ»* 238

فيما قال موسى عليه السّلام فى خاتم النبيّين صلّى اللّه عليه و آله 240

السامرىّ، و اسمه، و أنّه كان من أهل كرمان، و ما قال لبنى إسرائيل، و ما فعل بحليّهم، و قصّه العجل 244

فى أنّ عجل السامرىّ خار و مشى، و مدينه أنطاكيه 245

فى أنّ بنى إسرائيل لمّا ندموا و استغفروا، أمرهم موسى عليه السّلام إن يقتل البرى ء المجرم، فكان من قتل منهم شهيدا و من بقى مكفّرا عنه ذنبه 246

معنى: الصاعقه 247

ص: 166

الباب الثامن قصه قارون، و الآيات فيه، و فيه: 5- أحاديث

249

تفسير الآيات 249

سبب هلاک قارون 250

فی أنّ قارون کان من قوم موسی، و کان ابن عمّه، و هو یعمل الکیمیاء 252

قصّه قارون و یونس علیه السّلام 253

موسی علیه السّلام و وجوب الزکاه، و امتناعه قارون 256

فی اتّهام قارون موسی علیه السّلام بالفجور 257

فی تکلّم یونس علیه السّلام و قارون فی البحر 258

الباب التاسع قصه ذبح البقره، و الآیات فیه، و فیه: 7- أحادیث

259

العلّه الّتی من أجلها ذبح البقره 262

بیان: فی التکلیف علی ذبح البقره 263

قصّه امرأه الّتی کثر خطّابها 267

اعتراض بنی إسرائیل علی موسی علیه السّلام 268

الرؤیا الّتی رآها الشابّ الّذی کان عنده البقر، و رأی فیها محمّدا و علیّا و طیّبی ذرّیّتهما علیهم السّلام 269

فی إحیاء المقتول 270

لو تاب القاتل بما فعل و توسّل بمحمّد و آله لمّا فضح 271

بیان: من العلّامه المجلسی رحمه اللّه 273

ص: 167

قصّه المقتول، و كان اسمه عاميل، و سبب قتله 274

كان فى بنى إسرائيل رجل صالح له ابن كان بارا بوالدته، و كان يقسّم الليله ثلاثه أثلاث: يصلّى ثلثا، و ينام ثلثا، و يجلس عند رأس أمّه ثلثا، فإذا أصبح انطلق و احتطب على ظهره، و قصّه عجله 275

قصّه الفتى و عجله و إبليس 276

فيما روى عن أبى جعفر الباقر عليه السّلام فى تفسير: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً»، و قصّه المقتول 277

الباب العاشر قصه موسى عليه السلام حين لقى الخضر، و سائر قصص الخضر عليه السّلام و أحواله، و الآيات فيه، و فيه: 55- حديثا

278

تفسير الآيات عن القمّىّ رحمه اللّه 278

فى العالم الّذى أتاه موسى عليه السّلام، و أيّهما كان أعلم؟ و هل يجوز أن يكون على موسى عليه السّلام حجّه فى وقته، و هو حجّه اللّه على خلقه، و ما روى عن الرضا عليه السّلام فى ذلک 279

قصّه: السفينه و الغلام و الجدار 280

فى أنّ موسى الّذى طلب الخضر هل هو موسى بن عمران أو موسى بن ميشا بن يوسف؟ 281

الخضر و اسمه عليه السّلام 283

أهل قريه، و المراد منها 284

العلّه الّتى من أجلها سمّى الخضر خضرا 286

قصّه موسى و الخضر عليهما السّلام على ما نقلها الصدوق رحمه اللّه فى العلل 287

بیان: من العلّامه المجلسی رحمه اللّه فی شرح الحدیث 289

فیما نقل الصدوق رحمه اللّه فی العلل عن محمّد بن عبد اللّه بن طیفور الدامغانیّ الواعظ بفرغانه فی: خرق الخضر علیه السّلام السفینه و قتل الغلام و إقامه الجدران 291

فضائل علیّ علیه السّلام و أفعاله من عبد اللّه بن العباس 292

فیما أوصی به الخضر علیه السّلام موسی بن عمران علیه السّلام 294

تفسیر: «وَ کانَ تَحْتَهُ کَنْزٌ لَهُما» و انّه لوح کتب فیه ... 295

فی انّ الخضر علیه السّلام کان من أبناء الملوک فآمن و قصّه تزویجه 296

الخضر و ذو القرنین علیهما السّلام 298

فی أنّ الخضر شرب من ماء الحیات فهو حیّ لا یموت حتّی ینفخ فی الصور 299

العلّه الّتی من أجلها سمّی ذو القرنین ذا القرنین 300

ما رأی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی لیله المعراج 302

فی أنّ الخضر علیه السّلام کان أطول الآدمیّین عمرا 303

فی قول الصّادق علیه السّلام: إنّما مثل علیّ و مثلنا من بعده من هذه الامّه کمثل موسی النّبیّ علیه السّلام و العالم حین لقیه 304

ما رواه صاحب تفسیر العیّاشیّ رحمه اللّه 306

فی قول الصادق علیه السّلام: إنّ اللّه لیحفظ ولد المؤمن إلی ألف سنه، و إنّ الغلامین کان بینهما و بین أبویهما سبعمائه سنه 310

فی الرجل الّذی ولدت له جاریه 311

فی قول الصادق علیه السّلام إنّ اللّه لیفلح بفلاح الرجل المؤمن ولده و ولد ولده 312

جواب السيّد المرتضى رحمه اللّه فى كتابه: تنزيه الأنبياء فمن قال: كيف يجوز أن يتّبع موسى عليه السّلام غيره و يتعلّم منه، و كيف يجوز أن يقول له: «إِنَّکَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِیَ صَبْراً»* 313

تفسير: «وَ لا أَعْصِی لَکَ أَمْراً» 315

تفسير: «لا تُؤاخِذْنِی بِما نَسِيتُ» و الأقوال فيه 316

ص: 169

معنى: «أَمَّا السَّفِينَهُ فَكانَتْ لِمَساكِينَ يَعْمَلُونَ فِی الْبَحْرِ» 318

فی أنّ الخضر و إلیاس علیهما السّلام یجتمعان فی کلّ موسم 319

فی أنّ بیت إبراهیم علیه السّلام کانت فی زاویه المسجد السهله 320

قصّه الخضر و المسکین الّذی باعه بأربعمائه درهم 321

الباب الحادی عشر ما ناجی به موسی علیه السّلام ربه و ما أوحی إلیه من الحکم و المواعظ و ما جری بینه و بین إبلیس لعنه اللّه، و فیه بعض النوادر، و الآیات فیه، و فیه: 80- حدیثا

323

تفسیر الآیات 323

فی قول موسی علیه السّلام: إلهی ما جزاء من شهد أنّی رسولک و نبیّک و أنّک کلّمتنی؟ 327

ما فی التوراه 328

فیما کان ناجی اللّه عزّ و جلّ به موسی بن عمران علیه السّلام 329

أوصی اللّه تعالی موسی بن عمران علیه السّلام بالامّ 330

مناجاه اللّه عزّ و جلّ لموسی بن عمران علیه السّلام 332

موسی بن عمران علیه السّلام و مناجاته و إبلیس 338

تمنّی موسی علیه السّلام أن یکون من أمّه محمّد صلّی اللّه علیه و آله 338

ما فی التوراه الّتی لم تغیّر 342

عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله إنّ اللّه عزّ و جلّ ناجی موسی بن عمران علیه السّلام بمائه ألف کلمه و أربعه و عشرین ألف کلمه فی ثلاثه أیّام و لیالیهنّ 344

قصّه الصیّادین الّذین کان واحدا منهما مؤمن و الآخر کافر 349

ص: 170

سئل موسى عليه السّلام عن إبليس لعنه اللّه: أخبرنى بالذنب الّذى إذا أذنبه ابن آدم استحوذت عليه؟ قال: ذلک إذا أعجبته نفسه، و استكثر عمله، و صغّر فى نفسه ذنبه، و قال: يا موسى لا تخل بامرأه لا تحلّ لک فانّه لا يخلو رجل بامرأه لا تحلّ له إلّا كنت صاحبه 350

قصّه الملک الجبّار و العبد الصالح 351

فى الرجل الّذى كان نمّاما فى أمّه موسى عليه السّلام 353

فى أجر من عاد مريضا، أو غسّل ميّتا، أو شيّع جنازه، أو عزّى الثكلى 354

فى أنّ الوحى حبس عن موسى عليه السّلام ثلاثين صباحا، و فيه العلّه الّتى اختاره اللّه لكلامه 357

فى أنّ اسم اللّه الأعظم ثلاثه و سبعون حرفا، اعطى موسى عليه السّلام منها أربعه أحرف 358

فى أنّ موسى عليه السّلام حجّ و ثواب من حجّ بلا نيّه صادقه و لا نفقه طيّبه، و ثواب من حجّ بنيّه صادقه و نفقه طيّبه. 359

الفقير، و المريض، و الغريب، و ما أوحى اللّه تعالى إلى موسى عليه السّلام 361

معنى: «وَ ما كُنْتَ بِجانِبِ الطُّورِ إِذْ نادَيْنا» 362

الباب الثانى عشر وفاه موسى و هارون عليهما السلام و موضع قبرهما، و بعض أحوال يوشع بن نون عليه السّلام ، و فيه: 22- حديثا

363

فى أنّ الامام يغسّله الامام 364

فى وفاه موسى عليه السّلام و كيفيّه وفاته و أقواله مع ملک الموت 365

قصّه يوشع و أنّه خرج عليه رجلان من منافقى قوم موسى بصفوراء بنت شعيب

امرأه موسى عليه السّلام فى مائه الف رجل فقاتلوا يوشع بن نون فغلبهم و قتل منهم مقتله عظيمه، و هزم الباقين باذن اللّه تعالى، و أسر صفوراء بنت شعيب، و قال لها: قد عفوت عنک فى الدّنيا إلى أن نلقى نبىّ اللّه موسى فأشكو ما لقيت منک و من قومک، فقالت: وا ويلاه، و اللّه لو ابيحت لى الجنّه لاستحييت أن أرى فيها رسول اللّه و قد هتكت حجابه و خرجت على وصيّه بعده 366

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إذا متّ يغسّلنى علىّ عليه السّلام و أنّه يعيش ثلاثين سنه، و أن ابنه أبى بكر ستخرج عليه 367

قصّه أربعه نفر من بنى إسرائيل 370

مده عمر موسى و هارون عليهما السّلام 370

فى أنّ اللّه تعالى بعث يوشع بن نون بن إفرائيم بن يوسف بن يعقوب بن إسحاق ابن إبراهيم عليهم السّلام نبيّا إلى بنى إسرائيل بعد وفاه موسى عليه السّلام 372

قصّه بلعم بن باعورا، و أنّه من ولد لوط النبىّ عليه السّلام 373

فى أنّ رجل من أصحاب رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله وجد صحيفه من يوشع بن نون 376

الباب الثالث عشر تمام قصه بلعم بن باعور، و قد مضى بعضها فى الباب السابق، و الآيات فيه، و فيه: 3- أحاديث

377

تفسير: «وَ اتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِى آتَيْناهُ آياتِنا» 377

تفسير: «وَ لَوْ شِئْنا لَرَفَعْناهُ بِها» 380

الباب الرابع عشر قصه حزقيل عليه السّلام ، و الآيه فيه، و فيه: 9- أحاديث

381

تفسير: «أَ لَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيارِهِمْ» 381

قصّه حزقيل و الملک 382

يوم النيروز هو اليوم الّذى أحيا اللّه فيه القوم الّذين خرجوا من ديارهم 386

فى أنّ اليسع و حزقيل عليهما السّلام صنعا مثل ما صنع عيسى عليه السّلام من إحياء الموتى 386

الباب الخامس عشر قصص إسماعيل الذى سماه اللّه صادق الوعد و بيان أنّه غير إسماعيل بن إبراهيم، الآيات فيه، و فيه: 7- أحاديث

388

فى أنّ إسماعيل كان رسولا نبيّا، و قصّته عليه السّلام و العابد الّذى قال له: لا تبرح حتّى أرجع إليک فسها عنه، فبقى إسماعيل إلى الحول 389

فى أنّ إسماعيل بن إبراهيم عليه السّلام غير إسماعيل صادق الوعد 390

الباب السادس عشر قصه الياس، و اليا، و اليسع عليهم السلام، و الآيات فيه، و فيه: 10- أحاديث

392

قصّه إلياس 393

الاختلاف فى إلياس، هل هو إدريس، و قصّه ذو الكفل، و الخضر، و اليسع 397

إذا أردت أن يؤمنک اللّه من الغرق و الحرق و السرق فادع بهذا الدعاء 399

قصّه ملک بنى إسرائيل 400

فی أنّ الیسع علیه السّلام قد صنع مثل ما صنع عیسی علیه السّلام مشی علی الماء و إحیاء الموتی و أبرأ الاکمه و الابرص 401

أربعه من الأنبیاء حیّ و هم: إدریس و عیسی علیهما السّلام فی السماء، و إلیاس و الخضر علیهما السّلام فی الأرض 402

تزوّج و إیّاک و النساء الأربع، و هنّ: الناشزه، و المختلعه، و الملاعنه، و المبارأه 403

الباب السابع عشر قصص ذی الکفل علیه السّلام ، و الآیات فیه، و فیه:- حدیثان

404

فی أنّ ذا الکفل نبیّ مرسل 405

فیما قال الطبرسیّ فی ذی الکفل، و العلّه الّتی من أجلها سمّی ذو الکفل ذا الکفل 406

قصّه بشر بن أیوب الصابر، و روم بن عیص بن إسحاق بن إبراهیم علیه السّلام 407

الباب الثامن عشر قصص لقمان و حکمه و مواعظه، و الآیات فیه، و فیه: 27- حدیثا

408

تفسیر الآیات 408

تفسیر: «وَ لا تُصَعِّرْ خَدَّکَ لِلنَّاسِ» و أنّ لقمان کان رجلا قویّا فی أمر اللّه، متورّعا فی اللّه، ساکتا، سکیناً، عمیق النظر، طویل الفکر، حدید النظر، مستغن بالعبر، لم ینم نهارا قطّ، و لم یره أحد من الناس علی بول و لا غائط و لا اغتسال لشدّه تستّره 409

تفسير: «وَ إِذْ قالَ لُقْمانُ لِابْنِهِ وَ هُوَ يَعِظُهُ يا بُنَيَّ لا تُشْرِكْ بِاللَّهِ» 411

نصائح لقمان لابنه 412

كان فيما أوصى به لقمان ابنه ناتان 413

كان فيما وعظ به لقمان ابنه 414

علامه الدين، و الايمان، و العالم، و العامل، و المتكلّف، و الظالم، و المنافق، و الاثم، و المرائى، و الحاسد، و المسرف، و الكسلان، و الغافل 415

فيما قال لقمان لابنه فى الدّنيا 416

فيما قال لقمان لابنه فى الآخره و الشكّ فى البعث 417

كان فيما وعظ به لقمان ابنه فى الأدب 419

قيل للقمان: أىّ الناس أفضل؟ فقال: 421

كان فيما وعظ به لقمان ابنه: يا بنىّ كذب من قال: إنّ الشرّ يطفأ بالشرّ، و إنّما يطفئ الخير الشرّ كما يطفئ الماء النار 421

فيما قال لقمان لابنه فى المسافره 422

فى أنّ لقمان هل هو: نبىّ، أو: حكيم، و شمائله 423

فيما قال لقمان فى طول الجلوس على الحاجه 424

سئل عن لقمان أىّ الناس شرّ؟ فقال: 425

كان فيما وعظ به لقمان ابنه: لأن يضربک الحكيم فيؤذيک خير من أن يدهنک الجاهل بدهن طيب 426

العلّه الّتى من أجلها بلغ لقمان ما بلغ 426

ما نقله المجلسى الأوّل قدّس سرّه من مواعظ لقمان 427

فى التجبّر و التكبّر و الفخر 429
فى أنّ النساء أربع ثنتان صالحتان و ثنتان ملعونتان 429
من حكم لقمان على ما فى كنز الفوائد للكراجكىّ 432
أوّل ما ظهر من حكم لقمان 433

قصّه لقمان و ولده و معهما بهيمه و ركوبهما واحدا بعد واحد و معا و ما قال الناس فى حقّه 434

الباب التاسع عشر قصه اشمويل عليه السّلام و طالوت و جالوت و تابوت السكينه و الآيات فيه، و فيه: 22- حديثا

435

تفسير الآيات 435

فى أنّ طالوت من ولد بنيامين، و العلّه الّتى من أجلها سمّى طالوت طالوتا 436

فى التابوت الّذى فيه السكينه 438

فى أنّ بنى إسرائيل بعد موسى عليه السّلام عملوا بالمعاصى و غيّروا دين اللّه و عتوا عن أمر ربّهم 439

تفسير: «إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ» 440

تفسير: «إِذْ قالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمُ» و الاختلاف فى ذلک النبىّ 441

تفسير: «ابْعَثْ لَنا مَلِكاً نُقاتِلْ فِى سَبِيلِ اللَّهِ» و سبب سؤالهم 442

معنى: السكينه 444

يوشع و صفراء بنت شعيب و داود 445

استخلف داود سليمان عليهما السّلام بأمر اللّه عزّ و جلّ 446

دانيال و بخت النّصر 448

داود عليه السّلام و شمائله 451

فيما قال صاحب الكامل 452

قصّه إشمويل بن بالى 453

فی أنّ المسجد السهله کان بیت إدریس علیه السّلام 456

إلی هنا تمّ الجزء الثالث عشر حسب تجزئه الناشرین

ص: 176

فهرس الجزء الرابع عشر

أبواب قصص داود علیه السّلام

الباب الأوّل عمره و وفاته و فضائله و ما أعطاه اللّه و منحه، و علل تسمیته و کیفیه حکمه و قضائه، و الآیات فیه، و فیه: 29- حدیثا

1فی أنّ اللّه تبارک و تعالی اختار من الأنبیاء أربعه للسیف: إبراهیم، و داود، و موسی، و محمّد علیهم السّلام 2

الأنبیاء الّذین ولدوا مختونا 2

معنی: داود 2

حدود مملکه: ذی القرنین، و داود، و سلیمان، و یوسف علیهم السّلام 2

فی قول الصّادق علیه السّلام: اطلبوا الحوائج یوم الثلثاء فانّه الیوم الّذی ألان اللّه فیه الحدید لداود علیه السّلام 3

ص: 177

تفسير: «وَ سَخَّرْنا مَعَ داوُدَ الْجِبالَ» 4

تفسير: «وَ أَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ» 5

فى أنّ داود عليه السّلام سأل ربّه أن يريه قضيّه من قضايا الآخره 6

الشيخ و الشاب فى مجلس قضاء داود عليه السّلام 7

فى رجلين اختصما إلى داود عليه السّلام فى بقره 7

قصّه السلسله الّتى كانت فى زمن داود عليه السّلام و يتحاكم الناس إليها 8

فى ذريّه آدم عليه السّلام 9

فى أنّ اللّه تبارک و تعالى عرض على آدم أسماء الأنبياء، و قصّه عمر داود عليه السّلام 10

حكم علىّ عليه السّلام بقضاء داود عليه السّلام فى شابّ خرج أبوه مع جماعه و لم يرجع 11

قصّه غلام اسمه مات الدين 12

عن الصّادق عليه السّلام قال: أوحى اللّه تعالى إلى داود عليه السّلام: إنّک نعم العبد لو لا أنّک تأكل من بيت المال و لا تعمل بيدک شيئا 13

بناء بيت المقدّس 14

فى أنّ لداود عليه السّلام تسعه عشر ولدا، و كان عمره مائه، و كانت مدّه ملكه أربعين سنه 15

فى قول داود عليه السّلام: لأعبدنّ اللّه اليوم عباده و لأقرأنّ قراءه لم أفعل مثلها، و قصّته مع ضفدع 16

قصّه داود عليه السّلام و دوده حمراء صغيره 17

الباب الثانى قصه داود علیه السّلام و اوریا و ما صدر عنه من ترک الأولى و ما جرى بینه و بین حزقیل علیه السّلام و الآیات فیه، و فیه: 8- أحادیث

19

تفسیر الآیات، و معنى: «وَ فَصْلَ الْخِطابِ» 19

الثناء على الأنبیاء علیهم السّلام و قصّه داود علیه السّلام و اوریا بن حنّان و امرأته على ما نقله علىّ بن إبراهیم القمّىّ رحمه اللّه فى تفسیره 20

فیما سئل أبو الصلت الهروىّ عن الرّضا علیه السّلام فى داود علیه السّلام 23

فى قول الرّضا علیه السّلام: إنّ المرأه فى أیّام داود کانت إذا مات بعلها أو قتل لا تتزوّج بعده أبدا، و أوّل من أباح اللّه عزّ و جلّ أن یتزوّج بامرأه قتل بعلها داود علیه السّلام فتزوّج بامرأه اوریا لمّا قتل و انقضت عدّتها منه. 24

داود علیه السّلام و الزبور و حزقیل علیه السّلام 25

فى قول الصّادق علیه السّلام: ما بکى أحد بکاء ثلاثه: آدم، و یوسف، و داود علیه السّلام 26

دعاء داود علیه السّلام فى السجده 27

فیما فعل داود علیه السّلام عند قبر اوریاء 29

الأقوال و الاختلاف فى استغفار داود علیه السّلام و علّته 30

فیما قال المجلسى رحمه اللّه فى داود علیه السّلام 32

الباب الثالث ما أوحى إليه عليه السّلام و صدر عنه من الحكم، و فيه: آيه، و: 34- حديثا

33

تفسير: «وَ لَقَدْ كَتَبْنا فِی الزَّبُورِ» و معنى الزبور، و نزوله 33

العلّه الّتى من أجلها سمّى الفرقان فرقانا 33

فيما أوحى اللّه عزّ و جلّ إلى داود عليه السّلام فى سعه رحمته 34

فيما قال داود عليه السّلام لسليمان عليه السّلام 35

فى مؤمن سعى فى حاجه أخيه المسلم 36

فى أنّ الزّبور كان بالعبرانيّه و كان مائه و خمسين سوره، و ثلاثه أثلاث، فالثلث الأوّل فيه: ما يلقون من بخت نصّر و ما يكون من أمره فى المستقبل، و فى الثلث الثّانى: ما يلقون من أهل الثّور، و فى الثلث الثالث: مواعظ و ترغيب ليس فيه أمر و لا نهى و لا تحليل و لا تحريم 37

قصّه داود عليه السّلام و شابّ الّذى كان عنده و نظر إليه ملک الموت، و قال:

إنّى امرت بقبض روحه إلى سبعه أيّام فى هذا الموضع، فرحمه داود عليه السّلام و قصّه تزويجه، و تأخير أجله إلى ثلاثين سنه 38

فى التواضع و التكبّر 39

فى المذنبين و الصدّيقين و الشكر 40

فى أنّ العاقل يجعل ساعاته أربع ساعات 41

قصّه عابد مراء، و شهاده خمسين رجلا له فغفر اللّه 42

ما روى السيّد ابن طاوس قدّس سرّه فى كتاب سعد السعود ما راى فى الزبور 43

فی ذمّ الدّنیا 44

فی عاقبه أمر الظالم الّذی رفعته الدّنیا 45

فی قساوه قلب ابن آدم 46

العلّه الّتی من أجلها مسخت بنی إسرائیل فجعلت منهم القرده و الخنازیر 47

ما فی السوره الخامسه و الستین 48

الباب الرابع قصه أصحاب السبت، و الآیات فیه، و فیه: 15- حدیثا

49

تفسیر الآیات 49

فی أنّ اللّه عزّ و جلّ مسخ طائفه من بنی إسرائیل، فأخذ منهم: بحرا، و أخذ منهم: برّا 50

تفسیر: «وَ سْئَلْهُمْ عَنِ الْقَرْیَهِ الَّتِی کانَتْ حاضِرَهَ الْبَحْرِ» و ما فعل أصحاب السبت 51

قصّه أصحاب السبت فی کتاب علیّ علیه السّلام 52

توضیح من العلّامه المجلسیّ رحمه اللّه 53

فی أنّ أصحاب السبت کانوا ثلاث فرق 54

معجزه من أمیر المؤمنین علیه السّلام 56

فیما قال علیّ بن الحسین علیهما السّلام فی أصحاب السبت 56

فی قول علیّ بن الحسین علیهما السّلام: إنّ اللّه مسخ أصحاب السبت لاصطیادهم السّمک، فکیف تری عند اللّه عزّ و جلّ حال من قتل أولاد رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و هتک حرمته؟! 58

تفسير: «وَ لَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِی السَّبْتِ»، و أنّ أصحاب السبت بقوا ثلاثه أيّام لم يأكلوا و لم يشربوا و لم يتناسلوا، ثمّ اهلكهم اللّه تعالى 59

كيفيّه الصيد 60

تفسير: «لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا» 62

فی المسخ و فی أىّ زمان وقع، و فيه بيان من العلّامه المجلسىّ رحمه اللّه 63

ص: 182

أبواب قصص سليمان بن داود علیهما السّلام

الباب الخامس فضله و مکارم أخلاقه و جمل أحواله، و الآیات فیه، و فیه: 29- حدیثا

65

بناء بیت المقدّس و أنّه کانت بید داود علیه السّلام و علّه بنائه 77

فی عسکر سلیمان علیه السّلام و أنّه کان مائه فرسخ 80

الباب السادس معنی قول سلیمان: هَبْ لِی مُلْکاً لا یَنْبَغِی لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِی، و فیه: حدیثان

85

الباب السابع قصه مروره علیه السّلام بوادی النمل و تکلمه معها و سائر ما وصل إلیه من اصوات الحیوانات و الآیات فیه، و فیه: 4- أحادیث

90

فی قول النمله لسلیمان علیه السّلام: هل علمت لم سمّی أبوک داود بداود، و الأقوال فیه 93

ص: 183

قصّه العصفور و زوجته 95

الباب الثامن تفسير قوله تعالى: فَطَفِقَ مَسْحاً، و قوله: و ألقينا على كرسيه جسدا: و الآيات فيه، و فيه:- حديث

98

فى معنى: «فَطَفِقَ مَسْحاً بِالسُّوقِ وَ الْأَعْناقِ»، و الأقوال فيه 101

فى معنى: «وَ لَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمانَ»، و الاختلاف فى فتنته و زلّته 105

فى جسد الّذى القى على كرسيه 106

الباب التاسع قصته عليه السّلام مع بلقيس، و الآيات فيه، و فيه: 14- حديثا

109

الهديّه الّتى أهدى بها بلقيس 119

الأقوال فى السبب الّذى خصّ العرش بالطلب 122

بطانه بلقيس 125

الباب العاشر ما اوحى إليه و صدر عنه من الحكم، و فيه قصه نفش الغنم، و الآيات فيه، و فيه: 9- أحاديث

130

فى عدم جواز الاجتهاد و الرأى على الأنبياء عليهم السّلام 133

الباب الحادی عشر وفاته علیه السّلام و ما کان بعده، و الآیات فیه و فیه: 9- أحادیث

135

عمر سلیمان و مدّه ملکه علیه السّلام 142

الباب الثانی عشر قصه قوم سباء و أهل الثرثار، و الآیات فیه، و فیه: 3- أحادیث

143

الباب الثالث عشر قصه أصحاب الرس و حنظله، و الآیات فیه، و فیه: 7- أحادیث

148

شهور العجم و أسامیهنّ 150

موضع نهر الرسّ 157

الباب الرابع عشر قصه شعیا و حیقوق علیهما السلام، و فیه: 3- أحادیث

161

الباب الخامس عشر قصص زکریا و یحیی علیهما السلام، و الآیات فیه، و فیه: 42- حدیثا

163

یعظ زکریّا علیه السّلام فی غیبه یحیی علیه السّلام 166

تأویل: کهیعص 178

کیفیّه شهاده زکریّا علیه السّلام 179

ص: 185

أبواب قصص عيسى عليه السّلام و أمه و أبويها

الباب السادس عشر قصص مريم و ولادتها و بعض أحوالها و أحوال أبيها، و الآيات فيه، و فيه: 33- حديثا

191

فى أنّ حنّه امرأه عمران و حنانه امرأه زكريّا كانتا اختين 202

الباب السابع عشر ولاده عيسى عليه السّلام و الآيات فيه، و فيه: 32- حديثا

206

لم يعش مولود لستّه أشهر غير الحسين و عيسى عليهما السّلام 207

مكان ولاده عيسى عليه السّلام 216

لم خلق اللّه عيسى من غير أب 218

معنى: المسيح، و العلّه الّتى من أجلها سمّى عيسى عليه السّلام بالمسيح 221

معنى: يا أُخْتَ هارُونَ 227

الباب الثامن عشر فضله و رفعه شأنه و معجزاته و تبليغه و مده عمره و نقش خاتمه و جمل احواله، و الآيات فيه، و فيه: 56- حديثا

230

قصّه رسولان فى أنطاكيّه 240

انّ أوحش ما يكون هذا الخلق فى ثلاثه مواطن 246

فى المائده و الاختلاف فيه 262

الباب التاسع عشر ما جرى بينه عليه السّلام و بين إبليس لعنه اللّه، و فيه: 4- أحاديث

270

الباب العشرون حواريه و أصحابه و أنهم لم سموا حواريين و سمى النصارى نصارى، و الآيات فيه، و فيه: 12- حديثا

272

عيسى عليه السّلام و شابّ الّذى خطب بنت الملک 280

الباب الواحد و العشرون مواعظه و حكمه و ما أوحى إليه عليه السّلام ، و الآيات فيه، و فيه: 74- حديثا

283

فى أنّ أناجيل الموجوده غير إنجيل عيسى عليه السّلام 332

الباب الثانی و العشرون تفسیر الناقوس، و فیه: حدیث واحد

334

الباب الثالث و العشرون رفعه الی السماء، و الآیات فیه، و فیه: 15- حدیثا

335

فی معنی: «إِذْ قالَ اللَّهُ یا عِیسی إِنِّی مُتَوَفِّیکَ» 343

الباب الرابع و العشرون ما حدث بعد رفعه و زمان الفتره بعده و نزوله من السماء و قصص وصیه شمعون بن حمون الصفا، و الآیه فیه، و فیه: 13- حدیثا

345

الباب الخامس و العشرون قصص ارمیا و دانیال و عزیر و بخت نصر و الآیات فیه، و فیه: 25- حدیثا

351

ما رأی بخت نصّر فی نومه 357

قتل بخت نصّر بید غلام من أهل فارس 359

ملک الأرض کلّها: سلیمان، و ذو القرنین، و نمرود، و بخت نصّر 362

کان دانیال معبّرا للرؤیا 371

قصّه امرأه جمیله کانت لرجل صالح، و قاضیان، و قضاوه دانیال 375

فی إکرام الخبز و قصّه فی ذلک 377

الباب السادس و العشرون قصص يونس و أبيه متى عليهما السلام، و الآيات فيه، و فيه: 17- حديثا

379

مدّه لبث يونس فى بطن الحوت 383

ما آمن بيونس بعد ثلاث و ثلاثين سنه إلّا روبيل العالم و تنوخا العابد 392

إنّ اللّه تعالى أرسل يونس إلى أهل نينوى من أرض الموصل 404

الباب السابع و العشرون قصه أصحاب الكهف و الرقيم، و الآيات فيه، و فيه: 15- حديثا

407

معنى: الرَّقِيمِ 408

أبو بكر و عمر و عثمان، زاروا أصحاب الكهف مع علىّ عليه السّلام 420

الباب الثامن و العشرون قصه أصحاب الاخدود، و الآيات فيه، و فيه: 5- أحاديث

438

ملک المجوس وقع على أخته و أمّه؟ و قال: هذا حلال؟! 439

الباب التاسع و العشرون قصه جرجيس عليه السّلام ، و فيه: حديث واحد

445

الباب الثلاثون قصه خالد بن سنان العبسى عليه السلام و فيه: 4- أحاديث

448

الباب الواحد و الثلاثون ما ورد بلفظ نبى من الأنبياء و بعض نوادر أحوالهم و أحوال اممهم و فيه ذكر نبى المجوس و الآيات فيه، و فيه: 39- حديثا

451

تفسير الآيات، و معنى: الربّيّون، و الإملاء 454

تفسير: «هُمْ أَحْسَنُ أَثاثاً وَ رِءْياً» 455

قصّه نبىّ من الأنبياء عليهم السّلام الّذى بعثه اللّه عزّ و جلّ إلى قومه فبقى فيهم أربعين سنه فلم يؤمنوا به، فكان لهم عيد فى كنيسه فأتبعهم ذلك النبىّ، فقال لهم: آمنوا باللّه، قالوا له: إن كنت نبيّا فادع لنا اللّه أن يجيئنا بطعام على لون ثيابنا، و كانت ثيابهم صفراء، فجاء بخشبه يابسه فدعا اللّه عزّ و جلّ عليها فاخضرّت و أينعت و جاءت بالمشمش حملا، فأكلوا، فكلّ من أكل و نوى أن يسلم على يد ذلك النبىّ خرج ما فى جوف النوى من فيه حلوا، و من نوى أنّه لا يسلم خرج ما فى الجوف النوى من فيه مرّا 456

فيما أوحى اللّه تبارك و تعالى إلى نبىّ من أنبيائه: إذا أصبحت فأوّل شى ء يستقبلك فكله، و الثّانى فاكتمه، و الثالث فاقبله، و الرابع فلا تؤيسه، و الخامس فاهرب منه 457

فيما أوحى اللّه تبارک و تعالى إلى نبىّ من أنبيائه، و قصّه رجل كان تحت حائط 458

فى قول الصّادق عليه السّلام: شكا نبىّ من الأنبياء عليهم السّلام إلى اللّه عزّ و جلّ الضعف، فقيل له: اطبخ اللّحم باللّبن فإنّها يشدّان الجسم، و شكايه نبىّ إلى اللّه من الضعف و قلّه الجماع 459

فى شكايه نبىّ من الأنبياء عليهم السّلام إلى اللّه تبارک و تعالى من قلّه النسل، و شكايه نبىّ من قسوه القلب و قلّه الدمعه، و شكايه نبىّ من الغمّ 460

ما فعل ملک المجوس بابنته 461

فى قصّه المجوس و زردشت، و أنّ العرب فى الجاهليّه كانت أقرب إلى الدين الحنيفىّ من المجوس، و أنّ كيخسرو ملک المجوس فى الدّهر الأوّل قتل ثلاث مائه نبىّ 462

فى القوم الّذين قالوا لنبىّ لهم: ادع لنا ربک يرفع عنّا الموت، فدعا، فرفع اللّه عنهم الموت حتّى ضاقت عليهم المنازل و كثره النسل 463

فى قول الباقر عليه السّلام: صلّى فى مسجد الخيف سبعمائه نبىّ 464

الخطبه الّتى خطبها علىّ عليه السّلام 465

النهى من طاعه كبراء الّذين تكبّروا 467

فيما أمر اللّه تعالى آدم عليه السّلام و ولده 470

فى الناكثين، و القاسطين، و المارقين 475

بيان و شرح و توضيح الخطبه 477

العلّه الّتى من أجلها جعلت الأحلام و الرّؤيا 484

فى أنّ اللّه عزّ و جلّ أوحى إلى نبىّ من الأنبياء فى الزمن الأوّل: إنّ لرجل فى امّته دعوات مستجابه، فأخبر به ذلک الرجل، فانصرف من عنده إلى بيته فاخبر زوجته بذلک، فألحّت عليه أن يجعل دعوه لها فرضى، فقال:

ص: 191

سل اللّه أن يجعلنى أجمل نساء الزّمان، فدعا الرّجل فصارت كذلک، ثمّ إنّها لمّا رأت رغبه الملوک و الشبان المتنعّمين فيها متوفّره زهدت فى زوجها الشيخ الفقير و جعلت تغالظه و تخاشنه، و هو يداريها و لا يكاد يطيقها، فدعا اللّه أن يجعلها كلبه، فصارت كذلک، ثمّ أجمع أولادها يقولون: يا أبه إنّ النّاس يعيّرونا أنّ امّنا كلبه نائحه و جعلوا يبكون و يسألونه أن يدعو اللّه أن يجعلها كما كانت، فدعا اللّه تعالى فصيّرها مثل الّتى كانت فى الحاله الأولى فذهبت الدعوات الثلاث ضياعا 485

الباب الثانى و الثلاثون نوادر أخبار بنى إسرائيل، و الآيات فيه، و فيه: 39- حديثا

486

تفسير الآيات و قصّه برصيصا العابد 486

عن أبى جعفر عليه السّلام قال: كان فى بنى إسرائيل عابد يقال له: جريح، و كان يتعبّد فى صومعه، فجاءته أمّه و هو يصلّى فدعته فلم يجبها، فانصرفت، ثمّ أتته و دعته فلم يلتفت إليها فانصرفت ثمّ أتته و دعته فلم يجبها و لم يكلّمها فانصرفت و هى تقول: أسأل إله بنى إسرائيل أن يخذلک، فلمّا كان من الغد جاءت فاجره و قعدت عند صومعته قد أخذها الطلق فادّعت أنّ الولد من جريح، ففشا فى بنى إسرائيل أنّ من كان يلوم الناس على الزّنا قد زنى، و أمر الملک بصلبه، فأقبلت أمّه إليه تلطم وجهها، فقال لها: اسكنى إنّما هذا لدعوتک، فقال النّاس لمّا سمعوا ذلک منه: و كيف لنا بذلک؟ قال:

هاتوا الصبىّ فجاءوا به فأخذه فقال: من أبوک؟ فقال: فلان الراعى لبنى فلان، فبيّن كذب الّذين قالوا ما قالوا فى جريح، فحلف جريح ألّا يفارق أمّه و يخدمها 487

قصّه الملک الّذی بنی مدینه و هو یزعم أنّها لا عیب لها 487

فی قول الباقر علیه السّلام: کان فی بنی إسرائیل رجل و کان له بنتان فزوجهما من رجلین: واحد زرّاع، و آخر یعمل الفخّار، ثمّ إنّه زارهما فبدأ بامرأه الزرّاع، فقال لها: کیف حالک؟ قالت: قد زرع زوجی زرعا کثیرا، فإن جاء اللّه بالسماء فنحن أحسن بنی إسرائیل حالا، ثمّ ذهب إلی اخری فسألها عن حالها، فقالت: قد عمل زوجی فخارا کثیرا، فإن أمسک اللّه السماء عنّا فنحن أحسن بنی إسرائیل حالا، فانصرف و هو یقول: اللّهمّ أنت لهما 488

قصّه الرجل الّذی کان فی بنی إسرائیل و هو یکثر أن یقول: الحمد للّه ربّ العالمین و العاقبه للمتّقین، فغاظ إبلیس و قال له: العاقبه للأغنیاء، و ما جری بینهما 488

قصّه القاضی الّذی کان فی بنی إسرائیل تقطع دوده من منخره، و علّه ذلک 489

قصّه قوم من بنی إسرائیل کانوا زرّاعا و سئلوا عن نبیهم أن یمطر علیهم إذا أرادوا، فلمّا حصدوا لم یجدوا شیئا 489

الصدقه و فائدته و الرجل الّذی تصدّق و نجی من الهلکه 490

قصّه الرّجل الّذی دعا اللّه أن یرزقه غلاما فی ثلاث و ثلاثین سنه، فلا یستجاب و أتاه آت فی منامه، فقال له: إنّک تدعوا للّه بلسان بذیّ، و قلب غیر تقیّ، و نیّه غیر صادقه 490

قصّه الرّجل العاقل الّذی کان له مال کثیر و ثلاث بنین من زوجه عفیفه و زوجه غیر عفیفه 490

قصّه ثلاث إخوه و کان أصغرهم أکهل صوره بسبب زوجته 491

قصّه الرّجل الصالح الّذی کان فی بنی إسرائیل و له زوجه صالحه، فرأی فی النوم أنّ اللّه تعالی قد جعل نصف عمرک فی سعه و النصف الآخر فی ضیق، و شاور زوجته فی ذلک 491

قصّه العابد الّذی خرجت إلیه امرأه بغیّه 492

قصّه الرّجل الّذی کان فی بنی إسرائیل و کان محتاجا 493

الرجل الّذی لم یغث الضعیف المسکین المقهور 493

الرجل الّذی بنی قصرا مشیّدا 493

فی قول أبی جعفر علیه السّلام: نعم الأرض الشام، و بئس القوم أهلها، و بئس البلاد مصر 494

قصّه العابد الّذی کان فی بنی إسرائیل و مثّل له شیطان لیضلّه، و امرأه البغیّه الّتی انصرفه و ماتت فی لیلتها فغفرت و اوجبت لها الجنّه 496

قصّه العابد الّذی تصدّق 497

قصّه العالم الّذی کان له ابن و لم یکن له رغبه فی علم أبیه و لا یسأله عن شی ء، و کان له جار یأتیه و یسأله و یأخذ عنه، و رؤیا الّتی رآها الملک، و زمان الذئب، و زمان الکبش، و زمان المیزان 499

عن أبی الحسن علیه السّلام یقول: إنّ رجلا فی بنی إسرائیل عبد اللّه أربعین سنه، ثمّ قرّب قربانا فلم یقبل منه، فقال لنفسه: و ما اوتیت إلّا منک، و ما الذنب إلّا لک، قال: فاوحی اللّه تبارک و تعالی إلیه: ذمّک لنفسک أفضل من عبادتک أربعین سنه 500

قصّه فتیه من أولاد ملوک بنی إسرائیل، و إحیاء میت بعد تسعه و تسعین سنه من موته 501

قصّه الرّجل الّذی تصدّق فنجا من الموت 502

قصّه الغلام الّذی نظر إلی شیخ کبیر ضعیف فرحمه و دعاه و اطعمه فنجا من الموت 502

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام قال: کان رجل شیخ ناسک یعبد اللّه فی بنی إسرائیل، فبینما هو یصلّی و هو فی عبادته إذ بصر بغلامین صبیّین قد أخذا دیکا و هما ینتفان ریشه، فأقبل علی ما هو فیه من العباده و لم ینههما عن ذلک، فاوحی اللّه إلی

ص: 194

الأرض: أن سيخى بعبدى، فساخت به الأرض 502

قصّه امرأه كانت صالحه عفيفه و ابتلت بالقاضى الّذى دعاها إلى نفسه فأبت 502

حتّى رجمها، و ظنّ أنّها ماتت فتركها و كان بها رمق فتحرّكت و خرجت من المدينه، و قصّتها مع الديرانىّ، و قصّتها فى الرّجل الّذى كان مصلوبا بعشرين درهما فباعها بعد نجاته، و قصّتها فى السفينه و الجزيره، ثمّ أتاها الملک و زوجها و القاضى و الديرانى و المصلوب 503

فى أن الثواب على قدر العقل، و قصّه العابد الّذى قال: لو كان لربّنا حمار لرعيناه، فإنّ هذا الحشيش يضيع 506

قصّه امرأه الّتى كانت عفيفه و ركبت السفينه مع زوجها 507

قصّه العابد الذى قال: يا ربّ ما حالى عندک؟ 509

الرّجل الّذى ترحّم الناس على أبيه 510

فيما أصاب بعمّال معاويه 512

الباب الثالث و الثلاثون بعض أحوال ملوک الأرض، و الآيات فيه، و فيه: 6- أحاديث

513 العلّه الّتى من أجلها سمّى تبّع تبّعا 513

فيما روى عن سلمان رضى اللّه عنه فى ملک من ملوک فارس يقال له: روذين، و كان جبّارا عنيدا 514

قصّه أشبخ بن أشجان و هو ملک من ملوک الأرض، و ملک مأتين و ستّا و ستّين سنه ففى سنه احدى و خمسين من ملكه بعث اللّه عيسى بن مريم عليهما السّلام 515

فى وصايه عيسى عليه السّلام إلى شمعون بن حمون الصفا، و مده ملک أردشير بن أشكان (بابكان- زازكان) و سابور بن أردشير 516

بخت نصّر بن ملتنصر بن بخت نصّر، و مدّه ملكه و قتل من اليهود سبعين ألف و بعثه العزيز، و مدّه ملک مهرويه بن بخت نصّر، و قصه حبس دانيال و أصحابه و شيعته من المؤمنين 517

مكيخا بن دانيال و أنّه كان وصيّا لأبيه، و مدّه ملک هرمز، و بهرام، و بهرام ابن بهرام، و أنشو ابن مكيخا، و أن الفتره بين عيسى عليه السّلام و بين محمّد صلّى اللّه عليه و آله و سلّم أربعمائه و ثمانين سنه، و مدّه ملک سابور بن هرمز، و هو أوّل من عقد التاج و بنى السوس و جنديسابور، و بعثه أصحاب الكهف، و مدّه ملک يزدجرد ابن سابور 518

فى مدّه ملک بهرام جور، و فيروز بن يزدجرد بن بهرام، و فلاس بن فيروز، و قباد بن فيروز، و جاماسف، و كسر بن قباد، و هرمز بن كسرى، و كسرى بن هرمز أبرويز،

فعند ذلک: انقطع الوحى، و استخفّ بالنعم، و استوجب الغير، و درس الدين، و تركت الصلاه، و اقتربت الساعه، و كثرت الفرق، و صار الناس فى حيره و ظلمه، و أديان مختلفه، و أمور متشتّته، و سبل ملتبسه 519

فى رساله خاتم الأنبياء و المرسلين محمّد المصطفى صلّى اللّه عليه و آله 520

قصّه سربايک ملک الهند، و أنّه عاش أكثر من تسعمائه و خمس و عشرين سنه، و بدّل أسنانه عشرين مرّه 521

إلى هنا تمّ الجزء الرابع عشر حسب تجزئه الناشرين فى الطبعه الحديثه و به يتمّ المجلّد الخامس حسب تجزئه المصنّف رحمه اللّه تعالى و بتمامه تمّ كتاب النّبوه و قصص الأنبياء عليهم السّلام الّذين كانوا قبل نبيّنا محمّد صلّى اللّه عليه و آله

فهرس الجزء الخامس عشر و هو المجلد السادس من البحار

اشاره

المشتمل على تاريخ سيّد الأبرار، و نخبه الأخيار، زين الرساله و النبوّه، و ينبوع الحكمه و الفتوّه، نبىّ الأنبياء و صفىّ الأصفياء، نجىّ اللّه و نجيبه، و خليل اللّه و حبيبه، محمول الأفلاک، و مخدوم الأملاک صاحب المقام المحمود، و غايه إيجاد كلّ موجود أبى القاسم محمّد بن عبد اللّه خاتم النبيّين، صلوات اللّه عليه و على أهل بيته الأطهرين.

خطبه الكتاب

الباب الأوّل بدء خلقه و ما جرى له فى الميثاق، و بدء نوره و ظهوره صلّى اللّه عليه و آله من لدن آدم عليه السلام و بيان حال آبائه العظام، و أجداده الكرام، لا سيما عبد المطلب و والديه عليهم الصلاه و السلام، و بعض أحوال العرب فى الجاهليه، و قصه الفيل، و بعض النواد

تفسير الآيات 2

تفسير قوله تعالى: «الَّذِی یَراکَ حِینَ تَقُومُ. وَ تَقَلُّبَکَ فِی السَّاجِدِینَ» 3

فی أنّ اللّه تبارک و تعالی خلق نور محمّد صلّی اللّه علیه و آله قبل أن یخلق السماوات و الأرض و العرش و الکرسیّ و اللّوح و القلم الجنّه و النار و قبل أن یخلق آدم و نوحا و إبراهیم و إسماعیل و إسحاق و یعقوب و موسی و عیسی و داود و سلیمان علیهم السّلام و قبل أن یخلق الأنبیاء کلّهم بأربع مائه ألف سنه و أربع و عشرین ألف سنه 4

قصّه القمیص 5

فی أنّ الأئمّه علیهم السّلام کانوا أشباح نور حول العرش قبل أن یخلق آدم علیه السّلام بخمسه عشر ألف عام 6

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: إنّ اللّه خلقنی و علیّا و فاطمه و الحسن و الحسین من قبل أن یخلق الدّنیا بسبعه آلاف عام، و کنّا أشباح نور قدّام العرش، و نسبّح اللّه و نحمده و نقدّسه و نمجّده، ثمّ قذفنا فی صلب آدم، ثمّ أخرجنا إلی أصلاب الآباء و أرحام الامّهات، و لا یصیبنا نجس الشرک، و لا سفاح الکفر 7

فی أنّ الملائکه تعرفون النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و الأئمّه علیهم السّلام 8

الأئمّه الاثنا عشر الّذین اختارهم اللّه للإمامه بعد النبیّ صلّی اللّه علیه و آله واحدا بعد واحد، و هم نقباء النبیّ علیهم السّلام 9

فی سؤال العبّاس عن الرسول صلّی اللّه علیه و آله کیف کان بدء خلقکم؟ 10

فیما روی عن أبی ذر رحمه اللّه 11

فیما روی عن أنس فی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 12

کیف صار علیّ علیه السّلام أخی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 13

فی أنّ آدم علیه السّلام رفع رأسه نحو العرش فإذا هو بخمسه سطور مکتوبات 14

فی قول أمیر المؤمنین علیه السّلام: ألا إنّی عبد اللّه و أخو رسوله، و صدّیقه الأوّل، قد صدّقته و آدم بین الروح و الجسد، ثمّ إنّی صدّیقه الأوّل فی امّتکم حقّا

ص: 198

فنحن الأوّلون و نحن الآخرون 15

العلّه الّتی من أجلها صار النبیّ صلّی اللّه علیه و آله أفضل الأنبیاء علیهم السّلام 15

فی قول الصّادق علیه السّلام لمّا أراد اللّه عزّ و جلّ أن یخلق الخلق خلقهم و نشرهم بین یدیه ثمّ قال لهم: من ربّکم؟ فأوّل من نطق رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و أمیر المؤمنین علیه السّلام و الأئمّه علیهم السّلام، فقالوا: أنت ربّنا، فحمّلهم العلم و الدین 16

تفسیر قوله تعالی: «وَ إِذْ أَخَذَ رَبُّکَ مِنْ بَنِی آدَمَ» 17

فی أن الحجر الأسود کان ملکا عظیما من عظماء الملائکه 17

معنی قوله تعالی لإبلیس: «أَسْتَکْبَرْتَ أَمْ کُنْتَ مِنَ الْعالِینَ» 21

فی أنّ اللّه تبارک و تعالی خلق الأنبیاء و الأوصیاء یوم الجمعه، و هو الیوم الّذی أخذ اللّه میثاقهم 22

معنی: الأشباح 25

ترجمه أبو الحسن البکری 26

فیما روی عن أمیر المؤمنین علیه السّلام 27

فی أنّ اللّه تعالی خلق من نور محمّد صلّی اللّه علیه و آله عشرین بحرا من نور، فی کلّ بحر علوم لا یعلمها إلّا اللّه تعالی 29

العلّه الّتی من أجلها صارت السلام سنّه و الردّ فریضه 30

فی خلق الجنّه و السماوات و الأرض و الجبال و الصخره و الثور و الحوت 30

فی خلق العرش و العقل و الحلم و العلم و السخاء و أرواح المؤمنین من أمّه محمّد صلّی اللّه علیه و آله و الشمس و القمر و النجوم و اللیل و الضیاء و الظلام و سائر الملائکه من نور محمّد صلّی اللّه علیه و آله 31

فی نزول جبرئیل علیه السّلام لأخذ التراب و الماء فی خلقه آدم علیه السّلام 31

فی أنّ عزرائیل علیه السّلام أخذ التراب من الأرض 32

ص: 199

فی کیفیّه خلق آدم علیه السّلام 32

فی تسمیت العاطس و علّته 33

فی خلقه حوّاء علیه السّلام 33

الأنوار الخمسه الطیّبه علیهم السّلام فی أصابع آدم علیه السّلام 34

فی وصایه آدم إلی شیث، و شیث إلی أنوش، و أنوش إلی قینان، و منه إلی مهلائیل، و منه إلی أدد، و منه إلی اخنوخ و هو إدریس، و منه إلی متوشلخ و منه إلی لمک، و منه إلی نوح علیه السّلام. 35

فی وصایه نوح إلی سام، و منه إلی أرفخشد، و منه إلی عابر و هو هود، و منه إلی قالع، و منه إلی شارغ، و منه إلی تاخور، و منه إلی تارخ، و منه إلی إبراهیم، و منه إلی إسماعیل، و منه إلی قیذار، و منه إلی الهمیسع، و منه إلی نبت، و منه إلی یشحب، و منه إلی ادد، و منه إلی عدنان، و منه إلی إلی معد، و منه إلی نزار، و منه إلی مضر، و منه إلی إلیاس، و منه إلی مدرکه، و منه إلی خزیمه، و منه إلی کنانه، و من کنانه إلی قصیّ، و من قصیّ إلی لویّ، و من لوی إلی غالب، و منه إلی فهر، و من فهر إلی عبد مناف، و من عبد مناف إلی هاشم، و انّما سمّی هاشما لأنّه هشم الشرید لقومه، و کان اسمه عمرو العلاء، و کان نور رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی وجهه 36

فی أنّ هاشما إذا أهلّ هلال ذی الحجّه یامر الناس بالاجتماع إلی الکعبه، و قام خطیبا 38

أشعار فی مدح هاشم 39

فی أولاد هاشم و الرؤیا الّتی رآها فی سلمی بنت عمر 39

فی أنّ هاشما خرج للسفر إلی المدینه بعد الرؤیا فی طلب سلمی 40

أوّل عداوه الیهود لرسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 42

فی أن إبلیس تصوّر لسلمی فی صوره شیخ کبیر ذی هیبه و حلیه حسنه، و قال:

ص: 200

يا سلمى أنا من أصحاب هاشم قد جئتک ناصحا لک، اعلمى أنّ لصاحبنا هذا من الحسن و الجمال ما رأيت إلّا أنّه رجل ملول للنساء، لا تقيم المرأه عنده أكثر من شهرين، و قد تزوّج نساء كثيره، و مع ذلک إنّه جبان فى الحروب، ثمّ تصوّر لها بصوره اخرى و ذكر لها مثل الأوّل، و ما قالت فى جوابها 44

قصّه المطّلب و أبى سلمى و إبليس و مقدار المهر 47

مقدار المهر الّذى أراد إبليس أن يجعله لسلمى 47

فى قتال وقعت بين هاشم و المطّلب و إبليس و اليهود 48

فى أنّ أهل يثرب يعملون الولائم، و يطعمون الناس إكراما لهاشم 50

وصايه هاشم لسلمى فى حفظ ولده 51

فى كتاب كتبها هاشم عند موته فى الشام إلى مكّه 53

فى بكاء سلمى و أبيها و عشيرتها لموت هاشم 54

بكاء أهل مكّه لموت هاشم و اشعار فى مراثيه 54

فى مراثى الشعراء لموت هاشم 55

فى ولاده شيبه الحمد 56

فيما قال شيبه الحمد 57

فى أنّ المطّلب و شيبه الحمد خرجا من المدينه سرّا 58

فى مقاتله المطّلب و شيبه الحمد مع قوم من اليهود و هم سبعين فارسا 61

العلّه الّتى من أجلها سمّى شيبه الحمد بعبد المطّلب 64

فى أبرهه و أصحاب الفيل و منشأ الحرب 65

العلّه الّتى من أجلها لا يهرب عبد المطّلب من مكّه 66

قصّه عبد المطّلب و دخوله على أصحاب الفيل 68
عبد المطّلب و ملاقاته الملک و استرداد ثمانين ناقه 69
أشعار من عبد المطّلب و هو يناجى اللّه فى حفظ بيته 70
ص: 201

كيفيّه هلاک أبرهه و قومه 72

الرؤيا الّتى رآها عبد المطّلب عليه السّلام فى حفر زمزم و محاجّه قومه 74

فى أنّ عبد المطّلب عليه السّلام وجد غزالين من ذهب و أسيافا كثيره و دروعا فى حفر زمزم 75

فى أنّ عبد المطّلب عليه السّلام قال: للّه علىّ عهد و ميثاق لازم، لئن رزقنى اللّه عشره أولاد ذكورا و زاد عليهم لأنحرن أحدهم إكراما و اجلالا لحقّه، ثمّ تزوّج بستّ نساء، و أسامى زوجاته و أولاده 76

فى رؤيا الّتى رآها عبد المطّلب عليه السّلام 77

تهيّأ عبد المطّلب عليه السّلام لوفاء نذره 78

فيما قال عبد اللّه عليه السّلام لأبيه عبد المطّلب عليه السّلام و كان له احدى عشر سنه 79

فى أنّ أمّ عبد اللّه مانعه لخروج عبد اللّه إلى أبيه 80

فى اجتماع الناس عند الكعبه حتّى ينظروا ما يصنع عبد المطّلب بأولاده 81

فى أنّ عبد المطّلب عليه السّلام جعل القرعه بين أولاده و خرج باسم عبد اللّه عليه السّلام 82

فى أنّ أبا طالب تعلّق بأذيال عبد اللّه و يبكى و يقول لأبيه اترک أخى و اذبحنى مكانه فانّى راض أن أكون قربانک لربّک 83

فى خروج عبد المطّلب عليه السّلام إلى الكاهنه 84

أشعار الكاهنه لعبد المطّلب عليه السّلام 85

تهيّأ عبد المطّلب عليه السّلام للقرعه بين ولده عبد اللّه و عشره من الإبل 86

مناجاه من فاطمه بنت عمرو المخزوميّه أمّ عبد اللّه عليه السّلام 88

فيما قال عبد اللّه عليه السّلام لأبيه عبد المطّلب عليه السّلام بعد ان بلغ القرعه إلى الثمانين من الإبل 89

خرج القرعه على الإبل بعد أن صارت مائه 89

العلّه الّتى من أجلها جرت السنه فى الديه مائه من الإبل 90

فى أنّ الكهنه و الأحبار اليهود سعوا فى قتل عبد اللّه و عملوا طعاما و وضعوا

ص: 202

فيه سمّا و بعثوا إلى فاطمه أم عبد اللّه على حال الهديه إكراما لخلاص ولده، فأخذت و أقبلت إلى عبد المطّلب، فقال عبد المطّلب لأولاده هلمّوا إلى ما خصّكم به قرابتكم، فقاموا و أرادوا الأكل منه، و إذا بالطعام قد نطق بلسان فصيح و قال: لا تأكلوا منّى فانّى مسموم 91

همّوا أحبار الشام بقتل عبد اللّه عليه السّلام 92

قصّه وهب بن عبد مناف و بنته آمنه رضى اللّه تعالى عنها 98

قصّه اليهود الّذين همّوا بقتل عبد المطّلب و عبد اللّه و وهب 100

فى تزويج عبد اللّه عليه السّلام و آمنه بنت وهب رضى اللّه تعالى عنها 102

العلّه الّتى من أجلها سمّى عبد المطّلب بعبد المطّلب 104

فى أجداد النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم، و قوله صلّى اللّه عليه و آله: إذا بلغ نسبى إلى عدنان فامسكوا 105

نسب عدنان إلى آدم عليه السّلام، و أجداد آمنه 106

أشعار فى نسب النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 106

الرؤيا الّتى رآها أبو ذر رحمه اللّه فى عبد اللّه 108

العلّه الّتى من أجلها نذر عبد المطّلب عليه السّلام متى رزق عشره أولاد ذكور أن ينحر أحدهم للكعبه شكرا لربّه 111

قصّه امرأه قالت لعبد اللّه: هل لک أن تقع علىّ مرّه و اعطيک من الإبل مائه، و ما قال عبد اللّه لها 114

فى وفاه عبد اللّه و آمنه و عمر النبىّ صلّى اللّه عليه و آله حين مات أبوه و أمّه 115

ما حدّثته أمّ أيمن فى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 116

اعتقادنا فی آباء النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم، و ما اتّفقت علیه الإمامیّه رضوان اللّه علیهم و ما ذکره الرازیّ فی تفسیره 117

الأقوال بأنّ آباء النّبیّ صلّی اللّه علیه و آله کانوا مسلمین 118

فیما قال المخالفون فی آباء النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 118

بيان و تحقيق فى آباء النبىّ صلّى اللّه عليه و آله (ذيل الصفحه) 118

العلّه الّتى من أجلها سمّى عبد المطّلب بشيبه الحمد 119

فى أنّ عبد اللّه ولد لأربع و عشرين سنه مضت من ملک کسرى أنوشروان، فبلغ سبع عشره سنه، ثمّ تزوّج آمنه 124

فى أن عبد المطلب کان شاعرا و من أشعاره:

يعيب الناس کلّهم زمانا و ما لزماننا عيب سوانا

نعيب زماننا و العيب فينا و لو نطق الزمان بنا هجانا

و إنّ الذئب يترک لحم ذئب و يأکل بعضنا بعضا عيانا

125

ان عبد المطّلب عليه السّلام سنّ فى الجاهليّه خمس سنن أجراها اللّه له فى الإسلام 127

معنى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: أنا ابن الذبيحين 128

العلّه الّتى من أجلها دفع اللّه عزّ و جلّ الذبح عن إسماعيل عليه السّلام 130

عبد المطّلب عليه السّلام و أبرهه بن الصباح ملک الحبشه 130

قصّه أصحاب الفيل 132

خرج عبد المطّلب فى طلب الإبل 136

لمّا أراد اللّه أن يهلک أصحاب الفيل 138

أشعار من عبد المطّلب 140

معنى: «کَعَصْفٍ مَأْکُولٍ» 141

فى أنّ لعبد المطّلب عليه السّلام فراش مخصوص فى ظلّ الکعبه 142

خروج عبد المطّلب علیه السّلام لزیاره سیف بن ذی یزن 146

دخول عبد المطّلب علیه السّلام فی بستان فیه قصر غمدان کان لسیف بن ذی یزن 147

ما جری بین عبد المطّلب علیه السّلام و سیف بن ذی یزن فیما قاله سیف بن ذی یزن فی النبیّ و صفته صلّی اللّه علیه و آله و قوله لعبد المطّلب: اشهدک علی نفسی یا أبا الحارث إنّی مؤمن به و بما یأتی به من عند ربّه 149

إنّ أوّل من خضب رأسه و لحيته سيف بن ذى يزن 150

قصّه سرير عبد المطّلب عليه السّلام 151

فى وصايه عبد المطّلب لأبى طالب و أشعاره فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 152

فيما قاله عبد المطّلب عليه السّلام لقريش فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله، و وفاته 153

فى مراثى بنات عبد المطّلب لأبيهنّ 154

فى أنّ عبد المطّلب عليه السّلام أوّل من قال: بالبداء، و انّه يبعث يوم القيامه أمّه واحده، و عليه سيماء الأنبياء عليهم السّلام و هيبه الملوک 157

فى بنين هاشم و أساميهم 161

ولد هاشم و أخوه عبد شمس توأمان فى بطن 161

توفّى عبد المطّلب عليه السّلام و هو ابن مائه و عشرين، و للنبىّ صلّى اللّه عليه و آله ثمان سنين 162

فى أنّ لعبد المطّلب عليه السّلام عشره أسماء، و له عشره بنين و ستّ بنات 163

ما قاله عبد الحميد بن أبى الحديد فى عبد المطّلب و بئر زمزم و حساده قريش و مخاصمتهم معه 169

العلّه الّتى من أجلها سمّى مكّه المكرّمه ببكّه 170

فى لفظ: ادد و جرهم، و ضبطهما 171

آراء من عبد المطّلب (ذيل الصفحه) 172

الباب الثانى البشائر بمولده و نبوّته من الأنبياء و الأوصياء صلوات اللّه عليه و عليهم و غيرهم من الكهنه و سائر الخلق، و ذكر بعض المؤمنين فى الفتره، و الآيات فيه، و فيه: 60- حديثا

174

تفسير الآيات 176

جبل ساعير و فاران 177

ترجمه: حبيب السجستانىّ 179

ترجمه: تبّع 181

أشعار من تبّع 182

فى أنّ قسّ بن ساعده: أوّل من آمن بالبعث من أهل الجاهليّه، و أوّل من توكّأ على عصا، و يقال: إنّه عاش ستّ مائه سنه، 186

فيما قاله سيف بن ذى يزن لعبد المطّلب عليه السّلام 189

فى قول الراهب لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 194

ورود النبىّ صلّى اللّه عليه و آله بالشام 197

أشعار من أبى طالب عليه السّلام فى وصف النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 199

سافر رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و أبو طالب إلى الشام، و ما جرى بين الطريق 201

قصّه الراهب 203

فيما أوحى اللّه عزّ و جلّ إلى عيسى عليه السّلام فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 206

ما كان فى التوراه فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 207

ما کان فی کتاب حیقوق، و حزقیل النبیّ علیه السّلام فی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 208

ما کان فی السفر الخامس التوراه، و کتاب شعیاء النبیّ علیه السّلام و الزبور 209

ص: 206

ما كان فى حكايه يوحنّا 210

الرؤيا الّتى رآها بخت نصّر، و عبّرها دانيال 212

ممّا أوحى اللّه عزّ و جلّ إلى آدم عليه السّلام 213

قصّه الراهب فى طريق الشام 215

العلّه الّتى من أجلها سمّى الجمعه جمعه 221

فى أنّ تبّع عزم فى نفسه ان يخرب مكّه و يقتل أهلها، فأخذه اللّه بالصّدام، و فتح عن عينيه و اذنيه و أنفه و فمه ماء منتنا عجزت الأطبّاء عنه، و قالوا هذا أمر سماوىّ، و تفرّقوا، فلمّا أمسى جاء عالم إلى وزيره و أسرّ إليه إن صدق الأمير بنيّته عالجته، فاستأذن الوزير له فلمّا خلا به قال له: هل أنت نويت فى هذا البيت أمرا، قال: نعم، فقال العالم: تب من ذلک و لک خير الدّنيا و الآخره، فتاب و هو أوّل من كسا الكعبه 223

فى أنّ تبّع الأوّل كتب كتابا إلى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله يذكر فيه إيمانه و إسلامه و أنّه من امّته، و كان بينه و بين مولد النبىّ صلّى اللّه عليه و آله ألف سنه 224

فى أنّ عبد المطّلب عليه السّلام رأى فى منامه كأنّه خرج من ظهره سلسله بيضاء، و ... 225

فيما نقل عن قسّ بن ساعده 227

فى حديث هرقل 229

فى رؤيا الّتى رآها ربيعه بن نصر 232

فى حديث رجل لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فيما رأى 234

قصّه نصرانى الّذى نزل عن ديره و فى يده كتاب عند رجوع أمير المؤمنين عليه السّلام من صفّين 236

فيما نقل السيّد ابن طاوس روّح اللّه روحه من صحف إدريس النبىّ عليه السّلام 239

قصّه نصرانىّ الّذى أسلم عام الحديبيه 241

ص: 207

الباب الثالث تاريخ ولادته صلّى الله عليه و آله و ما يتعلق بها، و ما ظهر عندها من المعجزات و الكرامات و المنامات، و فيه: 37- حديثا

248

فى ولاده النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و شهره و يومه و طالعه 249

ما ذكره محمّد بن بابويه و الشيخ المفيد رحمهما اللّه فى ولاده النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 251

تحقيق من الشهيد الثانى رضوان اللّه عليه و جماعه 252

ما ذكره العلّامه المجلسى رحمه اللّه 253

الرؤيا الّتى رآها عبد المطّلب 254

فيما ذكره ابن عبّاس فى ولاده النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و ما نقلته آمنه رضوان اللّه عليها 256

فى إبليس و طرده من السماوات 257

العلّه الّتى من أجلها سمّى آل اللّه بآل اللّه 258

قصّه رجل من أهل الكتاب فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 260

فى تكلّم النبىّ صلّى اللّه عليه و آله عند مولده 260

فيما قاله كعب فى صفه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله على ما قرأه فى الكتب 261

معنى: السبت، و قول أبو طالب عليه السّلام لفاطمه بنت أسد رحمها اللّه حيث بشّره بمولد النبىّ صلّى اللّه عليه و آله: اصبرى لى سبتا آتيک بمثله إلّا النبوّه 263

فيما وقعت فى ليله ولد فيها النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 263

كسرى و ما رأى فى إيوانه 264

أشعار لعبد المسيح فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 265
إيضاح: فى معانى لغات الاشعار 266
الليله الّتى ولد فيها النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 271
ص: 208

ما رأت آمنه رضى اللّه تعالى عنها لمّا قربت ولاده رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 272

ما قاله عبد المطّلب عليه السّلام فى ليله الّتى ولد فيها النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 273

فيما قاله الحكيم إيزدخواه (ما شاء اللّه الحكيم) للمأمون فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: أنا آخر نبىّ، و خاتم الأنبياء، و لا يكون بعدى نبىّ أبدا، و تكذيبه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و إسلامه 274

فى طالع النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و موالد الأنبياء عليهم السّلام و أحكام النجوم 275

قصّه كسرى و انكسار طاق ملكه و الكهنه و السحره 277

فى يوم ولاده النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و شهره و ما مضت من ملك كسرى أنوشروان 279

فى نسب النبىّ صلّى اللّه عليه و آله أبا و أمّا، و أسامى جداته 280

كيفيّه تزويج عبد اللّه و آمنه عليهما الرحمه و عرسهما و ما فعل عبد المطّلب عليه السّلام 282

قصّه أبى قحافه و كان راجعا من الشام، و قصّه الزاهد الّذى كان على طريق مكّه من الطائف 284

قصّه آمنه مع امّها برّه، و ولاده النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 287

فى نزول جبرئيل و ميكائيل عليهما السّلام و الحوريّات حين ولاده النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 288

فى أمر اللّه تعالى لجبرئيل عليه السّلام أن يحمل من الجنّه أربعه أعلام 289

قصّه الأصنام و إبليس فى مكّه 290

أشعار عبد المطّلب علیه السّلام فی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله، و المهد الّذی اشتراه له صلّی اللّه علیه و آله 292

فی أنّ أبا طالب رضی اللّه عنه عقّ عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 294

الأنبیاء الّذین ولدوا مختونا 296

فیما قاله أبو طالب علیه السّلام لفاطمه بنت أسد رضی اللّه تعالی عنها فی علیّ علیه السّلام 297

فی أنّ السحره و الکهنه و الشیاطین و المرده و الجانّ قبل مولد النبیّ صلّی اللّه علیه و آله کانوا یظهرون العجائب و یأتون بالغرائب، و یحدّثون

النّاس بما يخفون من السرائر، و يكتمون فى الضمائر 299

قصّه سطيح الكاهن الّذى كان قطعه لحم بلا عظم و لا عصب سوى جمجمه رأسه و لا ينام من اللّيل إلّا اليسير، يقلّب طرفه إلى السّماء، و ينظر إلى النجوم الزاهرات، و الافلاک الدائرات.

و يرفع إلى الملوک فى تلک الأعصار، و يسألونه عن غوامض الأخبار 299

و بيانه فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله

فى كتاب كتب سطيح إلى فتاه اليمامه المسماه بالزرقاء فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 303

فى جواب الزرقاء لسطيح و بكاء سطيح و أشعاره و رحلته إلى مكّه لقتل النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 304

فيما قاله أبو طالب عليه السّلام لإخوته: عبد اللّه، و العباس، و حمزه، و عبد العزّى، فى سطيح الكاهن 305

فيما قاله سطيح لأبى طالب عليه السّلام 306

فيما قاله سطيح فى علىّ عليه السّلام 307

فى ورود زرقاء الكاهنه اليمامه إلى مكّه 314

أشعار من الزرقاء فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 315

بيان الزرقاء الكاهنه فى علىّ عليه السّلام 316

الزرقاء و تصميمها لقتل آمنه رضى اللّه تعالى عنها 319

فى حيله الزرقاء و تكنى لقتل آمنه فى إطعام أهل مكّه 321

الوقائع اللّاتى وقعت فى ليله الّتى ولد فيها النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 323

أشعار فى مدح النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 325

فیما قاله عبد المطّلب علیه السّلام فی السّاعه الّتی ولد فیها رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 328

إیضاح: فی معنی لغات الروایه 329

تتمه مفیده: فی الشهب، هل هی موجوده قبل الولاده و البعثه أم لا، و ما

ذكره الرازىّ فى تفسيره 330

فيما قاله العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى الشهب 331

الباب الرابع منشأه و رضاعه و ما ظهر من اعجازه عند ذلک الى نبوّته صلّى اللّه عليه و آله و سلم، و فيه: 29- حديثا

331

قصّه حليمه السعديه 331

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله جلس و هو ابن ثلاثه أشهر و لعب مع الصبيان و هو ابن تسعه أشهر و يرعى الغنم و هو ابن عشره أشهر 333

معجزه من النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 336

الحجر الأسود و النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و بسط ردائه 338

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و حمزه (السيّد الشّهداء) كانا اخوين من الرضاعه 340

معجزه رأت حليمه السعديه من النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 340

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ماتت أمّه و هو ابن أربعه أشهر 341

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله لم يقبل ثدى امرأه 342

فى أنّ عبد المطّلب عليه السّلام أرسل غلامه اسمه شمردل فى طلب حليمه بنت أبى ذؤيب عبد اللّه بن الحارث بن شجنه بن ناصر بن سعد بن بكر بن زهر بن منصور بن عكرمه بن قيس بن عيلان بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان بن اكدد (ادد) بن يشخب بن يعرب بن نبت بن إسماعيل بن إبراهيم خليل الرحمن عليهم السّلام 343

أوّل معجزه الّتى رأتها حليمه من النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فى انفتاح اللّبن من ثديها

الایمن بعد ما کان یابسا 345

قصّه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و الذئب 348

فی أنّ قصّه شق بطن النبیّ صلّی اللّه علیه و آله من مرویّات العامّه الّتی لم یصحّحها حدیث و لا اعتبار، و الخاصّه برآء من تلک و أمثالها 353

ترجمه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله من البدو إلی الختم بالاختصار 369

فی عاده أهل مکّه 371

فی أوّل لیله نزل رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله بحیّ بنی سعد 376

أوّل من أرضع رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله ثویبه 384

فیما قاله شیخ من بنی عامر للنبی صلّی اللّه علیه و آله 396

فیما روی عن حلیمه السعدیّه 400

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله أصابه رمد شدید 402

ممّا کان فی سنه ثمان من مولده صلّی اللّه علیه و آله 406

العلّه الّتی من أجلها کفّل أبو طالب علیه السّلام النّبیّ صلّی اللّه علیه و آله 406

فی موت حاتم الّذی یضرب به المثل فی الجود و الکرم، و موت کسری أنوشیروان 407

ممّا کان فی سنه تسع من مولده صلّی اللّه علیه و آله 407

أوّل ما رأی صلّی اللّه علیه و آله من أمر النبوّه 408

ممّا کان فی سنه اثنتی عشره من مولده صلّی اللّه علیه و آله 408

قصّه بحیر الرّاهب 409

فی قتل هرمز، و هدم الکعبه و بنیانها 411

في وضع حجر الأسود موضعه، و الرّجال الّذين أخذوا رداء رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 412

قصّه زيد بن عمرو بن نفيل الّذي يطلب الدّين و كره النصرانيّه و اليهوديّه و عباده الاوثان و الحجاره، و اتّبع ملّه إبراهيم عليه السّلام 412

ممّا كان فی سنه أربعین من مولده صلّی اللّه علیه و آله 413

إلی هنا ینتهی الجزء الخامس عشر من بحار الأنوار حسب الطبعه النفیسه الحدیثه و هو الجزء الأوّل من المجلّد السادس حسب تجزئه المؤلّف قدّس سرّه

و أنا العبد: الحاجّ السیّد هدایه اللّه المسترحمیّ الحسن آبادیّ الجرقوئیّ الأصبهانیّ

ص: 213

فهرس الجزء السادس عشر

الباب الخامس تزوجه صلّى اللّه عليه و آله بخديجه رضى اللّه تعالى عنها، و فضائلها، و بعض أحوالها، و فيه: 20- حديثا

1لمّا توفّيت خديجه رضى اللّه تعالى عنها 1

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله خطّ أربع خطوط، و قوله صلّى اللّه عليه و آله أفضل نساء الجنّه أربع 2

فى قول عائشه لفاطمه عليها السّلام 3

العله الّتى من أجلها تزوّج رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله خديجه رضى اللّه تعالى عنها 3

الخطبه الّتى خطبها أبو طالب رضى اللّه عنه فى تزويج رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و خديجه رضى اللّه عنها، و أنّ خويلد انكحه صلّى اللّه عليه و آله إيّاها عليها السّلام 5

فى خروج النبىّ صلّى اللّه عليه و آله إلى الشام فى تجاره لخديجه عليها السّلام 6

فى بكاء رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لخديجه عليها السّلام و قول عائشه: ما يبكيک على عجوز حمراء من عجائز بنى أسد !؟ و قوله صلّى اللّه عليه و آله: صدّقتنى إذ كذّبتم و آمنت بى إذ كفرتم، و ولدت لى إذ عقمتم 8

فى أنّ خديجه عليها السّلام ماتت فى شهر رمضان سنه عشره من النبوّه و هى ابنه

خمس و ستين سنه 13

أشعار من عبد اللّه بن غنم فى مدح خديجه عليها السّلام 14

فيما قاله رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لخديجه عليها السّلام حين مات ابنها القاسم عليه السّلام 15

نهى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله خديجه عليها السّلام من البكاء حين مات ولده طاهر عليه السّلام 16

الخطبه الّتى خطبها أبو طالب عليه السّلام لتزويج خديجه عليها السّلام 16

قصّه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و الراهب 17

فيما قاله ورقه بن نوفل فى تزويج خديجه عليها السّلام 19

ردّ على من قال إنّ خويلد تزوّج خديجه عليها السّلام لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى حال سكر 19

فيما قاله حبر من أحبار اليهود لخديجه عليها السّلام 20

فى أنّ لخديجه عليها السّلام فى كلّ ناحيه عبيد و مواشى، حتّى قيل: إنّ لها أزيد من ثمانين ألف جمل، و كانت قد تزوّجت برجلين أحدهما اسمه:

أبو شهاب و هو عمرو الكندىّ (أو: أبو هاله مالک بن النباش بن زراره التميمىّ) و الثّانى اسمه: عتيق بن عائذ 22

الرؤيا الّتى رآها خديجه عليها السّلام و رأى فيها شبح رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 23

أشعار من خديجه عليها السّلام 24

قصّه العباس عم رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و الثعبان 26

اشعار من خديجه عليها السّلام فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 28

اشعار اخرى من خديجه عليها السّلام 29

فی سفر النبیّ صلّی اللّه علیه و آله من مکّه إلی الشام 30

فی مناظره القوم و ما قاله أبو جهل، و قوله صلّی اللّه علیه و آله إنّهم یسیرون أوّل النّهار، و نحن نسیر آخره 31

قصّه واد الأمواه و جریان السیل فیه 32

فی أنّ أبا جهل همّ بقتل النبیّ صلّی اللّه علیه و آله فملأ البئر من الرّمل و الحصی و ما فعل النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 34

قصّه أبی جهل و الثعبان فی طریق الشام 35

فی تکلّم الثعبان مع النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و أشعار العباس عمّ النبیّ فی ذلک 36

أشعار الزبیر فی ذلک 37

اشعار حمزه رضی اللّه تعالی عنه فی ذلک 38

معجزه من النبیّ صلّی اللّه علیه و آله فی انبات النخلات 38

الرهبان الّذی کان اسمه الفیلق بن الیونان بن عبد الصلیب فی طریق الشام و انتظاره بالنبیّ صلّی اللّه علیه و آله و أشعاره فی ذلک 39

فی أنّ الراهب عمل ولیمه ... 41

فیما قاله الراهب لمیسره فی الخدیجه علیها السّلام 44

الیهودیّ الّذی همّ بقتل النبیّ صلّی اللّه علیه و آله فسقطت الرحی الّتی بید زوجته علی ولدیه 45

فی قدوم النبیّ صلّی اللّه علیه و آله إلی مکّه قبل قدوم القوم 48

أشعار من خدیجه علیها السّلام 50

فی عرض الأموال علی خدیجه علیها السّلام و ما قالته فی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 52

فی أنّ خدیجه علیها السّلام خطبت نفسها للنبیّ صلّی اللّه علیه و آله 53

فیما قاله أبو طالب رضی اللّه تعالی عنه للنبیّ صلّی اللّه علیه و آله فی خطبه خدیجه 56

الرؤیا الّتی رآها أبو بکر 58

فیما قاله خویلد 68

الخطبه الّتی خطبها أبو طالب 69

فی أنّ خدیجه علیها السّلام و هبت للنبیّ صلّی اللّه علیه و آله کلّما لها من الأموال و المواشی 71

فی زفاف خدیجه علیها السّلام 73

اشعار من بعض النساء لزفاف خديجه 74

اشعار من صفيّه بنت عبد المطّلب رضى اللّه عنهما لزفاف خديجه عليها السّلام 75

أشعار اخرى من صفيه 76

فى عزله النبىّ صلّى اللّه عليه و آله عن خديجه رضى اللّه تعالى عنها 78

فى أنّ فاطمه عليها السّلام تكلّمت مع امّها فى بطنها و كيفيّه ولادتها 80

الباب السادس أسمائه صلّى اللّه عليه و آله و سلم و عللها، و معنى كونه صلّى اللّه عليه و آله و سلم أميا و أنه كان عالما بكل لسان، و ذكر خواتيمه و نقوشها، و أثوابه و سلاحه، و دوابه و غيرها مما يتعلق به صلّى اللّه عليه و آله و سلم و الآيات فيه، و فيه: 75- حديثا

82

تفسير الآيات، و ما ذكره العلامه الطبرسىّ رحمه اللّه فى معنى الْأُمِّيَّ* 82

الأقوال فى معنى: الْأُمِّيَّ* 82

فيما ذكره السيّد المرتضى رحمه اللّه فى معنى قوله عزّ اسمه: «وَ ما كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتابٍ وَ لا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذاً لَارْتابَ الْمُبْطِلُونَ» 83

معنى: «الْمُزَّمِّلُ» 84

معنى: «طه، و: يس» 86

معنى: «سَلامٌ عَلى إِلْ ياسِينَ» 87

معنى: «حم»* و: «وَ النَّجْمِ إِذا هَوى و: «وَ النَّجْمُ وَ الشَّجَرُ يَسْجُدانِ»

ص: 217

و: «عَلاماتٍ وَ بِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ» و: «الْمِيزانَ»* و: «وَ الشَّمْسِ وَ ضُحاها» 88

معنى: «وَ الْقَمَرِ إِذا تَلاها» 88

معنى: «وَ التِّينِ وَ الزَّيْتُونِ وَ طُورِ سِينِينَ وَ هذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ» و معنى كلمه: البار قليطا 90

فى أسئله الشامىّ عن علىّ عليه السّلام عن ستّه من الأنبياء لهم اسمان 90

أسماء و ألقاب النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و معانى بعضها 92

معنى: محمّد، و أحمد، و أبو القاسم، و بشير، و نذير، و داعى 94

معنى: أبو القاسم 95

فى أنّ لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله عشره أسماء: خمسه منها فى القرآن، و خمسه ليست فى القرآن 96

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله كان يتختّم بيمينه 97

معنى: الماحى، و الحادّ، و أحمد، و محمّد 98

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: خمس لا أدعهنّ حتّى الممات 99

فى أسماء النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و ألقابه فى القرآن 101

أسماؤه صلّى اللّه عليه و آله فى: الأخبار، و التوراه، و الزبور، و الإنجيل 103

اسمه الشريف صلّى اللّه عليه و آله فى: كتاب شعيا، و الصحف، و صحف شيث، و صحف إدريس: و صحف إبراهيم، و السماوات السبع، و الكرّوبيّين، و الروحانيّين، و الأولياء، و الجنّه، و الحور، و أهل الجنّه، و أهل الجحيم، و ساق العرش، و الكرسىّ، و طوبى، و لواء الحمد، و باب الجنّه و القمر، و الشمس، و الشياطين، و الجنّ، و الملائكه، و السحاب، و الريح، و البرق، و

الرعد، و الأحجار، و التراب، و الطيور، و السبع و الجبل، و البحر، و الحيتان، و أهل الروم، و أهل مصر، و أهل مكّه

ص: 218

و أهل المدينه، و الزنج، و الترک، و العرب، و العجم 104

ألقابه الشريفه صلّى اللّه عليه و آله 104

تحقيق و تفصيل فى أنّه صلّى اللّه عليه و آله: كان ابن العواتک و ابن الفواطم 105

كناه، و صفاته، و نسبه صلّى اللّه عليه و آله 107

أفراسه صلّى اللّه عليه و آله 107

بغاله، و حمره، و إبله صلّى اللّه عليه و آله 108

سيوفه، و رماحه، و دروعه، و قسيه صلّى اللّه عليه و آله 110

معانى أسمائه الشريفه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 115

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله يلبس من القلانس 121

فى خواتيمه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 122

كيفيّه لبسه صلّى اللّه عليه و آله القلانس 125

معنى قوله عزّ اسمه: «وَ أُوحِىَ إِلَىَّ هذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ وَ مَنْ بَلَغَ»، و فيه بيان 131

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله يقرأ الكتاب و لا يكتب 132

العلّه الّتى من أجلها سمى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم بالامّى 132

فى أنّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم كان يقدر على الكتابه و لكن لا يكتب 134

فى قول الصادق عليه السّلام: ما أنزل اللّه تبارک و تعالى كتابا و لا وحيا إلّا بالعربيه، فكان يقع فى مسامع الأنبياء بألسنه قومهم 134

فیما قاله السیّد المرتضی رحمه اللّه فی قوله تعالی: «وَ ما کُنْتَ تَتْلَوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ کِتابٍ» 135

ص: 219

الباب السابع فی معنی: کونه صلّی اللّه علیه و آله و سلم یتیما و ضالا و عائلا، و معنی: انشراح صدره، و علّه یتمه، و العله التی من أجلها لم یبق له صلّی اللّه علیه و آله و سلم ولد ذکر، و الآیات فیه، و فیه: 10- أحادیث

136

تفسیر الآیات، و سبب نزول سوره و الضحی، و العلّه الّتی من أجلها احتبس عنه صلّی اللّه علیه و آله الوحی أربعین یوما 136

العلّه الّتی من أجلها لم یبق له صلّی اللّه علیه و آله أب و أمّ 137

معنی: «وَ وَجَدَکَ ضَالًّا فَهَدی و الأقوال فیه 137

تفسیر قوله تعالی: «وَ وَجَدَکَ عائِلًا فَأَغْنی 138

تفسیر قوله عزّ اسمه: «فَأَمَّا الْیَتِیمَ فَلا تَقْهَرْ»، و: «أَ لَمْ نَشْرَحْ لَکَ صَدْرَکَ»، و: «الَّذِی أَنْقَضَ ظَهْرَکَ» و: «رَفَعْنا لَکَ ذِکْرَکَ» و: «فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ یُسْراً» 139

فیما ذکره السیّد الرضی قدّس اللّه روحه الشریف فی تلخیص البیان فی: «وَ إِلی رَبِّکَ فَارْغَبْ» 140

القول فی شقّ بطنه صلّی اللّه علیه و آله فی روایه العامّه و الخاصّه 140

العلّه الّتی من أجلها سمّی النبیّ یتیما 141

معنی قوله تعالی: «وَ لَسَوْفَ یُعْطِیکَ رَبُّکَ فَتَرْضی 143

الباب الثامن اوصافه صلّى اللّه عليه و آله و سلم فى خلقته و شمائله و خاتم النبوّه، و فيه: 33- حديثا

144

ما فى الإنجيل فى وصف النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 144

فى صور الأنبياء عليهم السّلام الّذين عرض ملک الروم على الحسن بن علىّ عليهما السّلام 146

فى شمائل النبىّ صلّى اللّه عليه و آله على ما ذكره أمير المؤمنين عليه السّلام 147

فى شمائل النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و حليته و منطقه على ما ذكره هند بن أبى هاله ربيب رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 148

مجلسه و سيرته صلّى اللّه عليه و آله فى جلسائه 152

فى سكوته صلّى اللّه عليه و آله 153

معانى لغات الحديث على ما ذكره الصدوق رحمه اللّه فى معانى الأخبار 155

بيان من العلّامه المجلسى رحمه اللّه 161

ما ذكره الزمخشرىّ و الكازرونىّ 164

معنى: إذا مشى تقلّع 166

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إنّا معاشر الأنبياء تنام عيوننا و لا تنام قلوبنا، و نرى من خلفنا كما نرى من بين ايدينا 172

فائده أكل الهريسه فى تقويه الباه 174

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم كان قبل المبعث موصوفا بعشرين خصله من خصال الأنبياء 175

ما ذكره ابن عبّاس فى صفه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 191

فیما نقل عن أبی هریره 192

فی أنّ الأرض ابتلعت غائطه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 192

ص: 221

فی قول یوسف الصدیق علیه السّلام لزلیخا: کیف أنت لو رأیت نبیّا یقال له: محمّد، یکون فی آخر الزمان أحسن منّی وجها، و أحسن منّی خلقا 193

فیما ذکره أمیر المؤمنین علیه السّلام فی نعت النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 194

الباب التاسع مکارم أخلاقه و سیره و سننه صلّی اللّه علیه و آله و سلم، و ما أدبه اللّه تعالی به، و الآیات فیه، و فیه: 162- حدیثا

194

تفسیر الآیات 198

تفسیر قوله تعالی: «وَ شاوِرْهُمْ فِی الْأَمْرِ» و الأقوال فیه 198

معنی قوله عزّ اسمه: «وَ مِنْهُمُ الَّذِینَ یُؤْذُونَ النَّبِیَّ وَ یَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ» 200

تفسیر قوله تعالی: «وَ لا تَقُولَنَّ لِشَیْ ءٍ إِنِّی فاعِلٌ ذلِکَ غَداً إِلَّا أَنْ یَشاءَ اللَّهُ» 201

معنی قوله تعالی: «طه» 202

معنی قوله تعالی: «وَ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ قَبْلَ غُرُوبِها» 203

معنی قوله تعالی: «وَ ما عَلَّمْناهُ الشِّعْرَ» 205

تفسیر قوله عزّ اسمه: «وَ اسْتَغْفِرْ لِذَنْبِکَ»*، و: «وَ لا تَسْتَوِی الْحَسَنَهُ وَ لَا السَّیِّئَهُ» 206

تفسیر قوله تعالی: «وَ أَدْبارَ السُّجُودِ» و الأقوال فیه 208

معنی: قوله تعالی: «ن وَ الْقَلَمِ» 209

تفسیر قوله عزّ اسمه: «إِنَّکَ لَعَلی خُلُقٍ عَظِیمٍ» و فیه قوله صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: إنّما بعثت لأتمّم مکارم الأخلاق، و قوله صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: أدّبنی ربّی فأحسن تأدیبی 210

فیما ذکر فی معنی قوله تعالی: «إِنَّا سَنُلْقِی عَلَیْکَ قَوْلاً ثَقِیلاً» 211

ص: 222

قصّه اثنى عشر درهما و قصّه القميص و الجاريه الّتى ضاعت أربعه دراهم و عتقها بمشى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله على أهلها 214

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: خمس لا أدعهنّ حتّى الممات 215

قصّه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و اليهودىّ الّذى كان له على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله دنانير فطلب منه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم، فقال صلّى اللّه عليه و آله: ما عندى ما أعطيک، فقال: لا افارقک يا محمّد حتّى تقضينى، فجلس صلّى اللّه عليه و آله معه حتّى صلّى فى ذلک الموضع الظهر و العصر و المغرب و العشاء و الغداه 216

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لامّ سلمه: إنّما و كلّ اللّه يونس بن متى إلى نفسه طرفه عين و كان منه ما كان، و دعائه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فى ذلک 218

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: يا ربّ أشبع يوما فأحمدک، و أجوع يوما فاسألک 220

فى أنّ الأبكار من النساء بمنزله الثمر على الشجر، و التأكيد فى نكاحهنّ 223

فى أنّ اللّه تبارک و تعالى أعطى محمّدا صلّى اللّه عليه و آله و سلّم تسعه و تسعين جزء من العقل، و قسّم بين العباد جزء واحدا 224

فى امرأه بدويّه مرّت برسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 225

مجموعه من آدابه 226

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله كان يعود المريض، و يتبع الجنازه، و يجيب دعوه المملوک، و يركب الحمار، و يجلس على الأرض، و يسلّم على الصبيان و النساء 229

أعرابىّ الّذى أخذ رداء النبىّ صلّى اللّه عليه و آله فجبذه جبذه شديده 230

فى حياء رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 230

فی جوده صلّی اللّه علیه و آله و سلم 231

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله: ما شی ء أبغض إلی اللّه عزّ و جلّ من البخل و سوء الخلق، و إنّه لیفسد العمل کما یفسد الطین (الخلّ) العسل 231

ص: 223

فی شجاعته، و علامه رضاه و غضبه 232

فی أنّه صلّی اللّه علیه و آله إذا رأی ما یحبّ قال: الحمد للّه الّذی بنعمته تتمّ الصالحات 233

فی الرفق بامته صلّی اللّه علیه و آله و غزواته صلّی الله علیه و آله 233

فی بکائه صلّی اللّه علیه و آله و سلم 235

فی مشیه و جمل من أحواله و أخلاقه صلّی اللّه علیه و آله و سلم 236

فیما نقل جریر بن عبد اللّه 238

من کان اسمه محمّد 239

فی جلوسه و أمر أصحابه فی آداب الجلوس 240

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله: لا تقوموا کما تقوم الأعاجم بعضهم لبعض، و لا یأس بأن یتخلّل عن مکانه (موضعه) 240

فی کیفیّه جلوسه صلّی اللّه علیه و آله 241

فی صفه أخلاقه فی مطعمه صلّی الله علیه و آله 241

دعائه صلّی اللّه علیه و آله عند الإفطار 242

فی أنّه صلّی اللّه علیه و آله لا یأکل الثوم و لا البصل و لا الکرّاث 245

فی صفه أخلاقه فی مشربه صلّی الله علیه و آله 246

فی أنّه صلّی اللّه علیه و آله لا یشرب العسل و اللّبن معا 247

فی صفه أخلاقه فی الطیب و الدهن و لبس الثیاب، و فی غسل راسه صلّی اللّه علیه و آله و سلم 247

فی تسریحه و طیبه صلّی اللّه علیه و آله 248

فی تکحّله و نظره فی المرآه و اطلائه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 249

الأشياء اللّاتی کان صلّی اللّه علیه و آله لا یفارقه فی أسفاره 250

فی لباسه و عمامته و قلنسوته صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 250

ص: 224

فی کیفیّه لبسه و خاتمه صلّی اللّه علیه و آله 251

فی نعله و فراشه صلّی اللّه علیه و آله 252

فی نومه و دعائه عند مضجعه صلّی اللّه علیه و آله 253

فی سواکه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و بیان فی لغات الأحادیث الباب 254

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله إذا خطب 256

فی قول الیهود له صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: السام علیک، و قول عائشه: علیکم السام و الغضب و اللّعنه یا معشر الیهود، یا إخوه القرده و الخنازیر، و قوله صلّی اللّه علیه و آله: إنّ الفحش لو کان ممثلا لکان مثال سوء، و کیفیّه جواب سلام المؤمن و الکافر 258

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: أیّها الناس إنّما النظر من الشیطان، فمن وجد من ذلک شیئا فلیأت أهله 259

فی أنّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم یقسّم لحظاته بین أصحابه، فینظر إلی ذا و ینظر إلی ذا بالسویّه، و لم یبسط رجلیه بین أصحابه قطّ 260

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله: أنا أولی بکلّ مؤمن من نفسه، و علیّ أولی به من بعدی 260

قصّه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم فی المسجد و جاریه کانت لبعض الأنصار، و هی آخذه بطرف ثوبه ثلاث مرّات 264

فی أنّ اللّه تبارک و تعالی خیّر نبیّه بأن یکون عبدا رسولا متواضعا، أو ملکا رسولا 266

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله: نعم الإدام الخلّ، ما افتقر بیت فیه خلّ 267

فائده المصافحه 269

فی صوم رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 270

فی اعتکاف رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 273

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله کان یأکل الهدیّه و لا یأکل الصدقه 275

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله لا یأکل و هو متّکأ 277

فی قول الصادق علیه السّلام: ما کلّم رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله العباد بکنه عقله قط 280

فیما فعل رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله باخته و أخیه من الرضاعه 281

قصّه رجل من بنی فهد و هو یضرب عبدا له، و العبد یقول: أعوذ باللّه، فلم یقلع الرجل عنه، إلی أن قال: أعوذ بمحمّد 282

فیما قال علیّ علیه السّلام فی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 284

العلّه الّتی من أجلها کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله یحبّ الذراع أکثر من حبّه لسائر أعضاء الشاه 286

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله: بعثت بمکارم الأخلاق و محاسنها 287

فی قول رجل للنبیّ صلّی اللّه علیه و آله: کیف أصبحت 288

معنی قوله عزّ و جلّ: «وَ لَقَدْ عَهِدْنا إِلی آدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِیَ وَ لَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْماً» 289

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله کان إذا اشتکی رأسه استعط بدهن السمسم 290

فی أنّ العقرب لدغت رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله، و قوله صلّی اللّه علیه و آله: فی الملح 291

فائده البقله الحمقاء 291

فیما قال أبو ذرّ رضی اللّه عنه 293

الباب العاشر فی مزاحه و ضحکه صلّی اللّه علیه و آله و سلم و فیه: 4- أحادیث

294

کان صلّی اللّه علیه و آله یمزح و لا یقول: إلّا حقّا 294

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله و سلّم لرجل: إنّا حاملوک علی ولد ناقه، و: لا تنس یا ذا الأذنین 294

قوله صلّی اللّه علیه و آله لامرأه فی زوجها: أ هذا الّذی فی عینیه بیاض 294

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله لا تدخل العجوز الجنّه 295

فی رجل قبّل امرأه 295

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله نهی أبا هریره عن مزاح العرب، فسرق نعل النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و

رهن بالتمر و جلس بحذائه صلّى الله عليه و آله يأكل، فقال صلّى الله عليه و آله : يا أبا هريره ما تأكل؟

فقال: نعل رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 296

قصّه نعيمان و محرّمه بن نوفل الّذى كفّ بصره و يقول: الارجل يقودنى حتّى أبول، و ضربه بعثمان بن عفان و هو يصلّى 296

قصّه نعيمان و عكّه عسل جاء بها إلى بيت عائشه 296

فى قوله صلّى الله عليه و آله حزقّه حزقّه ترقّ عين بقّه 297

فى قول الصادق عليه السّلام فى المداعبه 298

فى قوله صلّى الله عليه و آله : لا يدخل الجنّه عجوز درداء 298

الباب الحادى عشر فضائله و خصائصه صلّى الله عليه و آله و ما امتن اللّه به على عباده و الآيات فيه، و فيه: 96- حديثا

299

تفسير الآيات 301

تفسير قوله عزّ اسمه: «وَ ما كانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَ أَنْتَ فِيهِمْ» 302

فى أنّ اللّه تبارك و تعالى لم يجمع لأحد من الأنبياء بين اسمين من أسمائه إلّا للنّبىّ صلّى اللّه عليه و آله 303

تفسير قوله تعالى: «وَ مِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ» 304

تفسير قوله تعالى: «رَبِّ أَدْخِلْنِى مُدْخَلَ صِدْقٍ وَ أَخْرِجْنِى مُخْرَجَ صِدْقٍ» و الأقوال فيه 305

تفسير قوله عزّ اسمه: «النَّبِىُّ أَوْلى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ»، و فيه: أقوال 306

معنى قوله تعالى: «ما كانَ مُحَمَّدٌ أَبا أَحَدٍ مِنْ رِجالِكُمْ»، و قوله صلّى الله عليه و آله للحسن و الحسين عليهما السّلام: ابناى هذا إمامان قاما أو قعدا

307

الأقوال فى: «وَ النَّجْمِ إِذا هَوى 308

ص: 227

تفسير قوله تعالى: «وَ ما آتاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ ما نَهاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا»، و قول الصادق عليه السّلام: ما أعطى اللّه نبيّا من الأنبياء شيئا إلّا و قد أعطى محمّدا صلّى الله عليه و آله 309

معنى قوله عزّ اسمه: «لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ» و هم: كلّ من بعد الصحابه إلى يوم القيامه 310

تفسير سوره الكوثر، و معنى الكوثر 311

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: اعطيت خمسا لم يعطها أحد قبلى 313

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: إنّ اللّه عزّ و جلّ قسّم الخلق قسمين 315

قصّه أبى ذرّ و سلمان رضى اللّه تعالى عنهما و طلبهما النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 316

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: أعطانى اللّه تعالى خمسا، و أعطى عليّا عليه السّلام خمسا 317

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: اعطيت جوامع الكلم، و اعطيت الشفاعه 323

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: إنّ اللّه اصطفى من ولد إبراهيم إسماعيل، و اصطفى من إسماعيل كنانه، و اصطفى من كنانه قريشا، و اصطفى من قريش بنى هاشم، و اصطفانى من بنى هاشم 325

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: أنا سيّد ولد آدم يوم القيامه و لا فخر، و أنا أوّل من تنشقّ الأرض عنه و لا فخر، و أنا أوّل شافع و أوّل مشفّع 326

مناظره اليهود معه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و فضيلته على الأنبياء عليهم السّلام 327

معنى الرهبانيه و السياحه (ذيل الصفحه) 330

فى أنّه صلّى اللّه عليه و آله فارق جماعه النبيّين بمائه و خمسين خصله 332

فی أنّه صلّی اللّه علیه و آله کان له اثنان و عشرون خاصیّه 334

الفرق بین الرسول صلّی الله علیه و آله و الإمام علیه السّلام فی القیام 340

فضائل النبیّ صلّی اللّه علیه و آله علی الأنبیاء علیهم السّلام علی ما ذکرهنّ أمیر المؤمنین علیه السّلام 341

فی أنّ اللّه عزّ و جلّ جعل فاتحه الکتاب نصفها لنفسه، و نصفها لعبده 349

فی قول الصادق علیه السّلام: بعث اللّه مائه ألف نبیّ و أربعه و أربعین ألف نبیّ و مثلهم

أوصياء 352

العلّه الّتى من أجلها صار النبىّ صلّى اللّه عليه و آله أفضل الأنبياء عليهم السّلام 353

العلّه الّتى من أجلها سمّى أولو العزم أولى العزم 353

فى أنّ موسى بن عمران عليه السّلام سأل ربّه عزّ و جلّ أن يجعله من أمّه محمّد صلّى اللّه عليه و آله 354

تفسير و تأويل قوله عزّ من قائل: «اللَّهُ نُورُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكاةٍ فِيها مِصْباحٌ الْمِصْباحُ فِى زُجاجَةٍ» 355

معنى قوله تعالى: «الَّذِينَ آمَنُوا وَ اتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمانٍ أَلْحَقْنا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ» 360

فيما قال اللّه عزّ و جلّ لنبيّه صلّى اللّه عليه و آله فى ليله المعراج 361

فى قول آدم عليه السّلام: هل خلق اللّه بشرا أفضل منّى، و ما نودى عليه 362

معنى قوله تعالى: «كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُها ثابِتٌ وَ فَرْعُها فِى السَّماءِ» 363

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: أنا سيّد من خلق اللّه 364

فى فضيله النبىّ صلّى اللّه عليه و آله على موسى بن عمران عليه السّلام 366

الخطبه الّتى خطبها الصادق عليه السّلام و يذكر فيها حال النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و الأئمّه عليهم السّلام و صفاتهم 369

بيان من العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى شرح الحديث 371

فيما ذكره الصدوق رحمه اللّه فى كتابه: الهدايه، فى الاعتقاد بالنبوّه 372

الخطبه الّتى خطبها النبىّ صلّى اللّه عليه و آله، و فيها إشاره إلى قوم يكذبون عليه صلّى الله عليه و آله 374

فیما لیس فی أهل البیت علیهم السّلام 376

فی قول أمیر المؤمنین علیه السّلام: اجعل شرائف صلواتک و نوامی برکاتک، و فیه بیان من العلّامه المجلسی رحمه اللّه 378

فیما وجب علی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله دون غیره من امّته: من السواک، و الوتر، و الاضحیّه 382

فيما ذكره الشهيد الثانى قدّس اللّه سرّه 383

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله كان عليه تخيير فى نسائه بين مفارقتهنّ و مصاحبتهنّ 384

فيما حرّم على النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 386

فى نساء النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و عددهنّ و أسمائهنّ 388

التخفيفات على النبىّ صلّى اللّه عليه و آله، و ما ذكره الشهيد الثانى نوّر اللّه ضريحه. 390

فيما ذكره المحقّق الثانى رحمه اللّه 392

فى أنّه صلّى اللّه عليه و آله كان إذا رغب فى نكاح امرأه فان كانت خليّه فعليها الإجابه، و يحرم على غيره خطبتها، و إن كانت ذات زوج وجب على الزوج طلاقها لينكحها 393

الفضائل و الكرامات اللاتى خاصّه للنبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 396

الباب الثانى عشر فى اللطائف فى فضل نبيّنا صلّى اللّه عليه و آله فى الفضائل و المعجزات على الأنبياء عليهم السلام و فيه: حديثان

402

فى أنّه صلّى اللّه عليه و آله كان سيّد النذر 402

أشعار حسّان فى مدح النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 413

فى أنّ اللّه تبارک و تعالى مدح اثنى عشر من الأنبياء باثنى عشر نوعا من الطاعه 418

فى أنّ المقام أربعه: مقام الشوق، و مقام السلام، و مقام المناجاه، و مقام المحبّه، و كلّه مجموع فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 420

إلى هنا انتهى الجزء السادس عشر من بحار الأنوار حسب تجزئه الطبعه الحديثه و هو الجزء الثانى من المجلّد السادس حسب تجزئه المؤلّف رحمه اللّه.

ص: 230

فهرس الجزء السابع عشر

الباب الثالث عشر وجوب طاعته و حبّه و التفويض إليه صلّى اللّه عليه و آله و الآيات فيه، و فيه: 29- حديثا

1تفسير الآيات 3

فى أنّ اللّه تعالى أدّب نبيّه صلّى اللّه عليه و آله فأحسن أدبه، فلمّا أكمل له الأدب قال:

«وَ إِنَّکَ لَعَلى خُلُقٍ عَظِيمٍ» 4

فى أنّ اللّه تعالى فوّض أمر دينه إلى نبيّه صلّى اللّه عليه و آله بقوله: «ما آتاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ ما نَهاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا» 7

فى أنّ حكم شارب الخمر: القتل، بعد أن تحدّ ثلاث مرّات 8

فى سؤال رجل من أهل الباديه عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: متى قيام الساعه؟ و فيه:

المرء من أحبّ 13

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: أحبّوا اللّه لما يغذوكم به من نعمه، و أحبّونى للّه عزّ و جلّ، و أحبّوا قرابتى لى 14

الباب الرابع عشر آداب العشره معه صلّى الله عليه و آله و تفخيمه و توقيره فى حياته و بعد وفاته صلّى اللّه عليه و آله و سلم، و الآيات فيه، و فيه: 16- حديثا

15

تفسير الآيات 16

معنى: «إِنَّ اللَّهَ وَ مَلائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ» 19

الخطبه الّتى خطبها ثابت بن قيس عند النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 21

قصّه حنظله (غسيل الملائكه) و الآيه الّتى نزلت فيه 26

فى قول النبىّ صلّى اللّه عليه و آله: من ولد له أربعه أولاد لم يسمّ أحدهم باسمى فقد جفانى 29

فى اسم محمّد، و الصلاه على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 30

فى دفن الحسن بن علىّ عليهما السّلام و خروج عائشه 31

فى حرمه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 32

الباب الخامس عشر عصمته و تأويل بعض ما يوهم خلاف ذلک، و الآيات فيه، و فيه: 21- حديثا

34

تفسير الآيات 37

فى استغفار النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 39

فيما قاله الرازىّ 41

جواب الطاعنين فى عصمه الأنبياء عليهم السّلام 42

فيما قاله العلّامه المجلسى رحمه اللّه 43

الجواب فى صدور الذنب عن الرسول صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 45

فيما قاله السيّد المرتضى رحمه اللّه فى «تنزيه الأنبياء» 46

فيما قاله العلّامه المجلسى رحمه اللّه 46

الأقوال فى خطاب: «فَإِنْ كُنْتَ فِى شَكٍّ» 47

فى اعتبار التوراه و الإنجيل بعد تحريفهما 50

ما ذكره الطبرسىّ رحمه اللّه فى تفسيره 51

فى تفسير قوله تبارک و تعالى: «لا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلهاً آخَرَ»* 52

دليل الطاعنين فى عصمه الأنبياء بآيه: «وَ لَوْ لا أَنْ ثَبَّتْناکَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ» 54

فى تفسير قوله تعالى: «وَ ما أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِکَ»* و سبب نزول هذه الآيه، و فى ذيله: حديث الغرانيق الّذى رواه العامّه و هو من الخرافات 56

فيما قاله أهل التحقيق 57

فيما ذكره السيّد المرتضى رحمه اللّه فى بيان الآيه 65

فى تفسير قوله تعالى: «سَنُقْرِئُکَ فَلا تَنْسى 66

فيما قاله الطبرسىّ رحمه اللّه 69

فى تفسير قوله تعالى: «لَئِنْ أَشْرَكْتَ»، و ما قاله السيّد الرضىّ رحمه اللّه فى بيان الآيه 71

تفسير: «وَ سْئَلْ مَنْ أَرْسَلْنا» و الأقوال فيه 72

فى تفسير قوله تعالى: «فَأَنَا أَوَّلُ الْعابِدِينَ» و الأقوال فيه 73

فى تفسير قوله تعالى: «لِيَغْفِرَ لَکَ اللَّهُ» و فى صغائر الذنوب مضافا إلى كبائرها عنه صلّى اللّه عليه و آله و أجوبه عن السيّد المرتضى رحمه اللّه فى الموضوع 73

ما ذكره الطبرسىّ رحمه اللّه فى قوله عزّ اسمه: «لِيَغْفِرَ لَکَ اللّهُ» 76

تفسير قوله تعالى: «عَبَسَ وَ تَوَلَّى» و أنّ المخاطب ليس النبىّ صلّى اللّه عليه و آله، و فيه بيان من السيّد المرتضى رحمه اللّه 77

تفسير قوله عزّ اسمه: «إِنَّا أَنْزَلْنا إِلَيْکَ الْكِتابَ بِالْحَقِّ»* و سبب نزوله، و

ص: 233

فيه: قصّه 78

سبب نزول: «وَ إِنْ كانَ كَبُرَ عَلَيْکَ إِعْراضُهُمْ»، و فيه: قصّه حارث بن عامر 81

تفسير قوله عزّ اسمه: «وَ سْئَلْ مَنْ أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِکَ» 84

تفسير قوله تعالى: «عَبَسَ وَ تَوَلَّى» و أنّ ابن أمّ مكتوم جاء إلى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و عنده أصحابه و عنده عثمان، فقدّمه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم على عثمان، فعبس عثمان وجهه و تولّى عنه 85

فيما ألقى الشيطان 86

معنى قوله تعالى: «فَإِنْ كُنْتَ فِى شَکٍّ مِمَّا أَنْزَلْنا إِلَيْکَ فَسْئَلِ الَّذِينَ يَقْرَؤُنَ الْكِتابَ مِنْ قَبْلِکَ» و أنّ المخاطب بذلک رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 88

تفسير قوله تعالى: «لِيَغْفِرَ لَکَ اللَّهُ ما تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِکَ وَ ما تَأَخَّرَ»، و فيه:

و ما كان له ذنب و لا همّ بذنب، و لكنّ اللّه حمله ذنوب شيعته ثمّ غفرها له 89

معنى قوله عزّ اسمه: «وَ وَجَدَکَ ضَالًّا فَهَدى ، و فيه أجوبه للسيّد المرتضى رحمه اللّه 91

فى قوله تعالى: «وَ وَضَعْنا عَنْکَ وِزْرَکَ» 92

فى أنّ المعصوم هل يتمكّن من فعل المعصيه أم لا، و الأقوال فيه 93

ما قاله السيّد المرتضى رحمه اللّه فى حقيقه العصمه 94

ما قاله الصدوق رحمه اللّه فى: عصمه الأنبياء و الرسل و الملائكه و الأئمّه صلوات اللّه عليهم أجمعين، و ما قاله الشيخ المفيد رحمه اللّه فى معنى العصمه 96

الباب السادس عشر سهوه و نومه صلّى اللّه عليه و آله و سلم عن الصلاه، و الآيات فيه، و فيه: 17- حديثا

97

فيما ذكره الصدوق رحمه اللّه فى سهو النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 98

معنى النسيان، و ما قيل فى نسيان النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 99

فى أنّ الغلاه و المفوّضه ينكرون سهو النبىّ صلّى اللّه عليه و آله، و فيما قاله الصدوق رحمه اللّه فى ذلک 102

فى أنّ اللّه تعالى أنام الرسول صلّى اللّه عليه و آله حتّى طلعت الشمس عليه 104

فى أنّ سهو النبىّ صلّى اللّه عليه و آله رحمه للامّه 105

بيان و إشكال من العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى الحديث 106

فيما قاله الشهيد رحمه اللّه فى الذكرى فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله عرس فى بعض أسفاره و نام حتّى طلعت الشمس 107

فيما قاله الشيخ البهائى قدّس اللّه روحه، و تبيين شريف و تحقيق لطيف من المجلسى رحمه اللّه فى سهو النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 108

فيما قاله المحقّق الطوسىّ رحمه اللّه فى التجريد فى وجوب العصمه فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و عدم سهوه، و ما قاله العلّامه الحلّى رحمه اللّه فى شرحه 109

فيما قاله المفيد و العلّامه و الشهيد رحمهم اللّه فى نفى السهو عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 110

فى أنّ الحديث الّذى رواه العامّه عن أبى هريره فى قضيّه ذى اليدين مردود من وجوه، و فى ذيل الصفحه ترجمه ذو اليدين 111

فيما قاله السيّد المرتضى رحمه اللّه فى معنى قوله تعالى: «لا تُؤاخِذْنِى بِما نَسِيتُ» 119

ص: 235

تحقیق و أجوبه من العلّامه المجلسی رحمه اللّه 120

رساله من المفید أو السیّد المرتضی رحمهما اللّه فی نفی السهو عن النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و هی رساله بتمامه من البدو إلی الختم 122

آخر الرساله 129

الباب السابع عشر علمه صلّی اللّه علیه و آله و سلم و ما دفع إلیه من الکتب و الوصایا و آثار الأنبیاء علیهم السلام، و من دفعه إلیه، و عرض الاعمال علیه، و عرض امته علیه، و أنّه یقدر علی معجزات الأنبیاء علیه و علیهم السلام، و فیه: 62- حدیثا

اشاره

130

فی أنّ الأعمال تعرض علی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی کلّ صباح 131

فی عدد الأنبیاء علیهم السّلام 132

قصّه سلیمان علیه السّلام و الهدهد 133

عن الصادق علیه السّلام: إنّ عیسی بن مریم علیه السّلام اعطی حرفین کان یعمل بهما، و اعطی موسی علیه السّلام أربعه أحرف، و اعطی إبراهیم علیه السّلام ثمانیه أحرف، و اعطی نوح علیه السلام خمسه عشر حرفا، و اعطی آدم علیه السّلام خمسه و عشرین حرفا، و إنّ اللّه تبارک و تعالی جمع ذلک کلّه لمحمّد صلّی اللّه علیه و آله، و إنّ اسم اللّه الأعظم ثلاثه و سبعون حرفا، اعطی محمّدا صلّی اللّه علیه و آله و سلّم اثنین و سبعین حرفا، و حجب عنه حرف واحد 134

فی أنّ للأئمّه علیهم السّلام فی کلّ لیله جمعه سرورا 136

فی ألواح موسی بن عمران علیه السّلام و کانت من زمرّد أخضر 138

بیان فی: کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم محجوجا بأبی طالب، و فیه وجوه من المعانی 140

فیما قاله المسیح علیه السّلام فی حقّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 142

فی: قمیص یوسف علیه السّلام و أنّه من ثیاب الجنّه 143

فی أنّ: علم النبیّ صلّی اللّه علیه و آله علم جمیع النبیّین و علم ما کان و علم ما هو کائن إلی قیام الساعه 144

فی أنّ علیّ بن أبی طالب علیه السّلام کان هبه اللّه لمحمّد صلّی اللّه علیه و آله 146

لیله المعراج، و أنّ اللّه تعالی دفع إلی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله کتاب أصحاب الیمین، و فیه أسماء أهل الجنّه و أسماء آبائهم و قبائلهم، و کتاب أصحاب الشمال، و فیه أسماء أهل النار و أسماء آبائهم و قبائلهم 147

أسامی أوصیاء الأنبیاء علیهم السلام

الباب الثامن عشر فصاحته و بلاغته صلّی اللّه علیه و آله و سلم، و فیه: حدیثان

156

معنی الحدیث: سحاب مرّت، و فیها بیان اللّغات 157

أبواب معجزاته صلّى اللّه عليه و آله و سلم

الباب الأوّل اعجاز أم المعجزات: القرآن الكريم، و فيه بيان حقيقه الاعجاز و بعض النوادر و الآيات فيه، و فيه: 24- حديثا

159

تفسير الآيات 165

معنى قوله تعالى: «فَأْتُوا بِسُورَهٍ مِنْ مِثْلِهِ»، و فيه: كون القرآن معجزا طريقان و الأقوال فيه 165

تفسير قوله تعالى: «فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَ لَنْ تَفْعَلُوا»، و فيه دلاله على إعجاز القرآن و صحّه نبوّه محمّد صلّى اللّه عليه و آله من وجوه 167

تفسير قوله تعالى: «وَ ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّهُ وَ الْمَسْكَنَهُ» 168

قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: سلمان منّا أهل البيت، و فيه: قصّه الحجر فى حفر الخندق 170

الأقوال فى قوله تعالى: «لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلافاً كَثِيراً» 174

تفسير قوله تعالى: «وَ اللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ»، و فيه دلاله على صدق النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و صحّه نبوّته من وجهين 176

فى أنّ آيه «فَتَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ» جرى على لسان ابن أبى سرح، و ارتدّ بعد نزول هذه الآيه، و هدر رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله دمه، فلمّا كان يوم الفتح جاء به عثمان و قد أخذ بيده و رسول اللّه فى المسجد، فقال: يا رسول اللّه اعف عنه؟ فسكت رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله، ثمّ أعاد فسكت، ثمّ أعاد! فقال: هو لک، فلمّا مرّ قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم لأصحابه: أ لم أقل: من رآه فليقتله؟؟ 178

تفسير قوله تعالى: «يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِؤُا نُورَ اللَّهِ» و المراد من النور 181

تفسير قوله تعالى: «هُوَ الَّذِى أَرْسَلَ رَسُولَهُ»*، و فيه: انّ كمال حال الأنبياء لا يحصل إلّا بأمور 181

جواب عن سؤال 182

مراتب تحدّى القرآن 187

فى قوله تعالى: «وَ لَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَ لَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ»، و فيه قصّه امرأه 189

تفسير قوله تعالى: «إِنَّما يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ»، و الاختلاف فى هذا البشر 189

معنى قوله تعالى: «أَعْجَمِىٌّ»* 190

تفسير قوله عزّ اسمه: «وَ لَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجاً»، و فيه وجوه من نفى العوج 191

تفسير قوله عزّ و جلّ: «لَوْ لا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً واحِدَةً» و الشبهه فيه 195

فى سبب نزول: «إِنَّ الَّذِى فَرَضَ عَلَيْکَ الْقُرْآنَ لَرادُّکَ إِلى مَعادٍ» 196

فى تفسير قوله عزّ من قائل: «الم غُلِبَتِ الرُّومُ فِى أَدْنَى الْأَرْضِ»، و القصّه فيه 197

تفسير قوله تعالى: «سَتُدْعَوْنَ إِلى قَوْمٍ أُولِى بَأْسٍ شَدِيدٍ»، و ما قيل فيه 201

تفسير: سوره الكوثر 203

تفسير الآيات على ما فى تفسير القمّىّ 203

معنى: بضع سنين 209

العلّه الّتى من أجلها اختلف معجزه الأنبياء عليهم السلام 210

ص: 239

فی أنّ ابن أبی العوجاء و ثلاثه نفر من الدهریّه اتّفقوا علی أن یعارض کلّ واحد منهم ربع القرآن و کانوا بمکّه عاهدوا علی أن یجیئوا بمعارضته فی العام القابل و قصّتهم 213

فیما قاله الإمام موسی بن جعفر علیهما السّلام 214

تفسیر قوله تعالی: «الم ذلِکَ الْکِتابُ»، و فیه إشاره بأنّ القرآن رکّب من الحروف المقطّعه الهجائیه و لا یقدر أحد أن یأتی بمثله أبدا 217

فی أنّ اللّه تعالی أخذ العهود و المواثیق من الأنبیاء علیهم السلام: لیؤمننّ بمحمّد صلّی اللّه علیه و آله 218

تفسیر قول اللّه عزّ و جلّ: «قُلْ إِنْ کانَتْ لَکُمُ الدَّارُ الْآخِرَهُ» 220

تذنیب فیه مقاصد، الأول: فی حقیقه المعجزه 222

الثانی: فی وجه دلاله المعجزه علی صدق النبیّ أو الإمام 222

الثالث: فی بیان إعجاز القرآن 223

الباب الثانی جوامع معجزاته صلّی اللّه علیه و آله و سلم و نوادرها، و فیه: 18- حدیثا

225

قصّه: الرجل و أبو جهل و إعطائه حقّه بالنبیّ صلّی اللّه علیه و آله 227

قصّه: عامر بن الطفیل و أزید مع النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 228

قصّه: وفد من عبد القیس إلی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 229

قصّه: بحیر الراهب و النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و ما قاله فی حقّه صلّی اللّه علیه و آله 231

قصّه: جابر و ضیافته النبیّ صلّی اللّه علیه و آله یوم الخندق 232

قصّه: امّ جمیل امرأه أبی لهب و النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 235

فی أنّ لمحمّد صلّی اللّه علیه و آله آیه مثل آیه موسی علیه السّلام 239

ص: 240

كان لمحمّد صلّى اللّه عليه و آله مثل ما كان للأنبياء عليهم السّلام 250

فى قول الامام عليه السّلام: ما أظهر اللّه عزّ و جلّ لنبىّ تقدم آيه إلّا و قد جعل لمحمّد صلّى اللّه عليه و آله و علىّ عليه السّلام مثلها و أعظم منها، و شواهد منها 260

فى أنّ: لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و علىّ عليه السّلام آيات مثل آيات الأنبياء عليهم السّلام 265

أجوبه علىّ عليه السّلام ليهودىّ الشّامىّ 273

تفسير قوله عزّ و جلّ: «آمَنَ الرَّسُولُ بِما أُنْزِلَ إِلَيْهِ»، و ما قاله صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فى ليله المعراج 289

فى أنّ لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله أربعه آلاف و أربعمائه و أربعين معجزه، و أقواها و أبقاها القرآن 301

لمّا قدّم الرسول صلّى اللّه عليه و آله المدينه 302

فى تسليم الجبال و الصخور و الأحجار عليه صلّى اللّه عليه و آله 309

فى دفاع اللّه القاصدين لمحمّد صلّى اللّه عليه و آله إلى قتله، و اهلاكه إيّاهم كرامه لنبيّه صلّى اللّه عليه و آله 311

الشجرتان اللّتان تلاصقتا 314

كلام الذراع المسمومه 317

فى كلام الذئب 321

فى تكثير اللّه القليل من الطعام لمحمّد صلّى اللّه عليه و آله 330

كان فى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ثلاثه لم تكن فى أحد غيره 346

الباب الثالث ما ظهر له صلّى الله عليه و آله شاهدا على حقيته من المعجزات السماويه و الغرائب العلويه من انشقاق القمر و ردّ الشمس و حبسها، و اظلال الغمامه، و ظهور الشهب و نزول الموائد و النعم من السماء و ما يشاكل ذلک زائدا على ما مضى فى باب جوامع المعجزات، و فيه: آيتين، و: 19- ح

347

فيمن روى حديث انشقاق القمر 348

فى دفع العذاب من أبى جهل بسبب ابنه عكرمه 352

فى أنّ القمر انشق بمكّه فى أوّل مبعث النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 354

فى ردّ الشمس على علىّ عليه السّلام 359

الباب الرابع معجزاته صلّى الله عليه و آله فى اطاعه الارضيات من الجمادات و النباتات له و تكلمها معه، و فيه: 59- حديثا

363

فى جبل الّذى يبكى 364

فى قول الأعرابىّ: بم أعرف أنّک رسول اللّه 368

فى أنّ الأرض طويت له صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 378

فى تسبيح الحصاه بيده صلّى اللّه عليه و آله 379

قصّه أبو دجانه 382

فی قول عمّار بن یاسر لرسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 383

أثر الصلاه علی محمّد و آله علیهم السّلام 383

خبر سراقه بن جعشم 387

الباب الخامس ما ظهر من اعجازه صلّی الله علیه و آله فی الحیوانات بانواعها و اخبارها بحقیته، و فیه کلام الشاه المسمومه زائدا علی ما مر فی باب جوامع المعجزات، و فیه: 47- حدیثا

390

فی تکلّم الصّبی مع النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و هو ابن شهرین 390

العنکبوت و الحمامتان فی فم الغار 392

فی وادی البرهوت و هو من وراء الیمن 393

فی تکلّم الذئب 394

فی کلام الشاه المسمومه 395

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله مات شهیدا و علّته 396

فی کلام الظبی 398

فی کلام البعیر 400

فی کلام الحمار 404

فی کلام الضبّ و تصدیقه برساله النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 406

فی شکایه البعیر 411

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی فضائل علیّ علیه السّلام بأنّ: من أراد أن ینظر إلی آدم فی جلالته، و إلی شیث فی حکمته، و إلی إدریس فی نباهته و مهابته، و إلی نوح فی شکره لربّه و عبادته، و إلی إبراهیم فی وفائه و خلّته، و إلی موسی

ص: 243

فی بغض کلّ عدوّ للّه و منابذته، و إلی عیسی فی حبّ کلّ مؤمن و معاشرته فلینظر إلی علیّ بن أبی طالب علیه السّلام 419

إلی هنا انتهی الجزء السابع عشر حسب تجزئه الطبعه الحدیثه و هو الجزء الثالث من المجلد السادس فی تاریخ نبیّنا الاکرم صلّی اللّه علیه و آله و سلم حسب تجزئه المؤلّف رحمه اللّه و أنا العبد: الحاجّ السیّد هدایه اللّه المسترحمیّ الجرقوئی الأصبهانیّ غفر ذنوبه و ستر عیوبه

ص: 244

فهرس الجزء الثامن عشر

[بقيه أبواب معجزاته صلى الله عليه و آله]

الباب السادس معجزاته فى استجابه دعائه فى احياء الموتى و التكلم معهم، و شفاء المرضى و غيرها زائدا عما تقدم فى باب الجوامع، و فيه: 50- حديثا

1جاء أعرابىّ إلى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و أنشأ أشعارا يشكو فيه قلّه المطر و قحطا شديدا و دعائه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و أشعار من أبى طالب عليه السّلام و أشعار من رجل من بنى كنانه فى ذلک 2

بيان فى حديث الاستسقاء 3

دعائه صلّى اللّه عليه و آله لرمد عينى علىّ عليه السّلام 4

فى أنّ رجلا مكفوف البصر أتى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فقال: يا رسول اللّه ادع اللّه أن يردّ علىّ بصرى، قال: فدعا اللّه فردّ عليه بصره، ثمّ أتاه آخر فقال: يا رسول اللّه ادع اللّه لى أن يردّ علىّ بصرى، قال: فقال: الجنّه أحبّ إليک أو يردّ عليک بصرک؟ قال: يا رسول اللّه و إنّ ثوابها الجنّه؟ فقال: اللّه أكرم من أن يبتلى عبده المؤمن بذهاب بصره ثمّ لا يثيبه الجنّه 5

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله أعطى قميصه لكفن فاطمه بنت أسد، و اضطجاعه صلّى اللّه عليه و آله فى قبرها 6

فيما قاله الإمام علىّ بن الحسين عليهما السّلام فى حقّ الأوّل و الثّانى، و إشاره بأنّ كلّما كان عند رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فكان عند الأئمّه عليهم السّلام، و قصّه رجل من الأنصار 7

فيما رواه أسامه بن زيد من معجزه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 9

دعائه صلّى اللّه عليه و آله لأبى طالب رضى اللّه عنه و لعلىّ عليه السّلام و لامرأه جاءت إليه بابن لها، و لمعاذ بن عفراء و هو يحمل يده و كانت قد قطعها أبو جهل، و لرجل يلفّ شعره إذا سجد 10

فى رجل يأكل بشماله، و حديث النابغه، و قصّه امرأه مع زوجها 11

قصّه السائب بن يزيد، و مرّه بن جعبل، و جرهد 12

قصّه رجل كان بخيلا و جبانا و نئوما 13

قصّه رجل من الأنصار الّذى ذبح عنقا و كان له ابنان صغيران و كانا يريان أبيهما يذبح العناق، فقال أحدهما للآخر: تعال حتّى أذبحك، فأخذ السكّين و ذبحه، و أخذهما إلى مجلس النبىّ صلّى اللّه عليه و آله فدعا اللّه فاحياهما و عاشا سنين 16

دعائه صلّى اللّه عليه و آله لامرأه عمياء عند خديجه، و دعائه صلّى اللّه عليه و آله لقيصر، و على كسرى 17

دعائه صلّى اللّه عليه و آله لابن عبّاس فى قوله: «اللّهمّ فقّهه فى الدّين»، و قصّه رجل كان يشتم عليّا عليه السّلام 18

فى ثلاث أبيات من سلمان رضى اللّه عنه، و قوله صلّى اللّه عليه و آله: سلمان منّا أهل البيت 19

قصّه أبى أيوب و إتيانه بشاه إلى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى عرس فاطمه عليها السّلام 19

قصّه يهودى كان حطّابا و تصدّق و نجى من الهلكه، و قوله صلّى اللّه عليه و آله: إنّ الصدقه تدفع ميته السوء عن الإنسان 21

دعائه صلّى اللّه عليه و آله فى الاستسقاء 21

قصّه أبى براء 22

ص: 246

الباب السابع ما ظهر فی اعجازه صلّی اللّه علیه و آله و سلم فی برکه أعضائه الشریفه، و تکثیر الطعام و الشراب، و فیه: 31- حدیثا

23

فیما ذکره أبو عمره فی تکثیر الطعام بید النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 23

قصّه جابر فی غزوه الخندق و معجزه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 24

قصه امرأه یقال لها: ام معبد، و امرأه اخری یقال لها: امّ شریک 26

فی قوم شکوا إلی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله فی ملوحه مائهم 28

فیما روی عن أنس و أبی هریره 29

فیما روی عن سلمان فی معجزه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 30

فیما روی عن جابر بن عبد اللّه الأنصاری رحمه اللّه فی أنّ أبیه استشهد بین یدی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله یوم أحد و هو ابن مأتی سنه، و قصّه دینه 31

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم استشار المهاجرین و الأنصار فی حرب الخندق، فقال سلمان رضی اللّه تعالی عنه (و عنّا): انّ العجم إذا أصابه أمر مثل هذا اتّخذوا الخنادق حول بلدانهم، فاوحی اللّه تبارک و تعالی إلیه صلّی اللّه علیه و آله: أن یفعل مثل ما قال سلمان، و قصّه الصخره الّتی کانت فی الخندق، و إشاره إلی ضیافه جابر رحمه اللّه 32

فی الحدیبیّه 37

فی معاجز النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 40

من معجزات النبیّ صلّی اللّه علیه و آله حدیث شاه أمّ معبد 43

فی قول ابن الکوّا لعلیّ علیه السّلام: بما کنت وصیّ محمّد صلّی اللّه علیه و آله و سلّم من بین بنی عبد المطّلب 44

الباب الثامن معجزاته صلّى اللّه عليه و آله فى كفايه شر الاعداء و الآيات فيه، و فيه: 30- حديثا

45

تفسير الآيات 46

الأقوال فى معنى: «إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ»، و من بسط إليهم الأيدى 46

الأقوال فى معنى: «كَما أَنْزَلْنا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ» 47

معنى قوله عزّ اسمه: «إِنَّا كَفَيْناكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ» و أنّ المستهزئين كانوا خمسه نفر من قريش، و هم: العاص بن وائل، و الوليد بن المغيره، و أبو زمعه و هو الأسود ابن المطّلب، و الأسود بن عبد يغوث، و الحارث بن قيس، و قيل ستّه و سادسهم:

الحارث بن الطلاطله 48

تفسير قوله تعالى: «وَ إِذا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ»، و: «وَ جَعَلْنا عَلى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً»*، و فى ذيل الصفحه: ما ذكره السيّد الرضى رضى اللّه عنه فى مجازات القرآن 50

فى قوله تعالى: «وَ جَعَلْنا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا» 52

فيما وقع على المستهزئين برسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 53

امرأه الّتى كانت من اليهود و عملت له صلّى اللّه عليه و آله و سلّم سحرا 57

معنى: «تَبَّتْ يَدا أَبِى لَهَبٍ» 59

فى دعائه صلّى اللّه عليه و آله على الكفّار يوم الأحزاب 67

فى قول المنافق الّذى كان إذا قال بلال: أشهد أن محمّدا رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 68

فی قوله تعالی: «وَ یَوْمَ یَعَضُّ الظّالِمُ» و قصّه عقبه ابن أبی معط و ابیّ بن خلف 69

فی یهودیّ سحر النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و جعل السحر فی بئر 69

فی عدم تأثیر السحر فی الأنبیاء و الأئمّه علیهم السّلام 70

فی أنّ لبید بن أعصم الیهودیّ سحر رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 70

فی سبب نزول سورتی المعوّذتین 72

بعض معجزات النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 72

قصّه عامر بن الطفیل و حیلته لقتل النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 74

الباب التاسع معجزاته صلّی اللّه علیه و آله فی استیلائه علی الجن و الشیاطین و ایمان بعض الجن به، و الآیات فیه، و فیه: 10- أحادیث

76

تفسیر الآیات 76

تفسیر قوله تعالی: «وَ إِذْ صَرَفْنا إِلَیْکَ نَفَراً مِنَ الْجِنِّ» و قصّه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و ثلاثه نفر من الطائف 76

تفسیر قوله عزّ اسمه: «یا قَوْمَنا أَجِیبُوا داعِیَ اللَّهِ» 78

فی أنّ الجن کانوا مللا کما فی الانس، و الاختلاف فی أنّ الجنّ هل لهم ثواب أم لا، و جسمهم و صورهم 79

فی أنّ عبد اللّه بن مسعود رأی الجنّ لیله الجنّ، و سمع کلامهم 82

قصّه امرأه کانت من الجنّ 83

فی أنّ الجنّ کانوا من ولد الجانّ، و اختلاف أدیانهم، و فیهم مؤمن و کافر و یهودیّ و نصرانیّ، و أن الشیاطین من ولد إبلیس، و لیس فیهم مؤمن إلّا واحد اسمه: هام بن هیم بن لاقیس بن إبلیس 83

فی طائفه من کفّار الجنّ و ما فعل علیّ علیه السّلام 84

فی شخص کان من الجنّ و اسمه: عطرفه بن شمراخ، و برز إلی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله، و ما قاله صلّی اللّه علیه و آله و سلّم بأبی بکر و عمر بن الخطّاب و عثمان بن عفّان، و وجّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم

عليّا عليه السّلام إلى وادى الجنّ 86

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله كان ذات يوم جالسا على باب الدار و معه علىّ بن أبى طالب عليه السّلام إذ أقبل إليهما إبليس فى صوره شيخ 88

فى قول جابر بن عبد اللّه الأنصارى: كنّا بمنى مع رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إذ بصرنا برجل ساجد و راكع و متضرّع، فقلنا يا رسول اللّه ما أحسن صلاته؟! فقال صلّى اللّه عليه و آله: هو الّذى أخرج أباكم من الجنّه 89

فى قوم من الجنّ قد خرجوا فى حرب حنين 90

إشاره إلى ما يأتى فى أنّ يوم النيروز هو اليوم الّذى وجّه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم عليّا عليه السّلام إلى وادى الجنّ 91

الباب العاشر فى الهواتف من الجن و غيرهم بنبوّته صلّى اللّه عليه و آله و سلم، و فيه: 4- أحاديث

91

أشعار من الأجنّه 92

فيما سمع من جوف صنم 93

فيما سمع من أشعار الجنّ و ما أجابه حسّان، و ما هتف من جبال مكّه يوم بدر 93

فى أشعار الشيطان من جوف هبل 95

فى قول عمر بن الخطّاب: كنّا فى الجاهليّه نعبد الأصنام 96

فى قصّه رجل رآه عمر بن الخطّاب و سؤاله عن حاله 97

قصّه رجل طوال أقبل إلى علىّ عليه السّلام، و ما سمع عن جنّىّ 98

أشعار رجل فى مدح النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم حين إسلامه 100

فى قوم من خثعم كانوا عند صنم لهم، فسمعوا بهاتف ينشد أشعارا 101

ص: 250

الباب الحادى عشر معجزاته فى اخباره صلّى اللّه عليه و آله و سلم بالمغيبات و فيه كثير ممّا يتعلق بباب اعجاز القرآن، و فيه: 42- حديثا

105

فيما أخذ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله من العباس يوم بدر 105

فى ألواح التوراه، و كانت زمرّد أخضر 106

فى جهاد المرأه 107

فى رجل كان فيه خمس خصال يحبّه اللّه و رسوله: الغيره الشديده على حرمه، و السخاء، و حسن الخلق، و صدق اللّسان، و الشجاعه 108

فى ناقه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و هى ضلّت فى غزوه تبوک 109

العله الّتى من أجلها سمّى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم أبا بكر بالصديق، فيما روى خالد بن نجيح، قال قلت لأبى عبد اللّه عليه السّلام: جعلت فداک سمّى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله أبا بكر بالصديق؟ قال: نعم، قلت: فكيف؟ قال: حين كان معه فى الغار، قال رسول- اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إنّى لأرى سفينه جعفر بن أبى طالب تضطرب فى البحر ضالّه، قال: يا رسول اللّه و إنّک لتراها؟ قال: نعم، قال: فتقدر أن ترينيها؟ قال:

أدن منّى، قال: فدنا منه فمسح على عينيه ثمّ قال: انظر، فنظر أبو بكر فرأى السفينه و هى تضطرب فى البحر، ثمّ نظر إلى قصور أهل المدينه فقال نفسه: الآن صدّقت أنّک ساحر، فقال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: الصدّيق أنت! 109

قصّه حاطب بن أبى بلتعه و كتابه الّذى أرسل إلى مشركى مكّه 110

قصّه أبى الدرداء و صنمه و إسلامه 111

فيما قاله صلّى اللّه عليه و آله لأبى ذر رضى اللّه عنه 112

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله لفاطمه علیها السّلام: انّک أوّل أهل بیتی لحاقا بی 112

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: لیت شعری أیتکنّ صاحبه الجمل الأدیب، تخرج فتنبحها کلاب الحوأب، و قصّه عائشه 113

فیما أصاب رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی غزوه المصطلق 116

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: لا یعلم الغیب إلّا اللّه 118

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله للعباسی: ویل لذرّیتی من ذرّیّتک 119

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله لعمّار: ستقتلک الفئه الباغیه 119

قصّه صحیفه کتبت قریش و بعث اللّه علیها دابّه فلحست کلّ ما فیها غیر اسم اللّه تبارک و تعالی شأنه 120

إخباره صلّی اللّه علیه و آله بقتل علیّ و الحسن و الحسین علیهم السّلام 120

فی إخباره صلوات اللّه علیه و آله و سلّم بالغائبات و الکوائن بعده صلّی اللّه علیه و آله 121

فی أنّ مدینه مرو بناها ذو القرنین، و دعا لها بالبرکه 122

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله فی الخوارج: سیکون فی أمّتی فرقه یحسنون القول و یسیئون الفعل 123

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله لعلیّ علیه السّلام: إنّ الامّه ستغدر بک بعدی 124

فی بکاء رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله للحسین علیه السّلام 125

فی إخباره عن قتلی أهل الحرّه 125

فی قوله صلّی اللّه علیه و آله فی بنی أبی العاص و بنی أمیّه 126

معنى قوله تعالى: «فَشُدُّوا الْوَثاقَ» و أنّها نزلت فى العباس لمّا اسر فى يوم بدر 130

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله لطلحه: إنّک ستقاتل عليّا و أنت ظالم 132

أشعار من خبيب بن عدىّ الأنصارىّ. 134

فى كتاب كتب صلّى اللّه عليه و آله لحىّ سلمان بكازرون 134

إخباره صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فى بناء البصره 141

فى إخباره صلّى اللّه عليه و آله من الشام و أبوابها و تجّارها 143

الباب الثانى عشر فيما أخبر بوقوعه بعده صلّى اللّه عليه و آله و سلم، و فيه: 8- أحاديث

144

فى خروج اليهود من جزيره العرب 144

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: ستكون فتن لا يستطيع المؤمن أن يغيّر فيها بيد و لا لسان 144

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: إذا ظهرت القلانس المتركه ظهر الرّياء (الزنا) 145

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: سيأتى على أمّتى زمان تخبث فيه سرائرهم، و تحسن فيه علانيتهم، طمعا فى الدّنيا 146

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: سيأتى على أمّتى زمان لا يبقى من القرآن إلّا رسمه، و لا من الإسلام إلّا اسمه يسمّون به و هم أبعد الناس منه مساجدهم عامره و هى خراب من الهدى، فقهاء ذلک الزمان شرّ فقهاء تحت ظلّ السماء، منهم خرجت الفتنه و إليهم تعود 146

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: سيأتى على الناس زمان لا ينال الملک فيه إلّا بالقتل و التجبّر، و لا الغنى إلّا بالغصب و البخل، و لا المحبّه إلّا باستخراج الدين و اتباع الهوى 147

أبواب احواله صلّى اللّه عليه و آله من البعثه الى نزول المدينه

الباب الأوّل المبعث و اظهار الدعوه و ما لقى صلّى اللّه عليه و آله و سلم من القوم و ما جرى بينه و بينهم، و جمل أحواله الى دخول الشعب، و فيه إسلام حمزه رضى اللّه عنه، و أحوال كثير من أصحابه و أهل زمانه و الآيات فيه، و فيه: 89- حديثا

148

تفسير الآيات 155

معنى الخير و العلم 155

تفسير قوله تعالى: «ما أَصابَکَ مِنْ حَسَنَهٍ فَمِنَ اللَّهِ وَ ما أَصابَکَ مِنْ سَيِّئَهٍ فَمِنْ نَفْسِکَ» 156

تفسير قوله عزّ اسمه: «إِنَّا أَوْحَيْنا إِلَيْکَ كَما أَوْحَيْنا إِلى نُوحٍ وَ النَّبِيِّينَ» 157

تفسير قوله تعالى: «قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُکَ الَّذِى يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لا يُكَذِّبُونَکَ» و الأقوال فى معنى: لا يُكَذِّبُونَکَ 157

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: إنّ الشرک أخفى من دبيب النمل على صفوانه سوداء فى ليله ظلماء 158

ص: 254

فی قوله تعالی: «وَ ما کانَ اللَّهُ لِیُعَذِّبَهُمْ وَ أَنْتَ فِیهِمْ» 159

فی قوله عزّ اسمه: «أَ فَرَأَیْتَ الَّذِی کَفَرَ بِآیاتِنا» و قصّه خباب بن الأرتّ و کان له علی العاص بن وائل دین 162

تفسیر قوله عزّ اسمه: «وَ أَنْذِرْ عَشِیرَتَکَ الْأَقْرَبِینَ» و ما فعل رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 163

تفسیر قوله تبارک و تعالی: «سَأَلَ سائِلٌ» 166

تفسیر قوله تعالی: «ذَرْنِی وَ مَنْ خَلَقْتُ وَحِیداً» 167

معنی قوله تعالی: «ثُمَّ ذَهَبَ إِلی أَهْلِهِ یَتَمَطَّی» 169

تفسیر قوله عزّ من قائل: «إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ کَرِیمٍ»* و إشاره إلی لیله المعراج 171

معنی: «سَنُقْرِئُکَ فَلا تَنْسی 172

تفسیر سوره: اقرأ (العلق) 174

تفسیر قوله تعالی: «أَ رَأَیْتَ الَّذِی یُکَذِّبُ بِالدِّینِ»، و: «تَبَّتْ یَدا أَبِی لَهَبٍ وَ تَبَّ» 175

معنی: «حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ» 176

فی أنّ إبلیس رنّ أربع رنّات 177

العلّه الّتی من أجلها ورث علیّ علیه السّلام من النبیّ صلّی اللّه علیه و آله دون أعمامه 178

فی إیمان علیّ علیه السّلام و خدیجه علیها السّلام و جعفر رضی اللّه تعالی عنه 179

فیما قاله المشرکون لأبی طالب رضی اللّه تعالی عنه و بعض أشعاره 180

تفسیر قوله تعالی: «وَ عَجِبُوا أَنْ جاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ» 182

تفسير قوله تعالى: «فَاصْبِرْ عَلى ما يَقُولَونَ»* و قوله صلّى اللّه عليه و آله: الصبر من الإيمان كالرأس من البدن 183

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله لمّا أتى له سبع و ثلاثون سنه كان يرى فى نومه كأنّ آتيا أتاه فيقول له: يا رسول اللّه 184

ص: 255

فی رجل أذی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 187

معنی قوله تعالی: «وَ ما أَرْسَلْناکَ إِلَّا کَافَّةً لِلنَّاسِ» و کیف بلّغ رسالته لأهل الشرق و الغرب و أهل السماء و الأرض من الجنّ و الإنس، و أنّه لم یخرج من المدینه 188

العلّه الّتی من أجلها جعل الصوم فی شهر رمضان خاصّه دون سائر الشهور. 190

بیان: من العلّامه المجلسی رحمه اللّه فی معنی الخبر، و إشاره إلی زمان بعثه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 190

فی أنّ لبعثه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله درجات 193

فی وجوب الصلاه و الصوم و الزکاه و الحجّ و العمره و التحلیل و التحریم و الاباحه و الاستحباب و الکراهه و الجهاد و ولایه أمیر المؤمنین علیه السّلام علی المسلمین 194

فی نزول جبرئیل علیه السّلام علی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و أخرج قطعه دیباج فیها خطّ 196

عیّروا النبیّ صلّی اللّه علیه و آله بکثره التزوّج و قالوا: لو کان نبیّا لشغلته النبوّه عن تزوّج النساء 201

فی أنّ قریشا کانوا یلعنون الیهود و النصاری بتکذیبهم الأنبیاء علیهم السّلام، و قالوا: لو أتانا نبیّ لنصرناه، فلمّا بعث اللّه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم کذّبوه 202

فی قول أبی جهل لرسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: یا محمّد أنت من ذلک الجانب، و نحن من هذا الجانب، فاعمل أنت علی دینک و مذهبک، و إنّنا عاملون علی دیننا و مذهبنا، و إشاره إلی نزول: «وَ قالُوا قُلُوبُنا فِی أَکِنَّهٍ» 203

فی یوم الّذی بعث فیه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 205

فیما أنعم اللّه تعالی علی علیّ علیه السّلام 208

فى أنّ أوّل شهيده كانت استشهدت فى الإسلام: امّ عمّار: سميّه، طعنها أبو جهل 210

فى إسلام حمزه السيّد الشهداء رضى اللّه تعالى عنه و أشعار أبى طالب رضى اللّه

ص: 256

تعالى عنه فى الموضوع 211

تفسير قوله تعالى: «فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَما أَنْتَ بِمَلُومٍ» و سبب نزوله 213

فى أنّ أوّل ما بدئ به رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله من الوحى: الرؤيا الصادقه 227

فى أنّ ورقه بن نوفل كان ابن عمّ خديجه رضى اللّه تعالى عنها و كان يكتب العبرانىّ بالعربيّه من الإنجيل، و قوله فى جبرئيل 228

فى أنّ أوّل من آمن من النساء: خديجه عليها السّلام، و أوّل من آمن من الرجال: علىّ عليه السّلام و هو يومئذ ابن عشر سنين، ثمّ زيد بن حارثه، ثمّ بلال، ثمّ أبو بكر، ثمّ الزبير و عثمان و طلحه و سعد بن أبى وقّاص و عبد الرّحمن بن عوف 229

ممّا كان فى مبعثه صلّى اللّه عليه و آله رمى الشياطين بالشهب 230

فى إسلام علىّ عليه السّلام و خديجه رضى اللّه تعالى عنها و ما قال لهما رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله من الأحكام 232

قصّه أبى جهل و الرجل الّذى اشتراه منه الإبل، و أراد أن يستهزئ بالنبىّ صلّى اللّه عليه و آله 237

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم كان من أحسن الناس صوتا بالقرآن 238

فى إسلام حمزه رضى اللّه تعالى عنه و عمر بن الخطّاب فى سنه ستّ من المبعث 241

الباب الثانى فى كيفيه صدور الوحى، و نزول جبرئيل عليه السلام، و عله احتباس الوحى، و بيان أنّه صلّى اللّه عليه و آله و سلم، هل كان قبل البعثه متعبدا بشريعه أم لا، و الآيات فيه، و فيه: 38- حديثا

244

تفسير الآيات 245

تفسير قوله تعالى: «وَ لا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ» و فيه وجوه 245

تفسير قوله عزّ اسمه: «ما كانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْياً» 246

تفسير قوله تعالى: «لا تُحَرِّكْ بِهِ لِسانَكَ» 248

الاعتقاد فى نزول الوحى من عند اللّه عزّ و جلّ 248

بيان: من الشيخ المفيد قدّس اللّه روحه فى الوحى 248

معنى الوحى فى ذيل الصفحه 249

الاعتقاد فى نزول القرآن 250

بيان: من الشيخ المفيد رحمه اللّه فى نزول القرآن 251

بيان: من العلّامه المجلسى رحمه اللّه 253

فى وحى النبوّه و الرساله 254

العلّه الّتى من أجلها احتبس الوحى عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 255

فى أنّ جبرئيل عليه السّلام إذا أتى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله قعد بين يديه قعده العبد، و كان لا يدخل حتّى يستأذنه 256

فيما أجاب به أمير المؤمنين عليه السّلام عن أسئله الزنديق المدّعى للتناقض فى القرآن 257

تفسير قوله تعالى: «حَتَّى إِذا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قالُوا ما ذا قالَ رَبُّكُمْ» 259

فی کیفیّه نزول الوحی 260

فی أنّ اللّه تبارک و تعالی ما أنزل کتابا و لا وحیا إلّا بالعربیّه، فکان یقع فی مسامع الأنبیاء علیهم السّلام بألسنه قومهم 263

فی علم الامام بما فی أقطار الأرض و هو فی بیته مرخی علیه ستره 264

فی أرواح النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و الإمام علیه السّلام 264

معنی قوله تعالی: «وَ یَسْئَلُونَکَ عَنِ الرُّوحِ» 265

معنی: الرسول، و: النبیّ، و: المحدّث 266

فی هدیّه أهداها دحیه بن خلیفه الکلبیّ إلی أمیر المؤمنین علیه السّلام 267

فی إسلام عثمان بن مظعون 269

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله هل کان قبل بعثته متعبّدا بشریعه أم لا، و الأقوال فیه من الخاصّه و العامّه، و التحقیق فی ذلک 271

فیما قاله المرتضی رضی اللّه تعالی عنه 272

فیما قاله المحقّق أبو القاسم الحلّی طیّب اللّه رمسه فی أنّ شریعه من قبلنا هل هی حجّه فی شرعنا 275

الإحتجاج بقوله تعالی: «فَبِهُداهُمُ اقْتَدِهْ»، و بقوله: «ثُمَّ أَوْحَیْنا إِلَیْکَ أَنِ اتَّبِعْ مِلَّهَ إِبْراهِیمَ حَنِیفاً» 276

فیما قاله العلّامه المجلسی رحمه اللّه فی تعبده صلّی اللّه علیه و آله قبل البعثه 277

فی أنّ عیسی علیه السّلام حین تکلّم فی المهد کان حجه اللّه غیر مرسل 278

فی أنّ اللّه تعالی لم یعط نبیّا فضیله و لا کرامه و لا معجزه إلّا و قد أعطاه نبیّنا صلّی اللّه علیه و آله 279

ص: 259

الباب الثالث اثبات المعراج و معناه و كيفيته و صفته و ما جرى فيه و وصف البراق، و الآيات فيه، و فيه: 122- حديثا

282

تفسير الآيات 282

فى كيفيّه الإسراء، و الأقوال فيه 284

فى أنّه صلّى اللّه عليه و آله اسرى بروحه و جسده، و معنى العبد 286

تفسير قوله تعالى: «عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوى ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوى وَ هُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلى ثُمَّ دَنا فَتَدَلَّى، فَكانَ قابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنى فَأَوْحى إِلى عَبْدِهِ ما أَوْحى 287

تفسير قوله تبارک و تعالى: «ما كَذَبَ الْفُؤادُ ما رَأى 288

بيان من العلّامه المجلسى رحمه اللّه فى عروجه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم إلى السماء فى ليله واحده 289

أقوال القدماء و أهل التحقيق منهم فى المعراج 290

الردّ على من أنكر المعراج 291

الردّ على من أنكر خلق الجنّه و النار 292

فى قوله صلّى اللّه عليه و آله: لمّا اسرى بى إلى السماء، دخلت الجنّه 292

أشعار من جارود بن المنذر فى مدح النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 294

فى أنّ الأنبياء المرسلين عليهم السّلام كانوا قبل رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و ماتوا، فكيف يصحّ سؤالهم فى السماء 298

فى قول الصادق عليه السّلام: ما تنبّأ نبىّ قطّ إلّا بمعرفه حقّنا و تفضيلنا على من سوانا 299

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: لمّا اسرى بى إلى السماء ما مررت بملاء من الملائكه

ص: 260

إلّا سألونى عن علىّ بن أبى طالب 300

الأقوال فى ليله المعراج 302

فى أذان النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و الملائكه عليهم السّلام و ما قالوا فى حقّ علىّ عليه السّلام، و ملاقاته صلّى اللّه عليه و آله و سلّم الأنبياء على نبيّنا و آله و عليهم السّلام 303

فى صوره علىّ كانت فى السماء الخامسه 304

فيما قال اللّه تبارک و تعالى شأنه لنبيّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم ليله المعراج 305

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله وطأ مكانا ما وطئه بشر 306

فى قول اللّه عزّ و جلّ: من أذل لى وليّا فقد أرصد لى بالمحاربه، و من حاربنى حاربته 307

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله صلّى فى مسجد الكوفان (الكوفه) فى ليله الإسراء 308

فى صفه البراق و شكلها 311

فى قول الصادق عليه السّلام: ليس من شيعتنا من أنكر أربعه أشياء: المعراج، و المسائله فى القبر، و خلق الجنّه و النار، و الشفاعه 312

ما رأى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى السماء الدّنيا، و السماء الثانيه 312

ما رأى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى السماء الدّنيا، و السماء الثانيه 312

ما رأى صلّى اللّه عليه و آله فى السماء الثالثه و الرابعه و الخامسه و السادسه و السابعه 313

فيما نادى اللّه تبارک و تعالى شأنه العزيز لنبيّه محمّد صلّى اللّه عليه و آله ليله المعراج 313

فی قول اللّه جلّ جلاله: یا أحمد آمن الرسول بما انزل إلیه من ربّه و المؤمنون کلّ آمن باللّه ... إلی آخر الآیه، و قوله عزّ و جلّ فی: علیّ علیه السّلام 314

العلّه الّتی من أجلها کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله یکثر تقبیل فاطمه علیها السّلام 315

فی صفه البراق و صورتها 316

فی أذان جبرئیل و فصولها فی لیله المعراج 317

فی مناد نادی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله لیله المعراج بیمینه و مناد بیساره، و استقبال

الدنيا إليه، و صوت أفزعه صلّى اللّه عليه و آله 320

فى ملک يقال له: إسماعيل، و كان فى السماء الدّنيا و هو صاحب الخطفه 321

فى انّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله رأى الملک الموت ليله المعراج 322

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله رأى أشباح امّته ليله المعراج، و ملكان يناديان احدهما يقول: اللّهمّ أعط كلّ منفق خلفا، و الآخر يقول: اللّهمّ أعط كلّ ممسک تلفا 323

فيما رأى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى السماء من أشباح رجال امّته و نسائهم 324

الديک و تسبيحه 327

الدعاء فى الصباح و المساء 329

فى وجوب الصّلاه، و العلّه الّتى من أجلها لم يسأل النبىّ صلّى اللّه عليه و آله ربّه عزّ و جلّ التخفيف عن امّته من خمسين صلاه حتّى سأله موسى عليه السّلام و العلّه الّتى من أجلها لم يسأل التخفيف عنهم من خمس صلوات 330

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام: يا علىّ أنت إمام المسلمين، و أمير المؤمنين و قائد الغرّ المحجّلين: و حجّه اللّه بعدى على الخلق أجمعين، و سيّد الوصيّين و وصىّ سيّد النبيّين 337

فى طيب الكلام و ادامه الصّيام و إطعام الطعام و التهجّد 342

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: أسرى بى ربّى فاوحى إلىّ فى علىّ عليه السّلام بثلاث:

إنّه إمام المتقين، و سيّد المؤمنين، و قائد الغرّ المحجّلين 343

العلّه الّتى من أجلها صارت الأنبياء و الرسل و الحجج عليهم السّلام أفضل من الملائكه 345

العلّه الّتی من أجلها عرج اللّه تبارک و تعالی شأنه بنبیّه إلی السماء، و منها إلی سدره المنتهی، و منها إلی حجب النور و خاطبه هناک، و اللّه لا یوصف بمکان 348

ص: 262

العلّه الّتی من أجلها کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله یقبّل فاطمه علیها السّلام و یحبّها شدید الحبّ 350

رأی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله نساء امّته لیله المعراج فی عذاب شدید و علّته 351

فی عیاده الصادق علیه السّلام رجلا من أهل مجلسه و ما قال علیه السّلام له فی بناته 352

العلّه الّتی من أجلها کانت الملائکه تعرفون النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و علیّا علیه السّلام 355

العلّه الّتی من أجلها صار الافتتاح سنّه، و إشاره إلی ذکر الرکوع و السجود 358

فی صلاه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله لیله المعراج و کیفیتها 358

تفسیر قوله تعالی: «وَ سْئَلْ مَنْ أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِکَ مِنْ رُسُلِنا» 363

العلّه الّتی من أجلها سمّیت سدره المنتهی بسدره المنتهی 365

العلّه الّتی من أجلها یجهر فی صلاه الفجر و صلاه المغرب و صلاه العشاء، و لا یجهر فی الظهر و العصر 366

فی أوّل صلاه صلّیها رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی السماء، و کیفیتها 367

العلّه الّتی من أجلها صارت الصلاه رکعتین و أربع سجدات 369

العلّه الّتی من أجلها کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله أحرم من (المسجد) الشجره 370

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: أعطانی اللّه تعالی خمسا و أعطی علیّا خمسا 370

الاختلاف و الأقوال فی المعراج، و ما قاله الخوارج، و الجهمیّه، و الإمامیّه، و الزیدیّه، و المعتزله 380

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: رأی فی السماء الثانیه: عیسی و یحیی، و فی الثالثه:

یوسف، و فی الرّابعه: إدریس، و فی الخامسه: هارون، و فی السادسه: موسی و الکرّوبیّین، و فی السابعه: إبراهیم، و خلقا، و ملائکه 382

فی أنّ کلمه المعراج کانت خمسه أحرف، و کلّ حرف إشاره إلی شی ء 383

فی المساجد الّتی لها الفضل 385

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم عرج إلی السماء مائه و عشرین مرّه 387

سبع خصال فی علیّ علیه السّلام 389

تفسیر قوله تعالی: «ذُو مِرَّهٍ فَاسْتَوی 395

فیما قالت نساء قریش و غیرهنّ لمّا زوّج رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله علیّا علیه السّلام 398

فیما قال النبیّ صلّی اللّه علیه و آله فی علیّ علیه السّلام 400

فی قول جبرئیل علیه السّلام: إنّا لا نتقدّم الآدمیّین منذ أمرنا بالسجود لآدم علیه السّلام 404

العلّه الّتی من أجلها سمّیت قم بقم 407

قصّه الورد و السمک و الدعموص 407

فی قول المؤمن: سبحان اللّه و الحمد للّه و لا إله إلّا اللّه و اللّه أکبر 409

الباب الرابع الهجره الی الحبشه و ذکر بعض أحوال جعفر علیه السلام و النجاشیّ رحمه اللّه تبارک و تعالی و الآیات فیه، و فیه: 11- حدیثا

410

تفسیر الآیات 411

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله کان بالمدینه و صلّی علی جثمان النجاشیّ رحمه اللّه و هو فی الأرض الحبشه 411

قصّه المهاجرین إلی الحبشه و أسامیهم و عددهم 412

فی أنّ القریش وجّهوا عمرو بن العاص و عمّاره بن الولید بالهدایا إلی النجاشیّ رحمه اللّه 412

تفسیر قوله تعالی: «لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَداوَهً لِلَّذِینَ آمَنُوا الْیَهُودَ وَ الَّذِینَ أَشْرَکُوا» 414

فی خدعه عمرو بن العاص و عمّاره و جاریه الملک و طیب الملک 415

فيما فعل السحره النجاشىّ بعمّاره، و نفخ الزيبق فى إحليله 416

ص: 264

فی ولاده عبد اللّه بن جعفر رضی اللّه عنه بالحبشه من أسماء بنت عمیس، و ولاده ابن النجاشیّ الّذی سمّاه محمّدا، و قصّه ماریه القبطیّه 416

قصّه النجاشیّ و بشارته بجعفر رضی اللّه تعالی عنه بفتح بدر 417

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی: الصدقه، و التواضع، و العفو 418

أشعار أبی طالب رضی اللّه تعالی عنه فی نصره النبیّ صلّی اللّه علیه و آله إلی النجاشیّ رضی اللّه عنه 418

فی کتاب کتب رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله إلی النجاشیّ رضی اللّه تبارک و تعالی عنه 418

فی کتاب کتب النجاشیّ رضی اللّه عنه فی جواب النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 419

فیما جری بین النجاشیّ و جعفر رضی اللّه تعالی عنهما و عمرو و عمّاره 420

فیمن لحق بأرض الحبشه من المسلمین 422

إلی هنا انتهی فهرس الجزء الثامن عشر من کتاب بحار الأنوار من الطبعه الحدیثه الجدیده، و هو الجزء الرابع من المجلّد السادس

فهرس الجزء التاسع عشر [بقيه أبواب أحواله ص من البعثه إلى نزول المدينه]

الباب الخامس دخوله الشعب و ما جرى بعده الى الهجره، و عرض نفسه على القبائل، و بيعه الأنصار، و موت أبى طالب و خديجه رضى اللّه عنهما و فيه: 15- حديثا

1فى أنّ القريش اجتمعوا فى دار الندوه و كتبوا صحيفه بينهم أن لا يؤاكلوا بنى هاشم و لا يكلّموهم و لا يبايعوهم و لا يزوّجوهم و لا يتزوّجوا إليهم و لا يحضروا معهم حتّى يدفعوا إليهم محمّدا فيقتلونه، و فيه حراسه أبو طالب رضى اللّه تعالى عنه عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 1

من قصيده لاميه لأبى طالب، و فيها:

و أبيض يستسقى الغمام بوجهه ثمال اليتامى عصمه للأرامل

و فيها أيضا:

فأيّده ربّ العباد بنصره و أظهر دينا حقّه غير باطل

2فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم كان يعرض نفسه على قبائل العرب 5

قصّه أسعد بن زراره و ذكوان بن عبد قيس و إسلامهما 8

الاوس و الخزرج و إسلامهم فى مكّه 12

فى وفاه أبو طالب رضى اللّه تعالى عنه 14

فی وفاه خدیجه علیها السّلام و هی بنت خمس و ستّین 20

فی أنّ الرسول صلّی اللّه علیه و آله خرج إلی الطائف و معه زید بن حارثه، فأقام بها عشره أیّام، فآذوه و رموه بالحجاره فانصرف إلی مکّه 22

ما وقعت فی سنه: احدی عشره من البعثه، و فیها: بدء إسلام الأنصار، و سنه اثنتی عشره، و فیها المعراج، و بیعه العقبه الأولی 23

سنه ثلاث عشره، و فیها: بیعه العقبه الثانیه 24

فی بیعه النساء 25

الباب السادس الهجره و مبادیها، و مبیت علیّ علیه السلام علی فراش النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و ما جری بعد ذلک الی دخول المدینه، و الآیات فیه، و فیه: 52- حدیثا

28

تفسیر الآیات 29

فی اجتماع المشرکین فی دار النّدوه و جاءهم إبلیس فی صوره شیخ کبیر من أهل نجد 31

تفسیر قوله تعالی: «ثانِیَ اثْنَیْنِ إِذْ هُما فِی الْغارِ» 33

تفسیر قوله تعالی: «إِلَّا مَنْ أُکْرِهَ»، و فیه: نزل فی جماعه اکرهوا، و فیه:

إنّ یاسر و سمیّه أبوی عمّار أوّل شهیدین فی الإسلام 35

فی أنّ أوّل النبوّه کانت المواریث علی الاخوّه فی الدّین لا علی الولاده، فلمّا هاجر رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم إلی المدینه آخی بین المهاجرین و الأنصار نسخت الحکم و جعل المواریث علی الولاده 37

ما قاله الغزّالي فى إحياء العلوم فى ليله بات علىّ عليه السّلام على فراش رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 39

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله لمّا خرج مهاجرا من مكّه خرج هو و أبو بكر و مولى أبى بكر عامر بن فهيره، و دليلهم: عبد اللّه بن الاريقط، فمرّوا على خيمه أمّ معبد الخزاعيّه، و قصّه شاته، و المعجزه الّتى ظهرت فيها، و ما قاله:

أبو معبد فى مدح النبىّ صلّى اللّه عليه و آله فى أشعاره، و فى ذيل الصفحه تصحيح الأشعار 41

بيان، فيه: معانى اللّغات 44

فيما قاله أمير المؤمنين عليه السّلام فى جواب اليهودى من علامات الأوصياء 46

قصّه دار النّدوه مفصّله 47

قضيّه المهاجره على ما فى أمالى ابن الشيخ 57

بيان اللّغات 67

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله كان فى الغار ثلاثه أيّام، و دخل المدينه يوم الاثنين الحادى عشر من شهر ربيع الأوّل و بقى بها عشر سنين 96

العلّه التى من أجلها سمى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله أبا بكر بالصديق 71

المعجزه الّتى ظهرت فى ليله الّتى خرج فيها رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إلى الغار 72

فى اضطراب أبو بكر فى الغار 74

فى أنّ أبا بكر أتى دار النبىّ صلّى اللّه عليه و آله فلم يجده و لحق به فى الطريق 78

فی أنّ اللّه تعالی آخی بین الملائکه، و آخی بین جبرئیل و میکائیل 85
علّه المهاجره و أسرارها 92
ص: 268

الباب السابع نزوله صلّى الله عليه و آله المدينه، و بنائه المسجد و البيوت و جمل أحواله الى شروعه فى الجهاد، و فيه: 9- أحاديث

104

قصّه سلمان رضى اللّه عنه و أنّه كان عبدا لبعض اليهود 105

فى قدوم علىّ عليه السّلام بالمدينه للنصف من ربيع الأوّل 106

أوّل مسجد خطب صلّى اللّه عليه و آله فيه بالجمعه 108

نزل النبىّ صلّى اللّه عليه و آله فى منزل أبى أيّوب خالد بن زيد 109

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم اشترى أرضا و بنى مسجدا بالمدينه 111

فى أنّ أبا بكر و عمر خطبا فاطمه عليها السّلام من رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فقال: انتظر أمر اللّه، و خطب علىّ عليه السّلام و زوّجه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 112

تحويل القبله إلى الكعبه بعد سبعه أشهر من الهجره 113

فى إسلام علىّ بن أبى طالب عليه السّلام 115

أوّل عداوه أبى بكر لعلىّ عليه السّلام 116

فى أنّ الصّلاه فرضت على المسلمين بالمدينه، و زاد رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى الصّلاه سبع ركعات، و فيه علّه قصر الصلاه 117

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم زاد فى مسجده و جعل له ظلّا 119

فى أنّ من ورد المدينه فليبتدئ بقباء فانّه أوّل مسجد صلّى فيه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم ثمّ مشربه أمّ إبراهيم، ثمّ مسجد الفضيخ 120

فى أنّ أوّل صلاه صلّيها رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله صلاه العصر بالمدينه 121

العلّه الّتی من أجلها سمّیت الجمعه جمعه 125

أوّل خطبه خطبها رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم بالمدینه فی أوّل جمعه 126

العلّه الّتی من أجلها صار الخطبه شرطا فی انعقاد الجمعه 127

حوادث السنه الأولی من الهجره 128

تزویج عائشه 129

فی المواخاه بین المهاجر و الأنصار؛ و إسلام عبد اللّه بن سلام 130

فی أوّل من دفن بالبقیع من المهاجر و الأنصار 132

الباب الثامن نوادر الغزوات و جوامعها و ما جری بعد الهجره الی غزوه بدر الکبری، و فیه غزوه العشیره، و بدر الأولی و النخله، و الآیات فیه، و فیه: 45- حدیثا

133

تفسیر الآیات 140

فی أنّ أوّل قتیل قتل بین المسلمین و المشرکین کان ابن الخضرمی 141

فی أنّ القتال فی الشهر الحرام کان محرّما 141

تفسیر قوله تعالی: «یا لَیْتَنِی کُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزاً عَظِیماً»، 142

المراد من: المستضعفین 143

العلّه الّتی من أجلها قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی حقّ: عیینه بن حصن الفزاریّ:

الأحمق المطاع فی قومه 147

تفسیر قوله تعالی: «إِذا ضَرَبْتُمْ فِی سَبِیلِ اللَّهِ» و فیه: ذمّ أسامه بن زید فی تخلّفه عن أمیر المؤمنین علیّ علیه السّلام 148

ص: 270

معنى: شَعائِرِ اللَّهِ* 149

تفسير قوله تعالى: «لا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَ النَّصارى أَوْلِياءَ»، و الاختلاف فى سبب نزوله 151

فى أنّ «لا تَتَّخِذُوا آباءَكُمْ وَ إِخْوانَكُمْ أَوْلِياءَ» فى أمر الدّين، فأمّا فى أمر الدّنيا فلا بأس 155

الأقوال فى معنى قوله تعالى: «فَلَوْ لا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا» 156

تفسير قوله تعالى: «وَ لَوْ لا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ»* 158

معنى قوله عزّ اسمه: «وَ لِلَّهِ جُنُودُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ»* 160

فى قوله تعالى: «وَ ما أَفاءَ اللَّهُ عَلى رَسُولِهِ» و فيه إشاره إلى فدک 161

الشعار و العلامه المسلمين فى الحروب 163

فى أنّ الكثير ثمانون فما زاد، و معنى: «لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِى مَواطِنَ كَثِيرَةٍ»، و فيه إشاره إلى قصّه المتوكّل لعنه اللّه، و هو قد اعتلّ علّه شديده، فنذر إن عافاه اللّه أن يتصدّق بدنانير كثيره 165

بعض أحكام الجهاد و الحرب 167

فى كتاب كتب بأمر رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله بين المهاجر و الأنصار 168

عدد غزوات النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و أساميهنّ 169

ثلاث نسوه كنّ من امّهات النبىّ صلّى اللّه عليه و آله اسمهنّ: عاتكه 171

فى غزوات النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 173

سرايا النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 174

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله نهی أن یلقی السمّ فی بلاد المشرکین 177

وصایه الرسول صلّی اللّه علیه و آله بأمیر السریّه 179

عدد أصحاب النبیّ صلّی اللّه علیه و آله فی بدر و أحد و خندق 180

فی أنّ جهاد الأکبر: جهاد النفس 182

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله خرج بالنساء فی الحرب حتّی یداوین الجرحی 184

عدد سرایا النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و أوّل سریّه بعثها 186

أوّل غزوه غزا فیها رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 187

فی حوادث السنه الثانیه من الهجره، و فیها تزوّج علیّ بن أبی طالب علیه السّلام فاطمه علیها السّلام 192

فی ولاده الحسن و الحسین علیهما السّلام، و تحویل القبله إلی الکعبه، و فیه حوادث السنه 193

فی بناء مسجد قباء و فرض الصّوم و زکاه الفطره، و صلاه العید، 194

الباب التاسع تحول القبله، و الآیات فیه، و فیه: 6- أحادیث

195

تفسیر قوله تعالی: «سَیَقُولُ السُّفَهاءُ»، و ما قاله مشرکوا العرب و الیهود 195

کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی مسجد بنی سالم قد صلّی من الظهر رکعتین، فنزل علیه جبرئیل علیه السّلام فاخذ بعضدیه و حوّله إلی الکعبه، و أنزل علیه: «قَدْ نَری تَقَلُّبَ وَجْهِکَ فِی السَّماءِ» 196

الأقوال فی تفسیر قوله تعالی: «وَ ما کانَ اللَّهُ لِیُضِیعَ إِیمانَکُمْ» 197

العلّه الّتی من أجلها سمّی مسجد بنی سالم ذا القبلتین 201

الباب العاشر غزوه بدر الكبرى، و الآيات فيه، و فيه: 83- حديثا

202

تفسير الآيات 205

قصه حرب بدر، و كان أوّل مشهد شهده رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 206

المراد من قوله تعالى: «يَرَوْنَهُمْ مِثْلَيْهِمْ»، و ما قيل فيه 207

بيان فى تقليل الأعداد مع حصول الرؤيه 208

تفسير قوله تعالى: «يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفالِ»، و فيه معنى الأنفال 210

فى الأنفال و كيفيّه تقسيمه 212

قصه بدر 215

الرؤيا الّتى رأت بنت عبد المطّلب، و ما قاله: أبو جهل 216

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله استشار أصحابه فى طلب العير و حرب النضير 217

فى أنّ البدر اسم رجل 218

الرؤيا الّتى رآها جهيم بن الصلت فيمن قتل يوم بدر 220

و لما أصبح رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله يوم بدر عبّأ أصحابه فكان فى عسكره فرسان، و:

تمام القصّه 223

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله بعث إلى قريش و قال: يا معاشر قريش إنّى أكره أن أبدئكم فخلّونى و العرب و ارجعوا و فيه: ما قال عتبه بن ربيعه و هو ينهى عن القتال 224

كيفيه القتال 225

فى أنّ العباس بن عبد المطّلب أسلم و كان يكتم إسلامه 227

تفسير قوله تعالى: «لَوْ لا كِتابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيما أَخَذْتُمْ عَذابٌ عَظِيمٌ»

ص: 273

و الأقوال فى معناه 240

فى عدد المقتولين يوم بدر 240

قصّه بدر على ما فى تفسير القمّىّ رحمه اللّه 244

فى نزول جبرئيل فى ألف من الملائكه 256

أسماء قبائل العرب 262

فى إخباره صلّى اللّه عليه و آله بدنانير من العباس عند أمّ الفضل 264

فى أنّ إبليس لعنه اللّه تمثّل فى أربع صور، منها يوم بدر 270

فى اسراء بدر 271

فى وقوف رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله على قتلى بدر، و ما قاله فى حقّ أبى جهل 273

قصّه بدر على ما فى إرشاد المفيد رحمه اللّه 279

اشعار لأسيد بن أبى أياس فى تحريض المشركين ببدر 282

قصه البئر و هبوط جبرئيل و ميكائيل و إسرافيل عليهم السّلام 285

أشعار حسّان فى قتل عمرو بن عبد ودّ 290

رجز: طالب بن أبى طالب يوم بدر 294

رجز: أبو جهل يوم بدر 299

ترجمه: قتاده 300

ترجمه: أبو البخترىّ 302

كان إبليس يوم بدر يقلّل المؤمنين فى أعين الكفّار و يكثر الكفّار فى أعين المؤمنين، فشدّ عليه جبرئيل عليه السّلام بالسيف فهرب منه و هو يقول: يا جبرئيل إنّى مؤجّل 304

فی قول الصادق علیه السّلام: کأنّی انظر إلی القائم (عجل اللّه تعالی فرجه الشریف) 305

ما قاله السیّد الحمیری فی قصیدته فی مدح علیّ بن أبی طالب علیه السّلام بمناسبه لیله بدر 306

عن علىّ عليه السّلام قال: رأيت الخضر عليه السّلام فى المنام قبل بدر بليله فقلت له: علّمنى شيئا انصر به على الأعداء، فقال: قل: يا هو يا من لا هو إلّا هو، فلمّا أصبحت قصصتها على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فقال لى: يا علىّ علّمت الاسم الأعظم و كان على لسانى يوم بدر 310

فى أنّ قوله تعالى: «إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِى قُلُوبِكُمْ خَيْراً يُؤْتِكُمْ خَيْراً مِمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ»، نزلت فى عبّاس بن عبد المطّلب لأنّه دفن من ذهب عند زوجته 312

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم ليله بدر 317

قصّه نبىّ من بنى إسرائيل عليه السّلام 318

صلاه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله على أهل بدر 320

أشعار لأمير المؤمنين عليه السّلام فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 321

فيما قال علىّ عليه السّلام لليهودىّ الّذى سأله عليه السّلام عمّا امتحنه اللّه به فى حياه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و بعد وفاته 325

قصّه أبو غرّه و أشعاره فى مدح النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 345

فيما قاله النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم لقتلى المشركين ببدر 346

قصّه أبو العاص بن ربيع صهر النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 348

قصّه زينب بنت رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و إنّها آجرت أبو العاص 353

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ردّ زينب إلى أبى العاص 354

اسراء بدر و أسمائهم 355

فى أنّ شهداء بدر أربعه عشر ستّه من المهاجرين و ثمانيه من الأنصار 360

المقتولين من المشركين و أسمائهم و أسماء قاتليهم 361

فى أنّ المقتولين من المشركين ببدر كانوا سبعين 365

ص: 275

إلى هنا انتهى الجزء التاسع عشر من الطبعه الحديثه و هو الجزء الخامس من المجلّد السادس فى تاريخ نبيّنا الأكرم صلّى اللّه عليه و آله حسب تجزئه المؤلّف رحمه اللّه تعالى و إيّانا 367

و أنا العبد: الحاجّ السيّد هدايه اللّه المسترحمىّ

الحسن آبادىّ الجرقوئىّ الأصبهانىّ

ص: 276

الباب الحادى عشر ذكر جمل غزواته و أحواله صلّى اللّه عليه و آله و سلم بعد غزوه الكبرى الى غزوه احد، و فيه آيه، و: 9- أحاديث

1تفسير قوله تعالى: «كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيباً ذاقُوا وَبالَ أَمْرِهِمْ» 1

فى غزوه بنى سليم، و غزوه السويق و هو بدر الصغرى، و ذلک أنّ أبا سفيان نذر أن لا يمسّ رأسه من جنابه حتّى يغزو محمّدا صلّى اللّه عليه و آله فخرج فى مائه راكب من قريش 2

فى غزوه ذى أمر (غطفان) 3

فى سريّه زيد بن حارثه (غزوه القرده) 4

فى غزوه بنى قينقاع، و ذلک فى النصف من شوّال على رأس عشرين شهرا من الهجره 5

فى سريّه عمير بن عدىّ بن خرشه إلى عصماء بنت مروان اليهودىّ، و كانت عصماء تعيب المسلمين و تؤذى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 7

فى أوّل صلاه عيد صلّاها رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 8

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله تزوّج حفصه بنت عمر بن الخطّاب فی سنه ثلاث و کانت قبله تحت خنیس بن حذاقه السهمیّ فی الجاهلیّه فتوفّی عنها، و تزوّج صلّی اللّه علیه و آله و سلّم زینب بنت خزیمه، و کانت تسمّی فی الجاهلیّه أمّ المساکین 12

فی غزوه القرده 12

الباب الثانی عشر غزوه أحد و غزوه حمراء الأسد، و الآیات فیه، و فیه: 53- حدیثا

اشاره

14

تفسیر الآیات 16

تفسیر قوله تعالی: «أَ لَنْ یَکْفِیَکُمْ أَنْ یُمِدَّکُمْ رَبُّکُمْ بِثَلاثَهِ آلافٍ مِنَ الْمَلائِکَهِ» 18

فی أنّ عتبه بن أبی وقّاص کان الّذی کسر رباعیّه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و شجّه فی وجهه 20

تفسیر قوله عزّ اسمه: «وَ لا تَهِنُوا وَ لا تَحْزَنُوا وَ أَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ کُنْتُمْ مُؤْمِنِینَ» 22

فی أنّ شعار المسلمین فی غزوه أحد کان: اللّه مولانا و لا مولی لکم، و شعار المشرکین کان: لنا عزّی و لا عزّی لکم 23

تفسیر قوله تعالی: «لِیَعْلَمَ الَّذِینَ کَفَرُوا» 24

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله لعبد اللّه بن جبیر و الرّماه: لا تبرحوا مکانکم فانا لن نزال غالبین ما ثبتّم بمکانکم 25

فی أنّ إبلیس لعنه اللّه صاح یوم أحد و هو یقول: ألا إنّ محمّدا قد قتل 26

معنی قوله تعالی: «وَ کَأَیِّنْ مِنْ نَبِیٍّ قاتَلَ مَعَهُ رِبِّیُّونَ کَثِیرٌ 28

معنى قوله تبارک و تعالى: «وَ تَنازَعْتُمْ فِی الْأَمْرِ وَ عَصَیْتُمْ» 30

معنى قوله عزّ اسمه: «وَ لَوْ کُنْتَ فَظًّا غَلِیظَ الْقَلْبِ» 34

العلّه الّتی من أجلها قتل فی غزوه أحد سبعین نفر من المسلمین 37

تفسیر قوله تبارک و تعالی و جلّ جلاله و شأنه: «وَ لا تَحْسَبَنَّ الَّذِینَ قُتِلُوا فِی سَبِیلِ اللَّهِ أَمْواتاً بَلْ أَحْیاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ یُرْزَقُونَ، فَرِحِینَ بِما آتاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ» و أنّها نزلت فی شهداء بدر واحد و بئر معونه 38

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: رأیت الملائکه بین السماء و الأرض تغسل حنظله بن أبی عامر الرّاهب بماء المزن (السحاب) فی صحاف من فضّه 47

فی نزول قوله تبارک و تعالى: «إِذْ هَمَّتْ طائِفَتانِ مِنْکُمْ أَنْ تَفْشَلا» و إشاره إلى سبب غزوه أحد 47

أقوال الصحابه فی غزوه أحد و کیفیّه القتال مع المشرکین 48

فی أن أصحاب النبیّ صلّی اللّه علیه و آله کانوا سبعمائه رجل، فوضع صلّی اللّه علیه و آله عبد اللّه بن جبیر فی خمسین من الرماه على باب الشعب، و قال صلّی اللّه علیه و آله له: إن رأیتمونا قد هزمناهم حتّی أدخلناهم مکّه فلا تبرحا من هذا المکان، و إن رأیتموهم قد هزمونا حتّی أدخلونا المدینه فلا تبرحوا و ألزموا مراکزکم، و ما فعل أصحابه 49

رجز علیّ علیه السّلام یوم أحد 50

فیمن قتله علیّ بن أبی طالب علیه السّلام 51

فیما فعلت نسیبه بنت کعب بن المازنیّه رضی اللّه عنها 53

فی انهزام المسلمین و لم یزل أمیر المؤمنین علیه السّلام یقاتل حتّی أصابه فی وجهه و رأسه و صدره و بطنه و یدیه و رجلیه تسعون جراحه، و سمعوا منادیا من السماء:

لا سیف إلّا ذو الفقار، و لا فتی إلّا على 54

ص: 279

شهاده حمزه السيّد الشهداء رضى اللّه تعالى شانه عنه، و ما فعل له وحشىّ على ما عهدت له هند بنت عتبه عليها اللّعنه 55

فى أنّ عمرو بن قيس (ثابت) قد أسلم و قتل شهيدا يوم أحد و هو الّذى دخل الجنّه و لم يصلّ صلاه، و قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: ما رجل لم يصل للّه ركعه دخل الجنّه غيره، رضى اللّه تبارک و تعالى عنه 56

فى شهاده حنظله بن أبى عامر، و أنّه تزوّج فى تلک اللّيله الّتى كانت صبيحتها حرب أحد ببنت عبد اللّه بن أبىّ بن سلول، و استأذن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم أن يقيم عندها، فأنزل اللّه: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ ...»*، و الرؤيا الّتى رآها امرأته 57

تفسير قوله تعالى: «فَأَثابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ» 60

سعد بن الربيع، و ما قاله للأنصار 62

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: من له علم بعمّى حمزه 62

فى أنّ قريش تؤامرت على أن يرجعوا و يغيروا على المدينه 64

فى غزوه حمراء الأسد 65

لمّا كان يوم أحد انهزم أصحاب رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله حتّى لم يبق معه إلّا علىّ ابن أبى طالب عليه السّلام و أبو دجانه سماک بن خرشه 70

فى قول جبرئيل لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إنّ هذه لهى المواساه من على عليه السّلام لک 71

أشعار من علىّ عليه السّلام لمّا رجع من أحد 72

فيما نودى يوم احد:

ناد عليّا مظهر العجائب تجده عونا لک فى النوائب

73

فیما قاله رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فی حقّ عمرو بن العاص و الولید بن عقبه 76

اشاره إلی ما فعله المسلمون علی الأسارى بدر 77

من معجزاته صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 78

ص: 280

قصّه أبو عزّه الشاعر الّذي اسر فى السبعين الّذين اسروا و طلّقه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم بغير فداء، و اسر فى يوم احد، و قول النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: المؤمن لا يلسع من جحر مرّتين، 79

أوّل غزوه حملت فيها رايه فى الإسلام 80

فى أنّ لعلىّ عليه السّلام أربع ما هنّ لأحد 81

إشاره إلى وقعه أحد على ما روى عن عبد اللّه بن مسعود 81

فى انهزام الناس عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 84

فى أنّ ملكا يقال له: رضوان، نادى فى يوم احد: لا سيف إلّا- ذو الفقار، و لا فتى إلّا علىّ 86

سبب نزول قوله تعالى: «وَ إِنْ عاقَبْتُمْ فَعاقِبُوا بِمِثْلِ ما عُوقِبْتُمْ بِهِ وَ لَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ» و ما قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لمّا رأى ما صنع بحمزه رضى اللّه تبارک و تعالى عنه 93

فى أنّ المسلمين يوم أحد كانوا سبعمائه و المشركين ألفين 94

فى امرأه من بنى النجّار قتل أبوها و زوجها و أخوها مع رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فدنت من رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و المسلمون قيام على رأسه، فقالت لرجل: أ حىّ رسول اللّه؟ قال: نعم، قالت: أستطيع أن انظر إليه؟ قال: نعم، فأوسعوا لها فدنت منه و قالت: كلّ مصيبه جلل بعدک، ثمّ انصرفت 98

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: لكن حمزه لا بواكى له اليوم، و ما قالا سعد بن معاذ و اسيد بن حضير، و البكاء على حمزه رضى اللّه عنه 98

غزوه حمراء الأسد 99

فى قوله تعالى: «وَ ما مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ» 109

فى قوله عزّ اسمه: «الَّذِينَ قالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزادَهُمْ إِيماناً وَ قالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ» 110

ص: 281

خرج رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و أصحابه الّذين بهم جراحه إلى منزل يقال له:

حمراء الأسد 111

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله كان يقرأ و لا يكتب 111

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله شهد بدرا فى ثلاثمائه و ثلاثه عشر، و شهد أحدا فى ستّمائه، و شهد الخندق فى تسعمائه 112

فى يوم الأربعاء و التطيّر منه 112

معنى قوله تعالى: «وَ آخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِأَمْرِ اللَّهِ» 113

فى أنّ أبا دجانه الأنصارىّ اعتمّ يوم أحد بعمامه، و أرخى عذبه العمامه بين كتفيه حتّى جعل يتبختر، فقال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: إنّ هذه لمشيه يبغضها اللّه عزّ و جلّ إلّا عند القتال فى سبيل اللّه 116

اشعار من أمير المؤمنين عليه السّلام 118

فيما قاله عبد الحميد بن أبى الحديد 123

الرؤيا الّتى رآها رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 123

الخبر الّذى كان من الأخبار المشهوره 129

فى أنّ عبد اللّه بن عمرو و عمرو بن الجموح دفن فى قبر واحد يوم احد، لمّا كان بينهما من الصّفا 131

المراد من: فلان و فلان، فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله، و ما قاله ابن أبى الحديد فى ذلک 133

جميع من قتل يوم أحد من المشركين ثمانيه و عشرون، قتل علىّ عليه السّلام منهم ما اتّفق عليه و ما اختلف فيه اثنى عشر 137

فى أنّ أبا بكر و عمر و عثمان لم يثبتوا يوم أحد و كانوا من المنهزمين 138

جميع من قتل يوم أحد من المسلمين أحدا و ثمانين رجلا 143

ص: 282

قصّه معاويه بن المغيره بن أبى العاص 145

العلّه الّتى من أجلها قتل عثمان ابنه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 145

قصّه حارث بن صمّه و أشعار أمير المؤمنين عليه السّلام له 146

الباب الثالث عشر غزوه الرجيع و غزوه معونه، و فيه: آيه، و: 3- أحاديث

147

تفسير قوله تعالى: «وَ لا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِى سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتاً» و القول بأنّها نزلت فى شهداء بئر معونه و سبب ذلک 147

فى غزوه الرجيع و كانت بعد غزوه حمراء الأسد و سببها 150

فى أنّ قوما من المشركين قدموا على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فقالوا: إنّ فينا إسلاما فابعث فينا نفرا من أصحابک يفقّهوننا و يقرءوننا القرآن و يعلّموننا شرايع الإسلام، فلمّا بعث معهم غدروهم و قتلوهم 151

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم بعث عمرو بن اميّه الضمرىّ و رجل من الأنصار إلى مكّه و أمرهما بقتل أبى سفيان 155

الباب الرابع عشر غزوه بنى النضير، و الآيات فيه، و فيه: 6- أحاديث

157

تفسير الآيات 157

فى خروج رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إلى بنى النضير 158

معنى قوله تعالى: «لِأَوَّلِ الْحَشْرِ» 160

معنى قوله تعالى: «فَاعْتَبِرُوا يا أُولِى الْأَبْصارِ» 161

غزوه بنى النضير و سببها 163

تفسير قوله تبارک و تعالى: «يا أَيُّهَا الرَّسُولُ لا يَحْزُنْکَ الَّذِينَ يُسارِعُونَ فِى الْكُفْرِ» و سبب نزولها 166

المعاهده الّتى كانت بين بنى النضير و بنى قريظه 166

فيما أراد كعب بن الأشرف فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و قتله 169

فى غنائم بنى النضير 171

فيما فعل أمير المؤمنين عليه السّلام 172

فى أوّل صافيه قسّمها رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 173

الباب الخامس عشر غزوه ذات الرقاع و غزوه عسفان، و الآيات فيه، و فيه: 6- أحاديث

174

قصّه غورث بن الحارث، و قوله لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: من يعصمک منّى الآن 175

فى أن غزوه بنى لحيان كانت بعد غزوه بنى النضير، و هى الغزوه الّتى صلّى فيها صلاه الخوف بعسفان 176

فى غزوه ذات الرّقاع، و العلّه الّتى من أجلها سميت ذات الرّقاع ذات الرقاع 176

العلّه الّتى من أجلها نزلت صلاه الخوف، و قصّه امرأه أصاب المسلمون من المشركين و كان زوجها غائبا فلمّا اتى أهله أخبر الخبر، فحلف لا ينتهى حتّى يهريق فى أصحاب رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله، و قصّه رجل من المهاجرين و رجل

من الأنصار، و إنّ الأنصارى قام و صلّى و قرء فى صلاته سوره الكهف فرماه الرّجل أربع مرّات و هو لا يقطعها 177

فى حوادث السنه الخامسه من الهجره 178

فى حوادث السنه السادسه من الهجره 179

الباب السادس عشر غزوه بدر الصغرى و سائر ما جرى فى تلك السنه الى غزوه الخندق، و فيه آيتان، و: حديثان

180

تفسير الآيات 181

فى حوادث السنه الرّابعه، و قصّه غزوه بدر الصغرى 182

قصّه تزويج أمّ سلمه، و اسمها: هند بنت اميّه المغيره، و ماتت سنه اثنتين و ستين من الهجره النبويّه صلّى اللّه عليه و آله 185

وفات زينب بنت جحش و زينب بنت خزيمه، و فاطمه بنت أسد رضى اللّه تعالى عنهنّ، و عبد اللّه بن عثمان من رقيّه بنت رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 185

الباب السابع عشر غزوه الأحزاب و بنى قريظه، و الآيات فيهما، و فيهما: 29- حديثا

186

تفسير الآيات 188

فى حفر الخندق، و قول النبىّ صلّى اللّه عليه و آله: السلمان منّا أهل البيت، و قصّه الصخره الّتى كانت فى الخندق 189

سبب نزول قوله تعالى: «قُلِ اللَّهُمَّ مالِکَ الْمُلْکِ تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ» 190

تفسير قوله تبارک و تعالى شأنه: «الَّذِينَ عاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِی کُلِّ مَرَّةٍ» 191

معنى قوله عزّ اسمه: «وَ تَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا» 192

تفسير قوله تبارک و تعالى: «لَقَدْ کانَ لَکُمْ فِی رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ» 195

فيما قاله الطبرسىّ رحمه اللّه فى سياق غزوه الخندق، و كان الّذى أشار عليه بذلک سلمان الفارسىّ، و كان أوّل مشهد شهده سلمان مع رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و هو يومئذ حرّ 197

فيما ظهر من آيات النبوّه فى قصّه جابر بن عبد اللّه 198

فى أنّ المشركين كانوا عشره آلاف 200

العلّه الّتى من أجلها سمّى عمرو بن عبد ودّ بفارس يليل 202

فى رجز علىّ عليه السّلام يوم الخندق 203

فى مقاتله علىّ عليه السّلام و عمرو بن عبد ودّ 204

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام بعد قتل عمرو بن عبد ودّ: أبشر يا علىّ فلو وزن اليوم عملک بعمل أمّه محمّد لرجح عملک بعملهم

و ذلک أنّه لم يبق بيت من بيوت المشركين إلّا و قد دخله وهن بقتل عمرو، و لم يبق بيت من بيوت المسلمين إلّا و قد دخله عزّ بقتل عمرو 205

فيما روى عن أبى بكر بن عيّاش أنّه قال: ضرب علىّ ضربه ما كان فى الإسلام أعزّ منها (يعنى: ضربه عمرو بن عبد ودّ)، و ضرب علىّ ضربه ما كان فى الإسلام أشأم منها (يعنى: ضربه ابن ملجم عليه لعائن اللّه) 206

فى إسلام نعيم بن مسعود الأشجعىّ، و مكره بتفريق المشركين و بنى قريظه يوم الخندق 207

ص: 286

فی غزوه بنی قریظه 210

فی مقاتله علیّ علیه السّلام و عمرو بن عبد ودّ 215

تفسیر قوله تبارک و تعالی: «یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اذْکُرُوا نِعْمَهَ اللَّهِ عَلَیْکُمْ» 216

فی ضیافه جابر یوم الخندق 219

رجز عمرو بن عبد ودّ 225

رجز علیّ علیه السّلام فی جواب عمرو 226

فی أنّ عمر بن الخطّاب انهزم یوم الخندق 228

معنی قوله تعالی: «مِنَ الْمُؤْمِنِینَ رِجالٌ صَدَقُوا ما عاهَدُوا اللَّهَ عَلَیْهِ» 232

فی حیاء رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 234

فی قول الصادق علیه السّلام کان النکاح و الأکل محرّمین فی شهر رمضان باللّیل بعد النوم، یعنی کلّ من صلّی العشاء و نام و لم یفطر ثمّ انتبه حرّم علیه الإفطار و قصّه خوات بن جبیر 241

صخره عظیمه فی عرض الخندق 241

قصّه قوم من الشّباب ینکحون باللّیل سرّا فی شهر رمضان، و نزول الآیه فیه 242

العلّه الّتی من أجلها نزلت قوله تعالی: «یَمُنُّونَ عَلَیْکَ أَنْ أَسْلَمُوا» و قصّه عمّار و عثکن 243

فی أنّ الحرب خدعه 246

فی دعاء رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم یوم الخندق 248

فی أنّ غزوه الأحزاب کانت بعد غزوه بنی النضیر 250

فى قول أمير المؤمنين عليه السّلام لعمرو بن عبد ودّ: يا عمرو إنّک كنت فى الجاهليه تقول: لا يدعونى أحد إلى ثلاث إلّا قبلتها أو واحده منها، قال أجل فقال ... 255

ص: 287

أشعار من علىّ عليه السّلام فى يوم الخندق 257

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لبنى قريظه: يا إخوه القرده و الخنازير، فقالوا له:

يا أبا القاسم ما كنت جهولا و لا سبّابا، فاستحيى صلّى اللّه عليه و آله و رجع القهقرى 262

فى فضيله مسجد الأحزاب و أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله دعا فيه يوم الأحزاب 267

فى مسجد الفتح و أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله أرسل حذيفه إلى المشركين من هذا المسجد ليسمع كلام المشركين و يأتى بخبرهم 268

دعاء رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله يوم الخندق 272

فيما ذكره الطبرسىّ رحمه اللّه تعالى فى غزوه بنى قريظه 272

فى ما ذكره ابن أبى الحديد فى فضيله علىّ عليه السّلام، و قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله حين برز علىّ عليه السّلام إلى عمرو لعنه اللّه: برز الايمان كله إلى الشرک كلّه 273

قصّه أبو لبابه، و توبته 275

قصّه ثابت بن قيس و الزبير بن باطا 276

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله قسّم أموال بنى قريظه و نساءهم على المسلمين 277

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم قد اصطفى لنفسه من نسائهم ريحانه بنت عمرو بن خناقه 278

اشعار من أمير المؤمنين عليه السّلام فى وصف الظفر فى الخندق 279

الباب الثامن عشر

غزوه بنى المصطلق فى المريسيع (1)و سائر الغزوات و الحوادث الى غزوه الحديبيه، و الآيات فيه، و فيه: 8- أحاديث

281

فى أنّ قوله تعالى: «وَ إِذا قِيلَ لَهُمْ تَعالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُؤُسَهُمْ» نزلت فى عبد اللّه بن أبىّ المنافق و أصحابه 281

منازعه المهاجر و الأنصارى، و قصّه: ليخرجنّ الأعزّ منها الأذلّ 282

قصّه عبد اللّه بن عبد اللّه، و أنّه مانع لدخول أبيه فى المدينه 284

تفسير قوله تبارک و تعالى: «إِذا جاءَکَ الْمُنافِقُونَ» 285

قصّه ابن سيّار و جهجاه، و زيد و عبد اللّه ابىّ 286

تفسير قوله تعالى: «يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ» 288

معنى: المر يسيع 289

قصّه: جويريّه بنت الحارث (امرأه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله)، و شعار المسلمين يوم بنى المصطلق. 289

فى أنّ غزوه بنى المصطلق كانت بعد غزوه بنى قريظه 290

الرؤيا الّتى رآها جويريه قبل قدوم النبىّ صلّى اللّه عليه و آله إلى بنى المصطلق بثلاث ليال 290

فى غزوه بنى المصطلق كانت قصّه إفک عائشه 291

وقعه ! الغمره و ذى القصّه 291

فى سريّه زيد بن حارثه إلى: الجموم، و: العيص، و: الطرف 292

فى غزوه أمير المؤمنين عليه السّلام، و سريّه عبد الرحمن بن عوف 293

1- بضم الميم و فتح الراء و سكون الياء و كسر السين.

فی العرینین، و قصّه أبی العاص بن الربیع (صهر النبیّ صلّی اللّه علیه و آله) و إسلامه 294

فی نزول آیه التیمّم 297

فی تزویج زینب بنت جحش 297

فی غزوه الغابه، و فریضه الحجّ 298

فی أنّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم صلّی صلاه الاستسقاء 299

فی سریّه عبد اللّه بن عتیک 302

قصّه العرینین 304

فی غزوه بنی لحیان 305

قصّه جویریه و ما قال لها أبوها 307

غزوه ذات السلاسل 308

الباب التاسع عشر قصه افک عائشه، و الآیات فیه، و فیه: حدیثان

309

تفسیر الآیات، و انّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم إذا أراد سفرا أقرع بین نسائه، فأیتهنّ خرج سهمها خرج بها، و قصه عائشه مفصّلا 310

تفسیر قوله تعالی: «وَ لا یَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْکُمْ» 315

فی أنّ قوله تعالی: «إِنَّ الَّذِینَ جاؤُ بِالْإِفْکِ» نزلت فی ماریه القبطیّه 316

الباب العشرون غزوه الحديبيه و بيعه الرضوان و عمره القضاء و سائر الوقائع، و الآيات فيه، و فيه: 18- حديثا

317

تفسير الآيات 319

فى قوله تعالى: «فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ» 320

فى أشهر الحرم، و معنى قوله عزّ اسمه: «وَ الْحُرُماتُ قِصاصٌ» 321

تفسير قوله تعالى: «وَ ما لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ» 323

معنى قوله عزّ و جلّ: «إِنَّ الَّذِينَ يُبايِعُونَكَ» و بيعه الرضوان، و العلّه الّتى من أجلها سمّيت هذه البيعه بيعه الرضوان 324

معنى قوله جلّ جلاله و عظم شأنه: «إِذْ يُبايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَهِ» و المراد من الشجره 326

قصّه فتح الحديبيّه 329

فى كتاب كتب بين رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و قريش فى عمره القضاء 333

تفسير قوله تعالى: «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذا جاءَكُمُ الْمُؤْمِناتُ مُهاجِراتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ» 337

فى قوله عزّ اسمه: «وَ لا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوافِرِ» و لمّا نزلت هذه الآيه طلّق عمر بن الخطّاب امرأتين كانتا له بمكّه مشركتين 338

قصّه زينب رضى اللّه تعالى عنها بنت رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 339

فى كيفيّه الامتحان المؤمنات 339

فيما قاله المشركون لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى ارجاع المسلمين إليهم 344

معنى قوله عزّ من قائل: «إِنَّا فَتَحْنا لَکَ فَتْحاً مُبِیناً» و المراد من الفتح 345

ص: 291

العلّه الّتی من أجلها نزلت سوره الفتح 347

فی قول النبیّ صلّی اللّه علیه و آله لقریش: خلّوا بینی و بین العرب 349

فی أنّ عمر بن الخطّاب أنکر علی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله. 350

معنی قوله تبارک و تعالی: «سَیَقُولُ لَکَ الْمُخَلَّفُونَ» 355

من معجزاته صلّی اللّه علیه و آله لمّا خرج للعمره سنه الحدیبیّه و منعت قریش من دخوله مکّه 358

قصّه الحدیبیه، و ان المشرکین احتبسوا عثمان 361

فی کتاب کتب بین رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و قریش فی عمره القضاء 362

قصّه المغیره و ثلاثه عشر رجلا من بنی مالک و مقوقس سلطان الاسکندریّه، و غدرهم المغیره و إسلامه 369

فیما رواه صاحب جامع الأصول من عمره القضاء 371

فی نساء المؤمنات اللاتی هاجرن إلی المدینه 373

فی سریّه عکاشه، و محمّد بن مسلمه 373

فی سریّه أبی عبیده بن الجرّاح، و زید بن حارثه بالجموم و العیص و الطرف و حسمی 374

فی سریّه زید بن حارثه إلی وادی القری، و سریّه عبد الرّحمن بن عوف، و سریّه علیّ بن أبی طالب علیه السّلام إلی فدک 376

الباب الواحد و العشرون مراسلاته صلّى اللّه عليه و آله و سلم الى ملوک العجم و الروم و غيرهم، و ما جرى بينه و بينهم، و بعض ما جرى الى غزوه خيبر، و فيه: 10- أحاديث

377

فيما نقل رسول هرقل من النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 378

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم بعث دحيه الكلبىّ إلى قيصر و ما قاله الاسقف و سؤال قيصر عن أبى سفيان 379

فى ارساله صلّى اللّه عليه و آله جرير إلى ذى الكلاع و قومه 380

كتابه صلّى اللّه عليه و آله إلى كسرى 381

فى كتاب كتب كسرى إلى باذان عامله باليمن 382

فى أنّ المقوقس لمّا وصل إليه حاطب أكرمه و أخذ كتاب رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و أهدى إليه صلّى اللّه عليه و آله أربع جوار منهنّ ماريه أمّ إبراهيم و اختها سيرين 383

قصّه هرقل و رسول النبىّ صلّى اللّه عليه و آله إليه و ما قال و فعل بالرسول 384

كتاب هرقل إلى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 386

كتابه صلّى اللّه عليه و آله إلى كسرى، و شقّه بعد قراءته 389

قصّه بانوبه و خرخسک رسولا باذان بأمر كسرى إلى المدينه و قد حلقا لحاهما و أعفيا شوار بهما و كانا قد دخلا على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فكره النظر اليهما، و قال: ويلكما من أمركما بهذا 390

كتابه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم إلى النجاشىّ و جوابه إليه 392

قصّه هوذه بن علىّ الحنفىّ 394

فيما نقل من خطّ الشهيد رحمه اللّه تعالى فى كتاب كتب علىّ عليه السّلام بأمر النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 397

إلى هنا انتهى الجزء العشرون و هو الجزء السادس من المجلّد السادس فى تاريخ نبيّنا الأكرم صلّى اللّه عليه و آله

ص: 294

فهرس الجزء الحادى و العشرون [بقيه أبواب أحواله صلى الله عليه و آله من البعثه إلى نزول المدينه]

الباب الثانى و العشرون غزوه خيبر و فدک، و قدوم جعفر بن أبى طالب عليهما السّلام و الآيات فيه، و فيه: 37- حديثا

1فرار عمر بن الخطّاب، و قول الرسول صلّى اللّه عليه و آله لأعطينّ الرايه ... 3

الرؤيا الّتى رآها صفيّه بنت حيّ بن أخطب 5

اهدت زينب بنت الحارث شاه مشويّه مسمومه للنبىّ صلّى اللّه عليه و آله 6

قدوم جعفر يوم فتح خيبر 8

مرحب و رجزه 9

قصّه أسامه بن زيد 11

اشعار حسّان فى فتح خيبر 16

صلاه جعفر الطيّار عليه السّلام 24

الباب الثالث و العشرون ذكر الحوادث بعد غزوه خيبر الى غزوه موته، و فيه: 3- أحاديث

41

قصّه أمّ حبيبه و زوجها عبد اللّه و تنصّره بعد الإسلام 43

خطبه النجاشىّ لتزويج أمّ حبيبه لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 44

ماريه و اختها سيرين 45

الباب الرابع و العشرون غزوه موته و ما جرى بعدها الى غزوه ذات السلاسل، و فيه: 12- حديثا

50

شهاده زيد بن حارثه و جعفر بن أبى طالب عليهما السّلام 53

أوّل رجل عقر فى الإسلام جعفر بن أبى طالب عليهما السّلام 62

الباب الخامس و العشرون غزوه ذات السلاسل، و الآيات فيه، و فيه: 9- أحاديث

66

قول النبىّ صلّى اللّه عليه و آله لأبى بكر: يا أبا بكر خالفت أمرى 70

عمل عمر بن الخطّاب خلاف قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 71

الباب السادس و العشرون فتح مكّه، و الآيات فيه، و فيه: 34- حديثا

91

كتاب حاطب بن أبى بلتعه إلى أهل مكّه و نزول جبرئيل 94

بيعه النساء 98

دخوله صلّى اللّه عليه و آله مكّه و قوله صلّى اللّه عليه و آله من دخل دار أبى سفيان و دار حكيم بن حزام فهو آمن، و من أغلق بابه و كفّ يده فهو آمن 104

كيفيّه و شرائط بيعه النساء 113

أمر رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله بحبس أبى سفيان لئلا يغدر 129

الباب السابع و العشرون ذكر الحوادث بعد الفتح الى غزوه حنين، و فيه: 7- أحاديث

139

الباب الثامن و العشرون غزوه حنين و الطائف و أوطاس و سائر الحوادث الى غزوه تبوک، و الآيات فيه، و فيه: 23- حديثا

146

أمر سلمان رضى اللّه تعالى عنه بنصب المنجنيق فى حصن الطائف 168

فى ولاده إبراهيم بن الرسول صلّى اللّه عليه و آله 183

الباب التاسع و العشرون غزوه تبوک و قصه العقبه، و الآيات فيه، و فيه: 28- حديثا

185

تهيّأ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إلى تبوک و خطب صلّى اللّه عليه و آله لأصحابه 210

خطبه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و فيها كلمات القصار 211

البكّاءون كانوا سبعه نفر 218

ص: 297

الباب الثلاثون قصه أبى عامر الراهب، و مسجد الضرار، و فيه ما يتعلق بغزوه تبوک، و الآيات فيه، و فيه: 7- أحاديث

252

الباب الواحد و الثلاثون نزول سوره البراءه و بعث النبىّ صلّى اللّه عليه و آله عليا عليه السّلام بها ليقرأها على الناس فى الموسم بمكّه، و الآيات فيه، و فيه: 11- حديثا

264

الباب الثانى و الثلاثون المباهله و ما ظهر فيها من الدلائل و المعجزات، و الآيات فيه، و فيه: 20- حديثا

276

جاء النبىّ صلّى اللّه عليه و آله آخذا بيد علىّ بن أبى طالب و الحسن و الحسين عليهم السّلام بين يديه و فاطمه عليها السّلام خلفه 277

قول الزمخشرى فى المباهله 280

قول إمام الرازىّ فى المباهله و الكساء 282

إنّ للّه تعالى عرض على آدم عليه السّلام معرفه الأنبياء عليهم السّلام و ذرّيّتهم 310

ما نقله الإماميّه و أهل السنّه فى نصارى نجران 343

ص: 298

الباب الثالث و الثلاثون غزوه عمرو بن معدى كرب، و فيه: حديثان

356

الباب الرابع و الثلاثون بعث أمير المؤمنين عليه السلام الى اليمن، و فيه: 7- أحاديث

360

الباب الخامس و الثلاثون قدوم الوفود على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلم و سائر ما جرى الى حجه الوداع، و فيه: 5- أحاديث

364

قصّه رجم امرأه جاءت إلى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله أربع مرّات 366

قصّه الملاعنه بين عويمر و امرأته خوله، و نزول آيه القذف 367

بعث خالد بن الوليد إلى بنى الحارث يدعوهم إلى الإسلام 369

قصّه عامر بن الطفيل و قوله للنبىّ صلّى اللّه عليه و آله تجعل لى الأمر بعدک 372

الباب السادس و الثلاثون حجه الوداع و ما جرى فيها الى الرجوع الى المدينه، و عدد حجه و عمرته صلّى الله عليه و آله ، و سائر الوقائع الى وفاته صلّى اللّه عليه و آله و سلم، و الآيات فيه، و فيه: 41- حديثا

378

خطبته صلّى اللّه عليه و آله فى حجّه الوداع 380

نزوله صلّى اللّه عليه و آله إلى غدير خم 386

حجّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله عشرين حجّه 398

سريّه أسامه بن زيد لغزو الروم 410

قصّه مسيلمه الكذّاب و العنسى الكاهن لعنهما اللّه 411

إلى هنا انتهى الجزء الحادى و العشرون، و هو الجزء السابع من المجلد السادس فى تاريخ نبيّنا الاكرم صلّى اللّه عليه و آله و سلم

فهرس الجزء الثانى و العشرون

[بقيه أبواب أحواله صلى الله عليه و آله من البعثه إلى نزول المدينه]

الباب السابع و الثلاثون ما جرى بينه و بين أهل الكتاب و المشركين بعد الهجره، و فيه نوادر أخباره، و أحوال أصحابه صلّى اللّه عليه و آله و سلم، و الآيات فيه، و فيه: 142- حديثا

1رجا اميّه بن أبى الصلت أن يكون هو الرسول 35

قصّه ثعلبه بن حاطب و نموّ أمواله بدعاء النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 40

قصّه أبو لبابه و تخلّفه عن غزوه تبوک و أوثق بسوار المسجد و نزول آيه التّوبه و الصدقه: «عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ»، و: «خُذْ مِنْ أَمْوالِهِمْ صَدَقَةً» 42

قضيّه: «وَ إِذا رَأَوْا تِجارَةً أَوْ لَهْواً انْفَضُّوا» 59

الأحمق المطاع فى قومه 64

أوّل من ظاهر فى الإسلام أوس بن الصامت الأنصارى 71

قصّه بلال، و صار حيّا بعد القتل بدعاء النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 78

المؤمن فى صحّته و سقمه سواء فى الأجر 83

فى أنّ أكثم بن صيفى عاش ثلاثمائه و ثلاثين سنه و آمن و مات قبل أن يرى الرسول صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 87

قصّه أبو لبابه و أنّه شدّ إلى الأسطوانه المسجد، و قبول توبته 94

إسلام أبو الدرداء 113

امر الناس بخمس فعملوا بأربع و تركوا واحده 115

قصّه جويبر و تزويجه الدلفاء بنت زياد برساله من رسول صلّى اللّه عليه و آله 119

ثلاث نسوه أتين رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لشكايه عن أزوجهنّ 124

سمره بن جندب و كان له نخل و ايذاؤه بالأنصارى 134

ذو النمره و كان قبيح المنظر و نزل جبرئيل بسلام من اللّه له 140

ترک بلال الأذان فترک يومئذ: حيّ على خير العمل 142

قصّه امرأه و كانت مطيعه لزوجها حتّى مرض و مات أبوها و لم تحضره. 145

أبواب ما يتعلق به صلّى اللّه عليه و آله من أولاده و ازواجه و عشائره و أصحابه و امته و غيرها

اشاره

151

عائشه و قذفها بالماريه و جريح القبطى 153

المغيره بن أبى العاص و آمنه الرسول صلّى اللّه عليه و آله ثلاثه أيّام 158

أولاده صلّى اللّه عليه و آله 166

الباب الأوّل عدد أولاد النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلم و أحوالهم و فيه بعض أحوال أم إبراهيم، و فيه: 26- حديثا

151

عائشه و قذفها بالماريه و جريح القبطى 153

المغيره بن أبى العاص و آمنه الرسول صلّى اللّه عليه و آله ثلاثه أيّام 158

أولاده صلّى اللّه عليه و آله 166

الباب الثانى جمل أحوال ازواجه صلّى الله عليه و آله و فيه قصه زينب و زيد، و الآيات فيه، و فيه: 55- حديثا

170

قصّه زيد بن حارثه و عتقه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 172

ترتيب أزواجه صلّى اللّه عليه و آله 191

فيما احلّ لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله من النساء 207

الباب الثالث أحوال أمّ سلمه رضى اللّه عنها، و فيه: 10- أحاديث

221

الباب الرابع أحوال عائشه و حفصه، و الآيات فيه، و فيه: 17- حديثا

227

حكم من قال لامرأته: أنت علىّ حرام 230

الباب الخامس أحوال عشائره و اقربائه و خدمه و مواليه صلّى اللّه عليه و آله و سلم، لا سيما حمزه و جعفر و الزبير و عبّاس و عقيل، و فيه: 65- حديثا

247

أسامى أولاد عبد المطّلب عليه السّلام 247

كتّابه، و حاجبه، و مؤذّنه، و مناديه، و من كان يضرب أعناق الكفّار بين يديه، و حرّاسه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 248

من قدّمهم للصلاه باذنه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم، و عمّاله 249

رسله و المشبّهون به صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 250

من هاجر معه، و من كان خدّامه، و عيونه، و الّذى حلق رأسه، و الّذى حجّمه، و شعراؤه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 251

مواليه صلّى اللّه عليه و آله 255

أعمام النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و أولادهم 260

قراباته من الرضاعه، و مواليه و جواريه صلّی اللّه علیه و آله 262

قصّه الكتابه و نسب عمر بن الخطّاب، و إمام الصادق علیه السّلام 269

جمال و كمال الرجل علی قول النبیّ صلّی اللّه علیه و آله 285

خطبه العباس عمّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله للاستسقاء 290

الباب السادس نادر فی قصه صديقه صلّی اللّه علیه و آله و سلم قبل البعثه، و فيه: 5- أحاديث

292

الباب السابع صدقاته و أوقافه صلّی اللّه علیه و آله و سلم و فيه: 6- أحاديث

295

عمر بن عبد العزيز و فدک 295

الباب الثامن فضل المهاجرين و الأنصار و سائر الصحابه و التابعين و جمل أحوالهم، و الآيات فيه، و فيه: 19- حديثا

301

فی أنّ للايمان درجات و منازل 308

أصحاب الصفه 310

ص: 305

الباب التاسع قريش و سائر القبائل ممن يحبه الرسول صلّى اللّه عليه و آله و سلم و يبغضه، و فيه: 4- أحاديث

313

الباب العاشر فضائل سلمان و أبى ذر و مقداد و عمّار رضى- اللّه تعالى عنهم و فيه فضائل بعض أكابر الصحابه و فيه: 85- حديثا

315

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لاصحابه: أيّكم يصوم الدّهر و يحيى اللّيل و يختم القرآن فى كلّ يوم 317

فى أنّ أبا ذر كان فى منزل سلمان و كان ضيفه و تقليبه الرغيفين 320

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: ما أظلّت الخضراء و لا أقلّت الغبراء ذا لهجه أصدق من أبى ذر 329

فى أنّ بلالا كان عبدا اشتراه أبو بكر و أعتقه 338

عمّار و ما أصاب به 340

فى قول علىّ بن الحسين عليهما السّلام: لم علم أبو ذرّ ما فى قلب سلمان لقتله، و بيان السيّد المرتضى رحمه اللّه 343

فى أنّ الناس ارتدّ بعد النبىّ صلّى اللّه عليه و آله الّا ثلاثه 352

الباب الحادى عشر كيفيه إسلام سلمان و مكارم أخلاقه و بعض مواعظه و سائر أحواله رضى اللّه تعالى عنه و فيه: 30- حديثا

355

احتجاج سلمان الفارسىّ على عمر بن الخطّاب 360

احتجاج آخر لسلمان و عمر 381

اخبار سلمان بوقائع كربلا حين مروره منه إلى المدائن 386

خطبه سلمان و أشار فيه إلى فضائل على عليه السّلام 387

وفاه سلمان رضى اللّه تعالى عنه 391

الباب الثانى عشر كيفيه إسلام أبى ذر رضى اللّه تعالى عنه و سائر أحواله الى وفاته و ما يختص به من الفضائل و المناقب و فيه أيضا بيان أحوال بعض الصحابه، و فيه: 51- حديثا

393

وفاه أبى ذر رضى اللّه تعالى عنه 399

دعاء لأبى ذر رضى اللّه تعالى عنه 401

قيل لأبى ذر: ما لنا نكره الموت 402

كتابه أبى ذر إلى حذيفه، و جواب حذيفه 408

خرّج أبو ذرّ و شيّعوه علىّ و الحسن و الحسين عليهم السّلام و عقيل و عمّار 412

كيف كان سبب إسلام أبى ذر 421

قول النبىّ صلّى اللّه عليه و آله فى حقّ أبى ذر 433

الباب الثالث عشر أحوال مقداد رضى اللّه عنه و ما يخصه من الفضائل و فيه فضائل بعض الصحابه، و فيه: 9- أحاديث

437

ارتد النّاس بعد النبىّ صلّى اللّه عليه و آله إلّا ثلاثه نفر، و عمّار جاض جيضه ثمّ رجع 440

الباب الرابع عشر فضائل امته صلّى اللّه عليه و آله و سلم و ما اخبر بوقوعه فيهم، و نوادر أحوالهم، و الآيات فيه، و فيه: 11- حديثا

441

رفع عن أمّتى تسعه 443

إنّ اللّه أعطى هذه الامّه مرتبه الخليل، و الكليم، و الحبيب 444

يأتى على الناس زمان 453

ص: 308

أبواب ما يتعلق بارتحاله الى عالم البقاء صلّى اللّه عليه و آله ما دامت الأرض و السماء

اشاره

455

فى قول النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: ادعوا لى خليلى 462

وداع النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و قوله لعائشه و حفصه 467

قالوا: إنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ليهجر 472

آخر خطبه خطب بها رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 475

وصيته صلّى اللّه عليه و آله و سلّم لعلىّ عليه السّلام بالغسل 492

دخل سلمان على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى مرضه الّذى قبض فيه 502

الباب الأوّل وصيته صلّى اللّه عليه و آله و سلم عند قرب وفاته و فيه تجهيز جيش أسامه و بعض النوادر و فيه: 48- حديثا

455

فى قول النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: ادعوا لى خليلى 462

وداع النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و قوله لعائشه و حفصه 467

قالوا: إنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ليهجر 472

آخر خطبه خطب بها رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 475

وصيته صلّى اللّه عليه و آله و سلّم لعلىّ عليه السّلام بالغسل 492

دخل سلمان على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى مرضه الّذى قبض فيه 502

الباب الثانى وفاته و غسله و الصلاه عليه و دفنه صلّى الله عليه و آله و فيه: 70- حديثا

503
أوصى صلّى اللّه عليه و آله أن لا يغسّله غير علىّ عليه السّلام 506
وداع الرسول صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و قصه القضيب الممشوق 508

اليوم الّتى قبض فيه الرسول صلّى اللّه عليه و آله 514

اغتنم القوم الفرصه لشغل علىّ بن أبى طالب عليه السّلام فتبادروا إلى ولايه الأمر 519

حضر ملک الموت عند النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 533

قال النبىّ صلّى اللّه عليه و آله لفاطمه عليها السّلام إنّک أوّل أهلى لحوقا بى 535

كفّن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فى ثلاثه أثواب 541

رثاء لأمير المؤمنين عليه السّلام فى مرثيه الرّسول صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و فاطمه عليها السّلام 547

الباب الثالث غرائب أحواله بعد وفاته و ما ظهر عند ضريحه صلّى اللّه عليه و آله و سلم، و فيه: 13- حديثا

550

إلى هنا انتهى الجزء الثّانى و العشرون حسب تجزئه الناشرين فى الطبعه الحديثه، و به يتمّ المجلّد السّادس حسب تجزئه المؤلّف رحمه اللّه تعالى و إيّانا بفضله

فهرس الجزء الثالث و العشرون كتاب الإمامه و هو المجلد السابع من بحار الأنوار

اشاره

المشتمل على جمل أحوال الأئمّه الكرام عليهم الصلاه و السلام و دلائل إمامتهم و فضائلهم و مناقبهم و غرائب أحوالهم

خطبه الكتاب

الباب الأوّل الاضطرار الى الحجه و ان الأرض لا تخلو من حجه، و الآيات فيه، و فيه: 118- حديثا

1تفسير الآيات و الأقوال فى معنى المنذر فى قوله تبارک و تعالى: «إِنَّما أَنْتَ مُنْذِرٌ وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هادٍ» 1

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام: إنّما أنت منذر 2

معنى قوله عزّ اسمه: «وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هادٍ» 4

فيما قاله علىّ بن الحسين عليهما السلام فى الأئمّه عليهم السّلام 5

قصّه هشام بن الحكم و عمرو بن عبيد الملحد فى إثبات الإمامه 6

قصّه رجل من أهل الشام 9

الحجّه بعد رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 17

المرجئه و الحروريّه و معنى الزنديق 18

العلّه الّتى من أجلها يحتاج الناس إلى النبىّ و الامام 19

فى أنّ الامام عليه السّلام كان آخر من يموت من ذريّه آدم عليه السّلام كلّهم فى انتهاء الدّنيا 21

فى أنّ اللّه تبارک و تعالى شأنه ما ترک الأرض منذ قبض آدم عليه السّلام إلّا و فيها إمام يهتدى به 23

فى أنّ الأرض لن تبقى بغير الامام 24

فى أنّ الأرض لو خلت طرفه عين من حجّه لساخت بأهلها 29

معنى قوله عزّ من قائل: «وَ لَقَدْ وَصَّلْنا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ» 30

العلّه الّتى من أجلها جعل أولى الأمر 32

فى أنّ نوح عليه السّلام عاش بعد النزول من السفينه خمسمائه سنه 33

فى قول الصادق عليه السّلام: كان بين عيسى عليه السّلام و بين محمّد صلّى اللّه عليه و آله خمس مائه عام 33

فى قول الرضا عليه السّلام: نحن حجج اللّه فى أرضه، و خلفاؤه فى عباده، و امناؤه على سرّه، و نحن كلمه التقوى، و العروه الوثقى، و بنا يمسک اللّه السماوات و الأرض، و بنا ينزّل الغيث، و ينشر الرحمه 35

فى أنّ العلم الّذى اهبط مع آدم عليه السّلام لم يرفع 39

فی منزله الامام، و أنّ الحجّه لا تنقطع من الأرض إلّا أربعین یوما قبل یوم القیامه 41

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: إنّما مثل أهل بیتی فی هذه الامّه کمثل نجوم السماء، کلّما غاب نجم طلع نجم 44

فیما روی کمیل بن زیاد رضی اللّه تعالی عنه عن أمیر المؤمنین علیه السّلام: الناس ثلاثه: عالم ربّانی، و متعلّم علی سبیل نجاه، و همج رعاع، و أنّ العلم خیر من المال 45

فی حدیث کمیل و الراوون عنه 47

فی الخطبه الّتی خطبها علیّ علیه السّلام بالکوفه 54

الباب الثانی فی اتصال الوصیه و ذکر الأوصیاء من لدن آدم علی نبیّنا و آله و علیه السلام إلی آخر الدهر، و فیه: 3- أحادیث

57

أسماء بعض الأنبیاء و الأوصیاء علیهم السّلام 57

قصّه هابیل علیه السّلام و قابیل 59

آدم علیه السّلام و ما فعل فی انقضاء عمره 60

فیما قاله آدم علیه السّلام حین موته، و أنّ جبرئیل علیه السّلام نزل بکفن آدم و بحنوطه و نزل معه سبعون ألف ملک فغسّله هبه اللّه و جبرئیل، و صلّی علیه هبه اللّه و کبّر علیه خمسا و عشرین تکبیره 61

معنی قوله عزّ و جلّ: «وَ اتْلُ عَلَیْهِمْ نَبَأَ ابْنَیْ آدَمَ بِالْحَقِّ» 63

الباب الثالث أن الإمامه لا تكون الا بالنص، و يجب على الامام النصّ على من بعده، و الآيات فيه، و فيه: 25- حديثا

66

تفسير الآيات 66

العلّه الّتى من أجلها تمنع القوم من اختيار إمام لأنفسهم 68

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم عرج مائه و عشرين مرّه 69

العلّه الّتى من أجلها صارت الإمامه فى ولد الحسين عليه السّلام دون الحسن عليه السّلام 70

فى أنّ النبىّ صلّى اللّه عليه و آله كان يعرض نفسه على القبائل 74

فى قول أبى الحسن الرفاء لابن رامين الفقيه: لمّا خرج النبىّ صلّى اللّه عليه و آله من المدينه ما استخلف عليها أحدا؟ قال: بلى استخلف عليّا، قال: و كيف لم يقل لأهل المدينه اختاروا فانّكم لا تجتمعون على الضلال! قال: خاف عليهم الخلف و الفتنه، قال: فلو وقع بينهم فساد لأصلحه عند عودته، قال: هذا أوثق، قال فاستخلف أحدا بعد موته؟ قال: لا، قال: فموته أعظم من سفره، فكيف أمن على الامّه بعد موته ما خافه فى سفره و هو حىّ عليهم؟! فقطعه. 75

الباب الرابع وجوب معرفه الامام، و انه لا يعذر الناس بترک الولايه، و ان من مات و لا يعرف امامه أو شک فيه مات ميته الجاهليه و كفر و نفاق، و فيه: 40- حديثا

76

أدنى ما يكون به الرجل ضالّا 82

انّ اللّه تعالى ما خلق العباد إلّا ليعرفوه 93

الباب الخامس ان من أنكر واحدا منهم فقد أنكر الجميع، و فيه: 6- أحاديث

95 /

الباب السادس ان الناس لا يهتدون الا بهم، و انهم الوسائل بين الخلق و بين اللّه، و انه لا يدخل الجنه الا من عرفهم عليهم السلام و فيه: 11- حديثا

99

الباب السابع فضائل أهل البيت عليهم السلام و النصّ عليهم جمله من خبر الثقلين و السفينه و باب حطه و غيرها، و فيه: 118- حديثا

104

انّ مثل أهل بيتى فى أمّتى 119

إنّى تارک فيكم الثقلين 132

الخطبه الّتى خطبها النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 141

بيان السيّد المرتضى رحمه اللّه تعالى 155

معنى العتره 157

فما تقولون فى قول أبى بكر 158

كيف تدّعون الإجماع 159

معنى: اقتدوا بالّذين من بعدى 162

أبواب الآيات النازله فيهم عليهم الصلاه و السلام

الباب الثامن ان آل يس آل محمّد صلّى اللّه عليه و عليهم أجمعين و فيه: 12- حديثا

167

الدليل فى أنّ: آل يس هم آل محمّد صلّى اللّه عليه و آله 170

الباب التاسع انهم عليهم السلام الذكر، و أهل الذكر، و انهم المسئولون، و انه فرض على شيعتهم المسأله و لم يفرض عليهم الجواب، و الآيات فيه، و فيه: 65- حديثا

172

يسألون يوم القيامه عن أداء شكر القرآن 175

الأئمّه عليهم السلام إن شاءوا أجابوا و إن شاءوا لم يجيبوا 176

معنى قوله تعالى: «فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ»* 181

فى أنّ الصادق عليه السّلام أجاب فى مسئله واحده بثلاث أجوبه 185

ما سمّى المؤمن مؤمنا إلّا كرامه لأمير المؤمنين عليه السّلام 186

الباب العاشر انهم علیهم السلام أهل علم القرآن و الذین اوتوه و المنذرون به، و الراسخون فی العلم و فیه: 54- حدیثا

188

فی أنّ القرآن زاجر و آمر، و فیه: محکم و متشابه 191

فی قول أمیر المؤمنین علیه السّلام: ما دخل رأسی نوما و لا غمضا حتّی علمت 196

الباب الحادی عشر انهم علیهم السلام آیات اللّه و بیناته و کتابه، و فیه: 20- حدیثا

206

ابن نباته و أمیر المؤمنین علیه السّلام 211

الباب الثانی عشر ان من اصطفاه اللّه من عباده و أورثه کتابه هم الأئمّه علیهم الصلاه و السلام و انهم آل إبراهیم و أهل دعوته، و الآیات فیه، و فیه: 51- حدیثا

212

تفسیر الآیات 212

تفسیر قوله عزّ و جلّ: «ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْکِتابَ الَّذِینَ» 213

فی قول الصّادق علیه السّلام: الظالم لنفسه منّا من لا یعرف حقّ الامام 213

معنى قوله تعالى: «فَمِنْهُمْ ظالِمٌ لِنَفْسِهِ وَ مِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ» 214

فيما سئلا رجلان عن أبى جعفر عليه السّلام 215

فى أنّ قوله تبارک و تعالى شأنه: «ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنا مِنْ عِبادِنا» كان خاصّا لولد فاطمه عليها السّلام 215

فيما رواه السيّد ابن طاوس قدّس اللّه روحه فى معنى قوله عزّ و جلّ: «ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتابَ» 218

معنى قوله عزّ اسمه: «جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَها»* 220

فى ولايه علىّ عليه السّلام 221

فى قوله جلّ جلاله: «وَ مِنْ ذُرِّيَّهِ إِبْراهِيمَ» 223

فيما أوحى اللّه تبارک و تعالى إلى نبيّه محمّد صلّى اللّه عليه و آله لمّا قضى نبوّته و استكملت أيّامه فى العلم و ميراث العلم و آثار علم النبوّه و الاسم الأكبر 225

الباب الثالث عشر ان مودتهم أجر الرساله، و سائر ما نزل فى مودتهم، و فيه: آيتان، و: 32- حديثا

228

فى أنّ قوما عيّروا رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله بكثره تزويج النساء، فنزلت قوله تبارک و تعالى: «وَ لَقَدْ أَرْسَلْنا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَ جَعَلْنا لَهُمْ أَزْواجاً وَ ذُرِّيَّةً» 229

فى أنّ الأنبياء عليهم السّلام خلقوا من أشجار شتّى 230

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم حين قدم المدينه قالت الأنصار هذه أموالنا فاحكم فيها غير حرج و لا محظور، فنزلت قوله جلّ جلاله: «قُلْ لا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْراً إِلَّا الْمَوَدَّهَ فِى الْقُرْبى 231

معنى: الْقُرْبى 232

معنى: الآل، و ما ذكره صاحب الكشّاف 233

فى الدّعاء للآل، و أشعار من الشافعى 234

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: حرمت الجنّه على من ظلم أهل بيتى و آذانى فى عترتى 235

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: لو كنت آمر أحدا أن يسجد لأحد لأمرت المرأه أن تسجد لزوجها 241

الخطبه الّتى خطبها على عليه السّلام بأمر رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 243

فيمن انتمى إلى غير مواليه، و من أحدث فى الإسلام حدثا، أو آوى محدّثا، و من سرق شبرا من الأرض 244

فى فضائل أهل البيت عليهم الصّلاه و السّلام 245

فى أنّ لكلّ دين أصلا و دعامه و فرعا و بنيانا، و إنّ أصل الدّين و دعامته قول: لا إله إلّا اللّه، و إنّ فرعه و بنيانه محبّه أهل البيت عليهم الصّلاه و السّلام 247

فيما رواه البخارىّ و مسلم فى صحاحهما و فى الجمع بين الصّحاح السّته فى تفسير قوله تعالى: «قُلْ لا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْراً إِلَّا الْمَوَدَّهَ فِى الْقُرْبى 250

فيما قاله المنافقون 253

الباب الرابع عشر فى تأويل قوله تبارک و تعالى شأنه: «وَ إِذَا الْمَوْؤُدَهُ سُئِلَتْ بِأَىِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ»، و فيه: 12- حديثا

254

فى قول أبى جعفر عليه السّلام فى تفسير قوله عزّ شأنه: «وَ إِذَا الْمَوْؤُدَهُ سُئِلَتْ* بِأَىِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ» من قتل فى مودّتنا 254

فی قول أبی عبد اللّه علیه السّلام فی معنی قوله جلّ جلاله: «بِأَیِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ» یعنی:

الحسین علیه السّلام 255

فیما قاله الطبرسیّ رحمه اللّه فی معنی الآیه 255

الباب الخامس عشر تأویل الوالدین و الولد و الارحام و ذوی القربی بهم علیهم الصلاه و السلام، و فیه: 23- حدیث

257

معنی قوله تعالی: «وَ أُولُوا الْأَرْحامِ بَعْضُهُمْ أَوْلی بِبَعْضٍ فِی کِتابِ اللَّهِ»* 257

معنی قوله تعالی: «ما أَفاءَ اللَّهُ عَلی رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُری فَلِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ وَ لِذِی الْقُرْبی وَ الْیَتامی وَ الْمَساکِینِ وَ ابْنِ السَّبِیلِ» 258

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: أنا و علیّ أبوا هذه الامّه، و لحقّنا علیهم أعظم من حقّ أبوی ولادتهم 259

فی قول موسی بن جعفر علیهما السّلام: یعظم ثواب الصّلاه علی قدر تعظیم المصلّی علی أبویه الأفضلین: محمّد و علیّ 260

فیما قالته فاطمه علیها السّلام لبعض النساء 261

فی قول علیّ بن الحسین علیهما السّلام حقّ قرابات أبوی دیننا محمّد و علیّ 262

قصّه الرّجل الّذی أعطی خبزا و إداما برجل و امرأه من قرابات محمّد و علیّ فرزق خمسمائه دینار بالحال و مائه الف دینار بعده و ... 264

قال الصّادق علیه السّلام إنّ رحم الأئمّه علیهم السّلام من آل محمّد صلّی اللّه علیه و آله و سلّم لیتعلّق بالعرش 265

عن الصّادق علیه السّلام الرحم معلقه العرش تقول: اللّهم صل من وصلنی و اقطع من قطعنی 268

ص: 320

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله جاء إلی فاطمه علیها السّلام و قال لها: إنّک تلدین ولدا تقتله أمّتی من بعدی، فولد الحسین علیه السّلام 272

الباب السادس عشر ان الأمانه فی القرآن الإمامه، و الآیات فیه، و فیه: 30- حدیثا

273

فی أنّ: «إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمانَهَ عَلَی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ»، یعنی ولایه أمیر المؤمنین علیه السّلام 275

یعرف الامام بثلاثه خصال 277

عرض الأمانه علی الطیور و الأرضین 282

الباب السابع عشر وجوب طاعتهم، و انها المعنی بالملک العظیم، و انهم اولو الامر، و انهم الناس المحسودون، و الآیات فیه، و فیه: 65- حدیثا

283

فی أنّ معنی: «وَ أُولِی الْأَمْرِ مِنْکُمْ»، هم الأئمّه من ولد علیّ و فاطمه علیهما السّلام إلی أن تقوم الساعه 286

فی أنّ الأعمال بدون الولایه باطل 294

الباب الثامن عشر انهم أنوار اللّه، و تأويل آيات النور فيهم عليهم الصلاه و السلام، و فيه: 42- حديثا

304

عن أبى جعفر عليه السّلام فى تفسير قوله تعالى: «أَ وَ مَنْ كانَ مَيْتاً فَأَحْيَيْناهُ وَ جَعَلْنا لَهُ نُوراً يَمْشِى بِهِ فِى النَّاسِ»: الميت الّذى لا يعرف شيئا فاحييناه بهذا الأمر و جعلنا له نورا (معرفه الامام) يمشى به فى الناس 310

فى قول علىّ بن الحسين عليهما السّلام إنّما مثلنا فى كتاب اللّه كمثل مشكاه 311

عن أبى الحسن عليه السّلام أكثر من ذكر: بسم اللّه الرحمن الرحيم لا حول و لا قوّه إلّا باللّه العلىّ العظيم، لزياده الفهم و العلم 313

معنى قوله تعالى: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُا نُورَ اللَّهِ بِأَفْواهِهِمْ» 318

الباب التاسع عشر رفعه بيوتهم المقدّسه فى حياتهم و بعد وفاتهم عليهم السلام و انها المساجد المشرفه، و فيه: 19- حديثا

325

فى أنّ معنى قوله تعالى: «فِى بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ»، هى بيوت الأنبياء عليهم السّلام، و بيت علىّ عليه السّلام منها 327

الباب العشرون عرض الاعمال عليهم عليهم الصلاه و السلام و أنهم الشهداء على الخلق، و الآيات فيه، و فيه: 75- حديثا

333

فى أنّ الأئمّه عليهم السّلام كانوا أمّه وسطا 336

فى أنّ حياه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و رحلته خير للناس

ص: 322

قال الصادق علیه السّلام لداود بن کثیر الرقی: عرضت علیّ أعمالکم یوم الخمیس، فرأیت صلتک لابن عمّک فسرّنی 339

فی أنّ الأعمال تعرض کل خمیس علی رسول اللّه و علیّ أمیر المؤمنین صلوات اللّه علیهما 344

تعرض الأعمال یوم الخمیس علی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و علی الأئمّه علیهم السّلام 345

قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: حیاتی خیر لکم و مماتی خیر لکم 349

إنّ عمّارا قال: یا رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله وددت أنک عمّرت فینا عمر نوح علیه السّلام 353

قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: تعرض علیّ أعمالکم بأسمائکم و أسماء آبائکم 353

الباب الواحد و العشرون تأویل المؤمنین و الایمان و المسلمین و الإسلام بهم و بولایتهم علیهم الصلاه و السلام، و الکفّار و المشرکین و الکفر و الشرک و الجبت و الطاغوت و اللات و العزی و الأصنام بأعدائهم و مخالفیهم، و فیه: 100- حدیث

354

معنی قوله تعالی: «فَأَقِمْ وَجْهَکَ لِلدِّینِ حَنِیفاً» 365

فی ان معنی قوله عزّ و جلّ: «أَ رَأَیْتَ الَّذِی یُکَذِّبُ بِالدِّینِ»، یعنی بولایه أمیر المؤمنین علیه السّلام 367

فی أن منخل بن جمیل الأسدیّ: ضعیف و فاسد الروایه 372

قصّه علیّ بن الحسین علیهما السّلام و غلامه، و أراد أن یضربه فقرأ: «قُلْ لِلَّذِینَ آمَنُوا ...» 384

من أراد اللّه به خیرا سمع و عرف ما یدعوه إلیه 387

اللواء من النور بید علیّ بن أبی طالب علیه السّلام فی القیامه 388

ص: 323

إطلاق لفظ الشرک و الکفر، و الأقوال فی مصداق الفاسق و الکافر 390

الباب الثانی و العشرون فی تأویل قوله تعالی: «قُلْ إِنَّما أَعِظُکُمْ بِواحِدَةٍ»، و فیه: 4- أحادیث

391

فی أنّ معنی قوله عزّ و جلّ: «قُلْ إِنَّما أَعِظُکُمْ بِواحِدَةٍ» هو الولایه 391

فیما قاله البیضاوی فی تفسیر قوله عزّ اسمه: «قُلْ إِنَّما أَعِظُکُمْ» 392

إلی هنا انتهی الجزء الثالث و العشرون، و هو الجزء الأوّل من المجلّد السابع

ص: 324

فهرس الجزء الرابع و العشرون [بقيه أبواب الآيات النازله فيهم عليهم الصلاه و السلام]

الباب الثالث و العشرون انهم عليهم السّلام الابرار و المتقون و السابقون و المقربون و شيعتهم أصحاب اليمين و أعدائهم الفجار و الاشرار و أصحاب الشمال، و فيه: 25- حديثا

1السباق ثلاثه: حزقيل مؤمن آل فرعون، و حبيب، و علىّ بن أبى طالب عليه السّلام 8

الباب الرابع و العشرون انهم عليهم السّلام السبيل و الصراط و هم و شيعتهم المستقيمون عليها، و فيه: 56- حديثا

9معنى قوله تعالى: «يا وَيْلَتى لَيْتَنِى لَمْ أَتَّخِذْ فُلاناً خَلِيلاً» أى الثانى 19

الباب الخامس و العشرون فى أن الاستقامه انما هى على الولايه، و فيه: 8- أحاديث

25

المؤمن، و نزع روحه و ظهور ملک الموت له 26

الباب السادس و العشرون أن ولايتهم الصدق، و انهم الصادقون و الصديقون و الشهداء و الصالحون، و الآيات فيه، و فيه: 17- حديثا

30

معنى: «كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ»، و هم آل محمّد صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و الاستدلال بهذه الآيه 33

الاستدلال بآيه: «كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ» و الأقوال فيه، و إجماع الأمه 34

كيف يحصل العلم بتحقّق الإجماع، و فيه جواب إمام الرازىّ 36

لا يكون المؤمن مؤمنا حتّى يكون فيه ثلاث خصال، سنّه من ربّه، سنّه من نبيّه، و سنّه من وليّه، فأما السنّه من ربّه: فكتمان سرّه، و أمّا السنّه من نبيّه: فمداراه الناس، و أمّا السنه من وليّه: فالصبر فى البأساء و الضّراء 39

الباب السابع و العشرون فى قوله تعالى: أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ، و فيه: 4- أحاديث

40

الباب الثامن و العشرون ان الحسنه و الحسنى الولايه، و السيئه عداوتهم عليهم السّلام و فيه: 23- حديثا

41

معنى قوله عزّ من قائل: «مَنْ جاءَ بِالْحَسَنَهِ»*، حبّ أهل البيت، «وَ مَنْ جاءَ بِالسَّيِّئَهِ»*، بغض أهل البيت عليهم السّلام 45

الباب التاسع و العشرون انهم علیهم السلام نعمه اللّه و الولایه شکرها و انهم فضل اللّه و رحمته، و ان النعیم هو الولایه، و بیان عظم النعمه علی الخلق بهم علیهم السّلام و الآیات فیه، و فیه: 53- حدیثا

48

عن الصادق علیه السّلام فی تفسیر قوله تعالی: «ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ یَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِیمِ»، قال نحن النعیم 56

اجتمع نفر من أصحاب رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم فی مسجد المدینه 63

تفسیر قوله تعالی: «فَلَوْ لا إِذا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ» 66

الباب الثلاثون انهم علیهم السّلام النجوم و العلامات، و فیه بعض غرائب التأویل فیهم صلوات اللّه علیهم و فی أعدائهم و الآیات فیه، و فیه: 32- حدیثا

67

تفسیر و تأویل بعض آیات سوره الرحمن 67

معنی قوله تعالی: «رَبُّ الْمَشْرِقَیْنِ وَ رَبُّ الْمَغْرِبَیْنِ»، و هم النبیّ و علیّ و الحسن و الحسین علیهم السّلام 69

معنی قوله تعالی: «وَ الشَّمْسِ وَ ضُحاها» 72

عن علیّ علیه السّلام قال: مثل أهل بیتی مثل النجوم، کلّما أفل نجم طلع نجم 82

الباب الواحد و الثلاثون انهم عليهم السّلام حبل اللّه المتين و العروه الوثقى و انهم آخذون بحجزه اللّه، و الآيات فيه، و فيه: 9- أحاديث

82

معنى: حبل اللّه، و الأقوال فيه 83

الباب الثانى و الثلاثون ان الحكمه معرفه الامام، و فيه: 4- أحاديث

86

الباب الثالث و الثلاثون انهم عليهم السّلام الصافون و المسبحون و صاحب المقام المعلوم و حمله عرش الرحمن، و انهم السفره الكرام البرره، و فيه: 11- حديثا

87

قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فى علىّ عليه السّلام: مرحبا بمن خلقه اللّه قبل آدم بأربعين ألف عام، و فيه بيان الأئمّه عليهم السّلام 88

الباب الرابع و الثلاثون انهم عليهم السلام أهل الرضوان و الدرجات و اعدائهم أهل السخط و العقوبات، و فيه: 7- أحاديث

92

عن الصادق عليه السّلام قال: اقرءوا سوره الفجر فى فرائضكم و نوافلكم فانّها سوره الحسين عليه السّلام و ارغبوا فيها رحمكم اللّه 93

المؤمن و قبض روحه و ما يقول له الملک الموت و التمثل له النبیّ و الأئمّه عليهم السلام 94

الباب الخامس و الثلاثون انهم عليهم السلام الناس، و فيه: 7- أحاديث

94

الناس و أشباه الناس و النسناس 95

معنى النسناس، و قيل: هم يأجوج و مأجوج، و قيل خلق على صوره الناس 96

الباب السادس و الثلاثون انهم عليهم السّلام البحر و اللؤلؤ و المرجان و فيه: 7- أحاديث

97

البحرين: علیّ و فاطمه عليهما السّلام، و برزخ: محمّد صلّى اللّه عليه و آله، و اللّؤلؤ و المرجان:

الحسن و الحسين عليهما السّلام 98

الباب السابع و الثلاثون انهم عليهم السّلام الماء المعين و البئر المعطله و القصر المشيد و تأويل السحاب و المطر و الظل و الفواكه و سائر المنافع الظاهره بعلمهم و بركاتهم عليهم السّلام و فيه: 21- حديثا

100

معنى قوله تبارک و تعالى: «فَما يُكَذِّبُکَ بَعْدُ بِالدِّينِ»، و فى أنّ الدين، ولايه علیّ عليه السّلام 105

الباب الثامن و الثلاثون فی تأویل النحل بهم (علیهم السلام) و فیه: 7- أحادیث

110

الباب التاسع و الثلاثون انهم علیهم السّلام السبع المثانی، و فیه: 10- أحادیث

114

معنی: وَ لَقَدْ آتَیْناکَ سَبْعاً مِنَ الْمَثانِی وَ الْقُرْآنَ الْعَظِیمَ 117

الباب الأربعون انهم علیهم السّلام اولو النهی، و فیه: حدیث

118

الباب الواحد و الأربعون انهم علیهم السّلام العلماء فی القرآن و شیعتهم اولو الالباب و فیه: 12- حدیثا

119

الباب الثانی و الأربعون انهم علیهم السّلام المتوسمون، و یعرفون جمیع أحوال الناس عند رؤیتهم، و الآیات فیه، و فیه: 21- حدیثا

123

کان أمیر المؤمنین علیه السّلام فی مسجد الکوفه و اتته امرأه تستعدی لزوجها 129

الباب الثالث و الأربعون انه نزل فيهم عليهم السّلام قوله تعالى: وَ عِبادُ الرَّحْمنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْناً، الى قوله: و اجعلنا للمتقين اماما، و فيه: 11- حديثا

132

الباب الرابع و الأربعون انهم عليهم السّلام الشجره الطيبه فى القرآن و اعدائهم الشجره الخبيثه، و الآيات فيه، و فيه: 13- حديثا

136

الباب الخامس و الأربعون انهم عليهم السّلام الهدايه و الهدى و الهادون فى القرآن، و فيه: 42- حديثا

143

عن علىّ عليه السّلام: و الّذى نفسى بيده ليفترقن هذه الامّه على ثلاث و سبعين فرقه كلّها فى النار إلّا فرقه 144

الباب السادس و الأربعون انهم عليهم السلام خير امه و خير ائمه اخرجت للناس و ان الامام فى كتاب اللّه تعالى امامان، و فيه 24- حديثا

153

عن الصادق عليه السّلام إنّ الدنيا لا تكون إلّا و فيها إمامان، برّ و فاجر 157

عن الصادق عليه السّلام فى تفسير قوله تعالى: «وَ كُلَّ شَىْ ءٍ أَحْصَيْناهُ فِى إِمامٍ مُبِينٍ»،

ص: 331

هو أمير المؤمنين عليه السّلام 158

الباب السابع و الأربعون أن السلم الولايه، و هم و شيعتهم أهل الاستسلام و التسليم، و فيه: 14- حديثا

159

عن أبى جعفر عليه السّلام قال: السلم، ولايه أمير المؤمنين و الأئمّه عليهم السّلام 160

الباب الثامن و الأربعون انهم خلفاء اللّه، و الذين إذا مكنوا فى الأرض أقاموا شرايع اللّه و سائر ما ورد فى قيام القائم عليه السلام زائدا على ما سيأتى، و فيه: 14- حديثا

163

فى أنّ معنى قوله تعالى: «الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِى الْأَرْضِ أَقامُوا الصَّلاةَ وَ آتَوُا الزَّكاةَ وَ أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ» هم الأئمّه عليهم السّلام 164

دعاء الافتتاح الّتى يقرأ فى ليالى شهر رمضان و سنده 166

الباب التاسع و الأربعون انهم عليهم السّلام المستضعفون الموعودون بالنصر من اللّه تعالى، و الآيات فيه، و فيه: 13- حديثا

167

معنى قوله تعالى: «وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِى الْأَرْضِ» 168

الباب الخمسون انهم علیهم السّلام کلمات اللّه و ولایتهم الکلم الطیب، و الآیات فیه، و فیه: 25- حدیثا

173

سبعه أبحر، و وجودها فی الأرض، و واحده منها فی قرب شروان و عندها عین الحیاه الّتی وجدها الخضر علیه السّلام و واحده منها بناحیه اسفراییّن 174

کیف صارت الإمامه فی ولد الحسین دون ولد الحسن علیهما السّلام 177

الباب الواحد و الخمسون انهم علیهم السّلام حرمات اللّه، و الآیه فیه، و فیه: 6- أحادیث

185

الرسول صلّی اللّه علیه و آله و سلّم قال: یجی ء یوم القیامه ثلاثه یشکون: المصحف، و المسجد، و العتره، یقول المصحف: یا ربّ حرقونی و مزّقونی، و یقول المسجد:

یا ربّ عطّلونی و ضیّعونی، و یقول العتره: یا ربّ قتلونا و طردونا 186

الباب الثانی و الخمسون انهم علیهم السّلام و ولایتهم العدل و المعروف و الاحسان و القسط و المیزان، و ترک ولایتهم و أعدائهم الکفر و الفسوق و العصیان و الفحشاء و المنکر و البغی، و فیه: 14- حدیثا

187

العدل: شهاده الإخلاص و انّ محمّدا رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله، و الاحسان: ولایه أمیر المؤمنین علیه السّلام و الإتیان بطاعتهما، و إیتاء ذی القربی الحسن و الحسین علیهما السّلام 188

الباب الثالث و الخمسون انهم عليهم السّلام جنب اللّه و وجه اللّه و يد اللّه و أمثالها، و فيه: 36- حديثا

191

عن الصادق عليه السّلام فى تفسير قوله تعالى: «كُلُّ شَىْ ءٍ هالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ»، قال نحن وجهه 192

معنى الخبر الّذى رووه: أنّ ثواب لا إله إلّا اللّه، النظر إلى وجه اللّه 201

الباب الرابع و الخمسون ان المرحومين فى القرآن هم و شيعتهم عليهم السّلام ، و فيه: 9- أحاديث

204

قول الصادق عليه السّلام لزيد الشحّام: اقرأ فانّها ليله الجمعه قرآنا، فقرأ: «إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ...» 205

لمّا خطب أبو بكر، قام ابىّ بن كعب فقال: يا معاشر المهاجرين، ثمّ ذكر خطبته الطويله فى الاحتجاج على أبى بكر فى خلافه علىّ عليه السّلام إلى أن قال:

و أيم اللّه ما اهملتم، لقد نصب لكم علم يحلّ لكم الحلال و يحرم عليكم الحرام، و لو أطعتموه ما اختلفتم، و فى قوله تفسير: «إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّکَ» 206

الباب الخامس و الخمسون ما نزل فی ان الملائکه یحبونهم و یستغفرون لشیعتهم، و فیه: 8- أحادیث

208

هل الملائکه أکثر أم بنو آدم 210

الباب السادس و الخمسون انهم علیهم السّلام حزب اللّه و بقیته و کعبته و قبلته و ان الاثاره من العلم علم الأوصیاء، و فیه: 7- أحادیث

211

معنی: بَقِیَّتُ اللَّهِ 212

الباب السابع و الخمسون ما نزل فیهم علیهم السّلام من الحق و الصبر و الرباط و العسر و الیسر، و فیه: 22- حدیثا

214

تفسیر سوره و العصر 214

قال الصادق علیه السّلام: نحن صبّر و شیعتنا أصبر منّا، و ذلک أنّا صبرنا علی ما نعلم و صبروا هم علی ما لا یعلمون 216

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام فی قول اللّه تعالی: «یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَ صابِرُوا»، قال: اصبروا علی الفرائض و صابروا علی المصائب و رابطوا علی الأئمّه علیهم السّلام 217

ص: 335

الباب الثامن و الخمسون انهم علیهم السّلام المظلومون و ما نزل فی ظلمهم، و فیه: 37- حدیثا

221

عن الرضا، عن آبائه علیهم السّلام قال: قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: حرم اللّه الجنّه علی ظالم أهل بیتی و قاتلهم و سابیهم و المعین علیهم 224

عن أبی الحسن موسی، عن أبیه علیهما السّلام قال: نزلت هذه الآیه: «وَ نُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ ما هُوَ شِفاءٌ وَ رَحْمَهٌ لِلْمُؤْمِنِینَ وَ لا یَزِیدُ الظَّالِمِینَ» لال محمّد صلّی اللّه علیه و آله «إِلَّا خَساراً» 226

عن أبی عبد اللّه علیه السّلام قال: کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله ذات لیله فی المسجد، فلما کان قرب الصبح دخل أمیر المؤمنین علیه السّلام فناداه رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله فقال: یا علیّ قال:

لبّیک، قال: هلمّ إلیّ، فلما دنا منه قال: یا علیّ علیه السّلام بتّ اللّیله حیث ترانی فقد سألت ربّی ألف حاجه فقضاها لی، و سألت لک مثلها فقضاها، و سألت لک ربّی أن یجمع لک أمّتی من بعدی فأبی علیّ ربّی، فقال: «الم أَ حَسِبَ النَّاسُ أَنْ یُتْرَکُوا أَنْ یَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لا یُفْتَنُونَ» 228

الباب التاسع و الخمسون فی تأویل قوله تعالی: سِیرُوا فِیها لَیالِیَ وَ أَیَّاماً آمِنِینَ، و فیه: 6- أحادیث

232

سؤال الحسن البصری عن أبی جعفر علیه السّلام فی تفسیر قوله تعالی: «سِیرُوا فِیها لَیالِیَ» 232

بیان المجلسی رحمه اللّه 236

ص: 336

الباب الستون تأويل الأيّام و الشهور بالائمه عليهم السّلام و فيه: 4- أحاديث

238

معنى: لا تعادوا الأيّام فتعاديكم، و الأسبوع 239

تأويل قوله عزّ اسمه: «إِنَّ عِدَّهَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنا عَشَرَ شَهْراً فِی کِتابِ اللَّهِ» 240

معجزه من إمام الصادق عليه السّلام 243

الباب الواحد و الستون ما نزل من النهی عن اتخاذ کل بطانه و وليجه و ولی من دون اللّه و حججه عليهم السلام، و فيه: 12- حديثا

244

أبان عن الصادق عليه السّلام قال: يا معشر الاحداث اتقوا اللّه و لا تأتوا الرّؤساء، دعوهم حتّی يصيروا أذنابا 246

الباب الثانی و الستون انهم عليهم السلام أهل الأعراف الذين ذكرهم اللّه فی القرآن، لا يدخل الجنه الا من عرفهم و عرفوه، و فيه: 20- حديثا

247

جاء ابن الكوّا إلی أمير المؤمنين عليه السّلام و سئل عنه تفسير قوله جلّ جلاله:

«وَ لَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِها وَ لكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقی وَ أْتُوا

الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوابِها»، قال علیه السّلام نحن البیوت الّتی أمر اللّه أن تؤتی من أبوابها 248

قال علیّ علیه السّلام فی تفسیر قوله تبارک و تعالی شأنه: «وَ عَلَى الْأَعْرافِ رِجالٌ» نحن الأعراف 253

عن علیّ علیه السّلام إنّ اللّه خلق ملائکته علی صور شتّی، فمنهم من صوّره علی صوره الأسد، و منهم علی صوره نسر 254

للمفسّرین أقوال شتّی فی تفسیر الأعراف و أصحابه 256

الباب الثالث و الستون الآیات الداله علی رفعه شأنهم و نجاه شیعتهم فی الآخره و السؤال عن ولایتهم، و فیه: 64- حدیثا

257

عن الباقر علیه السّلام قال: لا یعذر اللّه أحدا یوم القیامه یقول: یا ربّ لم أعلم أنّ ولد فاطمه هم الولاه، و فی ولد فاطمه أنزل اللّه هذه الآیه خاصّه: «یا عِبادِیَ الَّذِینَ أَسْرَفُوا عَلى أَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِیعاً إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ» 258

عن أبی جعفر علیه السّلام قال: قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم: الکرّه المبارکه النافعه لأهلها یوم الحساب ولایتی و اتّباع أمری، و ولایه علیّ و الأوصیاء من بعده و اتّباع أمرهم، یدخلهم الجنه بها معی و مع علیّ وصیّی و الأوصیاء من بعده، و الکره الخاسره عداوتی و ترک أمری و عداوه علیّ و الأوصیاء

من بعده، يدخلهم اللّه بها النار فى أسفل السّافلين (و الحديث تفسير لقوله تعالى: «تِلْکَ إِذاً کَرَّهٌ خاسِرَهٌ»، النازعات) 262

عن الرّضا عن آبائه عليهم السّلام قال: قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فى قول اللّه تبارک و تعالى: «يَوْمَ نَدْعُوا کُلَّ أُناسٍ بِإِمامِهِمْ»، قال يدعى کلّ قوم بامام زمانهم 264

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام قال: إذا کان يوم القيامه وکّلنا اللّه بحساب شيعتنا، ثمّ قرء: «إِنَّ إِلَيْنا إِيابَهُمْ، ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنا حِسابَهُمْ» 267

عن ابن عبّاس فى قوله تعالى: «وَ قِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْؤُلُونَ»، قال عن ولايه علىّ ابن أبى طالب عليه السّلام 271

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام إنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم قال لأمير المؤمنين عليه السّلام: يا علىّ أنت ديّان هذه الامّه، و المتولّى حسابهم، و أنت رکن اللّه الأعظم يوم القيامه 272

شفاعه أهل البيت عليهم السّلام 273

مرور فاطمه عليها السّلام فى القيامه 274

الباب الرابع و الستون ما نزل فى صلتهم و أداء حقوقهم عليهم السّلام فيه: 9- أحاديث

278

تفسير قوله تعالى: «لَنْ تَنالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ» 278

عن الصّادق عليه السّلام: ما من شى ء أحبّ إلى اللّه من إخراج الدّرهم إلى الامام 279

تأويل قوله تعالى: «وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ» 280

الباب الخامس و الستون تأويل سوره البلد فيهم عليهم السّلام و فيه: 13- حديثا

280

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام فى معنى قوله تعالى: «فَكُّ رَقَبَةٍ»، قال: الناس كلهم عبيد النّار إلّا من دخل فى طاعتنا و ولايتنا فقد فک رقبته من النّار 281

معنى قوله تبارک و تعالى: «أَ يَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ، يَقُولُ أَهْلَكْتُ مالًا لُبَداً، أَ لَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ وَ لِساناً وَ شَفَتَيْنِ»، و فيه بيان من العلّامه المجلسى رحمه اللّه و فيه معنى: نعثل 282

الباب السادس و الستون انهم الصلاه و الزكاه و الحجّ و الصيام و سائر الطاعات، و اعدائهم الفواحش و المعاصى فى بطن القرآن، و فيه بعض الغرائب و تأويلها و فيه: 17- حديثا

286

جواب الإمام الصّادق عليه السّلام لكتاب المفضل 286

الحرام المحرّم 289

المعرفه فى الظاهر و الباطن 290

لم يبعث اللّه نبيّا قطّ إلّا بالبرّ و العدل و المكارم و محاسن الأخلاق و محاسن

الأعمال و النهى عن الفواحش كلّه 292

أحكام المتعه من النساء 294

أحكام حجّ التمتع 295

الردّ على من قال: إنّ اللّه هو النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 296

قول الصّادق عليه السّلام نحن الصّلاه و نحن الصيام و نحن الزكاه و نحن الحجّ و نحن الشهر الحرام و نحن البلد الحرام و نحن قبله اللّه و نحن وجه اللّه 303

قول الصادق عليه السّلام لحصين بن عبد الرحمن: يا حصين لا تستصغر مودّتنا فانّها من الباقيات الصالحات 304

الباب السابع و الستون جوامع تأويل ما نزل فيهم عليهم السّلام و نوادرها، و فيه: 132- حديثا

305

عن أمير المؤمنين عليه السّلام: القرآن أربعه أرباع: ربع فينا، و ربع فى أعدائنا، و ربع فرائض و أحكام، و ربع حلال و حرام 305

تأويل قوله تعالى: «وَ النَّجْمُ وَ الشَّجَرُ يَسْجُدانِ، وَ السَّماءَ رَفَعَها وَ وَضَعَ الْمِيزانَ» 309

تأويل قوله تبارک و تعالى شأنه: «أَ فَمَنْ يَمْشِى مُكِبًّا عَلى وَجْهِهِ أَهْدى أَمَّنْ يَمْشِى سَوِيًّا عَلى صِراطٍ مُسْتَقِيمٍ» 315

كان علىّ بن أبى طالب عليه السّلام أشبه النّاس برسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و كان الحسين عليه السّلام أشبه النّاس بفاطمه عليها السّلام و الحسن عليه السّلام أشبه الناس بخديجه 316

قال علىّ عليه السّلام لا يجتمع حبّنا و حبّ عدوّنا فى جوف إنسان، إنّ اللّه عزّ و جلّ يقول: «ما جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِى جَوْفِهِ» 318

تأويل قوله تعالى: «عَلَيْها تِسْعَةَ عَشَرَ»، و قوله عزّ اسمه: «لِمَنْ شاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ» 326

انّ الإسلام بدء غريبا و سيعود غريبا 328

تأويل قوله تعالى: «مَنْ كانَ فِى الضَّلالَهِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمنُ مَدًّا» 332

تأويل قوله تعالى: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُا نُورَ اللَّهِ بِأَفْواهِهِمْ» 336

تأويل قوله تعالى: «وَ مَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِى فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكاً»، و هو ولايه علىّ بن أبى طالب عليه السّلام 348

تأويل قوله تعالى: «يا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّهُ» و تأويل: «وَ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ» 350

معنى: أُولُوا الْعَزْمِ 351

الاستطاعه و تأويل قوله عزّ من قائل: «وَ لا يَزالُونَ مُخْتَلِفِينَ» 353

تأويل قوله تبارک و تعالى جلّ شأنه: «إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ» 357

عن ابن عبّاس قال: لما قدم النبىّ صلّى اللّه عليه و آله المدينه أعطى عليّا عليه السّلام و عثمان ارضا أعلاها لعثمان و أسفلها لعلىّ عليه السّلام فقال علىّ عليه السّلام لعثمان إنّ أرضى لا تصلح إلّا بارضک، فاشتر منّى أو بعنى، فقال له: أبيعک، فاشترى منه على عليه السّلام فقال له أصحابه: أىّ شى ء صنعت، بعت أرضک من علىّ و أنت لو أمسكت عنه الماء ما انبتت أرضه شيئا حتّى يبيعک بحكمک، قال: فجاء عثمان إلى علىّ عليه السّلام فقال له: لا اجيز البيع، فقال عليه السّلام له: بعت و رضيت و ليس ذلک لک، قال: فاجعل بينى و بينک رجلا، قال علىّ عليه السّلام: النبىّ صلّى اللّه عليه و آله، فقال عثمان: هو ابن عمک، و لكن اجعل بينى و بينک غيره، فقال علىّ عليه السّلام:

لا احاكمک إلى غير النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و النبىّ شاهد علينا، فأبى ذلک، فأنزل اللّه:

ص: 342

«وَ يَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَ بِالرَّسُولِ وَ أَطَعْنا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذلِکَ وَ ما أُولئِکَ بِالْمُؤْمِنِينَ»، إلى قوله: «وَ أُولئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»: النور 51 363

و قال مؤلّف هذا الكتاب الحاجّ السيّد هدايه اللّه المسترحمىّ الجرقوئى الأصبهانىّ غفره اللّه بلطفه الخفىّ و الجلىّ فانظروا يا معشر المسلمين إلى رجل لا يرضى بحكومه النبىّ الّذى كان صلّى اللّه عليه و آله و سلّم مجسمه العدل و الإنصاف؟ فاين تذهبون يا أهل السنّه و الجماعه؟!

تأويل قوله تبارک و تعالى «وَ إِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ»، و حشر الرجل مع من أحبّ 366

تاويل آيه النور 369

معنى و تأويل: «حم عسق»، و إشاره إلى قصّه زكريّا عليه السّلام 373

معنى و تأويل: «قُلْ إِنَّما أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحى إِلَىَّ»* 377

فضائل لعلىّ عليه السّلام 379

معنى و تأويل: «وَ آتَى الْمالَ عَلى حُبِّهِ ذَوِى الْقُرْبى 384

بيان شريف من الباقر عليه السّلام فى تفسير و تأويل قوله تعالى: «إِنَّ اللَّهَ لا يَسْتَحْيِى أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا ما بَعُوضَةً فَما فَوْقَها» 388

تفسير قوله تعالى: «وَ اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلاهِ» 395

بيان عن أبى جعفر عليه السّلام فى رمضان و شهر رمضان 396

لم سمّيت يوم الجمعه يوم الجمعه 399

تأويل قوله عزّ اسمه: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاها» و هو علىّ عليه السّلام زكّاه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 400

ص: 343

تأويل قوله تبارک و تعالى: «وَ الَّذِينَ يُؤْتُونَ ما آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلى رَبِّهِمْ راجِعُونَ» 402

إلى هنا انتهى الجزء الرابع و العشرون، و هو الجزء الثانى من المجلّد السابع

ص: 344

فهرس الجزء الخامس و العشرون

أبواب خلقهم و طينتهم و ارواحهم صلوات اللّه عليهم

الباب الأوّل بدو أرواحهم و أنوارهم و طينتهم عليهم السّلام و أنهم من نور واحد، و فيه: 46- حديثا

1أسامى الأئمه عليه السّلام ... 4

عن سلمان الفارسىّ رحمه اللّه قال: دخلت على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله فلمّا نظر إلىّ قال: يا سلمان إنّ اللّه عزّ و جلّ لم يبعث نبيّا و لا رسولا إلّا جعل له اثنى عشر نقيبا، و سمّى أسامى الأئمه عليهم السّلام ... 6

عن أبى جعفر عليه السّلام قال: إنّا و شيعتنا خلقنا من طينه من عليّين، و ... 8

ص: 345

معانى علیّین و الأقوال فیها 10

معنى قول رسول اللّه صلّى اللّه علیه و آله و سلّم سلمان رجل منا أهل البیت، و فیه سلمان خیر من لقمان 12

دخل رجلان على أمیر المؤمنین علیه السّلام و قالا إنا لنحبّک فى اللّه و نحبّک فى السر كما نحبّک فى العلانیه و ندین اللّه بولایتک فى السرّ كما ندین بها فى العلانیه فقال علیه السّلام لواحد منهما صدقت و آخر كذبت و ... 14

تفسیر آیه: «فَأُولئِکَ مَعَ الَّذِینَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَیْهِمْ مِنَ النَّبِیِّینَ وَ الصِّدِّیقِینَ وَ الشُّهَداءِ وَ الصَّالِحِینَ» 16

عن أبى جعفر علیه السّلام نحن أوّل خلق اللّه و أوّل خلق عبد اللّه و سبّحه، و نحن سبب خلق الخلق و سبب تسبیحهم و عبادتهم من الملائكه و الآدمیّین فبنا عرف اللّه و بنا وحّد اللّه و بنا عبد اللّه 20

لم سمّیت الشیعه شیعه 21

حبابه الوالبیّه و أبى جعفر علیه السّلام 24

خطبه لأمیر المؤمنین علیه السّلام و فیه بیان للتوحید و الرّساله و الوصایه و أسامى الأوصیاء 26

بیان و شرح للخطبه 33

الباب الثانى أحوال ولادتهم عليهم السّلام و انعقاد نطفهم و أحوالهم فى الرحم و عند الولاده و بركات ولادتهم صلوات اللّه عليهم، و فيه بعض غرائب علومهم و شئونهم، و فيه: 22- حديثا

36

فى بيان أنّ نطفه الامام من الجنّه 37

فى أنّ الامام يسمع الصوت فى بطن أمّه 41

فى اماره الامام بعد الامام 43

كيفيّه ولاده الامام 46

الباب الثالث الأرواح التى فيهم، و أنهم مؤيدون بروح القدس و نور إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِى لَيْلَهِ الْقَدْرِ و بيان نزول السوره فيهم عليهم السّلام ، و الآيات فيه، و فيه: 74- حديثا

47

معنى قوله تعالى: «وَ السَّماءِ وَ الطَّارِقِ» 48

فى أنّ اللّه تعالى خلق النّاس ثلاثه أصناف 52

فى أنّ الروح يطلق على النفس الناطقه، و على النفس الحيوانيه الساريه فى البدن، و تفصيل الأرواح 53

علم الامام بما فى أقطار الأرض و هو فى بيته، و أرواح الأنبياء و الأئمّه عليهم السّلام 58

كيف كان علم الامام عليه السّلام 62

فی أنّ الروح غیر جبرئیل و هو أعظم من الملائکه 64
ارواح الأنبیاء و المؤمنون 65
فی أنّ أصحاب المشأمه: الیهود و النصاری 66
معنی قوله سبحانه: «وَ یَسْئَلُونَکَ عَنِ الرُّوحِ» 67
لیله القدر یهبط فیها الأمور من السنه المقبله 73
من کان خلیفه رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله؟ 76
معنی قول عزّ اسمه: «لِکَیْلا تَأْسَوْا عَلی ما فاتَکُمْ» 88
الخلافه و الخلیفه 90
صلاه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم لیله المعراج 98
الباب الرابع أحوالهم علیهم السلام فی السن، و فیه: 6- أحادیث
100
إنّ اللّه اخذ فی الإمامه کما أخذ فی النبوّه 102
یکون الامام ابن أقلّ من سبع سنین و أقلّ من خمس سنین 103

أبواب علامات الامام و صفاته و شرائطه و ما ينبغى أن ينسب إليه و ما لا ينبغى

اشاره

و فيه: 14- بابا 104

الباب الأوّل ان الأئمّه عليهم السلام من قريش و انه لم سمى الامام اماما و فيه: 3- أحاديث

104

الباب الثانى أنه لا يكون امامان فى زمان واحد الا و أحدهما صامت، و فيه: 8- أحاديث

105

عن الصّادق عليه السّلام فى قول اللّه: «وَ بِئْرٍ مُعَطَّلَهٍ وَ قَصْرٍ مَشِيدٍ»، البئر المعطله:

الامام الصامت، و القصر المشيد: الامام الناطق 107

رفع شبهه فى أخبار الرجعه و اجتماع الأئمّه عليهم السّلام فى زمان واحد 108

الباب الثالث عقاب من ادعى الإمامه بعير حقّ او رفع رايه جور أو أطاع اما ما جائرا، و فيه: 18- حديثا

110

فى إطاعه الامام الهادى و الامام الجائر 110

عن الصّادق علیه السّلام من ادعی الإمامه و لیس من أهلها فهو کافر 112

عن أبی جعفر علیه السّلام کلّ رایه ترفع قبل رایه القائم (عجل اللّه تعالی فرجه) صاحبها طاغوت 114س

الباب الرابع باب جامع فی صفات الامام و شرائط الإمامه و فیه: آیتان، و: 38- حدیثا

115

دلیل عقلیّ فی صفات الامام و أولویّته علیه السّلام 115

فی علامات کنّ للامام علیه السّلام 116

فی انّ الامام علیه السّلام أولی بالناس منهم بأنفسهم و عنده سلاح رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و الجامعه الّتی فیها جمیع ما یحتاج إلیه ولد آدم علیه السّلام و الجفر 117

ردّ الغلاه و المفوّضه لعنهم اللّه فی شبهتهم: انّ الأئمّه علیهم السّلام لم یقتلوا علی الحقیقه و أنّه شبّه للناس أمرهم 118

انّ الإمامه هی منزله الأنبیاء و إرث الأوصیاء 122

من ذا الّذی یبلغ معرفه الامام، هیهات هیهات ضلّت العقول و تاهت الحلوم و حارت الألباب و حسرت العیون و تصاغرت العظماء و تحیّرت الحکماء و تقاصرت الحلماء و حصرت الخطباء و جهلت الالبّاء و کلّت الشعراء و عجزت الأدباء و عییت البلغاء عن وصف شأن من شأنه أو فضیله من فضائله 124

بیان شریف لشرح الحدیث 129

یعرف الامام: بشی ء تقدّم من أبیه فیه و عرّفه الناس و نصبه لهم علما حتّی

يكون حجّه عليهم، و يخبر الناس بما فى غد، و يكلّم النّاس بكلّ لسان، و لا يخفى عليه كلام أحد من الناس و لا طير و لا بهيمه و لا شى ء فيه روح 133

قال علىّ عليه السّلام يهلک فىّ اثنان و لا ذنب لى: محبّ مفرط و مبغض مفرّط. 135

عن الرّضا عليه السّلام قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: يكون فى هذه الامّه كلّ ما كان فى الأمم السالفه حذو النعل بالنعل و القذّه بالقذّه 135

انّ للامام علامات، منها: أن يكون أكبر ولد أبيه بعده 137

عن علىّ عليه السّلام: اعرفوا اللّه باللّه و الرّسول بالرساله و اولى الأمر بالمعروف و العدل و الاحسان 141

الدليل على الامام بعد النبىّ صلّى اللّه عليه و آله ثمان دلالات، أربعه منها فى نعت نسبه و أربعه فى نعت نفسه 142

لا بدّ أن يكون الامام عليه السّلام معصوما من جميع الذّنوب 144

فى أنّ الامام عليه السّلام لا يجوز أن يكون من غير جنس الرّسول صلّى اللّه عليه و آله 145

فى أنّ الامام عليه السّلام لا يحتلم 157

حديث فى شأن فضل بن شاذان 162

فى صوت الامام عليه السّلام 164

الباب الخامس باب آخر فی دلاله الإمامه و ما یفرق به بین دعوی المحق و المبطل و فیه قصه حبابه الوالبیه و بعض الغرائب، و فیه: 6- أحادیث

175

جند بنی مروان و هم أقوام حلقوا اللّحی و فتلوا الشوارب 176

حاضت حبابه الوالبیه بدعاء علیّ بن الحسین علیهما السّلام فرد اللّه علیها شبابها و لها مائه سنه و ثلاث عشره سنه 178

قصّه أمّ سلیم 185

إلی هنا انتهی النصف الأوّل من المجلّد السابع حسب تجزئه المؤلّف رحمه اللّه 190

الباب السادس عصمتهم و لزوم عصمه الإمام علیه السّلام و فیه آیه، و: 24- حدیثا

191

تفسیر قوله عزّ و جلّ: «قالَ وَ مِنْ ذُرِّیَّتِی قالَ لا یَنالُ عَهْدِی الظَّالِمِینَ» 191

عن ابن أبی عمیر قال: ما سمعت و لا استفدت من هشام بن الحکم فی طول صحبتی إیّاه شیئا أحسن من هذا الکلام فی صفه عصمه الإمام فانّی سألته یوما

عن الامام أ هو معصوم؟ قال: نعم، قلت له: فما صفه العصمه فيه؟ و بأىّ شى ء تعرف؟ قال: انّ جميع الذنوب لها أربعه أوجه لا خامس لها: الحرص و الحسد و الغضب و الشهوه فهذه منتفيه عنه 192

انّ حافظى علىّ عليه السّلام ليفخران على سائر الحفظه بكونهما مع علىّ عليه السّلام و ذلک أنّهما لم يصعدا إلى اللّه بشى ء منه فيسخطه 193

الدليل على عصمه الإمام عليه السّلام 195

انّما الطاعه للّه و لرسوله و لولاه الأمر 200

عن ابن عبّاس قال: سمعت رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله يقول: أنا و علىّ و الحسن و الحسين و تسعه من ولد الحسين مطهّرون معصومون 201

معنى: الملّه، فى قوله سبحانه: «وَ مَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّهِ إِبْراهِيمَ» 202

بيان لطيف فى شرح دعاء الكاظم عليه السّلام 203

انّ الأنبياء و المرسلين عليهم السّلام على أربع طبقات 206

جواب الناصب فى معنى قول الرسول صلّى الله عليه و آله : انتهت الدعوه إلىّ و إلى علىّ لم يسجد أحدنا قطّ لصنم فاتّخذنى نبيّا و اتّخذ عليّا وصيّا 207

دلائل عصمه الأنبياء و الائمّه عليهم السّلام من الإماميّه 209

الباب السابع معنى آل محمّد و أهل بيته و عترته و رهطه و عشيرته و ذريته، صلوات اللّه عليهم أجمعين و الآيات فيه، و فيه: 26- حديثا

212

الكساء و آيه التطهير 213

سؤال المأمون عن الرضا عليه السّلام عن تفسير قوله عزّ و جلّ: «ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتابَ» 220

معنى الآل 236

لم سمّى الثقلين و سمّيت العتره 237

معنى: الأهل، و أوّل من وضع الكتابه بالعربيّه 239

حديث الكساء 240

سؤال المأمون عن الرضا عليه السّلام فى نسبهما 242

الحجّاج و سؤاله عن يحيى بن يعمر: أنّ الحسن و الحسين عليهما السّلام كانا ابن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 244

الباب الثامن فى أن كل نسب و سبب منقطع الا نسب رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سببه، و فيه: 8- أحاديث

246

الباب التاسع ان الأئمّه من ذرّيه الحسين (عليهم السلام) و ان الإمامه بعده فى الاعقاب و لا تكون فى أخوين، و فيه: 25- حديثا

249

لا تجتمع الإمامه فى أخوين بعد الحسن و الحسين (الصادق عليه السّلام) 251

خروج الإمامه من ولد الحسن عليه السّلام إلى ولد الحسين عليه السّلام و كيف الحجّه 252

فى انّ آيه الأرحام نزلت فى موضعين، أحدهما فى سوره الأنفال و ثانيهما فى سوره الأحزاب 256

الباب العاشر نفى الغلوّ فى النبىّ و الأئمّه صلوات اللّه عليه و عليهم، و بيان معانى التفويض و ما لا ينبغى أن ينسب اليهم منها و ما ينبغى، و الآيات فيه، و فيه: 119- حديثا

261

عن الصادق عليه السّلام: إنّا أهل بيت صادقون لا نخلو من كذّاب يكذب علينا و يسقط صدقنا بكذبه علينا عند الناس 263

قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام: يا علىّ مثلك فى أمّتى مثل المسيح عيسى بن- مريم افترق قومه ثلاث فرق، فرقه مؤمنون و هم الحواريّون، و فرقه عادوه و هم اليهود، و فرقه غلوا فيه فخرجوا عن الايمان، و انّ أمّتى ستفرق فيک ثلاث فرق، ففرقه شيعتک و هم المؤمنون، و فرقه عدوّک و هم الشاكّون، و فرقه تغلوا فيک و هم الجاحدون، و أنت فى الجنّه يا علىّ و شيعتک و محبّ شيعتک، و عدوّک و الغالى فى النار 264

التوقيع عن صاحب الزمان عجّل اللّه تعالى فرجه الشريف ردّا على الغلاه 266

القول بإلهيّه علىّ بن أبى طالب عليه السّلام، و بيان الّذى ادّعى النبوّه 271

جواب الرضا عليه السّلام فى ألوهيّه علىّ بن أبى طالب عليه السّلام 275

فى أنّ إبليس اتّخذ عرشا فيما بين السماء و الأرض 282

فى أنّ سبعين رجلا من الزّطّ أتوا أمير المؤمنين عليه السّلام بعد قتال أهل البصره يدعونه إلها بلسانهم و سجدوا له، و إحراقهم 285

فى أنّ عبد اللّه بن سبا كان يدّعى النبوّه و يزعم أنّ عليّا عليه السّلام هو اللّه 286

فى أنّ العلبائيّه زعموا أنّ محمّدا عبد و علىّ ربّ 305

ص: 355

الواقفيّه، و قولهم فى أنّ موسى بن جعفر عليهما السّلام لم يمت و أنّه غاب 308

فى أنّ محمّد بن بشير لعنه اللّه يدّعى النبوّه لنفسه و كان قائلا بربوبيّه موسى بن جعفر عليهما السّلام و كان معه شعبذه و كانت عنده صوره قد عملها و أقامها شخصا كأنّه صوره أبى- الحسن موسى بن جعفر عليهما السّلام 310

إبطال التناسخ 325

التفويض و معانيه 328

تفويض الأمور إلى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 331

فى أنّ اللّه تعالى خلق محمّدا و عليّا و فاطمه فمكثوا ألف دهر ثمّ خلق جميع الأشياء فأشهدهم خلقها 340

اعتقادنا فى الغلاه و المفوّضه 342

فذلكه: فى أنّ الغلوّ فى النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و الائمّه عليهم السّلام إنّما يكون بالقول بالوهيّتهم أو بكونهم شركاء اللّه فى المعبوديّه أو فى الخلق و الرزق، أو أنّ اللّه تعالى حلّ فيهم، أو اتّحدهم، و الجواب فيه 346

الباب الحادى عشر نفى السهو عنهم عليهم السلام، و فيه: 3- أحاديث

350

الأقوال فى سهوهم عليهم السّلام و جوابهم و فيه بيان شاف كاف 351

ص: 356

الباب الثانى عشر انه جرى لهم من الفضل و الطاعه مثل ما جرى لرسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و انهم فى الفضل سواء و فيه: 23- حديثا

352

قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله للحسنين عليهما السّلام: و فى صلب الحسين تسعه أئمّه عليهم السّلام 356

فى أنّ أمير المؤمنين و الأئمّه عليهم السّلام من بعده باب اللّه و سبيله 359

قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام: أنا سيّد الاوّلين و الآخرين، و أنت يا علىّ سيّد الخلائق بعدى، أوّلنا كآخرنا، و آخرنا كأوّلنا 360

فى فضائل علىّ عليه السّلام و لا يجوز أن يسمّى بأمير المؤمنين أحد سواه 362

الباب الثالث عشر غرائب أفعالهم و أحوالهم و وجوب التسليم لهم فى جميع ذلک، و الآيات فيه، و فيه: 44- حديثا

364

فى نسيان الحديث 365

عقد العشره بحساب العقود و كيفيّتها (عقد الأنامل) 367

الدنيا للامام كفلقه الجوزه 368

قتله الحسين عليه السّلام و عذابهم فى جبل يقال له: الكمد 372

فهل يرى الامام ما بين المشرق و المغرب 375

خبر الشامىّ، و فيه معجزه الجواد عليه السّلام لسيره من الشام إلى الكوفه و المدينه و المكّه

ص: 357

و الرجوع إلى الشام فى ليله واحده مرّتين فى عامين و إخراجه من سجن محمّد بن عبد الملک الزّيّات 376

معجزه من أمير المؤمنين عليه السّلام لأبى هريره و سيره من الكوفه الى المدينه فى ليله واحده 380

معلّى بن خنيس و سبب قتله و صلبه 381

العلّه الّتى يضحک الطفل من غير عجب و يبکى من غير ألم 382

معنى: انّ حديث أهل البيت عليهم السّلام صعب مستصعب 383

عن علىّ عليه السّلام قال: نحن أهل البيت لا نقاس بالناس 384

منتهى علم الامام عليه السّلام 385

إلى هنا انتهى الجزء الخامس و العشرون، و هو الجزء الثّالث من المجلّد السابع حسب تجزئه المؤلّف رحمه اللّه و إيّانا

فهرس الجزء السادس و العشرون

[بقيه أبواب علامات الامام و صفاته و شرائطه و ما ينبغى أن ينسب إليه و ما لا ينبغى]

الباب الرابع عشر نادر فى معرفتهم صلوات اللّه عليهم بالنورانيه و فيه ذكر جمل من فضائلهم عليهم السلام، و فيه: حديث واحد

1سؤال سلمان و أبو ذرّ الغفارى رضى اللّه تعالى عنهما عن أمير المؤمنين عليه السّلام فى نورانيّته، و فيه فضائله عليه السّلام 1

فى أنّ الأئمّه عليهم السّلام واحد 6

فى أنّ عندهم الاسم الأعظم 7

قصّه الخيط الّذى أنزله جبرئيل و قضيّه الزلزله فى المدينه و هلاک أكثر من ثلاثين ألف رجل و امرأه بسبب سبّهم عليّا عليه السّلام 8

أقسام المعرفه 13

«أبواب» علومهم عليهم السلام، و فيه 17- بابا

الباب الأوّل جهات علومهم عليهم السلام و ما عندهم من الكتب و انه ينقر فى آذانهم و ينكت فى قلوبهم، و فيه، 149- حديثا

18

فى أنّ عندهم الجفر الأحمر و الأبيض و مصحف فاطمه عليها السّلام و الجامعه 18

إشكال فى علم الامام عليه السّلام، و الجواب عنه 20

فى أنّ الجامعه صحيفه طولها سبعون ذراعا و فيها كلّ حلال و حرام و كلّ شى ء يحتاج إليه الناس حتّى الأرش فى الخدّ، و هى إملاء رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و خط علىّ عليه السّلام و هى عند الامام واحدا بعد واحد 22

مصحف فاطمه عليها السّلام و ما فيها 40

الكتاب الّتى دفعها رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم إلى أمّ سلمه و هى دفعها الى علىّ عليه السّلام 49

فى أنّ الامام إذا شاء أن يعلم علم 56

كيف يحصل علم الامام 62

فضيله خاصّه لسلمان و أبى ذرّ و المقداد رضى اللّه تعالى عنهم 63

فضائل الخاصّه كان لعلىّ عليه السّلام 66

الباب الثانى انهم علیهم السّلام محدثون مفهمون و انهم بمن یشبهون ممن مضى، و الفرق بینهم و بین الأنبیاء علیهم السلام، و فیه: 47- حدیثا

66

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه علیه و آله و سلّم من أهل بیتى اثنا عشر محدّثا 67

فى أنّ علیّا علیه السّلام كان محدّثا 69

فى أنّ الأئمّه علیهم السّلام كلّهم محدّث 72

الفرق بین الرّسول و النبىّ و الامام 74

لا یجتمع إمامان إلّا و أحدهما مصمت لا ینطق حتّى یمضى الاوّل 79

استنباط الفرق بین النبىّ و الامام، و فیه بیان من المؤلّف رحمه اللّه تعالى 82

بیان من الشیخ المفید رحمه اللّه فى الوحى 83

الباب الثالث انهم علیهم السلام یزادون و لو لا ذلک لنفد ما عندهم و ان ارواحهم تعرج الى السماء فى لیله الجمعه، و فیه: 37- حدیثا

86

فى أنّ العلم یزاد للإمام 90

فى أنّ الامام متى یفضى إلیه علم صاحبه 96

الباب الرابع انهم علیهم السّلام لا یعلمون الغیب و معناه، و الآیات فیه، و فیه: 6- أحادیث

98

تحقیق رقیق دقیق فی علم الامام علیه السّلام بالغیب و نفیه 103

قول الشیخ المفید رحمه اللّه فی علم الامام 104

الباب الخامس انهم علیهم السّلام خزان اللّه علی علمه و حمله عرشه و فیه: 14- حدیثا

105

فی أنّ الأئمّه علیهم السّلام حجج اللّه و خزّانه علی علمه و القائمون بذلک 106

الباب السادس انهم علیهم السّلام لا یحجب عنهم علم السماء و الأرض و الجنه و النار، و انه عرض علیهم ملکوت السماوات و الأرض و یعلمون علم ما کان و ما یکون الی یوم القیمه، و فیه: 22- حدیثا

109

فی علم النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 110

الإمام الصّادق علیه السّلام و الرجل الیمانی و سؤاله عن النجوم 112

شهود علیّ علیه السّلام مع النبیّ صلّی اللّه علیه و آله فی سبعه مواطن 115

الباب السابع انهم عليهم السّلام يعرفون الناس بحقيقه الايمان و بحقيقه النفاق و عندهم كتاب فيه أسماء أهل الجنه و أسماء شيعتهم و أعدائهم و انه لا يزيلهم خبر مخبر عما يعلمون من أحوالهم، و فيه: 40- حديثا

117

فى أنّ عليّا عليه السّلام عرف الّذى ادّعى محبّته 119

الديوان الّذى فيه أسماء الشيعه عند الامام عليه السّلام 124

الكتاب الّذى عند أمّ سلمه رضى اللّه تعالى عنها 126

الباب الثامن ان اللّه تعالى يرفع للامام عمودا ينظر به الى أعمال العباد، و فيه: 16- حديثا

132

فى أنّ الإمام عليه السّلام يسمع فى بطن أمّه 133

فى أنّ الامام عليه السّلام مطّلع على جميع الأشياء 136

الباب التاسع انهم لا يحجب عنهم شى ء من أحوال شيعتهم و ما تحتاج إليه الأمه من جميع العلوم، و انهم يعلمون ما يصيبهم من البلايا و يصبرون عليها و لو دعوا اللّه فى دفعها لأجيبوا، و انهم يعلمون ما فى الضمائر و علم المنايا و البلايا و فصل الخطاب و المواليد، و فيه: 4

137

فى أنّ الائمّه عليهم السّلام كانوا عالما بما يخفى الناس من أموالهم و أفعالهم 138

عن الرضا علیه السّلام عن علیّ بن الحسین علیهما السّلام قال: إنّ محمّدا صلّی اللّه علیه و آله کان أمین اللّه فی أرضه، فلمّا قبض محمّد کنّا أهل البیت ورثته فنحن امناء اللّه فی أرضه، عندنا علم البلایا و المنایا و أنساب العرب و مولد الإسلام، و إنّا لنعرف الرجل إذا رأیناه بحقیقه الایمان و حقیقه النفاق، و إنّ شیعتنا لمکتوبون بأسمائهم و أسماء آبائهم أخذ اللّه علینا و علیهم المیثاق یردون موردنا و یدخلون مدخلنا (1) 142

فی أنّ أمیر المؤمنین علیه السّلام یعسوب المؤمنین و غایه السابقین و لسان المتّقین و خاتم الوصیّین و خلیفه ربّ العالمین و قسیم الجنّه و النار و عالم بما کان و بما یکون 153

الباب العاشر فی أن عندهم کتبا فیها أسماء الملوک الذین یملکون فی الأرض، و فیه: 7- أحادیث

155

عن ابن خنیس قال کنت عند أبی عبد اللّه علیه السّلام إذ أقبل محمّد بن عبد اللّه بن الحسن فسلّم علیه ثمّ ذهب، و رقّ له أبو عبد اللّه علیه السّلام و دمعت عینه، فقلت له: لقد رأیتک صنعت به ما لم تکن تصنع؟! قال: رققت له لأنّه ینسب فی أمر لیس له،

1- 1. قوله علیه السّلام: و أنساب العرب، لعلّ التخصیص بهم لکونهم فی ذلک أهمّ، و کان فیهم أولاد حرام غصبوا حقوق الأئمّه علیهم السّلام و نصبوا لهم الحرب و قوله: و مولد الإسلام، أی یعلمون کلّ من یولد هل یموت علی الإسلام أو علی الکفر، أو من یتولّد منه الإسلام أو الکفر، و قوله: بحقیقه الایمان، أی الایمان الواقعی، و کذا النفاق. و قوله: أخذ اللّه علینا و علیهم المیثاق، أی علینا بهدایتهم و رعایتهم و تکمیلهم، و علیهم بالإقرار بولایتنا و طاعتنا و رعایه حقوقنا. المؤلّف- المجلسی- المسترحمیّ.

لم أجده فی کتاب علیّ من خلفاء هذه الامّه و لا ملوکها 155

الباب الحادی عشر ان مستقی العلم من بیتهم و آثار الوحی فیها، و فیه: 5- أحادیث

157

عن الصادق علیه السّلام: عجبا للناس یقولون: أخذوا علمهم کلّه عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم فعملوا به و اهتدوا و یرون أنّا أهل البیت لم نأخذ علمه و لم نهتد به و نحن أهله و ذرّیته، فی منازلنا انزل الوحی، و من عندنا خرج إلی الناس العلم، أ فتراهم علموا و اهتدوا و جهلنا و ضللنا؟! إنّ هذا لمحال 158

الباب الثانی عشر ان عندهم جمیع علوم الملائکه و الأنبیاء، و انهم اعطوا ما أعطاه اللّه الأنبیاء علیهم السلام و ان کل امام یعلم جمیع علم الامام الذی قبله و لا یبقی الأرض بغیر عالم، و فیه: 63- حدیثا

159

عن أبی جعفر علیه السّلام قال: إنّ للّه علما عامّا و علما خاصّا، فأمّا الخاصّ فالّذی لم یطّلع علیه ملک مقرّب و لا نبیّ مرسل، و أمّا علمه العامّ الّذی اطّلعت علیه الملائکه المقرّبون و الأنبیاء المرسلون، فقد دفع ذلک کلّه إلینا، ثمّ قال:

أ ما تقرأ «عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَهِ وَ یُنَزِّلُ الْغَیْثَ وَ یَعْلَمُ ما فِی الْأَرْحامِ وَ ما تَدْرِی نَفْسٌ ما ذا تَکْسِبُ غَداً وَ ما تَدْرِی نَفْسٌ بِأَیِّ أَرْضٍ تَمُوتُ 163

عن أبی جعفر علیه السّلام قال: کان علیّ علیه السّلام عالم هذه الامّه و العلم یتوارث، و لیس یهلک هالک منهم حتّی یؤتی من أهله من یعلم مثل علمه 169

بیان لطیف فی أنّ الأئمّه علیهم السّلام عالم بالغیب 171

فی أنّ جبرئیل نزل علی محمّد صلّی اللّه علیه و آله برمّانتین 173

عن أبی جعفر علیه السّلام قال: لن یهلک منّا أهل البیت عالم حتّی یری من یخلفه من یعلم مثل علمه أو ما شاء اللّه، قال: قلت: ما هذا العلم؟ قال:

وراثه من رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و من علیّ بن أبی طالب صلوات اللّه علیهما، یستغنی عن الناس و لا یستغنی الناس عنه 174

المراد و المعنی: و زیاده خمسه أجزاء، فی روایه 157

فی أنّ الامام علیه السّلام یحکم بعلمه کما یحکم بظاهر الشهادات، و مقاله أهل الإمامه، و فیه بیان من الشیخ المفید رحمه اللّه 177

فی أنّ الأرض لن تخلو من رجل یعرف الحقّ 178

الباب الثالث عشر فی أن عندهم صلوات اللّه علیهم کتب الأنبیاء علیهم السلام، یقرءونها علی اختلاف لغاتها، و فیه: 27 حدیثا

180

فی أنّ أبا جعفر علیه السّلام یقرأ بالسریانیّه 181

عن الصادق عن أبیه علیهما السّلام قال: قال أمیر المؤمنین علیه السّلام: لو وضعت لی و ساده ثمّ اتکیت علیها لقضیت بین أهل التوراه بالتوراه حتّی تزهر إلی ربّها، و لو وضعت لی و ساده ثمّ اتکیت علیها لقضیت بین أهل الإنجیل بالإنجیل حتّی یزهر الی ربّه، و لو وضعت لی و ساده ثمّ اتکیت علیها لقضیت بین أهل الزبور بالزبور حتّی یزهر إلی ربّه، و لو وضعت لی و ساده ثمّ اتکیت علیها لقضیت بین أهل القرآن بالقرآن حتّی یزهر إلی ربّه 183

فی ألواح التوراه 187

الباب الرابع عشر انهم عليهم السلام يعلمون جميع الألسن و اللغات و يتكلمون بها، و فيه: 7- أحاديث

190

فى تكلّم الامام عليه السّلام بلغه الحبشيّه 190

فى أنّ الامام عليه السّلام يعلم جميع اللّغات و الصناعات 192

الباب الخامس عشر انهم عليهم السّلام أعلم من الأنبياء عليهم السلام، و فيه: 13- حديثا

194

عن أبى جعفر عليه السّلام قال: لمّا لقى موسى العالم كلّمه و ساء له نظر إلى خطاف يصفر يرتفع فى السماء و يتسفّل فى البحر فقال العالم لموسى: أ تدرى ما يقول هذا الخطاف؟ قال: و ما يقول؟ قال: يقول: و ربّ السماء و ربّ الأرض ما علمكما فى علم ربّكما إلّا مثل ما أخذت بمنقارى من هذا البحر، قال:

فقال أبو جعفر عليه السّلام: أما لو كنت عندهما لسألتهما عن مسئله لا يكون عندهما فيها علم 196

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام قال: إنّ اللّه فضّل اولى العزم من الرسل بالعلم على الأنبياء و ورّثنا علمهم و فضّلنا عليهم فى فضلهم، و علم رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله ما لا يعلمون و علمنا علم رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله، فروينا لشيعتنا فمن قبل منهم فهو أفضلهم و أينما نكون فشيعتنا معنا 199

فى قصّه موسى و الخضر و الطائر على شاطئ البحر 199

201

عن عبد الغفّار الجازىّ قال: ذكر عند أبى عبد اللّه عليه السّلام الكيسانيّه و ما يقولون فى محمّد بن علىّ (الحنفيّه) فقال: ألا تسألونهم عند من كان سلاح رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله؟! إنّ محمّد بن على كان يحتاج فى الوصيّه أو الشى ء فيها فيبعث إلى علىّ بن الحسين عليهما السّلام فينسخها له 208

فى عقائد العجليّه 209

فى سلاح رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 210

عن أبى جعفر عليه السّلام: من كان عنده سيف رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و درعه و رايته المغلبه و مصحف فاطمه عليها السّلام قرّت عينه 211

قميص يوسف عليه السّلام 214

فى أنّ عصا موسى عليه السّلام كان لآدم فصارت إلى شعيب ثمّ صارت إلى موسى و أنّها عند الائمّه واحدا بعد واحد 219

عن سلمان الفارسىّ قال: قال أمير المؤمنين عليه السّلام: يا سلمان الويل كلّ الويل لمن لا يعرف لنا حقّ معرفتنا و أنكر فضلنا، يا سلمان، أيّما أفضل محمّد أو سليمان بن داود عليهم السلام؟ قال سلمان: قلت: بل محمّد صلّى اللّه عليه و آله أفضل، فقال: يا سلمان:

فهذا آصف بن برخيا قدر أن يحمل عرش بلقيس من فارس إلى سبأ فى طرفه عين و عنده علم من الكتاب و لا أفعل أنا أضعاف ذلک و عندى ألف كتاب.

أنزل اللّه على شيث بن آدم عليهما السّلام خمسين صحيفه، و على إدريس عليه السّلام

ثلاثين صحيفه، و على إبراهيم الخليل عليه السّلام عشرين صحيفه، و التوراه، و الإنجيل، و الزبور، و الفرقان، فقلت: صدقت يا سيّدى، قال الإمام عليه السّلام: يا سلمان، إنّ الشاكّ فى امورنا و علومنا كالمستهزئ فى معرفتنا و حقوقنا و قد فرض اللّه ولايتنا فى كتابه فى غير موضع، و بيّن ما أوجب العمل به و هو مكشوف 222

الباب السابع عشر انه إذا قيل فى الرجل شى ء فلم يكن فيه و كان فى ولده أو ولد ولده فانه هو الذى قيل فيه، و فيه: 5- أحاديث

223

التوقف على موسى بن جعفر عليهما السّلام 223

فى أنّ للّه تعالى المشيّه فى خلقه يحدث ما يشاء و يفعل ما يريد 224

عن الحسن بن محمّد قال: قلت للرضا عليه آلاف التحيه و الثناء: أ يأتى الرسل عن اللّه بشى ء ثمّ تأتى بخلافه؟ قال: نعم، و الدليل عن القرآن 225

بيان الحديث 226

و فيه: 18- بابا

227

عن أبى جعفر عليه السّلام قال: قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله من أراد التوسّل إلىّ و أن يكون له عندى يد أشفع له بها يوم القيامه فليصل أهل بيتى و يدخل السرور عليهم 227

عن أبى جعفر عليه السّلام قال: إذا كان يوم القيامه جمع اللّه الأوّلين و الآخرين فينادى مناد: من كانت له عند رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله يد فليقم، فيقوم عنق من الناس، فيقول:

ما كانت أياديكم عند رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله؟ فيقولون كنّا نفضّل أهل بيته من بعده فيقال لهم: اذهبوا فطوفوا فى الناس فمن كانت له عندكم يد فخذوا بيده فأدخلوه الجنّه 228

فى فضيله قراءه فضائل علىّ عليه السّلام و استماعها و كتابتها 229

الباب الثانى فضل انشاد الشعر فى مدحهم، و فيه بعض النوادر، و فيه: 8- أحاديث

230

شعر لأمير المؤمنين عليه السّلام و كميت 230

فى أنّ: من قال فينا بيت شعر بنى اللّه له بيتا فى الجنّه 231

الباب الثالث عقاب من كتم شيئا من فضائلهم أو جلس فى مجلس يعابون فيه أو فضل غيرهم عليهم من غير تقيه، و تجويز ذلک عند التقيه و الضروره و فيه آيتان، و فيه: حديثان

232

فى أنّ ذكر أهل البيت شفاء للصدور و ماحيه للأوزار و الذنوب و مطهّره من العيوب و مضاعفه للحسنات 233

فى التقيّه 234

قصّه رجلان من أصحاب أمير المؤمنين عليه السّلام و ابتلائهما بحيّه و عقرب بالاهانه و ترک التقيّه 237

الباب الرابع النهى عن أخذ فضائلهم من مخالفيهم، و فيه: حديث

239

الروايات اللاتى وضعوها المخالفون فى حقّ الأئمّه عليهم السّلام 239

الباب الخامس جوامع مناقبهم و فضائلهم عليهم السلام و فيه: 54- حديثا

240

فضل الأئمّه عليهم السّلام على الناس: 241

عن رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله قال: جمع اللّه عزّ و جلّ لنا عشر خصال لم يجمعها لأحد قبلنا و لا تكون فى أحد غيرنا: فينا الحكم و الحلم و العلم و النبوّه و السماحه و الشجاعه و القصد و الصدق و الطهور و العفاف.

و نحن كلمه التقوى و سبيل الهدى و المثل الأعلى و الحجّه العظمى و العروه الوثقى و الحبل المتين، و نحن الّذين أمر اللّه لنا بالمودّه، فما ذا بعد الحقّ إلّا الضلال فأنّى تصرفون 244

فى قول الصادق عليه السّلام: بنا عبد اللّه و لولانا ما عرف اللّه 247

فى أنّ الأئمّه عليهم السّلام جنب اللّه و صفوته و خيرته و مستودع مواريث الأنبياء 248

فى أنّ الشيعه خلقوا من نور الأئمّه عليهم السّلام 256

فى فضائل مولى الموحّدين عليه السّلام 258

فى إمام عادل و شابّ نشأ فى عباده اللّه و شيخ أفنى عمره فى طاعه اللّه 261

فى أنّ الأئمّه عليهم السّلام ساده فى الدنيا و ملوک فى الآخره 262

الباب السادس تفضيلهم عليهم السلام على الأنبياء و على جميع الخلق و أخذ ميثاقهم عنهم و عن الملائكه و عن سائر الخلق، و ان أولى العزم انما صاروا أولى العزم بحبهم صلوات اللّه عليهم و فيه: 88- حديثا

267

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام قال: كان ممّا ناجى اللّه موسى عليه السّلام: إنّى لا أقبل الصلاه إلّا ممّن تواضع لعظمتى و ألزم قلبه خوفى، و قطع نهاره بذكرى، و لم يبت مصرّا على خطيئته و عرف حقّ أوليائى و أحبّائى، فقال موسى: يا ربّ تعنى باوليائک و أحبّائک إبراهيم و إسحاق و يعقوب؟ فقال: هم كذلک إلّا أنّى أردت بذلک من من أجله خلقت آدم و حوّا عليهما السّلام، و من من أجله خلقت الجنّه و النار، فقال: و من هو يا ربّ؟

فقال: محمّد، أحمد، شققت اسمه من اسمى، لأنّى أنا المحمود و هو محمّد، فقال: يا ربّ اجعلنى من امّته، فقال له: يا موسى أنت من امّته إذا عرفت منزلته و منزله أهل بيته، إنّ مثله و مثل أهل بيته فيمن خلقت كمثل الفردوس فى الجنان لا ينتشر ورقها و لا يتغيّر طعمها، فمن عرفهم و عرف حقّهم جعلت له عند الجهل علما، و عند الظلمه نورا، اجيبه قبل أن يدعونى و اعطيه قبل أن يسألنى 267

الحجر الأسود 269

معنى قوله تعالى: «فَمِنْكُمْ كافِرٌ وَ مِنْكُمْ مُؤْمِنٌ» 271

الشجره المنهيّه 273

معنى قوله تعالى: «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ»* 274

ص: 373

العلّه الّتی من أجلها صارت: لبّیک اللّهمّ لبّیک إلی آخره شعار الحجّ 276

معنی قوله تعالی: «وَ کانَ عَرْشُهُ عَلَی الْماءِ» 277

متی سمّی: علیّ علیه السّلام بأمیر المؤمنین 278

فی أخذ المیثاق عن الخلق 279

تکاملت النبوّه للأنبیاء بولایه نبیّ الخاتم و أهل بیته صلّی اللّه علیه و آله 281

فی أنّ دانیال علیه السّلام کان یعبّر الرؤیا 284

تفسیر قوله تعالی: «وَ سْئَلْ مَنْ أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِکَ مِنْ رُسُلِنا»، و فیه أذان جبرئیل و صلاه النبیّ و شهاده بأنّ علیّا أمیر المؤمنین 286

أمیر المؤمنین علیه السّلام و سلمان الفارسیّ (رض) و سؤاله عن نفسه 292

قصّه أیّوب علیه السّلام و سبب تغیّر نعمه اللّه علیه 293

فی أنّ اللّه عزّ و جلّ لم یخلق خلقا أفضل من محمّد صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و الائمّه علیهم السّلام و فیه بیان لطیف 297

فی إسلام الجارود بن المنذر العبدیّ و أشعاره فی مدح النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 298

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و الائمّه علیهم السّلام لا یکونون فی مشاهدهم الشریفه 304

ملائکه فی صوره علیّ علیه السّلام 306

العلّه الّتی من أجلها سمّیت الجمعه جمعه 309

نصاری نجران و صحیفه شیث 310

آدم علیه السّلام و أنوار الطیّبه 311

فی أنّ علیّا علیه السّلام کان خیر الأوّلین و الآخرین 316

فی أنّ الجنّه حرام علی النبیّین علیهم السّلام و سائر الأمم حتّی یدخل نبیّ الإسلام 318

ص: 374

الباب السابع ان دعاء الأنبياء استجيب بالتوسل و الاستشفاع بهم عليهم الصلاه و السلام، و فيه: 16- حديثا

319

فى سؤال اليهودى عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: أنت أفضل أم موسى بن عمران؟ و جوابه صلّى اللّه عليه و آله 319

فى أنّ آدم و حوّا عليهما السّلام وجدا أسماء محمّد و علىّ و فاطمه و الحسن و الحسين و الائمّه بعدهم عليهم السّلام فى ساق العرش 321

معنى قوله تعالى: «وَ إِذِ ابْتَلى إِبْراهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِماتٍ»، و فيه إمامه ولد الحسين عليهم السلام 323

فى اشتقاق أسماء الخمسه الطيّبه من أسماء اللّه عزّ و جلّ 327

فى قصّه نوح عليه السّلام و خمسه مسامير فى السفينه 332

الباب الثامن فضل النبىّ و أهل بيته صلوات اللّه عليهم على الملائكه و شهادتهم بولايتهم، و فيه: 24- حديثا

335

فى معراج النبىّ صلّى اللّه عليه و آله 336

فى أنّ عليّا عليه السّلام أفضل من الملائكه المقرّبين 338

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام أنّه قال: و الّذى نفسى بيده لملائكه اللّه فى السماوات أكثر من عدد التراب فى الأرض، و ما فى السماء موضع قدم إلّا و فيها ملک يسبّحه

ص: 375

و يقدسه، و لا فى الأرض شجر و لا مدر إلّا و فيها ملک موكّل بها يأتى اللّه كلّ يوم بعملها، و اللّه أعلم بها 339

فى أنّ فى السماء سبعين صنفا من الملائكه 340

قصّه فطرس و أنّه أبى عن ولايه علىّ عليه السّلام فكسّر اللّه جناحه حتّى ولد الحسين بن علىّ عليهما السّلام و حمله جبرئيل إلى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله 341

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: أنا و علىّ أبوا هذه الامّه 342

قصّه: حديث الكساء 343

اعتقادنا فى أنّ الأنبياء و الحجج و الرسل عليهم السّلام كانوا أفضل من الملائكه 347

فى صلاه الملائكه على علىّ عليه السّلام و الاستغفار لشيعته 349

الباب التاسع ان الملائكه تأتيهم و تطأ فرشهم و انهم يرونهم عليهم السّلام و فيه: 26- حديثا

351

حضور جبرئيل عند الباقر عليه السّلام 351

معجزه فى مائده الإمام الصّادق عليه السّلام 354

فى أجنحه الملائكه 355

عن الصادق عليه السّلام قال: إنّ الملائكه لتنزّل علينا فى رحالنا و تتقلّب على فرشنا و تحضر موائدنا، و تأتينا من كلّ نبات فى زمانه رطب و يابس و تقلّب علينا أجنحتها و تقلّب أجنحتها على صبياننا و تمنع الدوابّ أن تصل إلينا و تأتينا فى وقت كلّ صلاه لتصلّيها معنا، و ما من يوم يأتى علينا و لا ليل إلّا و أخبار أهل الأرض عندنا و ما يحدث فيها، و ما من ملک يموت فى الأرض و يقوم غيره إلّا و تأتينا بخبره، و كيف كان سيرته فى الدنيا 356

عن الصادق علیه السّلام قال: إنّ منّا لمن ینکت فی اذنه، و إنّ منّا لمن یؤتی فی منامه، و إنّ منّا لمن یسمع صوت السلسله یقع علی الطشت، و إنّ منّا لمن یأتیه صوره أعظم من جبرئیل و میکائیل 358

إلی هنا انتهی الجزء السادس و العشرون حسب تجزئه الطبعه الحدیثه و هو الجزء الرابع من المجلّد السابع حسب تجزئه المؤلّف رحمه اللّه تعالی و إیّانا

ص: 377

فهرس الجزء السابع و العشرون

[بقيه أبواب سائر فضائلهم و مناقبهم و غرائب شئونهم صلوات اللّه عليهم]

الباب العاشر ان أسمائهم عليهم السلام مكتوبه على العرش و الكرسىّ و اللوح و جباه الملائكه و باب الجنه و غيرها، و فيه: 28- حديثا

1فى حديث المعراج و أنّ المخالفين غيّروا بعضه 1

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام: رأيت اسمک مقرونا باسمى فى أربعه مواطن 3

فى أنّ آدم عليه السّلام رأى فى العرش أسماء الخمسه 4

معنى قوله عزّ و جلّ: «سَبِّحِ اسْمَ رَبِّکَ الْأَعْلَى»، و اشتقاق أسماء الخمسه الطيّبه من أسماء اللّه 5

فى استقرار العرش و الكرسىّ و الفلک باسمى محمّد صلّى اللّه عليه و آله و علىّ عليه السّلام 8

فى أنّ للشمس وجهين، وجه يضى ء لأهل السماء و وجه يضى ء لأهل الأرض 10

هبط على رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم ملک اسمه محمود و له عشرون ألف رأس 11

ص: 378

الباب الحادى عشر ان الجن خدامهم يظهرون لهم و يسألونهم عن معالم دينهم، و فيه: 16- حديثا

13

فى اختلاف أديان الجنّ، و فيه قصّه: هام بن هيم بن لا قيس بن إبليس 14

فى أنّ الهام حامل السلام للأنبياء عليهم السّلام 16

فى أنّ الجنّ يأتون الامام عليه السّلام و يسألون عن الحلال و الحرام 19

الكيس الرازىّ الّذى فقداه رجلان و وجداه عند الصادق عليه السّلام 20

قصّه جابر بن يزيد الجعفى رضى اللّه عنه و جنونه بأمر الإمام الباقر عليه السّلام 23

قصّه عامر الزهرائى و حكيمه بنت موسى 24

الباب الثانى عشر ان عندهم الاسم الأعظم و به يظهر منهم الغرائب، و فيه: 10- أحاديث

25

فى أنّ اسم الأعظم على ثلاثه و سبعين حرفا، و ما عند الأنبياء عليه السّلام 25

قصّه عمّار الساباطى و إلحاحه باسم الأعظم 27

الشاكّ فى أمور الائمّه عليهم السّلام 28

الباب الثالث عشر انهم يقدرون على احياء الموتى و ابراء الاكمه و الابرص و جميع معجزات الأنبياء عليهم السّلام و فيه: 4- أحاديث

29

فى أنّ اللّه عزّ و جلّ أعطى محمّدا صلّى اللّه عليه و آله ما أعطى الأنبياء عليهم السّلام و أعطاه ما لم يكن عندهم، و كلّ ما كان عند رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم فقد أعطاه أمير المؤمنين عليه السّلام ثمّ الحسن و الحسين ثمّ من بعد كلّ إمام إماما عليهم السّلام 29

بيان لطيف شريف من الشيخ المفيد و العلّامه المجلسى رحمهما اللّه فى ظهور المعجزات من الائمّه عليهم السّلام و أصحابهم 31

الباب الرابع عشر انهم عليهم السلام سخر لهم السحاب و يسر لهم الأسباب، و فيه: 5- أحاديث

32

الباب الخامس عشر انهم عليهم السّلام الحجه على جميع العوالم و جميع المخلوقات، و فيه: 10- أحاديث

41

انّ للّه مدينتين فى المشرق و المغرب 41

ما وراء الشمس و القمر 45

فى أنّ الائمّه عليهم السّلام حجج اللّه على ما سوى اللّه 46

الباب السادس عشر فی أن الابدال هم الأئمّه علیهم السلام و فیه: حدیث واحد

48

الباب السابع عشر ان صاحب هذا الامر محفوظ، و انه یأتی اللّه بمن یؤمن به فی کل عصر، و فیه: حدیث واحد

49

عقیده العجلیّه فی سیف رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 49

الباب الثامن عشر خصائصهم علیهم الصلاه و السلام و فیه: حدیثان

50

فی أنّ الصدقه لا تحلّ لأهل البیت علیهم السّلام 50

عن الصادق علیه السّلام قال: الائمّه بمنزله رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم إلّا أنّهم لیسوا بأنبیاء، و لا یحلّ لهم من النساء ما یحلّ للنبیّ صلّی اللّه علیه و آله فأمّا ما خلا ذلک فهم بمنزله رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم 50

51

فى أنّ حبّ أولياء اللّه، و الولايه لهم، و البراءه من أعدائهم، و من الّذين ظلموا آل محمّد صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و البراءه من جميع قتله أهل البيت عليهم السّلام واجبه 52

عن أبى محمّد العسكرىّ عن آبائه عليهم السّلام قال: قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم لبعض أصحابه ذات يوم: يا عبد اللّه أحبّ فى اللّه و أبغض فى اللّه و وال فى اللّه و عاد فى اللّه فانّه لا تنال ولايه اللّه إلّا بذلک، و لا يجد رجل طعم الايمان و إن كثرت صلاته و صيامه حتّى يكون كذلک، و قد صارت مواخاه الناس يومكم هذا أكثرها فى الدنيا عليها يتوادّون و عليها يتباغضون، و ذلک لا يغنى عنهم من اللّه شيئا

فقال له: و كيف لى أن أعلم أنّى قد واليت و عاديت فى اللّه عزّ و جلّ؟

و من ولىّ اللّه عزّ و جلّ حتّى اواليه؟ و من عدوّه حتّى اعاديه؟ فأشار له

رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إلى علىّ عليه السّلام فقال: أ ترى هذا؟ فقال: بلى، قال: ولىّ هذا ولىّ اللّه فواله، و عدوّ هذا عدوّ اللّه فعاده، قال: وال ولىّ هذا و لو أنّه قاتل أبيک و ولدک، و عاد عدوّ هذا و لو أنّه أبوک أو ولدک 54

فى أنّ أوثق عرى الايمان: كان الحبّ فى اللّه و البغض فى اللّه 56

اعتقادنا فى الظالمين 60

اعتقادنا فى سيّده نساء العالمين فاطمه عليها السّلام 62

قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السّلام 63

الباب الثانى فى عقاب من تولى غير مواليه و معناه، و فيه: 6- أحاديث

64

ما وجد فى غمد سيف رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 64

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله من أحدث حدثا أو آوى محدثا 66

الباب الثالث ما أمر به النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلم، من النصيحه لائمه المسلمين و اللزوم لجماعتهم و معنى جماعتهم و عقاب نكث البيعه، و فيه 9- أحاديث

67

فى من فارق جماعه المسلمين 67

خطبه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله فى مسجد الخيف 69

بعض فرق المسلمين 71

الباب الرابع ثواب حبهم و نصرهم و ولايتهم صلوات اللّه عليهم و أنّها أمان من النار، و الآيات فيه، و فيه: 155- حديثا

73

انّ السعيد كلّ السعيد من كان أحبّ عليّا 74

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: أحبّوا اللّه لما يغذوكم به من نعمه، و أحبّونى لحبّ اللّه عزّ و جلّ، و أحبّوا أهل بيتى لحبّى 76

فى أنّ لمحبّ أهل البيت عليهم السّلام كان عشرين خصله 78

فى أنّ أوّل ما يسأل عنه العبد حبّ أهل البيت عليهم السّلام 79

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله لعلىّ عليه السلام و اللّه لا يحبّک إلّا مؤمن و لا يبغضک إلّا منافق 82

فى قوله تبارک و تعالى شأنه: «ما جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ» 83

شفاعه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله لاربعه أنفار 85

فى محبّه رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و عترته عليهم السّلام 86

عن ابن نباته قال: قال أمير المؤمنين عليه السّلام: سمعت رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله يقول:

أنا سيّد ولد آدم و أنت يا علىّ و الائمّه من بعدک سادات أمّتى، من أحبّنا فقد أحبّ اللّه و من أبغضنا فقد أبغض اللّه، و من والانا فقد والى اللّه، و من عادانا فقد عادى اللّه، و من أطاعنا فقد أطاع اللّه، و من عصانا فقد عصى اللّه. 88

فى محبّه علىّ عليه السّلام و بغضه 89

فيما كان لمن أحبّ و والى عليّا عليه السّلام 91

فی أنّ أعلی درجات الجنّه لمن أحبّ رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و الأئمّه علیهم السّلام، و أسفل الدرک من النار لمن أبغضهم 93

قیل لأبی عبد اللّه علیه السّلام: جعلت فداک إنّا نسمّی بأسمائکم و أسماء آبائکم، فینفعنا ذلک؟ فقال: إی و اللّه و هل الدین إلّا الحبّ 95

فی قول الملائکه لحمل العرش 97

فی محبّه ثوبان مولی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 100

فی أنّ المرء مع من أحبّ 102

عن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله قال: خیرکم خیرکم لأهلی 104

عن أبی الحسن الرضا عن آبائه عن أمیر المؤمنین علیهم السّلام قال: حدّثنی أخی و حبیبی رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله قال: من سرّه أن یلقی اللّه عزّ و جلّ و هو مقبل علیه غیر معرض عنه فلیتوالک یا علیّ، و من سرّه أن یلقی اللّه عزّ و جلّ و هو راض عنه فلیتوال ابنک الحسن علیه السّلام و من أحبّ ان یلقی اللّه و لا خوف علیه فلیتوال ابنک الحسین علیه السّلام و من أحبّ ان یلقی اللّه و قد محا اللّه ذنوبه عنه فلیتوال علیّ بن الحسین علیهما السّلام فانّه ممّن قال اللّه عزّ و جلّ: «سِیماهُمْ فِی وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ»، و من أحبّ أن یلقی اللّه عزّ و جلّ و هو قریر- العین فلیتوال محمّد بن علیّ الباقر علیهما السّلام و من أحبّ أن یلقی اللّه عزّ و جلّ و یعطیه کتابه بیمینه فلیتوال جعفر بن محمّد الصادق علیهما السّلام و من أحبّ أن یلقی اللّه طاهرا مطهّرا فلیتوال موسی بن جعفر الکاظم علیهما السّلام و من أحبّ أن یلقی اللّه عزّ و جلّ و هو ضاحک فلیتوال علیّ بن موسی الرضا علیهما السّلام و من أحبّ أن یلقی اللّه عزّ و جلّ و قد رفعت درجاته و بدّلت سیّئاته حسنات فلیتوال محمّد بن علیّ الجواد علیهما السّلام و من أحبّ أن یلقی اللّه عزّ و جلّ و یحاسبه حسابا یسیرا و یدخله جنّات عدن عرضها السماوات و الأرض اعدّت للمتّقین فلیتوال علیّ بن محمّد الهادی علیهما السّلام و من أحبّ أن یلقی اللّه عزّ و جلّ

و هو من الفائزين فليتوال الحسن بن علىّ العسكرىّ عليهما السّلام و من أحبّ أن يلقى اللّه عزّ و جلّ و قد كمل إيمانه و حسن إسلامه فليتوال الحجّه بن الحسن المنتظر صلوات اللّه عليه و على آبائه.

هؤلاء أئمّه الهدى و أعلام التقى من أحبّهم و توالاهم كنت ضامنا له على اللّه عزّ و جلّ الجنّه 107

فى من مات على حبّ آل محمّد صلّى اللّه عليه و آله 111

أجر من أحبّ عليّا عليه السّلام 114

فى محبّه فاطمه عليها السّلام 116

الائمّه من ولد علىّ عليه السّلام 119

فى قول اللّه عزّ و جلّ: نعم الخليفه علىّ عليه السّلام 121

للمؤمن على اللّه تعالى عشرون خصله 122

معنى قوله تبارک و تعالى شأنه: «وَ مَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِىَ خَيْراً كَثِيراً» 126

عن سلمان الفارسىّ (رض) قال: كنّا عند رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إذ جاء أعرابىّ من بنى عامر فوقف و سلّم فقال: يا رسول اللّه جاء منک رسول يدعونا إلى الإسلام فأسلمنا، ثمّ إلى الصلاه و الصيام و الجهاد فرأيناه حسنا ثمّ نهيتنا عن الزنا و السرقه و الغيبه و المنكر فانتهينا، فقال لنا رسولک:

علينا أن نحبّ صهرک علىّ بن أبى طالب عليه السّلام، فما السرّ فى ذلک و ما نراه عباده؟

قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: لخمس خصال:

أولها: أنّى كنت يوم بدر جالسا بعد أن عزونا إذ هبط جبرئيل عليه السلام و قال: إنّ اللّه يقرؤک السلام و يقول: باهيت اليوم بعلىّ ملائكتى و هو يجول بين الصفوف و يقول: اللّه أكبر، و الملائكه تكبّر معه، و عزّتى و جلالى لا الهم حبّه إلّا من احبّه، و لا الهم بغضه إلّا

من أبغضه

الثانيه: أنى كنت يوم أحد جالسا و قد فرغنا من جهاز عمّى حمزه إذ أتانى جبرئيل عليه السّلام و قال: يا محمّد إنّ اللّه يقول فرضت الصلاه و وضعتها عن المريض، و فرضت الصوم و وضعته عن المريض و المسافر، و فرضت الحجّ و وضعته عن المقلّ المدقع، و فرضت الزكاه و وضعتها عمّن لا يملک النصاب، و جعلت حبّ علىّ بن أبى طالب ليس فيه رخصه

الثالثه: أنّه ما أنزل اللّه كتابا و لا خلق خلقا إلّا جعل له سيّدا، فالقرآن سيّد الكتب المنزله، و جبرئيل سيّد الملائكه، و أنا سيّد الأنبياء و علىّ سيّد الأوصياء و لكلّ أمر سيّد، و حبّى و حبّ علىّ سيّد ما تقرّب به المتقرّبون من طاعه ربّهم

الرابعه: أنّ اللّه تعالى ألقى فى روعى أنّ حبّه شجره طوبى الّتى غرسها اللّه- تعالى بيده

الخامسه: إنّ جبرئيل عليه السّلام قال: إذا كان يوم القيامه نصب لک منبر عن يمين العرش و النبيّون كلّهم عن يسار العرش و بين يديه، و نصب لعلىّ عليه السّلام كرسىّ إلى جانبک إكراما له فمن هذه خصائصه يجب عليكم أن تحبّوه، فقال الاعرابى:

سمعا و طاعه 128

معنى قوله تبارک و تعالى شأنه: «أُولئِکَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّهِ» 130

قول اللّه تعالى فى حقّ علىّ عليه السّلام 132

ستّ خصال من كنّ فيه كان بين يدى اللّه 133

فى كلمه: لا إله إلّا اللّه، و إخلاص الشهاده 134

فى أنّ: ولايه الأئمّه عليهم السّلام كانت ولايه اللّه عزّ و جلّ 136

عن زيد بن يونس الشحام قال: قلت لأبى الحسن موسى عليه السّلام: الرجل من مواليكم عاص يشرب الخمر و يرتكب الموبق من الذنب نتبرّأ منه؟ فقال:

تبرءوا من فعله و لا تتبرءوا من خيره و أبغضوا عمله، فقلت: يسع لنا أن نقول:

فاسق فاجر؟ فقال: لا، الفاسق الفاجر: الكافر الجاحد لنا و لأوليائنا، أبى اللّه أن يكون وليّنا فاسقا فاجرا و إن عمل ما عمل، و لكنّكم قولوا: فاسق العمل فاجر العمل مؤمن النفس خبيث الفعل طيّب الروح و البدن

لا و اللّه لا يخرج وليّنا من الدّنيا إلّا و اللّه و رسوله و نحن عنه راضون، يحشره اللّه على ما فيه من الذنوب مبيّضا وجهه، مستوره عورته، آمنه روعته، لا خوف عليه و لا حزن

و ذلک أنّه لا يخرج من الدّنيا حتّى يصفّى من الذنوب إمّا بمصيبه فى مال أو نفس أو ولد أو مرض، و أدنى ما يصنع بوليّنا أن يريه اللّه رؤيا مهوله فيصبح حزينا لما رآه فيكون ذلک كفّاره له، أو خوفا يرد عليه من أهل دوله الباطل أو يشدد عليه عند الموت فيلقى اللّه عزّ و جلّ طاهرا من الذنوب آمنه روعته بمحمّد صلّى اللّه عليه و آله و أمير المؤمنين عليه السّلام ثمّ يكون امام أحد الأمرين: رحمه- اللّه الواسعه الّتى هى أوسع من أهل الأرض جميعا، أو شفاعه محمّد و أمير المؤمنين عليهما السلام فعندها تصيبه رحمه اللّه الواسعه الّتى كان أحقّ بها و أهلها، و له احسانها و فضلها 137

فضل فاطمه و شأنها عليها السّلام 139

مقام فاطمه عليه السّلام و مرورها بمحشر و شفاعتها لمحبّها و محبّى عترتها 140

فى أن شيعه علىّ عليه السّلام هم الفائزون 143

بيان شريف فى معنى: من أحبّنا أهل البيت فليعدّ للفقر جلبابا أو تجفافا 143

سيماء الشيعه 144

الباب الخامس ان حبهم علیهم السلام علامه طیب الولاده و بغضهم علامه خبث الولاده، و فیه: 31- حدیثا

145

علامات ولد الزنا 145

أوّل النعم 146

أربع خصال لا تکون فی مؤمن 148

ما قال إبلیس اللّعین لعلیّ علیه السّلام 149

فی أنّ الشیعه دعی بأسماء آبائهم یوم القیامه، و باقی النّاس بامّهاتهم 150

قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله لعائشه بعد ما قالت لعلیّ علیه السّلام ما وجدت مقعدا غیر فخذی 155

الباب السادس ما ینفع حبهم فیه من المواطن و أنهم علیهم السلام یحضرون عند الموت و غیره، و انه یسأل عن ولایتهم فی القبر، و فیه: 22- حدیثا

157

محبّه رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و أهل بیته علیهم السّلام نافع فی سبعه مواطن 158

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم لعلیّ علیه السّلام بشّر شیعتک و محبّیک بخصال عشر 162

فیمن رأی علیّا علیه السّلام حین موته 165

الباب السابع أنه لا تقبل الاعمال الا بالولايه، و الآيات فيه، و فيه: 71- حديثا

166

فى أنّ الولايه سبب قبول الصلاه و الصوم و الزكاه و الحجّ 167

فى أنّ قوله تعالى «مَنْ جاءَ بِالْحَسَنَهِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثالِها»، ولايه أهل البيت عليهم السّلام 168

فى أفضل البقاع 172

معنى: إذا عرفت الحقّ فاعمل ما شئت 173

جواب الزنديق المدعى للتناقض فى القرآن 174

قصّه حبر من أحبار بنى إسرائيل 176

فى انّ الكعبه كانت حطيم إسماعيل عليه السّلام 178

موسى بن عمران عليه السّلام و مروره برجل 180

فى أنّ الجاحد لولايه علىّ عليه السّلام كعابد الوثن 181

أعظم الناس حسره 186

عبادات المخالفين 191

ولايه امام جائر 193

لا يشمّ رائحه الجنّه من لا يوال عليّا عليه السّلام 194

عن الصادق، عن أبيه، عن جدّه عليهم السّلام قال: مرّ أمير المؤمنين عليه السّلام فى مسجد الكوفه و قنبر معه فرأى رجلا قائما يصلّى فقال: يا أمير المؤمنين ما رأيت رجلا أحسن صلاه من هذا، فقال أمير المؤمنين: يا قنبر فو اللّه لرجل على يقين من ولايتنا أهل البيت خير ممّن له عباده ألف سنه، و لو أنّ عبدا عبد اللّه ألف سنه لا يقبل اللّه منه حتّى يعرف ولايتنا أهل

البيت، و لو أنّ عبدا عبد اللّه ألف سنه و جاء بعمل اثنين و سبعين نبيّا ما يقبل اللّه منه حتّى يعرف ولايتنا أهل البيت و إلّا

ص: 390

أكبّه اللّه على منخريه فى نار جهنم 196

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله إذ اختلف الناس بعدى 197

معنى قوله عزّ و جلّ: «وَ إِنِّى لَغَفَّارٌ لِمَنْ تابَ وَ آمَنَ وَ عَمِلَ صالِحاً ثُمَّ اهْتَدى 198

فى قول رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: و من مات لا يعرف إمام زمانه مات ميته الجاهليه 201

عن زريق قال: قلت لأبى عبد اللّه عليه السّلام: أىّ الأعمال أفضل بعد المعرفه؟

قال: ما من شى ء بعد المعرفه يعدل هذه الصلاه و لا بعد المعرفه و الصلاه شى ء يعدل الزكاه، و لا بعد ذلک شى ء يعدل الصوم، و لا بعد ذلک شى ء يعدل الحجّ، و فاتحه ذلک كلّه معرفتنا، و خاتمته معرفتنا 202

الباب الثامن ما يجب من حفظ حرمه النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلم فيهم و عقاب من قاتلهم أو ظلمهم أو خذلهم و لم ينصرهم، و فيه: 16 حديثا

202

فى أن من قاتل عليّا عليه السّلام فهو من أصحاب النار 203

فيمن لم ينصر الحسين عليه السّلام و قوله عليه السّلام لهم 204

فيمن عادى أولياء اللّه 205

الباب التاسع شده محنهم و انهم أعظم الناس مصيبه و انهم لا يموتون الا بالشهاده صلوات اللّه عليهم، و فيه: 19- حديثا

207

ما زال على عليه السّلام مظلوما 208

فى بكاء رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم لشهاده علىّ و فاطمه و الحسن و الحسين عليهم السّلام بالسيف

ص: 391

و السمّ 209

فی أنّ الکبائر سبع 210

فی الخلافه و أنّ العامّه غیّروا ما قاله رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 211

فی أنّ الناس غدروا الائمّه علیهم السّلام 212

ما روی العامّه فی حقّ أبو بکر و عمر و عثمان، و فیه: عمر سیّد کهول الجنّه 213

فی أنّ الناس غدروا الأئمّه علیهم السّلام 214

فی قتله النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم و الأئمّه علیهم السّلام و أساميهم لعنهم اللّه 215

فی ترديد الشيخ المفيد رحمه اللّه: بأنّ الأئمّه علیهم السّلام بعضهم سمّوا و قتلوا، و لا یثبت فی بعضهم علیهم السّلام، و فیه: قول من العلّامه المجلسی رحمه اللّه 216

الباب العاشر ذم مبغضهم و أنّه کافر حلال الدم و ثواب اللعن علی اعدائهم، و فیه: 62- حدیثا

218

وصیّه النبیّ صلّی اللّه علیه و آله لابن عبّاس بموده علیّ بن أبی طالب علیه السّلام 219

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله لعلی علیه السّلام أنّ السعید حقّ السعید من أحبّک و أطاعک، و انّ الشقی کلّ الشقی من عاداک و أبغضک 221

فی أنّ الجنّه حرمت علی من ظلم أهل البیت علیهم السّلام 222

معنی قوله تعالی: «اهْدِنَا الصِّراطَ الْمُسْتَقِيمَ» 222

فیمن یبغض علیّا علیه السّلام من قریش و الأنصار و العرب و سائر الناس و النساء 223

أربعه ملعونه 225

فيمن كان محبّ أو مبغض علىّ عليه السّلام 226

فى حبس المطر ببغض علىّ عليه السّلام 227

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم رأى مكتوبا على باب الجنّه: لا إله إلّا اللّه، محمّد

ص: 392

حبيب اللّه. علىّ بن أبى طالب ولى اللّه، فاطمه أمه اللّه، الحسن و الحسين صفوه اللّه، على مبغضيهم لعنه اللّه 228

فيمن سبّ عليّا عليه السّلام و أنّه رمى فى عينيه بكوكبين، و من آذى عليّا فى خطبته 229

يحبّ عليّا عليه السّلام من كان مؤمنا و يبغضه من كان منافقا أو فاسقا أو صاحب بدائع 230

فى قتل الناصب 231

معنى: الناصب و من كان الناصب 233

حشر المرجئه 235

فى أنّ نوحا عليه السّلام حمل فى السفينه الكلب و الخنزير و لم يحمل فيها ولد الزنا، و الناصب شرّ من ولد الزنا 236

فى أنّ سبّ علىّ عليه السّلام يكون سبّ اللّه 239

الباب الحادى عشر عقاب من قتل نبيّا أو اماما و أنّه لا يقتلهم الا ولد الزنا، و فيه: 8- أحاديث

239

فى قول فرعون على ما حكاه اللّه تعالى: «ذَرُونِى أَقْتُلْ مُوسى ، و ما منعته 239

فى انّ قاتل علىّ و الحسين عليهما السّلام و عاقر ناقه صالح كان ابن بغىّ 240

اعتقادنا فى قتله الأنبياء و قتله الأئمّه عليهم السّلام 241

الباب الثانى عشر ثواب من استشهد مع آل محمّد عليهم السلام، و فيه: حديث

241

الباب الثالث عشر حق الإمام علیه السلام علی الرعیه و حقّ الرعیه علی الامام، و فیه: 15- حدیثا

242

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله من ترک دینا أو ضیاعا فعلیّ و إلیّ، و من ترک مالا فلورثته، و فیه بیان شریف 242

فی أنّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله أولی بالمؤمنین من أنفسهم 243

آخر کلام تکلّم به رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله علی منبره 246

فی قول رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله: أنا أولی بکلّ مؤمن من نفسه، و علیّ أولی به من بعدی 248

لا تصلح الإمامه إلّا لرجل فیه ثلاث خصال 250

الخطبه الّتی خطبتها علیّ علیه السّلام بصفّین 251

الباب الرابع عشر فی آداب العشره مع الامام علیه السّلام ، و فیه: 6- أحادیث

254

فی أنّ الصادق علیه السّلام کان عالما بجنابه أبی بصیر 255

فی أنّ الامام علیه السّلام إذا عطس یقال له: صلّی اللّه علیک 256

الباب الخامس عشر الصلاه علیهم صلوات اللّه علیهم، و فیه: 15- حدیثا

257

فی أنّ الصلاه علی النبیّ صلّی اللّه علیه و آله و سلّم هکذا: اللّهمّ صلّ علی محمّد و آل محمّد کما صلّیت علی إبراهیم و آل إبراهیم، و رواه مسلم فی صحیحه و البخاری فی صحیحه و الحمیدی فی الجمع بین الصحیحین 257

كيفيّه آخر فى الصلاه على النبىّ صلّى اللّه عليه و آله و سلّم 258

عن علىّ عليه السّلام عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله قال: ما من دعاء إلّا و بينه و بين السماء حجاب حتّى يصلّى على النبىّ محمّد و على آل محمّد، فإذا فعل ذلک انخرق ذلک الحجاب و دخل الدعاء، و إذا لم يفعل ذلک رجع الدعاء 258

فى أنّ من صلّى على محمّد و آل محمّد مائه مرّه قضى اللّه له مائه حاجه 260

الباب السادس عشر ما يحبهم عليهم السّلام من الدوابّ و الطيور و ما كتب على جناح الهدهد من فضلهم و انهم يعلمون منطق الطيور و البهائم، و فيه: 26- حديثا

اشاره

261

فيما كتب فى جناح الهدهد، و نهى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله عن قتل سته، النحله، و النمله، و الضفدع، و الصرد، و الهدهد، و الخطاف 261

فى أنّ القنابر كانوا يلعنون مبغضى أمير المؤمنين عليه السّلام 262

الإمام الصّادق عليه السّلام و الظبى 265

ثلاثه من البهائم تكلّموا على عهد رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: الجمل و الذئب و البقره 266

ناقه الإمام السجّاد عليه السّلام 270

فى انّ الجرىّ مسخ و حرام أكله 271

فى قصّه الذئب و العصافير و القنابر، و الإمام الباقر عليه السّلام 272

تحقيق مقام و دفع شكوک و أوهام فى تكلم البهائم و الطيور و مدحهم و ذمهم

273

سؤال عن السيّد الشريف المرتضى قدس اللّه روحه فى مدح أجناس من الطير و البهائم و المأكولات و الأرضين و ذمّ اجناس منها، و جوابه رحمه اللّه 274

حكايه النمله 278

ص: 395

الباب السابع عشر ما أقر من الجمادات و النباتات بولايتهم عليهم السلام و فيه: 8- أحاديث

280

عن سلمان رضى اللّه عنه، قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم لعلىّ عليه السّلام: يا علىّ تختم باليمين تكن من المقرّبين، قال يا رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و من المقرّبون؟ قال جبرئيل و ميكائيل، قال و بما أتختم يا رسول اللّه؟ قال بالعقيق الأحمر فانّه أقر للّه عزّ و جل بالوحدانيه ولى بالنبوّه و لک يا علىّ بالوصيه و لولدک بالامامه و لمحبّيک بالجنّه و لشيعه ولدک بالفردوس 280

عرض موده أهل البيت عليهم السّلام على السماوات و الأرض 281

بيان شريف لطيف فى إقرار الأشياء 283

«أبواب» ما يتعلق بوفاتهم من أحوالهم صلوات اللّه عليهم عند ذلک و قبله و بعده، و أحوال من بعدهم

الباب الأوّل انهم عليه السلام يعلمون متى يموتون و أنّه لا يقع ذلک الا باختيارهم، و فيه: 6- أحاديث

285

عن إبراهيم بن أبى محمود قال: قلت لأبى الحسن الرضا عليه السّلام الامام يعلم متى يموت؟ قال: نعم، فقلت: فأبوک حيث ما بعث إليه يحيى بن خالد برطب

ص: 396

و ريحان مسمومين علم به؟ قال: نعم، قلت: فأكله و هو يعلم فيكون معينا على نفسه؟! فقال: لا، يعلم قبل ذلک ليتقدم فيما يحتاج إليه فإذا جاء الوقت ألقى اللّه على قلبه النسيان ليقضى فيه الحكم 285

الباب الثانى ان الامام لا يغسله و لا يدفنه الا امام، و بعض أحوال وفاتهم عليهم، و فيه: 7- أحاديث

288

الباب الثالث ان الامام متى يعلم أنّه امام، و فيه: 6- أحاديث

291

عن صفوان بن يحيى قال: قال قلت لأبى الحسن الرضا عليه السّلام: أخبرنى عن الامام متى يعلم أنّه إمام؟ حين يبلغه أنّ صاحبه قد مضى أو حين يمضى؟ مثل أبى الحسن عليه السّلام قبض ببغداد و أنت هاهنا، قال: يعلم ذلک حين يمضى صاحبه، قلت: بأىّ شى ء يعلم؟ قال: يلهمه اللّه ذلک 291

فى أنّ الرضا عليه السّلام طلّق زوجه أبيه بعد موت أبيه 292

فى أنّ أمير المؤمنين عليه السّلام طلّق عائشه، فهى ليست فى عداد أمّ المؤمنين 293

الباب الرابع الوقت الذى يعرف الامام الأخير ما عند الأول، و فيه: 3- أحاديث

294

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام: يعرف الامام الّذى بعده علم من كان قبله فى آخر دقيقه تبقى من روحه 294

الباب الخامس ما يجب على الناس عند موت الامام، و فيه: 10- أحاديث

295

عن يعقوب بن شعيب قال: قلت لأبى عبد اللّه عليه السّلام: إذا هلک الامام فبلغ قوما ليسوا بحضرته، قال: يخرجون فى الطلب فانّهم لا يزالون فى عذر ما داموا فى الطلب، قلت: يخرجون كلّهم أو يكفيهم أن يخرج بعضهم؟ قال: إنّ اللّه عزّ و جلّ يقول: «فَلَوْ لا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِى الدِّينِ وَ لِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ»، قال: هؤلاء المقيمون فى السعه حتّى يرجع إليهم أصحابهم 295

معنى قوله تعالى: «وَ ما كانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً» 296

حال المنتظرين 298

الباب السادس أحوالهم عليهم السّلام بعد الموت و ان لحومهم حرام على الأرض و انهم يرفعون الى السماء، و فيه: 5- أحاديث

299

عن أبى عبد اللّه عليه السّلام قال: قال رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله: حياتى خير لكم و مماتى خير لكم

فامّا حياتى فانّ اللّه هداكم بى من الضلاله و أنقذكم من شفا حفره من النار، و اما مماتى فانّ أعمالكم تعرض علىّ فما كان من حسن استزدت اللّه لكم، و ما كان من قبيح استغفرت اللّه لكم.

فقال له رجل من المنافقين: و كيف ذاک يا رسول اللّه! و قد رممت؟ يعنى صرت رميما، فقال له رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم: كلّا إنّ اللّه حرّم لحومنا على الأرض فلا يطعم

منها شيئا 299

في أنّ الحسين مع أبيه و أمّه و أخيه عليهم السّلام فى منزل رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم و ينظر إلى زوّاره 300

فى أن الأنبياء و الائمّه عليهم السّلام تلحقهم الآلام و تحدث لهم اللّذات و تنمى أجسادهم بالأغذيه و تنقص على مرور الزمان و يحلّ بهم الموت، و فيه بيان من الشيخ المفيد رحمه اللّه 301

الباب السابع انهم يظهرون بعد موتهم و يظهر منهم الغرائب و يأتيهم أرواح الأنبياء عليهم السلام و تظهر لهم الأموات من أوليائهم و اعدائهم، و فيه: 13- حديثا

302

فى أنّ المنام و اليقظه للأئمّه عليهم صلوات اللّه و بركاته كانت واحده 302

فى أنّ عليا عليه السّلام أرى رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و سلّم بأبى بكر 304

جابر و أمير المؤمنين عليه السّلام 306

الباب الثامن انهم أمان لاهل الأرض من العذاب، و فيه آيه، و فيه: 6- أحاديث

308

فى أنّ النجوم ما أن لأهل السماء و أهل البيت عليهم السّلام أمان لأهل الأرض 309

الباب التاسع انهم شفعاء الخلق و أن اياب الخلق اليهم و حسابهم عليهم و انه يسأل عن حبهم و ولايتهم فى يوم القيامه، و فيه: 15- حديثا

311

عن النبىّ صلّى اللّه عليه و آله: لا تزول قدم عبد يوم القيامه حتّى يسأل عن أربعه: عن عمره فيما أفناه، و عن شبابه فيما أبلاه، و عن ماله من أين اكتسبه و فيما أنفقه، و عن حبّنا أهل البيت 311

فى أنّ اللّه عزّ و جلّ يغفر لمن يسأل بحقّ محمّد و أهل بيته 312

فى أنّ مفاتيح الجنّه و النار تكون بيد علىّ عليه السّلام فى القيامه 313

الشيعه الّذين يشربون الخمر 314

فى أنّ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله و الأئمّه عليهم السّلام هم أصحاب الأعراف 315

عن أبى الحسن عليه السّلام: إذا كان لک عند اللّه حاجه فقل: اللّهمّ إنّى أسألک بحقّ محمّد و علىّ فانّ لهما عندک شأنا من الشأن و قدرا من القدر فبحقّ ذلک الشأن و بحقّ ذلک القدر أن تصلّى على محمّد و آل محمّد و أن تفعل بى كذا و كذا 317

أبواب الاحتجاجات و الدلائل فى الإمامه

الباب الأوّل نوادر الاحتجاج فى الإمامه منهم و من أصحابهم عليهم السّلام و فيه: 5- أحاديث

318

احتجاج الرّضا علیه السّلام مع یحیی بن الضّحاک السمرقندی 318

احتجاج من أبی ذرّ الغفاری و أنّه کان رابع أربعه ممن أسلم 319

الإمام الباقر علیه السّلام و الحروریّ و مناظرتهما فی أبی بکر و له أربع خصال استحق بها الإمامه، و هی: أوّل الصّدیقین، و صاحب رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلّم فی الغار، و المتولی أمر الصّلاه، و الرّابعه: ضجیعه فی قبره؟! 321

معنی قوله عزّ اسمه: «لا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنا» 322

فی انّ أبا بکر لیس شریکا بالسّکینه 323

فی انّ النبیّ صلّی اللّه علیه و آله نحّی أبا بکر عن المحراب، و سدّ الأبواب 324

الباب الثانی احتجاج الشیخ السدید المفید رحمه اللّه علی عمر فی الرؤیا، و فیه: حدیث

327

سنه مواضع تدلّ علی فضل أبی بکر من آیه الغار 328

فی أنّ الصحبه لیس بفضل 329

فی أنّ کلمه: لا تحزن، فی آیه الغار، و بال و منقصه لأبی بکر 330

فی أنّ السّکینه کانت خاصّه لرسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله 331

الباب الثالث احتجاج السیّد المرتضی قدس اللّه روحه فی تفضیل الأئمّه علیهم السّلام بعد النبیّ صلّی اللّه علیه و آله علی جمیع الخلق، ذکره فی رسالته الموسومه بالرساله الباهره فی العتره الطاهره و فیه:- حدیث

332

فی أنّ معرفه الامام علیه السّلام کانت واجبه 332

الباب الرابع الدلائل التى ذكرها شيخنا الطبرسىّ روح اللّه روحه فى كتاب أعلام الورى على امامه أئمتنا عليهم السّلام

338

من دلائل إمامتهم عليهم السّلام و ما ظهر منهم عليهم السّلام من العلوم 338

فى أنّ الأئمه عليهم السّلام كانوا أعلم الامّه 340

و من الدلائل: برّهم و عدالتهم و علوّ قدرهم و طهارتهم عليهم السّلام 341

و من الدّلائل: تسخير اللّه تعالى الولىّ لهم فى التعظيم و إذعان أعدائهم فى إجلال مرتبتهم عليهم السّلام 343

فى خاتمه المجلّد السابع من بحار الأنوار حسب تجليد و تجزئه المؤلّف العلامه المجلسىّ الأصبهانىّ النطنزىّ- رحمه اللّه تعالى- و إيّانا بفضله و منّه و كرمه و رحمته 347

يقول: مؤلّف هذا الكتاب، الحاجّ السيّد هدايه اللّه المسترحمىّ، جعله اللّه بفضله و رحمته من أولى الألباب، و وفّقه لاقتناء آثار نبيّه و أهل بيته صلوات اللّه عليه و عليهم، بحقّهم، فى كلّ باب.

إلى هنا انتهى المجلّد الأوّل من ثلاث مجلّدات فهرسنا المسمّى:-: هدايه الأخيار إلى فهرس بحار الأنوار، المشتمل لجزء: 1- إلى: 27، حسب تجزئه الطبعه الحديثه بطهران و به يتمّ المجلّد السابع حسب تجزئه المؤلّف قدّس سرّه و أرجو أن أكون غير مقصّر فيما اخترته من تنظيمه، و أردت من تأليفه، فان وقع على الحال الّتى أردت

و بالمنزله الّتی أمّلت، فذلک بتوفیق اللّه و حسن تأییده، و إن وقع بخلافها فما قصرت فی الاجتهاد، و لکن اخّر عنّی التوفیق بأمر لا یعلمه إلّا اللّه تعالی.

و کیف کان: أحمد اللّه علی أن وفّقنی للقیام بهذا العمل الطیّب و نشکره.

و اتّفق الفراغ من تألیفه و طبعه فی یوم الجمعه الخامس و العشرین من ذی الحجّه الحرام سنه 1391 من الهجره المقدّسه النبویّه علی مهاجرها ألف التحیّه و السّلام و الإکرام.

ص: 403

فهرس هذا الكتاب الذى بين يديک

الجزء الأول من الصفحه: 1- إلى: 20

الجزء الثانى من الصفحه: 20- إلى: 35

الجزء الثالث من الصفحه: 36- إلى: 46

الجزء الرابع من الصفحه: 47- إلى: 58

الجزء الخامس من الصفحه: 59- إلى: 74

الجزء السادس من الصفحه: 75- إلى: 94

الجزء السابع من الصفحه 95- إلى: 107

الجزء الثامن من الصفحه: 108- إلى: 117

الجزء التاسع من الصفحه: 118- إلى: 125

الجزء العاشر من الصفحه: 126- إلى: 137

الجزء الحادى عشر من الصفحه: 138- إلى: 144

الجزء الثانى عشر من الصفحه: 145- إلى: 157

الجزء الثالث عشر من الصفحه: 158- إلى: 176

الجزء الرابع عشر من الصفحه: 177- إلى: 196

الجزء الخامس عشر من الصفحه: 197- إلى: 213

الجزء السادس عشر من الصفحه، 214- إلى: 230

الجزء السابع عشر من الصفحه: 231- إلى: 244

الجزء الثامن عشر من الصفحه: 245- إلى: 265

الجزء التاسع عشر من الصفحه: 266- إلى: 276

ص: 404

الجزء العشرون من الصفحه: 277- إلى: 294
الجزء الحادى و العشرون من الصفحه: 295- إلى: 300
الجزء الثانى و العشرون من الصفحه: 301- إلى: 310
الجزء الثالث و العشرون من الصفحه: 311- إلى: 324
الجزء الرابع و العشرون من الصفحه: 325- إلى: 344
الجزء الخامس و العشرون من الصفحه: 345- إلى: 358
الجزء السادس و العشرون من الصفحه: 359- إلى: 377
الجزء السابع و العشرون من الصفحه: 378- إلى: 402
ص: 405

رموز الكتاب

ب: لقرب الإسناد.

بشا: لبشاره المصطفى.

تم: لفلاح السائل.

ثو: لثواب الأعمال.

ج: للإحتجاج.

جا: لمجالس المفيد.

جش: لفهرست النجاشىّ.

جع: لجامع الأخبار.

جم: لجمال الأسبوع.

جُنه: للجُنه.

حه: لفرحه الغرىّ.

ختص: لكتاب الاختصاص.

خص: لمنتخب البصائر.

د: للعَدَد.

سر: للسرائر.

سن: للمحاسن.

شا: للإرشاد.

شف: لكشف اليقين.

شى: لتفسير العيّاشىّ

ص.: لقصص الأنبياء.

صا: للإستبصار.

صبا: لمصباح الزائر.

صح: لصحيفه الرضا عليه السّلام .

ضا: لفقه الرضا عليه السّلام .

ضوء: لضوء الشهاب.

ضه: لروضه الواعظين.

ط: للصراط المستقيم.

طا: لأمان الأخطار.

طب: لطبّ الأئمه.

ع: لعلل الشرائع.

عا: لدعائم الإسلام.

عد: للعقائد.

عده: للعُده.

عم: لإعلام الورى.

عين: للعيون و المحاسن.

غر: للغرر و الدرر.

غط: لغيبه الشيخ.

غو: لغوالى اللئالى.

ف: لتحف العقول.

فتح: لفتح الأبواب.

فر: لتفسير فرات بن إبراهيم.

فس: لتفسير علىّ بن إبراهيم.

فض: لكتاب الروضه.

ق: للكتاب العتيق الغروىّ

قب: لمناقب ابن شهرآشوب.

قبس: لقبس المصباح.

قضا: لقضاء الحقوق.

قل: لإقبال الأعمال.

قيه: للدّروع.

ک: لإكمال الدين.

كا: للكافى.

كش: لرجال الكشّىّ.

كشف: لكشف الغمّه.

كف: لمصباح الكفعمىّ.

كنز: لكنز جامع الفوائد و تأويل الآيات الظاهره معا.

ل: للخصال.

لد: للبلد الأمين.

لى: لأمالى الصدوق.

م: لتفسير الإمام العسكرىّ عليه السّلام .

ما: لأمالى الطوسىّ.

محص: للتمحيص.

مد: للعُمده.

مص: لمصباح الشريعه.

مصبا: للمصباحين.

مع: لمعانى الأخبار.

مكا: لمكارم الأخلاق.

مل: لكامل الزياره.

منها: للمنهاج.

مهج: لمهج الدعوات.

ن: لعيون أخبار الرضا عليه السّلام .

نبه: لتنبيه الخاطر.

نجم: لكتاب النجوم.

نص: للكفايه.

نهج: لنهج البلاغه.

نى: لغيبه النعمانىّ.

هد: للهدايه.

يب: للتهذيب.

يج: للخرائج.

يد: للتوحيد.

ير: لبصائر الدرجات.

يف: للطرائف.

يل: للفضائل.

ين: لكتابى الحسين بن سعيد او لكتابه و النوادر.

يه: لمن لا يحضره الفقيه.

ص: 407

درباره مرکز

بسمه تعالی
هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
آیا کسانی که میدانند و کسانی که نمیدانند یکسانند ؟
سوره زمر/ 9

مقدمه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال 1385 هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:
1.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
2.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
3.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
4.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
5.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
6.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:
1.عمل بر مبنای مجوز های قانونی
2.ارتباط با مراکز هم سو
3.پرهیز از موازی کاری
4.صرفا ارائه محتوای علمی
5.ذکر منابع نشر
بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :
1.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
2.برگزاری مسابقات کتابخوانی
3.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
4.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
5.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
6.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...
7.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
8.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...
9.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
10.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
11. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در 8 فرمت جهانی:
JAVA.1
ANDROID.2
EPUB.3
CHM.4
PDF.5
HTML.6
CHM.7
GHB.8
و 4 عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :
ANDROID.1
IOS.2

WINDOWS PHONE.3
WINDOWS.4
به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .
درپایان :
از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک 129/34- طبقه اول
وب سایت: www.ghbook.ir
ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: 03134490125
دفتر تهران: 88318722 ـ 021
بازرگانی و فروش: 09132000109
امور کاربران: 09132000109